DUMITRU IVĂNUȘ

ION POPA

LIMBA ROMÂNĂ

SUBIECTE DATE LA EXAMENELE DE ADMITERE ÎN LICEE ȘI ȘCOLI PROFESIONALE ÎN PERIOADA 1972 - 1993

REZOLVĂRI INTEGRALE ȘI ÎNDRUMĂRI

DUMITRU IVÁNUȘ
Conf. univ. dr.

ION POPA
Profesor

LIMBA ROMÂNĂ

FONETICĂ, VOCABULAR, MORFOLOGIE, SINTAXĂ, ORTOGRAFIE, PUNCTUAȚIE, STILISTICĂ

SUBIECTE DATE LA EXAMENELE DE ADMITERE ÎN LICEE ȘI ȘCOLI PROFESIONALE ÎN PERIOADA 1972 - 1993

REZOLVĂRI INTEGRALE ȘI ÎNDRUMĂRI

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A. - BUCUREȘTI, 1993

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-30-2925-4

Redactor: FLORICA BUZINSCHI
Tehnoredactor: SANDA DUMITRAȘCU
Coperta: ELENA DRĂGULELEI

Scanned with OKEN Scanner

ARGUMENT

Lucrarea de față cuprinde soluțiile integrale ale celor mai multe dintre subiectele de limba română (fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă, ortografie, punctuație, stilistică) date la concursul de admitere în licee și școli profesionale, începînd cu anul 1972.

Nu am inclus aici subiectele de literatură, din două motive:

1. Actuala programă de admitere nu mai cuprinde aceleași texte, fiind îmbogățită cu opere literare din clasele V—VII, iar unele dintre cele ale clasei a VIII-a au fost excluse din manualele și programele școlare în vigoare.

2. Subiectelor de literatură nu li se pot da soluții unice, precumpănitoare fiind, în acest caz, originalitatea interpretării date de candidat, puterea lui de percepție asupra textului literar, capacitatea de analiză și sinteză, deprinderile sale de exprimare dobîndite de-a lungul școlarității, precum și bogăția vocabularului de care acesta dispune.

Datorită exactității lor și posibilității de încadrare într-un sistem bine definit, problemele de limbă cerute de subiecte pot fi soluționate ca model de analiză pentru cei interesați. De aceea, subiectele de limba română incluse în această lucrare sînt rezolvate și însoțite de observații, precizări, îndrumări și explicații, acolo unde am considerat că acestea sînt necesare. Am renunțat la o trecere în revistă a noțiunilor teoretice, întrucît considerăm că observațiile inserate substituie această lipsă, avînd și avantajul că se referă strict la fiecare problemă pusă în discuție și au un pronunțat caracter practic. De asemenea, acolo unde subiectele de vocabular solicitau un singur sinonim, omonim etc. sau un număr limitat din aceste categorii de cuvinte, am dat mai multe exemple, făcînd, de obicei, și trimiterea la sursa lexicografică respectivă, pentru alte sensuri. Astfel, cei interesați vor reține cît mai multe sensuri cu care să opereze în cazul rezolvării unor subiecte similare.

Dicționarele și studiile la care se fac trimiteri în cadrul explicațiilor date sînt cuprinse în lista bibliografică de la sfîrșitul lucrării.

Menționăm că unele dintre texte figurează și în alte culegeri, însă autorii respectivi s-au rezumat la analiza frazelor fără a rezolva toate cerințele formulate la fiecare dintre subiecte.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectele incluse în prezenta lucrare au fost extrase, cea mai mare parte, din colecția revistei „Limba și literatura română" (publicație trimestrială și suplimentul ei). Considerăm că prin rezolvarea lor putem da un sprijin deosebit de util celor care se pregătesc pentru examenul de admitere la licee, școli profesionale și chiar la colegii sau facultăți, întrucît explicațiile care însoțesc soluțiile propuse sînt folositoare în clarificarea unor noțiuni cu un grad mai mare de dificultate și în motivarea teoretică a fiecăreia dintre soluțiile adoptate.

După cum se poate observa din cuprinsul lucrării, unele dintre subiecte, nu puține la număr, s-au repetat în mai multe sesiuni. Reluarea lor și la examenele viitoare este posibilă, dacă avem în vedere că programele actuale de limba română au același conținut, iar subiectele vizează noțiunile de bază ale acestui obiect de studiu.

AUTORII

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECTE DATE LA EXAMENELE DE ADMITERE

I. SESIUNEA IUNIE 1972

A.I. 1. Înlocuiți punctele de suspensie din frazele de mai jos cu articolul posesiv și pronumele relativ corespunzătoare:

Am citit o carte . . . . . autor ne era cunoscut.
Un scriitor, ... operă era apreciată de elevi, ne-a vizitat școala.
O carte, ... coperte sînt frumos ilustrate, atrage cititorii.
În scrisoare este vorba despre un coleg . . . . . părinți au fost decorați pentru merite deosebite.

2. Înlocuiți punctele de suspensie din propozițiile următoare cu adjectivele pronominale de întărire corespunzătoare:

Profesorul . . . . . : ne-a făcut această demonstrație.
. . . . . faptele lor îi recomandă.
Au lucrat ei . . . . . la organizarea expoziției.
Elevele . . . . . au pregătit serbarea.
Elevelor, vouă . . . . . vă revine această sarcină.

3. Indicați cîteva cazuri în care folosirea virgulei ar constitui o greșeală de punctuație. Dați exemple în acest sens, marcînd locul unde virgula n-ar fi îngăduită.

SESIUNEA IUNIE 1976

SIBIU

B.I. 1. Explicați înțelesul cuvintelor *muză*, *nostalgie*, *bejanie* și formați cu fiecare cuvînt cîte o propoziție sau o frază.

2. Alcătuiți trei propoziții în care subiectul să fie exprimat, pe rînd, prin verb la mod nepersonal, pronume nehotărît, numeral.

3. Corectați greșelile existente în textul următor și explicați necesitatea corecturilor făcute:

Adunatusau pe aleie toți copii pe care iam chemat la întrecerea sportivă. Nui nicio îndoială cam putea să-i învingem pe faimoși noștri adversari.

SESIUNEA IUNIE 1978

BACĂU

C.I. 1. Se dă textul:

„Întrebarea care se pune este dacă pasiunea declarată pentru eroi și *dorința de a se conforma întocmai adevărului* istoric nu duc la abolirea spiritului critic".

(Valeriu Râpeanu)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) analiza sintactică a frazei și întocmirea schemei;
b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate.

CLUJ

C.II. 1. Se dă textul:

„Și, deși eram încredințat că în cele din urmă biruința va cumpăni spre partea Pisicuții, mă hotărîi totuși să intru la mijloc în această epopee măreață și crîncenă ce se desfășura ochilor mei."

(Calistrat Hogaș, *În munții Neamțului*)

CERINȚE:

a) să se întocmească schema frazei, indicîndu-se felul propozițiilor;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziții;
c) să se identifice atributele, precizîndu-se felul lor și pe cine determină.

SESIUNEA IUNIE 1979

BOTOȘANI

D.I. 1. Construiți cinci fraze în care conjuncția *să* să introducă următoarele subordonate: subiectivă, predicativă, completivă directă, completivă indirectă și finală.

2. Arătați felul propozițiilor din fraza:

„Dacă ar fi fost prevăzător, spunea Maxim, și dacă noi care ne învîrtim pe la regiune și pe la raion l-am fi sfătuit la timp ce trebuie să facă și cum e bine să-și organizeze munca, ar fi putut ocoli încurcătura asta, fără prea multă bătaie de cap".

(Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*)

3. Explicați ortografia și punctuația din textul de mai sus.
4. Explicați și exemplificați folosirea semnului exclamării.

BRAȘOV

D.II. 1. Subliniați forma corectă a cuvintelor din exemplele de mai jos:

Eminescu este originar / original din Botoșani.

Într-o scrisoare adresată unui prieten folosim un ton familiar / familial.

2. Dați exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* și arătați felul lor.

CARAȘ-SEVERIN

D.III. 1. Alcătuiți o frază în care să apară cinci tipuri de subordonate.
2. Explicați și argumentați valorile verbului *a fi* în propoziție și în frază.

Scanned with OKEN Scanner

CLUJ

D.IV. 1. Se dă fraza:

„Lipan dezmierda mai mult pe fată, care era mai mare şi avea numele Minodora, iar pe flăcăuaş îl chema Gheorghiţă, şi maică-sa îl ocrotea şi-l apăra de cîte ori în ochii lui Lipan erau nouri de vreme rea".

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul)*

CERINŢE:

a) să se indice felul predicatelor şi prin ce sînt exprimate acestea;
b) să se întocmească schema frazei arătîndu-se felul propoziţiilor;
c) să se analizeze sintactic ultima propoziţie din frază.

CONSTANŢA

D.V. 1. Alcătuiţi două fraze, fiecare cu cîte două propoziţii: într-una din fraze să existe o propoziţie subordonată subiectivă introdusă prin conjuncţia *să*, iar în cealaltă o propoziţie subordonată completivă directă introdusă tot prin conjuncţia *să*.

2. Retranscrieţi textul următor, punînd semnele de punctuaţie necesare:

„Cînd ajunseră în poiană Măriuca arătă cu degetul uite căpiţa unde a ascuns mama pe Păunaş".

(Gala Galaction, *La Vulturi!)*

GALAŢI

LICEE INDUSTRIALE

D.VI. 1. Să se întocmească schema frazei următoare şi să se analizeze sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

„Acolo unde *nu e* lege, nu e nici slobozenie şi acolo unde legea e pentru unii şi ceilalţi *sînt scutiţi* de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit şi fericirea e stinsă".

(Alecu Russo)

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ ŞI CELELALTE PROFILURI

D.VII. 1. Se dă textul:

„Noi n-am lunecat peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,
Stă frunza în codri ciulită
Să dea, de-i primejdie, glas".

(Ana Blandiana, *Doină)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) faceţi schema grafică a frazei;
c) daţi cîte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *glorie, primejdie, glas;*
d) motivaţi rolul virgulelor din text.

Scanned with OKEN Scanner

HUNEDOARA

D.VIII. 1. Daţi cîte două exemple de sinonime, omonime şi antonime. Alcătuiţi cu ele propoziţii.

2. Analizaţi sintactic şi morfologic textul:
A-i înfrunta pe duşmani înseamnă să ai curaj.

IALOMIŢA

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ, PEDAGOGICE, ECONOMICE, INFORMATICĂ, CHIMIE-BIOLOGIE

D.IX. 1. Se dă textul:

„Alt om mi-a spus c-ai stat la pat bolnavă
Eu nu ştiu cum să cred atîtea veşti,
Cînd din scrisori eu văd precum matale
Din zi în zi mereu întinereşti".

(Nicolae Labiş, *Mama*)

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile, stabiliţi felul lor şi raporturile dintre ele;
b) analizaţi sintactic şi morfologic ultimele două versuri.

LICEE INDUSTRIALE ŞI AGROINDUSTRIALE

D.X. 1. Se dă textul:

„Nu ştia nici Lie, *care se întorsese singur acasă*, îngrijat şi uimit, dar cu străşnică poruncă de la stăpîn să nu crîcnească nimic nimănui de cele ce văzuse şi auzise".

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile, stabiliţi felul lor şi raporturile sintactice dintre ele;
b) explicaţi folosirea punctuaţiei;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

SATU MARE

D.XI. 1. Se dă textul:

„Ei au căzut cu faţa la duşmani,
Dar nu sînt morţi, căci *inima lor* bate
De dincolo de moarte şi de ani
De-a pururi pentru noi şi libertate".

(Eugen Jebeleanu, *Pe lespedea eroilor*)

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile, precizaţi felul lor şi faceţi schema frazei;
b) precizaţi felul predicatelor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

SĂLAJ

D.XII. 1. Subliniați cuvintele și expresiile cu sens figurat din textul de mai jos; precizați efectele stilistice obținute prin ele:

„Cineva trase parcă, în lături, perdeaua neguroasă a norilor și în întunericul cel mai de deasupra al cerurilor, o poartă de senin se deschise spre adîncimile umbrelor albastre și o stea cu lumină tremurătoare își cumpăni sfioasă parcă chipul său peste adîncuri".

(Calistrat Hogaș, *Singur)*

2. Scrieți cîte trei sinonime pentru fiecare din cuvintele: *uriaș, falnic, aprig, temerar.*

VASLUI

D.XIII. 1. Faceți analiza sintactică a frazei și analiza sintactico-morfologică a textului subliniat:

„Cînd mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine*, căci se părea că se înălțase pe ceruri, în vîrful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii".

(Calistrat Hogaș, *În munții Neamțului)*

VÎLCEA

LICEE PEDAGOGICE

D.XIV. 1. Faceți analiza gramaticală a frazei și a cuvintelor subliniate din textul următor:

„Ar fi fost cuminte să se abată în dreapta sau în stînga și să se ascundă în pădurea care stăpînea pretutindeni deopotrivă de întunecos; dar Păunaș se deșteptase și începuse să plîngă și i se părea Agripinei că numai *vuietul pîrîului acoperea destul de bine țipetele lui*".

(Gala Galaction, *La Vulturi!)*

LICEE ECONOMICE

D.XV. 1. Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor:

„Aș fi vrut să-i pun din nou în vedere că nu trebuia să intre și să rămînă la mine cînd nu sînt acasă, dar mi s-a părut *că mînia mea i-ar sfărîma nervii*, că l-ar deprima *ca o insultă nemeritată*".

(Camil Petrescu)

LICEE SANITARE

D.XVI. 1. Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor:

„Pesemne că de atîția ani de cînd *trăia bine*, Aristide ajunsese să creadă că și *alții* o duceau tot așa și că *nu le priau două mese* una după alta, cum i-ar fi priit *lui*"

(Marin Preda)

Scanned with OKEN Scanner

BUCUREŞTI

D.XVII. 1. Se dă textul:

„Chiar dacă visurile noastre de atunci s-ar fi împlinit, cred că n-am fi fost fericiţi decît foarte puţină vreme, ca omul care a fost multă vreme flămînd şi se satură o singură dată".

(Titus Popovici)

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul fiecăreia;
c) analizaţi sintactic şi morfologic prima propoziţie;
d) identificaţi şi analizaţi adverbele din text.

SESIUNEA IUNIE 1980

LICEE INDUSTRIALE

ALBA

E.I. 1. Daţi patru exemple de neologisme şi alcătuiţi cîte o propoziţie cu ele.

2. Găsiţi cîte două sinonime pentru cuvintele *imens, flamură, strămoş, patrie* — alcătuiţi propoziţii cu ele.

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ ŞI PEDAGOGICE

E.II. 1. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia:

„Lie venea în frunte ducînd de căpăstru calul căpitanului".

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor)*

2. Daţi trei exemple de cuvinte polisemantice şi alcătuiţi cu ele propoziţii care să ilustreze sensul lor.

ARAD

E.III. 1. Explicaţi sensul expresiilor:

a ţine — *frînele ţării*, *casă deschisă*, *sfat*

a se ţine cu nasul pe sus

şi formaţi cu fiecare propoziţii sau fraze.

2. Se dă textul:

„Trageţi cu urechea la doinele care se aud în desişul codrilor şi veţi înţelege îndată ce comoară de simţire se ascunde în sufletul poporului nostru".

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile din frază;
b) arătaţi felul lor;
c) întocmiţi schema frazei;
d) analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia nr. 2.

Scanned with OKEN Scanner

BACĂU

E.IV. 1. Se dă textul:

„*Dacă ajunge la stînă*, poate să cadă şi să moară".

(Gala Galaction, *La Vulturi!)*

CERINŢE:

a) analiza sintactică a frazei şi schema;
b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate.

BISTRIŢA-NĂSĂUD

E.V. 1. Se dă textul:

„Surîseră, vrînd parcă să spună *că e bună gluma* acuma, după ce ai trecut pe lîngă moarte, să te apuci să faci instrucţie".

(Marin Preda, *O oră din august)*

CERINŢE:

a) analizaţi sintactic fraza;
b) analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia subliniată din text,
2. Construiţi propoziţii cu următoarele sinonime: *titan, gigant, colos.*
3. Precizaţi ce procedeu artistic foloseşte poetul George Coşbuc în versurile de mai jos:

„Într-o sălbatică splendoare";
„Plutea-ntr-acest imens senin";
„Ca-n horă dup-un vesel cînt".

BOTOŞANI

E.VI. 1. Arătaţi felul propoziţiilor din fragmentul de mai jos şi analizaţi sintactic şi morfologic fragmentul subliniat:

„Aş vrea să plîng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, şi-o să mă-ngrop şi eu".

(George Coşbuc, *Vara)*

2. Explicaţi semnele ortografice şi de punctuaţie din textul de mai sus.

BRAŞOV

E.VII. 1. Transformaţi părţile de vorbire subliniate în propoziţii subordonate şi arătaţi ce modificări s-au produs:

a) El se pregăteşte *pentru concurs.*
b) Dorinţa-mi este *de a reuşi.*
c) Hotărî *a face o călătorie.*

2. Analizaţi sintactic fraza de mai jos şi sintactico-morfologic cuvintele subliniate în text:

„Şi, *fiindcă Pisicuţa, din iarba înaltă, în care stătea înmormîntată* pînă la gît sfrăia *deznădăjduit*, mă dusei s-o dezleg din pripon şi s-o aduc între întărituri".

(Calistrat Hogaş, *Singur)*

Scanned with OKEN Scanner

CLUJ

LICEE INDUSTRIALE

E.VIII. 1. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți patru termeni tehnici, identificîndu-i prin subliniere.

2. Se dă fraza:

„Și-n mîna care ține ciocanul cu putere,
Își bate pururi pulsul o inimă de frate,
Ce crede și iubește și speră în tăcere".

(Vasile Voiculescu, *Imn muncii)*

CERINȚE:

a) delimitarea frazei în propoziții, indicarea felului propozițiilor și întocmirea schemei;

b) indicarea subiectului în fiecare propoziție.

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ, ECONOMICE, ȘTIINȚELE NATURII ȘI SANITARE

E.IX. 1. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți patru termeni științifici, identificîndu-i prin subliniere.

2. Indicați funcția sintactică a cuvintelor din următoarea propoziție și alcătuiți schema propoziției:

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfîrșitului..."

(Calistrat Hogaș, *Singur)*

3. Explicați, pe baza cunoștințelor voastre gramaticale, de ce nu se poate alcătui o frază după următoarea schemă:

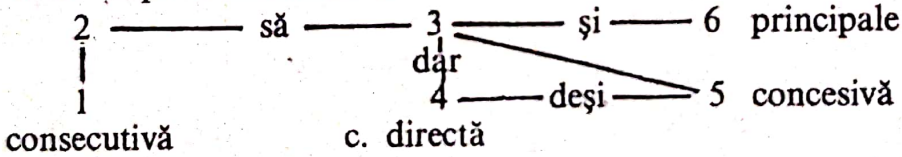

LICEE DE FILOLOGIE–ISTORIE ȘI PEDAGOGICE

E.X. 1. Se dă propoziția:

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfîrșitului".

(Calistrat Hogaș, *Singur)*

CERINȚE:

a) să se indice funcția sintactică a cuvintelor și să se întocmească schema propoziției;

b) să se realizeze un scurt comentariu stilistic pe baza cunoștințelor gramaticale și literare;

2. Alcătuiți o frază cu cel puțin patru propoziții dintre care una să fie subordonată circumstanțială consecutivă. Motivați semnele de punctuație folosite.

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANȚA

E.XI. 1. Dați cîte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *falnic, temerar, solitar, straniu, a conecta, candoare.*

2. Completați spațiile punctate cu propozițiile necesare și arătați ce fel de subordonată a inclus de fiecare dată conjuncția *dacă.*

Nu se știe dacă . . . . . .
Întrebarea dacă . . . . . și-a pus-o și el.
Dacă . . . . . ai satisfacții.
Și dacă . . . . . ., tot n-ai fi ajuns la timp.
Pentru orice elev întrebarea este dacă . . . . . .
Nu știu dacă . . . . . .

COVASNA

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ

E.XII. 1. Analizați fraza întocmind schema raporturilor dintre propoziții:

„Nu se gîndise îndeajuns, nu-și putuse închipui că omul poate să învingă pustiul, oricît Sahara, că nisipurile africane erau veșnice și că apa, într-adevăr, avea odată și odată să le dea viață.

(Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri)*

2. Transcrieți corect textul:

„Văvorîntovărășioamenideaimeipînăntîrglasoroca".

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimărești)*

LICEE DE FILOLOGIE-ISTORIE

E.XIII. 1. Alegeți un cuvînt și formulați-i familia.

2. Unuia dintre componenții familiei găsiți-i sinonimul pe care îl veți introduce într-o propoziție.

3. La rîndul ei această propoziție va fi introdusă într-o frază în care una dintre propoziții se va afla în raport de subordonare temporală față de regentă.

LICEE PEDAGOGICE

E.XIV. 1. Alcătuiți o frază care să conțină o propoziție principală, două subiective în raport de coordonare conjuncțională, o propoziție completivă directă.

2. Realizați schema raporturilor create.

3. Analizați sintactic și morfologic propoziția principală.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE INDUSTRIALE — PROFIL CHIMIE

E.XV. 1. Faceți analiza sintactică a frazei, întocmind și schema raportului creat între propoziții:

„Și de-o fi să mor
În cîmp de mohor,
Să-i spui lui vrîncean
Și lui ungurean
Ca *să mă îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi
Să fiu tot cu voi"

(Miorița)

2. Analizați sintactic și morfologic textul subliniat.

LICEE INDUSTRIALE — PROFIL ELECTROTEHNIC

E.XVI. 1. Realizați analiza sintactică a frazei și stabiliți raportul existent între propoziții:

„Degeaba încerca el să-i spună că Sahara e o regiune doar părăsită de om, pentru o vreme, că toate pustiurile sînt neadevărate, că apa există în orice parte a pămîntului, ca și viața, și nu poate nimeni s-o facă să sece".

(Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri)*

2. Subliniați forma corectă a cuvintelor de mai jos și explicați ortografia lor: *dezbatere — desbatere; dezcărcare — descărcare; a răzfoi — a răsfoi; îmbogățire — înbogățire; înnot — înot; a înnopta — a înopta.*

LICEE INDUSTRIALE — PROFIL MECANICĂ

E.XVII. 1. Realizați analiza sintactică a frazei cu reprezentarea grafică a raporturilor dintre propoziții:

„Îmi venea *să fiu de bucurie,* dar am plecat, ca *să nu-i supăr* și să nu-i stinghereșc".

(Ioan Slavici, *Budulea Taichii)*

2. Analizați sintactic și morfologic părțile subliniate în text.

LICEE ECONOMICE

E.XVIII. 1. Formulați propoziții cu paronimele cuvintelor: *familiar, maistru, orar, originar, solidar.*

2. Despărțiți în propoziții, arătați felurile, întocmiți schema relațională. Analizați apoi sintactic și morfologic cuvintele subliniate din textul următor:

„După ce strînse și pecetlui scrisoarea, chemă un fecior de-i aduse o căruță, *pe care o opri la portița din dos a grădinii* ca să nu afle nimeni ce voia să facă pentru că, dacă s-ar fi întîmplat să fie văzut de cineva, planurile ar fi fost descoperite și negreșit că ar fi pierdut tot ce agonisise".

(Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi și noi)*

Scanned with OKEN Scanner

LICEE SANITARE

E.XIX. 1. Alcătuiți trei propoziții în care cuvîntul *a cîștiga* (flexionat după situație) să capete, pe rînd, alt sens.

2. Analizați sintactic textul:

„Mai tîrziu, o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană..."

(George Topîrceanu, *Rapsodii de toamnă*)

DÎMBOVIȚA

E.XX. 1. Alcătuiți trei fraze în care conjuncția *că* să introducă propoziții diferite.

2. Comentați sensul cuvintelor subliniate din textul:

„Numai în fața cerului, mai sus decît brazii cei înalți, vulturii pluteau neobosit *scăldîndu-și aripile în lumină*".

(Gala Galaction, *La Vulturi !*)

DOLJ

E.XXI. 1. Alcătuiți o frază după următoarea schemă. Subliniați predicatele și precizați felul lor.

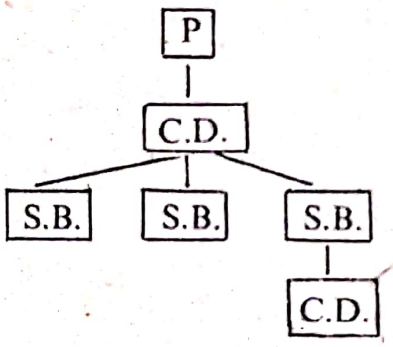

2. Găsiți omonimele cuvintelor: *păr*, *fus*, *port* și alcătuiți cu fiecare dintre ele scurte propoziții.

HUNEDOARA

E.XXII. 1. Se dă fraza:

„*Cînd* mă deșteptai a doua zi... *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic *decît mine*, căci *se părea* că se înălțase pe ceruri, în vîrful *degetelor* și (de peste întărituri) se uita *furiș* la mine tocmai în fundul peșterii".

(Calistrat Hogaș, *Singur*)

CERINȚE:

a) analiza sintactică a frazei;

b) analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate.

2. Dată fiind propoziția regentă „Citește", construiți, pe lîngă ea, tipuri de subordonate posibile și precizați-le.

3. Explicați, prin analiză sintactică și morfologică, folosirea semnelor de ortografie și punctuație din textul:

„Lovi-o-ar moartea de vorbă, de care nu te mai saturi, Ilie!"

(Marin Preda, *Moromeții*)

Scanned with OKEN Scanner

IALOMIȚA

E.XXIII. 1. Analizați fraza de mai jos (determinarea propozițiilor, felul lor):

„Cine le spusese lor chestia asta, sau dacă pentru chestia asta fusese trimis, nimeni nu știa, da' un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa a înțeles, că sîntem luați drept niște fricoși, care nu știm să luptăm, și l-a apucat o furie, așa, calculată, olteneașcă, de care nu mi-am dat seama decît prea tîrziu".

(Marin Preda, *O oră din august)*

2. Dați exemple de subordonate (patru feluri) introduse prin *dacă.*

3. Explicați înțelesul cuvintelor: *straniu, a se resemna,* și alcătuiți propoziții cu ele.

MARAMUREȘ

E.XXIV. 1. Explicați sensul următoarelor cuvinte: *nostalgie, teluric, paradox, reverie, tandrețe.*

MUREȘ

E.XXV. 1. Analizați sintactic fraza de mai jos și sintactico-morfologic cuvintele subliniate:

„Țineau foarte tare la el, așa cum sînt în stare să țină țăranii unii la alții în armată, pe care de altfel o consideră a lor".

(Marin Preda, *O oră din august)*

PRAHOVA

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ ȘI SANITARE

E.XXVI. 1. Se dă următoarea frază:

„Oiță bîrsană,
De ești *năzdrăvană*
Și de-a fi să mor
În cîmp de mohor,
Să-i spui lui vrîncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape,
În *strunga* de oi,
Să fiu tot cu voi".

(Miorița)

CERINȚE:

a) explicați semnele de ortografie și de punctuație;
b) faceți analiza sintactică a frazei folosind schema relațională;
c) indicați sinonimele cuvintelor subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE INDUSTRIALE, PEDAGOGICE ŞI ECONOMICE

E.XXVII. 1. Se dă fraza următoare:

„Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier
Şi zalele-i zuruie crunte ;
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Şi vorba-i e tunet, *răsufletul* ger,
Iar barda-i din stînga ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte".

(George Coşbuc, *Paşa Hassan)*

CERINŢE:

a) explicaţi semnele de ortografie şi de punctuaţie;
b) faceţi analiza sintactică a frazei folosind schema relaţională;
c) indicaţi sinonimele cuvintelor subliniate.

SUCEAVA

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ, PEDAGOGICE, SANITARE ŞI ECONOMICE

E.XXVIII. Se dă textul:

„Eu îţi vorbesc ţie ca să ai o idee, chiar şi aproximativă, de toate cîte s-au întîmplat atunci şi ca să-ţi aminteşti mereu că, *de n-ar fi fost oameni ca însul* pe care l-ai văzut sus la tribună vorbind despre drepturile *noastre*, lucrurile nu s-ar fi schimbat, ci ar fi rămas *cum au fost şi mai înainte.*

(Marin Preda)

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

LICEE INDUSTRIALE

E.XXIX. 1. Se dă textul:

„Dacă învingi momentul acela cînd îţi trece prin cap că e zadarnic să te mai ascunzi, îţi merge mintea scînteie... *Dacă nu eşti tare în secunda aceea*, te zăpăceşti şi spui tot, chiar dacă din gură taci".

(Marin Preda)

CERINŢE:

a) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul fiecăreia;
b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

TELEORMAN

LICEE INDUSTRIALE — MECANICĂ

E.XXX. 1. Alcătuiți o frază formată din cel puțin patru propoziții.

2. Formulați expresii în care să intre cuvintele: *ochi, inimă, bun* — exemplu: „A umple ochi".

LICEE INDUSTRIALE — ELECTROTEHNICĂ, SANITARE, ECONOMICE

E.XXXI. 1. Se dă fraza:

„Această știre era destul de veche și Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mîhnit în inimă-i că veștile cele mari pe care le aștepta nu mai veneau deloc".

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) despărțiți textul în propoziții și identificați felul fiecăreia;
c) motivați rolul virgulei din text.

VRANCEA

LICEE ECONOMICE

E.XXXII. 1. Se dă textul:

„Și fiindcă Pisicuța ar fi fost în stare să smulgă priponul și să se ia după mine, apoi mă dusei și dezrădăcinînd în munte o stîncă uriașă ce-mi căzu la îndemînă o răsturnai peste capătul priponului ieșit afară din pămînt".

(Calistrat Hogaș, *Singur*)

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile, precizați felul lor și faceți schema frazei;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziții.

2. Dați patru exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *unde* și arătați felul lor.

LICEE INDUSTRIALE

E.XXXIII. 1. Scrieți cîte un sinonim pentru fiecare din cuvintele *biruință, mijloc, măreț, crîncen, falnic, mărunt.*

2. Dați patru exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *unde* și arătați felul lor.

Scanned with OKEN Scanner

E.XXXIV. 1. Se dă textul:

„Şi deşi eram încredinţat că în cele din urmă biruinţa va cumpăni spre partea Pisicuţii, mă hotărîi totuşi să intru la mijloc în această epopee măreaţă şi crîncenă ce se desfăşura ochilor mei".

(Calistrat Hogaş, *Singur)*

CERINŢE:

a) să se facă analiza sintactică şi schema frazei;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziţii;
c) analiza atributelor din text.

2. Daţi şase exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* şi arătaţi felul lor.

BUCUREŞTI

E.XXXV. 1. Se dă textul:

„Se vedeau pietrele *pe fundul apei*, acolo pe unde ar fi trebuit să curgă apa, dacă n-ar fi secat".

(Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi identificaţi felul fiecăreia;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din textul frazei;
d) alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* (cu sau fără prepoziţii înainte) să introducă o propoziţie atributivă, una completivă directă şi una completivă indirectă;
e) explicaţi rolul virgulelor în frază.

SESIUNEA IUNIE 1981

F.I. 1. Se dă textul:

„Nu ştiu cum se cheamă satul acesta, dar ştiu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit românește, este pămîntul Patriei mele."

(Barbu Delavrancea)

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi arătaţi felul lor;
c) explicaţi semnele de punctuaţie folosite în textul dat.

2. Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* să introducă, pe rînd, o propoziţie subordonată atributivă, o propoziţie subordonată completivă directă, o propoziţie subordonată completivă indirectă, o propoziţie subordonată predicativă.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1982 - LICEE

F.II.1. Analizați sintactic fraza de mai jos și sintactico-morfologic cuvintele subliniate:

Harap-Alb, pentru că ești așa de bun și *te-ai ostenit* de ne-ai făcut *adăpost*, vreau să-ți fac și eu un bine în viața mea: na-ți aripa *asta* și cînd îi avea nevoie de *mine*, aprinde-o și eu îndată am să-ți vin întru ajutor."

(Ion Creangă)

SESIUNEA IULIE 1983

ARAD

G.I. 1. Transcrieți textul:

„Cînd am sosit la Iași, cel dintîi gînd al lui a fost să mă ducă la Copou și apoi la Socola, ca să-mi arate vederile ce se deschideau spre lunca Bahluiului și să mă plimbe prin crîngurile de prin împrejurime, ca să mă-ncînt și eu de frunzișul pișcat de brumă și să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vînt, care fîșîie la tot pasul".

(Ioan Slavici)

CERINȚE:

a) analizați sintactic fraza prin delimitarea și numerotarea propozițiilor și alcătuiți schema raporturilor dintre propoziții;

b) motivați folosirea liniuțelor de unire din textul dat;

c) folosiți corect articolul posesiv genitival: „Slova era... băiatului, iar vorbele... baciului Alexe".

(Mihail Sadoveanu)

ARGEȘ

G.II. 1. Transcrieți textul:

„Cînd mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă parcă de somn, băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine, căci se părea că se înălțase pe ceruri, în vîrful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii".

(Calistrat Hogaș)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele;

b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;

c) alcătuiți propoziții sau fraze care să conțină cuvintele (grupurile de cuvinte): *întruna, într-una, ai, a-i, cei, ce-i*, motivați de ce se scriu împreună sau separat.

BIHOR

G.III. 1. Transcrieți textul:

„— Ați auzit, *oameni buni*, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei *s-a petrecut* din lumea asta s-a venit în scaunul țării Alexandru-Vodă, pe care și noi l-am ajutat și i-am luat apărarea".

(Mihail Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) explicați semnele de ortografie și punctuație;
b) analizați sintactic, morfologic și stilistic cuvintele subliniate.

BOTOȘANI

G.IV. 1. Transcrieți textul:

„Niciodată nu mi-o închipuiam astfel, și trebuie să recunosc că-i stă bine și că șoselele acestea, panglici negre care urcă și coboară dealurile de calcar, își au de asemenea poezia lor".

(Geo Bogza)

CERINȚE:

a) alcătuiți schema frazei;
b) analizați sintactic prima propoziție;
c) folosiți cel puțin cinci sinonime ale cuvîntului *etem* în enunțuri corespunzătoare.

BRAȘOV

G.V. 1. Transcrieți textul:

„Noi n-am lunecat peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,
Stă frunza în codri ciulită
Să dea, de-i primejdie, glas".

(Ana Blandiana)

CERINȚE:

a) analizați sintactic versurile și alcătuiți schema gramaticală;
b) precizați felul subordonatelor introduse prin conjuncția *să* în construcțiile.

Vreau să reușesc în viață.
E necesar să muncim.
Pare să știe carte.
Mă gîndeam să vin și eu.

c) folosiți în enunțuri cel puțin două sinonime ale cuvintelor: *tulbure, glorie, glas.*

DOLJ

G.VI. 1. Transcrieți textul:

„Știu c-ai depășit adesea dreptul dat de o solie;
C-ai cătat, aci, să zdruncini scaunul din temelie;
Că te-ai dus chiar pîn-acolo, să dai mînă de-ajutor
Ucigașilor ce-asupră-mi încercat-au un omor".

(Alexandru Davila)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele;
b) delimitați propozițiile, numerotați-le și precizați felul lor;
c) explicați scrierea corectă a cuvintelor din text: *c-ai*, față de *cai*: *ce-asupră-mi încercat-au un omor.*

Scanned with OKEN Scanner

NEAMȚ

G.VII. 1. Transcrieți textul:

„De piatră de-ai fi fost, și nu se putea să nu-ți salte inima de bucurie *cînd auzeai uneori* în puterea nopții pe Mihai scripcarul din Humulești umblînd tot satul cu cîte-o droaie *de flăcăi* după dînsul și cîntînd".

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie)*

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile și indicați prin numerotare felul lor;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

TIMIȘ

G.VIII. 1. Transcrieți textul:

„De-ar fi știut că va călători toată noaptea, tot nu s-ar fi dat bătut.

Oricît încercam noi să-l oprim și oricum căutam să-l convingem că exagerează, el mergea neabătut înainte".

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile și indicați felul lor:
b) explicați semnele de ortografie și de punctuație;
c) alcătuiți o frază în care conjuncția *să* introduce o propoziție indirectă.

BUCUREȘTI

G.IX. 1. Se dă textul:

„Și s-așază toți la masă, cum
li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza
ține hangul".

(Mihai Eminescu)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și arătați felul lor;
b) despărțiți textul în propoziții și indicați felul lor:
c) explicați semnele de punctuație.

2. Alcătuiți trei fraze, în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziție subordonată subiectivă, o propoziție subordonată predicativă și o propoziție subordonată completivă directă.

3. Scrieți forma de genitiv și dativ a următoarelor patru substantive: *mamă, bunică, patrie, scînteie.*

4. Alcătuiți o propoziție în care o locuțiune prepozițională să ceară cazul genitiv și o propoziție în care să existe un numeral multiplicativ.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1984

BRAŞOV

H.I. 1. Se dă textul :

„Socrul roagă-n capul mesei să poftească să se pună
Nunul mare, mîndrul soare, şi pe nună, mîndra lună,
Şi s-aşază toţi la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza ţine hangul."

(Mihai Eminescu)

CERINŢE:

a) analiza sintactică a frazei ;
b) motivarea semnelor de ortografie şi de punctuaţie ;
c) analiza sintactico-morfologică a textului subliniat.

2. Alcătuiţi diferite fraze în care conjuncţia *dacă* să introducă două propoziţii subiective, două propoziţii predicative, două propoziţii completive directe, două propoziţii condiţionale, două propoziţii atributive.

BUZĂU

H.II. 1. Se dă textul:

„Cînd auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi cînd mai vedeam cum rămîn satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţişează înainte-ne, *supărarea noastră creştea la culme*".

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie)*

CERINŢE:

a) delimitarea propoziţiilor şi precizarea felului lor ;
b) identificarea predicatelor şi indicarea felului lor ;
c) analiza sintactică şi morfologică a textului subliniat.

CLUJ

H.III. 1. Analizaţi sintactic propoziţia:

„Miei albi fugeau către izvor."

2. Alcătuiţi o frază după următoarea schemă: 1, 3, 5, principale, 2, 4 — atributive ; 6, 7 — consecutive, 8 — temporală.

COVASNA

SECŢIA ROMÂNĂ

H.IV. 1. Se dă textul:

„Ştiu c-ai depăşit adesea dreptul dat de o solie ;
C-ai căutat, aci, să zdruncini scaunul din temelie ;
Că te-ai dus chiar pîn-acolo să dai mînă de-ajutor
Ucigaşilor ce-asupră-mi încercat-au un omor."

(Alexandru Davila)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) analizați sintactic versurile și alcătuiți schema relațională;
b) faceți analiza sintactică și morfologică a primului vers;
c) explicați folosirea semnelor de ortografie și de punctuație în textul dat.

SECȚIA MAGHIARĂ

H.V. 1. Se dă textul:

„Sărmanu-ngenunchează pe iarba ce străluce,
Își pleacă fruntea albă, smerit își face cruce
Și pentru totdeauna sărută ca pe-o moaște
Pământul ce tresare și care-l recunoaște".

(Vasile Alecsandri)

CERINȚE:

a) faceți analiza sintactică a frazei;
b) explicați folosirea semnelor de ortografie și de punctuație din textul: „Pe mulți tătari cuprins-ai de-ai morții reci fiori";
c) faceți analiza sintactică și morfologică a acestei propoziții.

IALOMIȚA

H.VI. 1. Se dă textul:

„El repetă, fiindcă voia să devină o amintire plăcută, dacă devenea amintire".

(Dumitru Radu Popescu)

CERINȚE:

a) analiza predicatelor;
b) stabilirea felului propozițiilor.

2. Alcătuiți exemple în care conjuncția *dacă* să introducă două tipuri de subordonate.

IAȘI

H.VII. 1. Să se realizeze analiza sintactică a frazei următoare:

„Cînd vuia în sobă tăciunele aprins care se zice că face a vînt și a vreme rea, sau cînd țiuia tăciunele despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, și-l buchisea cu cleștele, să se mai potolească dușmanul".

(Ion Creangă)

2. Alcătuiți două fraze în care să introduceți expresiile *a duce cu vorba, a se duce într-un suflet.*

HUNEDOARA

H.VIII. 1. Transcrieți textul:

„Și fiindcă Pisicuța ar fi fost în stare să smulgă priponul și să se ia după mine, apoi mă dusei și, dezrădăcinînd în munte o stîncă uriașă ce-mi căzu la îndemînă, o răsturnai peste capătul priponului ieșit afară din pămînt".

(Calistrat Hogaș)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) subliniați predicatele;
b) delimitați propozițiile;
c) precizați felul lor;
d) întocmiți schema frazei;
e) analizați sintactic și morfologic cuvintele:
Pisicuța, priponul, mă dusei, ce, la îndemînă.

MARAMUREȘ

H.IX. 1. Se dă textul:

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte".

(Mihai Eminescu)

CERINȚE:

a) subliniați cu o linie propoziția regentă și cu două linii propoziția subordonată;
b) motivați utilizarea liniuței de unire în cele trei situații din text;
c) analizați sintactic și morfologic expresia *aduceri aminte.*

MEHEDINȚI

H.X. 1. *(a)* Alcătuiți patru propoziții sau fraze în care să apară cîte un sinonim al cuvîntului *falnic:*

(b) Se dă textul:

„Și-nălțînd a doua oară sabia, răcni așa de cumplit, încît mazurii, înfricoșați, smucură frîiele și se năpustiră pe poartă".

(Mihail Sadoveanu)

CERINȚE:

a) analiza sintactică a frazei prin delimitarea și numerotarea propozițiilor;
b) precizarea felului lor;
c) schema frazei;
d) analiza sintactică și morfologică a ultimei propoziții.

OLT

H.XI. 1. Precizați ce fel de propoziții introduc *că* și *de* în frazele următoare (analizați frazele):

a) Este bine că îți alegi cu grijă cărțile pe care le citești.
b) Părerea lui este că primăvara aceasta va fi ploioasă.
c) N-a știut niciodată că este atît de bolnav.
d) Se plîngea mereu că este un om de neînțeles.
e) Alergau cu toții astfel că nu te puteai ține după ei.
f) Părerea că numai oamenii grași sînt sănătoși este cu totul greșită.
g) Țipa așa de tare că se auzea la vecini.
h) De nu ți-e teamă de frig, poți pleca și așa subțire îmbrăcată.
i) Mergea la mare de se trata de reumatism.

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți propoziții sau fraze care să conțină cuvintele (grupurile de cuvinte): *niciodată* și *nici o dată*; *întruna* și *într-una*; *cea* și *ce-a*; *al* și *a-l*; *cei* și *ce-i* și motivați de ce se scriu împreună sau separat.

SATU MARE

SECȚIA ROMÂNĂ

H.XII. 1. Transcrieți textul:

„Dar el știa că nu e așa, fiindcă văzuse și strigase, printre explozii care îl copleșeau, acele comenzi care cîștigă o luptă".

(Marin Preda)

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile;
b) arătați felul propozițiilor coordonate și subordonate;
c) alcătuiți o propoziție în care cuvîntul *explozie* să fie folosit cu sens figurat;
d) arătați ce figură de stil ați obținut astfel.

SECȚIA MAGHIARĂ

H.XIII. 1. Transcrieți textul:

„Și, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram dați în seama lui moș Luca, de care ne rușinam ca și de părinții noștri".

(Ion Creangă)

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile;
b) arătați felul propozițiilor coordonate și subordonate;
c) găsiți o altă expresie în care să apară cuvîntul *seama* și folosiți-o ca predicat într-o regentă;
d) arătați ce fel de subordonată cere această regentă.

SIBIU

H.XIV. 1. Se dă textul:

„Erau doi și *prin zgomotul exploziilor prima lui împușcătură nu atrăsese atenția* celui de-al doilea, care își dăduse seama prea tîrziu că rămăsese singur".

(Marin Preda)

CERINȚE:

a) analiza frazei;
b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate.

TIMIȘ

H.XV. 1. Analizați sintactic fraza:

„Cînd am auzit că ei pleacă, am zis că mă duc și eu cu dînșii, iară Huțu, văzînd că voiesc să merg, m-a luat și pe mine și eram foarte vesel căci era băiat de tot hazul, știa să facă o mulțime de pozne și ne așteptam să întîlnim pe drum sania noastră, care să ne ducă pînă la Cocorăști".

(Ioan Slavici)

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți o frază după schema de mai jos:
1 — subiectivă;
2 — principală regentă;
3 — subordonată predicativă.
Explicați la ce se reduce în acest caz propoziția principală regentă.

BUCUREȘTI

H.XVI. 1. Se dă textul:

„Nu știu cum se cheamă satul *acesta*, dar știu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit românește, este pământul Patriei mele ...".

(Barbu Delavrancea)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și identificați felul fiecăreia;
c) analizați sintactic și morfologic cuvîntul subliniat.

2. *(a)* formulați propoziții în care substantivul *muncă* (cu sau fără articol hotărît) să îndeplinească funcțiile sintactice de: *subiect, nume predicativ, atribut, complement direct*;

(b) enumerați trei prepoziții care cer cazul dativ, construiți o propoziție ca una dintre acestea;

(c) formulați trei propoziții în care verbul *a învăța* să fie folosit la modul indicativ, timpurile: prezent, trecut (una din forme), viitor (una din forme).

SESIUNEA IUNIE 1985

BRAȘOV

L.I. 1. *a)* Alcătuiți o frază din propoziția dată, transformînd părțile de propoziție subliniate în subordonate. Analizați fraza, stabilind felul propozițiilor:

„*Liniștindu-ne* toți începurăm *a lucra* cu mult entuziasm, *spre a termina* sarcina *încredințată*."

(b) Explicați semnele de punctuație din textul dat:

„Agripina le răspunse gîfîind:
— Turcii, dragii mamei, de care vă spunea bunicul!"

BRĂILA

L.II. 1. Se dă textul:

„N-am mai trecut de mult prin sat și-mi spune
Un om ce de pe-acasă a venit
Cum c-a-nflorit la noi mălinul
Și c-ai albit, mămucă, ai albit".

(Nicolae Labiș, *Mama*)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) sublinierea predicatelor;
b) delimitarea propozițiilor, felul acestora și schema frazei;
c) analiza morfosintactică a primei propoziții;
d) explicarea semnelor de punctuație și de ortografie din ultimul vers;
e) formulați un exemplu în care cuvîntul *noi* să aibă altă valoare morfologică decît cea din textul de mai sus;
f) formulați o frază în care adverbul *cum* introduce alt fel de subordonată decît cea din textul dat.

CARAȘ-SEVERIN

L.III. 1. Construiți șase fraze în care conjuncția *că* să introducă diferite subordonate.

CONSTANȚA

L.IV. 1. Se dă textul:

„*Mai mult chiar*, dacă se ține seama de întinsul teritoriu romanizat *de pe ambele maluri ale Dunării*, pare mai simplu să se admită că procesul de diversificare a limbii latine începuse mai de timpuriu".

(Ion Coteanu, *Morfologia numelui în protoromână*)

CERINȚE:

a) delimitarea propozițiilor și felul lor;
b) identificarea predicatelor și felul lor;
c) analiza sintactică și morfologică a textului subliniat.

COVASNA

SECȚIA ROMÂNĂ ȘI MAGHIARĂ

L.V. 1. Precizați ce fel de propoziții subordonate introduc elementele de relație *că* și *de* în următoarele fraze:
a) E bine să îți alegi cu grijă prietenii.
b) Părerea că *numai* din cărți te poți instrui *nu mai* este actuală.
c) Mă gîndeam că pot învăța mai mult.
d) De nu ți-e teamă de un rezultat nemulțumitor, poți participa la concurs.
e) Citea așa de repede, de nu se înțelegea nimic.

2. Explicați gramatical ortografierea diferită a cuvîntului (grupului de cuvinte) *numai* și *nu mai* din textul *b)* și faceți analiza sintactică și morfologică a propoziției principale din același text.

GIURGIU

L.VI. 1. Se dă textul:

„Cel mai cuminte lucru e să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata, să le spui că te-ai hotărît să-ți îngrijești singur de treburi".

(Duiliu Zamfirescu)

CERINȚE:

a) analiza sintactică a frazei;
b) să se construiască două propoziții în care verbul *a fi* să aibă alte valori decît cea din textul dat.

Scanned with OKEN Scanner

IALOMIŢA

L.VII. 1. Se dă textul:

„Şi una e să mori la datorie, cînd te izbeşte un glonţ sau o schijă, şi alta e să fii legat de un stîlp şi *să te execute plutonul de execuţie*".

(Marin Preda)

CERINŢE:

a) stabiliţi felul propoziţiilor din textul de mai sus;

b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;

c) într-una dintre propoziţiile unei fraze alcătuite de voi folosiţi verbul *„să fi legat"*.

Analizaţi predicatul propoziţiei respective.

MARAMUREŞ

L.VIII. 1. Înlocuiţi punctele cu propoziţia regentă potrivită fiecărei subordonate date, respectînd cerinţa din paranteză:

a) . . . . . că mîine va pleca (CD).

b) . . . . . cui ţi-a împrumutat-o (CI).

c) Cînd ieşeam de la şcoală . . . . . (CT).

d) . . . . . ca să-mi scriu temele din vreme (CS).

2. Transformaţi subordonata de la punctul *c)* în complementul corespunzător.

3. Explicaţi ortogramele întîlnite în propoziţiile date.

MEHEDINŢI

L.IX. 1. Alcătuiţi o propoziţie după schema următoare, folosind cuvintele date în continuarea acestei scheme la formele lor de nominativ sau de infinitiv, în conformitate cu cerinţele comunicării ce rezultă:

CT + *SB* + *PR* + *CD* + *AT* + *AT*

adv. p. v. s. s. adj.

(sintactic, astăzi, de, exerciţiu, noi, analiză, a face).

2. Analizaţi sintactic următoarea frază:

„Şusteru nu înţelese pe dată ce i se spune, *parcă îi luase minţile*, şi cînd se desmetici, celălalt era departe, se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roşu, dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor".

(Fănuş Neagu)

CERINŢE:

a) analiza sintactică şi morfologică a primei propoziţii;

b) contragerea propoziţiei subliniate.

TULCEA

L.X. 1. Alcătuiţi patru propoziţii de tipuri sintactice diferite introduse prin conjuncţia *să*. În frazele astfel obţinute, subliniaţi propoziţiile subordonate solicitate, precizînd felul lor.

VÎLCEA

L.XI. 1. Se dă textul:

„Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte".

(Vasile Alecsandri)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) indicați felul propozițiilor și alcătuiți schema;
b) explicați folosirea semnelor ortografice și de punctuație întîlnite în text.

BUCUREȘTI

L.XII. 1. Se dă textul:

„În ziua *aceea* nu era nici un nor *deasupra*, și uriașii munți, care atîtea zile frămîntaseră și sloboziseră, din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele și șuvoaiele, erau acum blajini, tihniți...".

(Gala Galaction)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și identificați felul fiecăreia;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

2. Analizați sintactic cuvintele subliniate din următoarea propoziție: „*Ei au căzut* luptînd pentru cei mulți...".

(Eugen Jebeleanu)

LICEE MILITARE

L.XIII. 1. Se dă textul:

„*Dați*-mi mie de bună voie *moșia voastră*, căci eu mi-am pus obrazul pentru voi și v-am cerut iertare *de la Vodă*".

(Mihail Sadoveanu)

CERINȚE:

a) delimitați propozițiile și precizați felul acestora;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
c) alcătuiți propoziții cu sinonimele substantivului *drapel*.

SESIUNEA IUNIE 1986

M.I. 1. Se dau versurile:

„Simt cum distinct *în adînc*
Stropii *de cîntec* se strîng,
Acolo vibrează o strună
Și-*o lume* întreagă răsună".

(Nicolae Labiș)

CERINȚE:

a) arătați prin ce sînt exprimate, în ce caz sînt și ce funcție sintactică au cuvintele subliniate;
b) treceți adverbul *puternic* la toate gradele de comparație, folosind cuvintele *strună* și *vibrează*.

2. Elaborați un text din zece propoziții sau fraze despre activitatea de elev, folosind și următoarele semne de punctuație: virgula, semnul exclamării, semnul întrebării, două puncte.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1987

N.I. 1. Se dă textul:

„Noi sîntem seminţe şi pămîntul e al nostru,
ştim cel mai bine locul şi patima şi rostul,
ştim cel mai bine legea şi mersul înainte,
sîntem, după nevoie, şi lacrimă şi dinte."

(Nichita Stănescu)

CERINŢE:

1. Enunţaţi ideea principală a versurilor date.

2. Arătaţi care sînt semnele de punctuaţie în textul dat şi explicaţi de ce s-a folosit fiecare.

3. Alcătuiţi două propoziţii în care, pe rînd, fiecare din cuvintele date să fie subiecte şi atribute: *seminţe, patimă, pămînt, rost, lege.* Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii atributele din fiecare propoziţie elaborată.

LICEE MILITARE

N.II. 1. Se dau versurile:

„Patria e cerul cu soare, e cerul cu nori,
E cerul cu lună şi e cerul cu stele,
Patria — sînt oamenii aceştia,
Fraţii mei, surorile mele,
Ţărîna străbunilor mei.
Patria mea e poporul acesta
În mijlocul căruia am răsărit,
Ca o trestie subţire, ca un plop mai apoi
Şi-am ajuns la bătrîneţe stejar."

(Zaharia Stancu, *Patria)*

CERINŢE:

a) enunţaţi ideea principală a versurilor date;

b) arătaţi care sînt semnele de punctuaţie şi de ortografie întrebuinţate în text şi explicaţi de ce s-a folosit fiecare dintre ele;

c) alcătuiţi cîte două propoziţii în care, pe rînd, fiecare din cuvintele date să fie subiecte şi atribute: *patrie, străbun, popor, oameni, stejar.* Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii atributele din fiecare propoziţie elaborată.

SESIUNEA IUNIE 1988

N.III. 1. Scrieţi trei sinonime ale cuvîntului *mîndru* şi alcătuiţi cu ele propoziţii.

2. Alcătuiţi fraze în care pronumele relativ *care* să introducă diferite propoziţii subordonate şi să aibă următoarele funcţii sintactice: subiect, atribut, complement direct, complement indirect.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE MILITARE

N.IV. 1. *a)* enunțați sentimentele dominante exprimate în următoarea strofă din poezia *Vara*, de George Coșbuc, și relevați principalele mijloace artistice utilizate de poet:

„Priveam fără de țintă-n sus
Într-o sălbatică splendoare,
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și *ca o taină* călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-n-r-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era *plin*
De cîntece ciripitoare."

b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din strofa de mai sus;
c) alcătuiți cîte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele următoare: *taină, a pluti, plin, cîntec.* (Este admisă orice formă gramaticală pentru fiecare dintre aceste cuvinte.)

2. *a)* alcătuiți un text din cel mult zece fraze despre patrie. Utilizați în cadrul textului fraze în care să fie cuprinse cîte unul din următoarele tipuri de propoziții subordonate: subiectivă, circumstanțială de loc, circumstanțială de timp și circumstanțială consecutivă;
b) delimitați aceste propoziții subordonate în cadrul frazelor;
c) explicați de ce ați utilizat sau de ce nu ați utilizat virgula între aceste propoziții subordonate și regentele lor.

SESIUNEA IUNIE 1989

O.I. 1. Se dă textul:

„Agripina... s-ar fi trîntit întreagă în omătul ce fierbea la nodurile lablanicioarei și-ar fi secat șuvoiul dintr-o sorbire, dar mai avea atîta minte să cugete că ar fi rămas pe loc trăsnită, copiii s-ar fi prăpădit și osteneala ei de pînă atunci ar fi fost de prisos."

(Gala Galaction, *La Vulturi !)*

CERINȚE:

a) faceți analiza frazei arătînd felul propozițiilor și raporturile dintre ele;
b) faceți analiza morfologică a cuvintelor care au rol de predicat.

LICEE MILITARE

O.II. 1. Se dau versurile:

„Nu zicem rău *de nimeni, stăpîni* peste pămînt.
Noi sîntem în picioare, sub noi străbunii sînt.
De-aceea poate-n libertate *să lucească*,
deasupra noastră, universala boltă albastră."

(Nichita Stănescu, *Noi)*

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) arătați în ce constă valoarea acestor versuri, referindu-vă la idei și la mijloacele artistice prin care sînt exprimate;

b) analizați morfologic cuvintele subliniate din textul de mai sus, indicînd și funcția lor sintactică;

c) explicați semnele ortografice și de punctuație din versurile de mai sus.

2. *a)* alcătuiți o scurtă compunere (care să nu depășească zece propoziții sau fraze) despre patrie. Utilizați în compunerea voastră și următoarele cuvinte și expresii (cu sens propriu sau figurat): *țărînă, văzduh, popor, gură de rai, vibrație, bucurie, glie, baladă*;

b) compunerea să conțină și două atribute: unul adjectival exprimat printr-un adjectiv și unul substantival exprimat printr-un substantiv în cazul acuzativ cu prepoziție. Subliniați cele două atribute;

c) alcătuiți:

— o propoziție care să conțină un complement circumstanțial de cauză;
— o propoziție care să conțină un complement circumstanțial de scop;
— o propoziție care să conțină un complement indirect.

Subliniați-le! Transformați fiecare dintre aceste propoziții în cîte o frază în care complementul circumstanțial de cauză, complementul circumstanțial de scop și complementul indirect să fie înlocuite prin propozițiile subordonate corespunzătoare. Delimitați aceste subordonate.

SESIUNEA IULIE 1990

LICEE

P.I. 1. Se dă textul:

„Cînd mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine, căci se părea că se înălțase *pe ceruri*, în vîrful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai *în fundul peșterii*".

(Calistrat Hogaș, *Singur*)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;

b) delimitați propozițiile și indicați felul lor;

c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;

d) contrageți prima propoziție subordonată în partea de propoziție corespunzătoare;

e) alcătuiți două fraze în care adverbul relativ *cînd* să introducă o propoziție subordonată predicativă și, respectiv, o propoziție subordonată atributivă.

ȘCOLI PROFESIONALE

P.II. 1. Se dă textul:

„Cînd auzeam noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă și cînd mai vedeam cum rămîn satele și locurile frumoase *în urmă* și tot *altele* necunoscute se înfățoșează *înainte-ne*, supărarea *noastră* creștea la culme".

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și arătați felul lor;
b) delimitați propozițiile frazei și precizați felul lor;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

Observație:
Întrucît în Suplimentul revistei „Tribuna învățămîntului", de unde a fost extras subiectul, nu figurează nici un cuvînt subliniat, ne-am luat libertatea de a indica unele cuvinte a căror analiză presupune un anume grad de dificultate.

d) indicați două sinonime ale cuvîntului *supărare* și alcătuiți propoziții sau fraze cu ele.

LICEE MILITARE

P.III. 1. Se dă textul:

„A fi patriot nu e un merit, e o datorie. Numai cine nu socoate iubirea de țară drept o datorie e în stare să se laude cu ea".

(George Topîrceanu)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele, delimitați propozițiile din text și identificați felul acestora;
b) contrageți ultima propoziție în partea de propoziție corespunzătoare;
c) construiți patru fraze în care să se afle propoziții subordonate predicativă, atributivă, completivă directă și circumstanțială de scop, introduse prin conjuncția subordonatoare *să*;
d) alcătuiți trei propoziții sau fraze în care verbul *a socoti* să aibă sensuri diferite.

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1990

LICEE

P.IV. 1. Se dă textul:

„Împărați *pe care* lumea nu putea să-*i* mai încapă,
Au venit și-*n țara* noastră de-au cerut pămînt și apă".

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

CERINȚE:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
d) alcătuiți o frază în care conjuncția *de* să introducă un alt fel de propoziție subordonată;
e) alcătuiți familia de cuvinte a substantivului *pămînt*.

Scanned with OKEN Scanner

P.V. 1. Se dă textul:

„Cînd mama nu mai putea *de obosită* şi se lăsa cîte oleacă *ziua* să se odihnească, noi *băieţii* tocmai atunci ridicam casa în slavă".

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Observaţie:

Întrucît în Suplimentul revistei „Tribuna învăţămîntului", de unde a fost luat subiectul, nu figurează nici un cuvînt subliniat, ne-am luat libertatea de a indica unele cuvinte a căror analiză presupune un anume grad de dificultate.

SESIUNEA IULIE 1991

R.I. 1. Se dau textele:

1 (a) „Cu îndrăzneală apucă mîna lui Tudor, îl trase spre el şi îl privi în ochi.

— Nu eşti tu, *zise el scurt*, dintr-ai lui Ionaşcu care au pribegit peste Nistru?

— Sînt Tudor, *feciorul lui Ionaşcu*, răspunse mişcat Şoimaru, dintre toţi pribegii, eu singur mă întorc înapoi.

— Atuncea eu îţi sînt moş drept, frate cu tatăl tău..., strigă bătrînul. Uită-te la mine şi mă cunoaşte!

— Te cunosc, moşule Mihu! îngînă Şoimaru".

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor)*

CERINŢE:

a) transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă;
b) indicaţi felul construcţiilor subliniate şi motivaţi punctuaţia:

2 (b) „De la holdele din Bărăgan
Cu spicul greu atîrnînd sus
În vîrful înaltelor lănci
Pierdute cîndva de oastea lui Darius
Am ştiut că tot ce ne calcă pămîntul
Devine paşnică recoltă".

(Marin Sorescu, *Astfel)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvîntul *atîrnînd* şi transformaţi această parte de propoziţie într-o subordonată corespunzătoare;
d) alcătuiţi cinci fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate introduse prin acelaşi element de relaţie — conjuncţia *că:* subiectivă, atributivă, indirectă, cauzală şi consecutivă.
e) ilustraţi prin exemple alte trei sensuri ale verbului *a călca;* precizaţi aceste sensuri.

Scanned with OKEN Scanner

R.II. 1. Se dă textul:

„În ziua aceea nu era nici un nor deasupra şi uriaşii munţi care atîtea zile frămîntaseră şi sloboziseră din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi şuvoaiele, erau acum blajini".

(Gala Galaction, *La Vulturi!)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din text: *aceea, munţi, sloboziseră, şuvoaiele, blajini*;
d) alcătuiţi două fraze în care pronumele relativ *care* să introducă o propoziţie subordonată subiectivă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1991

LICEE

R.III. Se dau textele:

1. „Cînd auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi cînd mai vedeam cum rămîn satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne, supărarea noastră creştea la culme! Pentru fiecare fîntînă, pîrău, vîlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsam în urmă-ne scoteam cîte un suspin adînc din piepturile noastre! Şi după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram daţi în seama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri".

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie)*

CERINŢE:

a) rescrieţi acest text, trecînd verbele şi pronumele (adjectivele pronominale) de la persoana I la persoana a III-a.

2. „Pîrcălabe, vreau poporul *meu* să fie înştiinţat
De unirea şi-nrudirea *care*-aci s-au încheiat
Ca să pomenească *ţara*, ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua cînd din letopiseţ şi-a şters anii de-nchinare".

(Alexandru Davila, *Vlaicu-Vodă)*

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) contrageţi cea de-a treia propoziţie subordonată din textul dat în partea de propoziţie corespunzătoare;
d) construiţi patru fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate: subiectivă, predicativă, atributivă şi completivă indirectă toate introduse prin conjuncţia *să*;
e) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IULIE 1992

LICEE

S.I. Se dau textele:

1. „Şi, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors chiar atunci, de nu eram daţi în seama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri".

(Ion Creangă)

CERINŢE:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora;
c) construiţi două fraze, în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziţii subordonate diferite; arătaţi felul lor;
d) alcătuiţi două fraze cu cîte o propoziţie subordonată care să aibă ca element regent acelaşi verb — *a se întoarce* — (diferite faţă de cea din text).

2. „*Aţi auzit*, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomşei s-a petrecut din lumea *asta* şi-a venit în scaunul ţării Alexandru-Vodă, *pe care* şi noi l-am ajutat şi l-am apărat..."

CERINŢE:

a) justificaţi, pe baza cunoştinţelor de gramatică, folosirea virgulelor în textul dat;
b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
c) alcătuiţi o propoziţie în care cuvîntul *asta* să-şi schimbe valoarea gramaticală faţă de cea din text;
d) construiţi două propoziţii în care verbul *a se petrece* poate avea şi alte înţelesuri decît cel din text.

ŞCOLI PROFESIONALE

S.II. Se dă textul:

„Îi bătea şi nu-i ieşea *din gură* nici un cuvînt care să-l justifice faţă de trupă şi faţă de el însuşi, cum ar fi de pildă ideea că *armata* e o şcoală a asprimii şi a încercărilor *grele*..."

(Marin Preda, *O oră din august)*

CERINŢE:

a) analiza sintactică a frazei;
b) analiza morfosintactică a cuvintelor subliniate;
c) exemplificaţi în propoziţii polisemia cuvîntului *gură*.

SESIUNEA AUGUST–SEPTEMBRIE 1992

LICEE

S.III. Se dă textul:

„Împăraţi *pe care* lumea *nu putea* să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pămînt şi apă —"

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III)*

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚE:

a) identificați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
d) contrageți ultima propoziție printr-o parte de propoziție corespunzătoare;
e) alcătuiți familia lexicală a substantivului *pămînt*;
f) construiți două propoziții subordonate introduse prin conjuncția subordonatoare *de* și precizați felul lor.

ȘCOLI PROFESIONALE

S.IV. *a)* indicați sinonimele adjectivului *uriaș* și alcătuiți propoziții cu trei dintre ele;
b) alcătuiți trei fraze în care adverbul relativ *cînd* să introducă diferite tipuri de subordonate învățate;
c) indicați valorile gramaticale ale verbului *a fi* și exemplificați-le în propoziții.

Scanned with OKEN Scanner

SOLUȚIILE (REZOLVAREA) SUBIECTELOR

SESIUNEA IUNIE 1972

A.I. 1. Înlocuiți punctele de suspensie din frazele de mai jos cu articolul posesiv și pronumele relativ corespunzătoare:

Am citit o carte *al cărei* autor ne era cunoscut.
Un scriitor, *a cărui* operă era apreciată de elevi, ne-a vizitat școala.
O carte, *ale cărei* coperte sînt frumos ilustrate, atrage cititorii.
În scrisoare este vorba de un coleg *ai cărui* părinți au fost decorați pentru merite deosebite.

Observații: Pentru a rezolva acest subiect, trebuie să se aibă în vedere:
a) formele articolului posesiv (genitival) și acordul său:

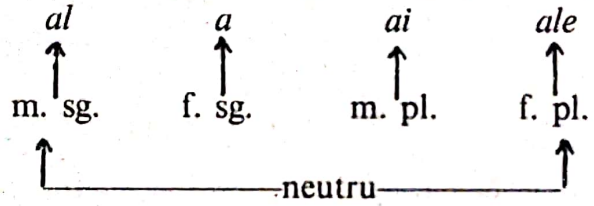

Acest articol se acordă în gen și număr cu obiectul posedat:

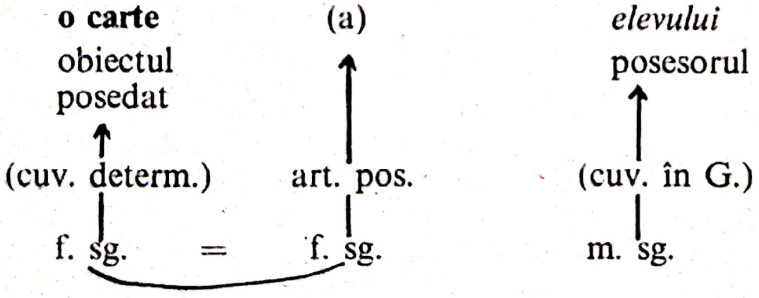

b) formele pronumelui relativ *care* pentru cazul G. și acordul său:

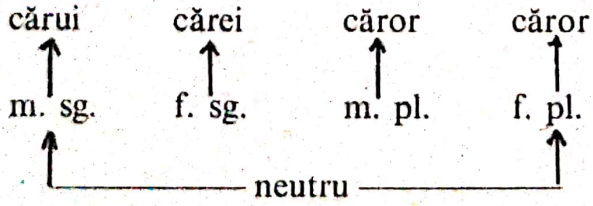

Acordul pronumelui relativ în G. se face cu posesorul.
Ținînd cont de aceste elemente, vom observa că se realizează un *acord încrucișat.* (vezi Ștefania Popescu, *Gramatica practică a limbii române*, EDP. București, 1971, p. 183.).

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu:
Am un **coleg a cărui** *mamă* este profesoară.

pose-	art.	pr.	ob.
sorul	pos.	rel.	pos.
↑	↑	↑	↑
m. sg. ;	f. sg. ;	m. sg. ;	f. sg.

2. Înlocuiți punctele de suspensie din propozițiile următoare cu adjectivele pronominale de întărire corespunzătoare:

Profesorul *însuși* ne-a făcut această demonstrație.
Înseși faptele lor îi recomandă.
Au lucrat ei *înșiși* la organizarea expoziției.
Elevele *înseși (însele)* au pregătit serbarea.
Elevelor, vouă *însevă* vă revine această sarcină!

Observații: Rezolvarea acestui subiect presupune cunoașterea următoarelor probleme teoretice:

a) Pronumele (adjectivele pronominale) de întărire sînt alcătuite **din două părți:**

— *prima parte:* (pronume personal)
însu — pentru masculin, sg., toate cazurile;
însă — pentru feminin, sg., N., Ac.;
înși — pentru masculin, pl., toate cazurile;
înse — pentru feminin, pl., toate cazurile;
— pentru feminin, sg., G. D.

Vocala finală a acestor forme precizează genul și numărul: *-u* = m., sg.; *-ă* = f., sg.; *-i* = m., pl.; *-e* = f., pl. (toate cazurile) și f., sg. (G. D.).

Omonimia ultimei forme se explică prin omonimia cazurilor G. și D. la singular și plural feminin ale celor mai multe substantive nearticulate:

sg. G.D. — (acestei) *eleve*
pl. G.D. — (acestor) *eleve*

— *a doua parte:* formele neaccentuate de dativ ale pronumelor reflexive (la pers. a III-a plural, feminin, se poate adăuga și forma neaccentuată a pronumelui personal-*le*):

-mi = pentru pers. I., sg., masculin și feminin;
-ți = pentru pers. a II-a, sg., masculin și feminin;
-și = pentru pers. a III-a, sg. și pl., masculin și feminin;
-ne = pentru pers. I, pl., masculin și feminin;
-vă = pentru pers. a II-a pl., masculin și feminin.

Neutrul are, la singular, formele de la masculin, iar, la plural, formele de la feminin.

Această parte realizează acordul în persoană și număr cu cuvîntul (substantiv sau pronume) determinat.

La persoanele I și a II-a, unde pronumele personal determinat nu are forme diferite pentru genuri, genul adjectivului pronominal de întărire poate fi precizat de o altă parte de vorbire din propoziție: substantiv în vocativ, o apoziție, adjectiv, verb la participiu:

Elevelor, vouă *însevă* vă revine această sarcină.
f. ——— f.

Tie *înseți*, colega mea, ți se cuvin laude.
f. ——— f.

Tu *însăţi* eşti apreciată.
f. ——— f.

Tu *însuţi* eşti harnic.
m. ——— m.

b) Schematic, formele pronumelor (adjectivelor pronominale) de întărire sînt următoarele:

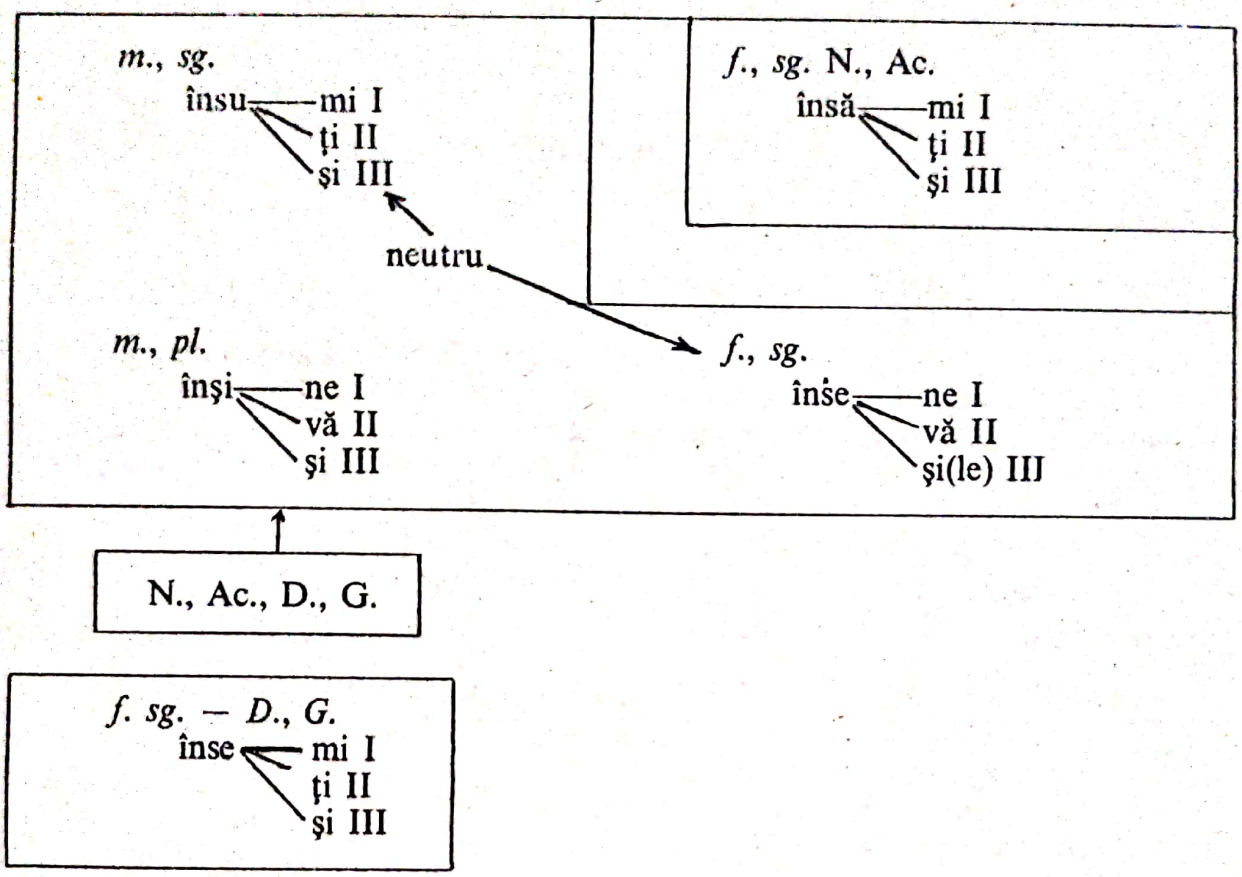

3. Indicaţi cîteva cazuri în care folosirea virgulei ar constitui o greşeală de punctuaţie. Daţi exemple în acest sens, marcînd locul unde virgula n-ar fi îngăduită.

Virgula nu se foloseşte:

a) între subiect şi predicat (neseparate de o construcţie explicativă sau incidentă):

Elevul acesta[,] este silitor.

b) între complementul direct sau indirect şi cuvîntul pe care-l determină, cînd sînt aşezate după acesta:

Ionel şi-a învăţat[,] lecţia.
I-am oferit-o[,] băiatului.

c) între părţile de propoziţie de acelaşi fel, coordonate copulativ prin *şi* sau disjunctiv prin conjuncţiile *ori* şi *sau*, prezente numai la ultimul termen:

A cumpărat cărţi[,] şi caiete.
Cumperi creion[,] sau stilou?

d) între subiectivă şi regenta ei, indiferent de topică:

Desigur[,] că vine.

e) între predicativă şi regenta ei:

Întrebarea este[,] dacă nu va întîrzia.

f) între completiva directă sau indirectă şi regenta lor, cînd sînt aşezate după aceasta, imediat lîngă cuvîntul determinat.

Mi-a spus[,] că va veni.
Povestea[,] cui îl asculta.

Scanned with OKEN Scanner

Observații : Pentru alte reguli, vezi *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a IV-a. Editura Academiei, Buc., 1983, p. 55—64.

Regulile care prevăd situațiile în care nu este permisă folosirea virgulei sînt grupate în capitole speciale, în lucrările: G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuație*, SSF, Buc., 1982, p. 94—96 și Sergiu Drincu, *Semnele ortografice și de punctuație în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1983, p. 35—46, 57—58; 62—67.

SESIUNEA IUNIE 1976

SIBIU

B.I. 1. Explicați înțelesul cuvintelor *muză, nostalgie, bejanie* și formați cu fiecare cuvînt cîte o propoziție sau frază.

muză — zeiță, femeie care inspiră pe poeți, inspirație poetică; fiecare din cele nouă divinități inspiratoare ale artelor și științelor.

nostalgie — tristețe, deprimare cauzată de dorința de a găsi ceva din trecut, de a revedea ceva iubit; melancolie; dorință plină de regrete pentru ceva greu de realizat.

bejanie — fugă din fața dușmanilor, pribegie, refugiu.

În „Iliada", Homer invocă *muza* pentru a-l inspira.

În opera sa, „Amintiri din copilărie", Ion Creangă exprimă un puternic sentiment de *nostalgie*.

Aflînd de năvălirea tătarilor, țăranii au pornit în *bejanie* spre munți.

2. Alcătuiți trei propoziții în care subiectul să fie exprimat, pe rînd, prin:

a) verb la mod nepersonal:

„E ușor *a scrie* versuri..." (infinitiv)

Nu e greu *de învățat*. (supin)

b) pronume nehotărît:

Fiecare învață.

Te-a căutat *cineva*.

c) numeral:

Doi învață. (numeral cardinal propriu-zis)

Al treilea citește. (numeral ordinal)

Amîndoi sînt fruntași. (numeral colectiv)

Se ia *unu pe doi* din întreg. (numeral fracționar)

3. Corectați greșelile existente și explicați necesitatea corecturilor făcute:

Adunatus-au pe aleie toți copii pe care iam chemat la întrecerea sportivă. Nui nicio îndoială cam putea să-i învingem pe faimoși noștri adversari.

Forma corectă a textului:

„Adunatu-s-au pe alee toți copiii pe care i-am chemat la întrecerea sportivă. Nu-i nici o îndoială c-am putea să-i învingem pe faimoșii noștri adversari."

adunatu-s-au — prima cratimă s-a folosit deoarece este forma inversă a perfectului compus *s-au adunat*, în care apare vocala de legătură *u* după participiu pentru a crea posibilitatea pronunțării împreună a întregului grup; a doua cratimă marchează rostirea într-o singură silabă a două părți de vorbire diferite cu omiterea vocalei *e*: *s(e)* = pronume reflexiv: *au* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus:

alee — la început de silabă, după o vocală, se scrie și se pronunță *e* nu *ie*, în neologisme de tipul *aed, alee, coexistență, idee, poem, poet* (vezi *Îndreptarul* ..., p. 6);

Scanned with OKEN Scanner

copiii — se scrie cu *iii*, deoarece, însoțit de adjectivul *toți*, este articulat; primul *-i* este din radical, al doilea *-i* este desinența de plural pentru masculin, N., iar al treilea *-i* este articolul hotărît pentru masculin, plural, N.; *Îndreptarul* (p. 18) precizează că „substantivele masculine a căror formă nearticulată de plural se termină în *-ii* (de exemplu: *copii)* se scriu la forma articulată a pluralului cu *iii* (trei *i*)."

Observație: Pentru mijloacele de control privind formele articulate și nearticulate ale substantivelor la cazurile nominativ și acuzativ, vezi Ștefania Popescu, *op. cit.*, p. 32—36.

i-am — folosirea cratimei este necesară deoarece sînt două părți de vorbire care se pronunță într-o singură silabă: *i* = pronume personal formă neaccentuată; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;

nu-i — este necesară folosirea cratimei deoarece sînt două părți de vorbire (diferite) care se pronunță într-o singură silabă prin elidarea vocalei *î*: *nu* = adverb de mod de negație; *(î)i* = forma scurtă (populară) a verbului *a fi*;

nici o — se scrie separat, deoarece este adjectiv pronominal negativ, provenit din pronumele negativ *nici una*, alcătuit din *nici* = adverb de mod; *o* = adjectiv pronominal nehotărît;

c-am — s-a folosit liniuța de unire, întrucît sînt două părți de vorbire diferite care se pronunță într-o singură silabă, ceea ce a dus și la elidarea vocalei *ă*: *c(ă)* = conjuncție simplă subordonatoare, *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;

faimoșii — adjectivul s-a scris cu *-ii*, deoarece stă înaintea substantivului și s-a articulat cu articolul hotărît enclitic *i*; primul *i* este desinența pentru masculin plural, Ac.; substantivele și adjectivele masculine a căror formă nearticulată de plural se termină în *-i* se scriu la forma articulată a pluralului cu *ii* (doi *i*).

SESIUNEA IUNIE 1978

BACĂU

C.I. 1. Se dă textul:

„Întrebarea[1] / (care) *se pune*[2] / *este*[1] / (dacă) pasiunea declarată pentru eroi și dorința de a se conforma întocmai adevărului istoric *nu duc* la abolirea spiritului critic."[3] /

(Valeriu Râpeanu)

CERINȚE:

a) analiza sintactică a frazei și întocmirea schemei:

P 1 — *întrebarea... este* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, simplă, afirmativă;

P 2 — *care se pune* — propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *întrebarea* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 — *dacă pasiunea declarată pentru eroi și dorința de a se conforma întocmai adevărului istoric nu duc la abolirea spiritului critic* — propoziție subordonată predicativă, răspunde la întrebarea *ce (este)*, determină verbul copulativ

Scanned with OKEN Scanner

este din P 1 cu funcția sintactică de predicat nominal incomplet), introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă* ; enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

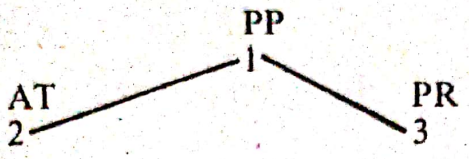

Îndrumări : Pentru a realiza analiza sintactică a unei fraze trebuie să parcurgem următoarele etape :

a) citirea atentă a textului pînă la asigurarea înțelegerii depline a conținutului său ;

b) sublinierea predicatelor și, eventual, a subiectelor din text ; n-am procedat și la sublinierea subiectelor, deoarece ni se pare suficientă punerea în evidență a predicatelor, întrucît, oricum, subiectele neexprimate nu pot fi reliefate astfel, iar în stabilirea statutului de subiectivă al unei subordonate ținem cont de natura morfologică a termenului regent ; acest mod de analiză este indicat și de manualul clasei a VIII-a ;

c) încercuirea elementelor relaționale de la nivelul frazei cu atenție deosebită la cele coordonatoare care pot stabili raportul respectiv și în cadrul unei propoziții ;

d) marcarea prin √ a lipsei unui predicat sau a unui element subordonator ; considerăm că nici această operațiune nu este obligatorie, deoarece felul unei subordonate căreia îi lipsește elementul relațional se stabilește, de obicei, prin coordonarea ei cu o altă propoziție de același fel ;

e) delimitarea frazei în propoziții și numerotarea lor ținînd seama de faptul că :

— într-o propoziție există un singur predicat ;

— înaintea unui cuvînt încercuit delimităm și numerotăm, deoarece cu el începe o nouă propoziție ; în unele situații relativul se află în interiorul propoziției ; „*Nu știu*[1] / alții *(cum)* sînt...“

— observăm eventualele intercalări, care au ca urmare o propoziție discontinuă (întreruptă), sau cazurile de împletire a regentei cu subordonata ; optăm pentru numerotarea în ordinea elementelor relaționale.

Atenție !

Un element coordonator și unul subordonator alăturate și așezate la începutul frazei se despart întotdeauna.

Două elemente subordonatoare alăturate se despart întotdeauna, indiferent de locul pe care-l ocupă în frază.

Un element coordonator și unul subordonator alăturate și așezate în interiorul frazei se despart numai dacă înaintea celui coordonator nu se află o propoziție subordonată de același fel cu cea introdusă prin elementul subordonator alăturat.

f) stabilirea felului propozițiilor și raporturile existente între ele, precizînd :

— felul propoziției și dacă este regentă ;

— regenta fiecărei subordonate ; prima subordonată din frază are ca regentă prima propoziție principală din text ;

— întrebarea la care răspunde subordonata ;

— pe cine, din regentă, determină subordonata (termenul ei regent) ; ea poate să depindă de un cuvînt, de un grup de cuvinte sau de întreaga regentă ;

— prin ce se introduce subordonata ;

— raportul de coordonare, felul lui și prin ce se realizează acesta ;

— felul propoziției, socotită ca propoziție independentă ;

Scanned with OKEN Scanner

g) întocmirea schemei relaționale.

Observații : 1. Considerăm că acest mod de a arăta felul propozițiilor și raporturile dintre ele este cel mai indicat, deoarece prin precizările făcute se argumentează logic și soluția dată. De asemenea, credem că este necesar ca propozițiile să fie transcrise în întregime, iar felul lor să nu fie precizat prin abrevieri, deoarece nu toți specialiștii folosesc același mod de abreviere, evitîndu-se astfel unele confuzii.

2. Pentru însușirea tehnicii analizei frazei, a se vedea și :

Aurel Nicolescu, *Analize gramaticale*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Ion Creangă, București, 1978, p. 76—82 ; 163—172 ;

Alexandrina Novac, Iancu Coleașă — *Culegere de fraze analizate sintactic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 5—15.

Dumitru Ivănuș „*Sintaxă și morfologie*", „Cartea Nouă", Craiova, 1991, p. 9—20.

3. În stabilirea corectă a felului subordonatei trebuie să ținem cont de :

— întrebare ;

— natura termenului regent ;

— elementul subordonator specific (cînd există) ;

— posibilitatea substituirii unui element subordonator plurifuncțional cu unul specific ;

— elementul corelativ (cînd există) ;

— posibilitatea contragerii subordonatei în partea de propoziție corespunzătoare.

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

dorința — parte componentă a subiectului multiplu *pasiunea și dorința*, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărît enclitic *a ;*

de a se conforma — atribut verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza reflexivă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) — infinitiv, timpul prezent, precedat de prepoziția compusă *de a ;*

Observație : Clasificarea verbelor în *predicative* și *nepredicative* (copulative și auxiliare) se face pe baza criteriului semantic (după înțeles) : verbele predicative au înțeles de sine stătător, iar cele nepredicative nu au înțeles de sine stătător. Același criteriu, cel semantic, operează și în situația clasificării verbelor în *personale* și *impersonale*, la care se adaugă criteriul morfologic, deoarece verbele impersonale ca înțeles (acțiunea nu poate fi atribuită unei persoane) sînt unipersonale ca formă (au formă pentru persoana a III-a singular).

Clasificarea *modurilor* în *predicative (personale)* și *nepredicative (nepersonale)* se realizează pe baza criteriilor morfologic și sintactic.

Așa cum precizează Mioara Avram în *Gramatica pentru toți*, Editura Academiei, Buc., 1986, p. 159, „noțiunile de mod predicativ și nepredicativ nu trebuie confundate cu acelea de verb predicativ și nepredicativ".

De aceea, considerăm că, după înțeles, un verb rămîne predicativ sau copulativ, indiferent la ce fel de mod se află. De exemplu, un verb copulativ, din cauza absenței sensului, nu formează singur o parte de propoziție, chiar dacă este la un mod nepredicativ (nepersonal) :

Fiind mai ușoară, a ajuns mai repede.

C. circ. de cauză

întocmai — complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod compus, fără grad de comparație ;

adevărului — complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, neutru, singular, dativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

Scanned with OKEN Scanner

CLUJ

C II: 1. Se dă textul :

„(Şi)[3], / (deşi) **eram încredinţat**[1] / (că) în cele din urmă *biruinţa* **va cumpăni** spre partea Pisicuţii[2], / **mă hotărîi** totuşi[3] / **(să) intru la mijloc** în această epopee măreaţă şi crîncenă[4] / *(ce)* **se desfăşura** ochilor mei.“[5] /

(Calistrat Hogaş, *În munţii Neamţului)*

a) să se întocmească schema frazei indicîndu-se felul propoziţiilor :

P 1 — concesivă (3)
P 2 — completivă indirectă (1)
P 3 — principală
P 4 — completivă indirectă (3)
P 5 — atributivă (4)

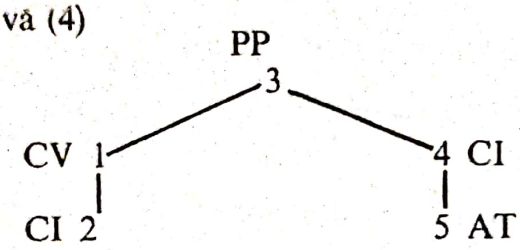

Observaţii : 1. De data aceasta am procedat şi la sublinierea subiectelor, precum şi la delimitarea propoziţiilor în funcţie de ordinea predicatelor, pentru a dovedi că şi acest procedeu este posibil şi că el nu afectează cu nimic corectitudinea analizei frazei.

2. Pentru acest mod de delimitare, vezi D. D. Draşoveanu, M. Zdrenghea, P. Dumitraşcu, *Analize gramaticale şi stilistice*, ediţia a II-a, Editura Ştiinţifică, Buc., 1966 ; N. Anghelescu Temelie, Adrian Gh. Popescu, *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Buc., 1976 ; Dumitru Ivănuş, Ion Toma, *Limba română. Manual preparator pentru bacalaureat şi admitere în învăţămîntul superior*, Editura Presa Naţională, Bucureşti, 1992, Colecţia Universitas.

3. Deoarece subiectul a cerut numai întocmirea schemei, indicîndu-se felul propoziţiilor, n-am mai transcris fiecare propoziţie şi nici n-am mai argumentat felul şi raporturile dintre ele. Abrevierile au fost folosite numai în schemă.

b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziţii :

P 1 — subiect inclus :
P 2 — *biruinţa* — subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărît enclitic *a ;*
P 3 — subiect inclus ;
P 4 — subiect inclus ;
P 5 — *ce* „epopeea“ = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, feminin, singular, N.

Observaţie : În stabilirea genului şi a numărului pronumelor relative care introduc propoziţii subordonate atributive, procedăm la substituirea lor cu substantivul al cărui loc îl ţin. Substantivul respectiv se află în regentă şi este determinat de atributivă.

c) să se identifice atributele, precizîndu-se felul lor şi pe cine determină:

Pisicuţii — atribut substantival genitival, determină substantivul *partea ;*
această — atribut adjectival, determină substantivul *epopee ;*
măreaţă — atribut adjectival, determină substantivul *epopee ;*
crîncenă — atribut adjectival, determină substantivul *epopee ;*
mei — atribut adjectival, determină substantivul *ochilor.*

Scanned with OKEN Scanner

BOTOŞANI

D.I. 1. Subiectivă :

Trebuie[1] / **(să) mergi** acolo.[2] /

1 = PP ; 2 = SB (1)

Predicativă :

Datoria elevului **este**[1] / **(să) înveţe.**[2] /

1 = PP ; 2 = PR (1)

Completivă directă :

El **doreşte**[1] / **(să) organizeze** o excursie.[2] /

1 = PP ; 2 = CD (1)

Completivă indirectă :

Se gîndeşte[1] / **(să) se pregătească** temeinic.[2] /

1 = PP ; 2 = CI (1)

Finală :

A venit la mine[1] / **(să)-i împrumut** o carte.[2] /

1 = PP ; 2 = CS (F) (1)

Observaţii : a. Conjuncţia *să* mai poate introduce :

Atributivă : *A venit* vremea[1] / *(să) mergi la examen,*[2] /

Condiţională : *(Să) mă fi ascultat,*[1] / reuşea[2]. /

Concesivă : *(Să)-l pici cu lumînarea*[1], / şi tot nu recunoaşte[2]. /

Consecutivă : E atîta de subţire[1] / *(să) o tai c-un fir de păr*[2]. /

b. La construirea unor feluri de subordonate (SB, PR, CD, CI, CS, AT), trebuie să avem în vedere natura morfologică a elementului regent, întrebarea şi posibilitatea contragerii lor în partea de propoziţie corespunzătoare.

La alte tipuri de subordonate (CV, CNS), construirea lor corectă presupune cunoaşterea elementelor corelative şi a conectivelor specifice, verificînd apoi prin substituirea conjuncţiei *să* cu unul din elementele subordonatoare specifice.

Şi în cazul condiţionalei introduse prin conjuncţia *să*, modul de verificare a corectitudinii formulării este înlocuirea lui *să* prin conjuncţia *dacă*, deşi aceasta nu este un conectiv specific.

2. Arătaţi felul propoziţiilor din frază :

„(Dacă) **ar fi fost prevăzător**[1],/ **spunea** Maxim[2], / (şi) (dacă) noi[3] / (care) **ne învîrtim** pe la regiune şi pe la raion[4] / **l-am fi sfătuit** la timp[3] / (ce) **trebuie**[5] / **(să) facă**[6] / (şi) (cum) **e bine**[7] / **(să)-şi organizeze** munca[8], / **ar fi putut** ocoli încurcătura asta, fără prea multă bătaie de cap.[9] /

(Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*)

P 1 — *dacă ar fi fost prevăzător* — propoziţie subordonată condiţională, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *ar fi putut* din P 9, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă* ; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

P 2 — *spunea Maxim* — propoziţie principală incidentă ; enunţiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, simplă.

P 3 — *şi dacă noi... l-am fi sfătuit la timp* — propoziţie subordonată condiţională, regentă pentru P 4, P 5 şi P 7, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *ar fi putut* din P 9, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *care ne învîrtim pe la regiune şi pe la raion* — propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele personal *noi* din P 3, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

P 5 — *ce trebuie* — propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am fi sfătuit* din P 3, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă.

Observații : *a.* P 5 este completivă directă, deoarece determină un verb cu dublă tranzitivitate : *a sfătui ceva pe cineva.*

b. Pronumele relativ *ce* nu are funcție sintactică de subiect, deoarece verbul *trebuie* este impersonal și nu acceptă, în același timp, și subiect, și propoziție subiectivă. *Ce* are funcție sintactică de complement direct pe lîngă verbul *să facă* din P 6. Avem, în această situație, un caz de împletire a regentei cu subordonata.

P 6 — *să facă* — propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *trebuie* din P 5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ; (vezi observația b).

P 7 — *și cum e bine* — propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am fi sfătuit* din P 3, introdusă prin adverbul relativ *cum*, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P 8 — *să-și organizeze munca* — propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *e bine* din P 7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P 9 — *ar fi putut ocoli încurcătura asta fără prea multă bătaie de cap* — propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 3 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

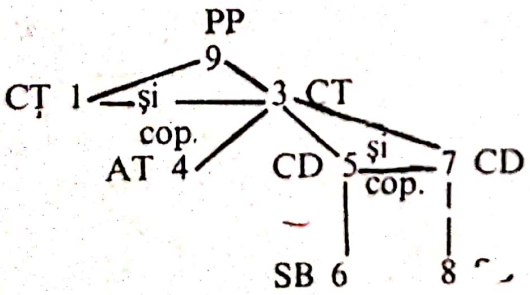

PP incid.
2

3. Explicați ortografia și punctuația din textul de mai sus :

a) ghilimelele (semnele citării) s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

b) primele *două virgule* izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei ;

c) *l-am* — *cratima* marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale : *l* = pronume personal formă neaccentuată ; *am* = verbul auxiliar *a avea*, care intră în alcătuirea modului condițional-optativ, timpul perfect ;

d) să-și — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu omiterea vocalei *i* : *să* = conjuncție simplă subordonatoare ; (î) *și* pronume reflexiv, formă neaccentuată :

Observație : Cele două reguli anterioare se pot enunța și astfel : cratima marchează legătura dintre două părți de vorbire diferite cu (fără) omiterea vocalei.

În ceea ce ne privește, considerăm că prima variantă trebuie folosită cînd cratima se află în interiorul unei silabe, iar a doua variantă, cînd segmentarea silabică corespunde cratimei : *aducîndu-se.*

Scanned with OKEN Scanner

e) ultima virgulă desparte un complement circumstanțial de mod *(fără... bătaie de cap)* de verbul determinat, insistîndu-se asupra lui.

f) punctul marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative.

4. Explicați și exemplificați folosirea semnului exclamării.

Semnul exclamării (!) marchează grafic intonația afectivă a unei fraze și a unei propoziții exclamative, a unei interjecții sau a unor vocative.

El se folosește :

a) după o propoziție exclamativă sau o expresie cu valoarea unei propoziții exclamative :

— Ce frumos este afară (!)

— Minunat (!)

b) după o frază care conține o propoziție exclamativă :

Ce fermecător trebuie să fi fost (!)

c) după o propoziție incidentă exclamativă :

„Iar Caraiman... — apoi las' pe el (!) — credeai că-i apucat de friguri".

(Mihail Sadoveanu)

d) după interjecții :

Vai ! ce nenorocire...

e) după substantive în cazul vocativ :

Mihai (!) ce faci acolo ?

Pentru a se marca creșterea gradată a caracterului emotiv al comunicării se folosesc mai multe semne de exclamare :

„ — Ionel (!) Ionel (! !) Ionel (! ! !) Du-te dincolo, mamă ;...

(Ion Luca Caragiale, *Vizită)*

Cînd însoțește o propoziție interogativă exclamativă, semnul exclamării se alătură semnului întrebării :

Ai merge și tu la teatru (? !)

Pentru alte situații de folosire a semnului exclamării, vezi și *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a IV-a, Buc., 1983, p. 50—54 ; G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuație*, Buc., 1982, p. 88—90 ; *Gramatica Academiei*, II, Buc., 1966, p. 487—488, Sergiu Drincu, *Semnele ortografice și de punctuație în limba română*, Buc., 1983, p. 118—123.

BRAȘOV

D.II. 1. Subliniați forma corectă a cuvintelor din exemplele de mai jos :

Eminescu este *originar* din Botoșani.

Într-o scrisoare adresată unui prieten folosim un ton *familiar*.

2. Adverbul relativ *cum* poate introduce următoarele specii de subordonate :

a) Subiectivă :

Nu se știe[1] / (cum) **a ajuns** acolo[2]. /

1 = PP ; 2 = SB(1)

b) Predicativă :

El **a rămas**[1] / (cum) îl **știi**[2]. /

1 = PP ; 2 = PR(1)

c) Atributivă :

M-a impresionat *felul*[1] / (cum) **vorbește**[2]. /

1 = PP ; 2 = AT(1).

d) Completivă directă :

Nu știe[1] / (cum) **să procedeze.**[2] /

1 = PP ; 2 = CD(1).

Scanned with OKEN Scanner

e) Completivă indirectă :

Se miră[1] / (cum) **a reuşit** această performanţă[2]. /

1 = PP ; 2 = CI(1).

f) Temporală :

(Cum) îl **văzu,**[2] / îl şi **recunoscu.**[2] /

1 = CT(2) ; 2 = PP.

g) Modală :

(Cum) îţi **vei aşterne**[1] / aşa **vei dormi.**[2] /

1 = CM(2) ; 2 = PP

h) Cauzală :

(Cum) **nu cunoaşteţi** drumul[1], / vă **puteţi** rătăci[2]. /

1 = CZ(2) ; 2 = PP-.

i) Concesivă :

(Cum) **o dai,**[1] / tot **n-o nimereşti**[2]. /

1 = CV(2) ; 2 = PP.

Observaţie : În construirea frazelor cu SB, PR, AT, CD, CI introduse prin adverbul relativ *cum* avem în vedere întrebarea, elementul regent şi posibilitatea contragerii lor în partea de propoziţie corespunzătoare.

La celelalte subordonate (CT, CM, CZ, CNS, CV) la aceste elemente se adaugă introducerea corelativului şi posibilitatea înlocuirii conectivului *cum* printr-un element subordonator specific.

CARAŞ-SEVERIN

D.III. 1. Alcătuiţi o frază în care să apară cinci tipuri de subordonate.

Observaţie : Întrucît dintr-o frază nu poate lipsi propoziţia principală, fraza ce urmează a fi alcătuită va avea cel puţin şase propoziţii. Ea poate să conţină şi mai mult de şase propoziţii dacă vom introduce mai multe propoziţii principale, mai multe tipuri de subordonate sau chiar subordonate de acelaşi tip, coordonate sau nu între ele.

După ce alcătuim fraza, trebuie să verificăm prin analiza ei dacă am respectat cerinţele subiectului.

(Ceea ce) m-**a uimit**[1] / *(este)*[2] / (că) *băiatul*[3] / (despre care) ţi-**am vorbit**[4] / **n-a reuşit**[3] / **(să)-şi îndeplinească** idealul propus[5], / (deşi) îşi **dorea** foarte mult lucrul acesta[6]. /

P 1 = SB(2)
P 2 = PP
P 3 = PR(2)
P 4 = AT(3)
P 5 = CD(3)
P 6 = CV(3)

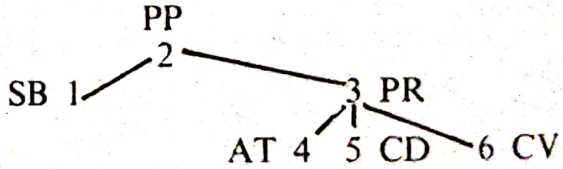

2. Explicaţi şi argumentaţi valorile verbului *a fi* în propoziţie şi în frază.

În propoziţie, verbul *a fi* are următoarele valori :

a) verb predicativ, cînd are înţeles de sine stătător şi formează, singur, predicat verbal :

— *personal*, cînd are înţelesul de *a exista, a se găsi, a se afla, a trăi* etc.

El **este** în clasă. (verb predicativ personal cu funcţie sintactică de predicat verbal).

— *impersonal*, cînd are înţelesul de *a trebui, a se întîmpla, a fi necesar.*

Ce-*o fi ?* „s-o întîmpla" (verb predicativ impersonal cu funcţie sintactică de predicat verbal).

Scanned with OKEN Scanner

b) verb copulativ, cînd nu are înțeles de sine stătător și intră în alcătuirea predicatului nominal împreună cu un nume predicativ :

— *personal :*

El *este* **elev.**
vb. nume
cop. pred.
Predicat nominal

— *impersonal* (în expresii verbale impersonale) :

Este **greu de tot.**
vb. nume predic.
cop.
Predicat nominal

c) auxiliar, cînd ajută la formarea unor moduri și timpuri compuse și a diatezei pasive :

— indicativ, viitor anterior :
Va *fi* venit și el.
— conjunctiv, perfect :
Să *fi* mers toți acolo.
— condițional-optativ, perfect :
Aș *fi* citit și eu această carte.
— infinitiv, perfect :
A *fi* mers este un verb la modul infinitiv.
— diateza pasivă, toate modurile și timpurile :
El **este** *lăudat* de diriginte.
aux. part. c. de agent
d. pasivă
pred. vb.

În frază, verbul *a fi* are următoarele valori :

a) verb predicativ (în aceleași condiții) :

— *personal :*

El **este**[1] / (unde) l-**ai trimis**[2]. /
vb
pred.

— *impersonal*, cînd are înțelesul de *a trebui, a se întîmpla, a fi necesar* și îi urmează o subiectivă :

SB
(Dacă) **este**[1] /(„trebuie") *(să)* **pleci**[2] /, **anunță-mă**[3]. /

b) copulativ (formează un predicat nominal incomplet urmat de o propoziție subordonată predicativă) :

— *personal :* PR
Plăcerea lui **este**[1] / **(să) citească**[2]. /

CLUJ

D.IV. 1. „Lipan **dezmierda** mai mult pe fată[1] / (care) **era mai mare**[2] / (și) **avea numele** Minodora[3], / (iar) pe flăcăuaș îl **chema** Gheorghiță[4], (și) maică-sa îl **ocrotea**[5] / (și)-l **apăra**[6] / (de cîte ori) în ochii lui Lipan **erau** nouri de vreme rea[7]." /

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

V care

a) să se indice felul predicatelor și prin ce sînt exprimate acestea ;

dezmierda = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;

Scanned with OKEN Scanner

era mai mare = predicat nominal alcătuit din :

era = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoanal a III-a, singular ;

mai mare = nume predicativ, exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu o terminaţie, feminin, singular, N. (prin acord cu subiectul), gradul comparativ de superioritate ;

avea numele = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală predicativă, personală, intranzitivă *(se numea)*, alcătuită din :

avea = verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoanala a III-a, numărul singular ;

numele = substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le* ;

chema = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;

Observaţie : Verbul este sinonim cu *a striga, a se numi* şi îi urmează elementul predicativ suplimentar *Gheorghiţă ;* subiectul este nedeterminat.

ocrotea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;

apăra = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I. diateza activă. indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

erau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, nr . plural.

b) să se întocmească schema frazei arătîndu-se felul propoziţiilor :

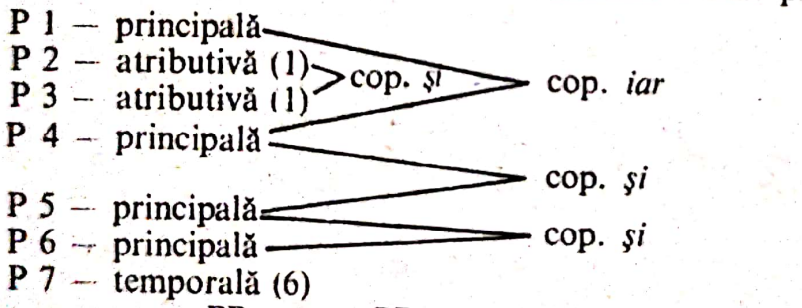

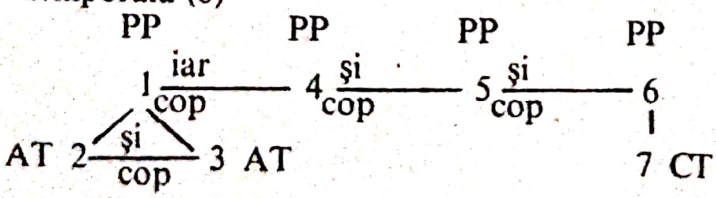

c) să se analizeze sintactic ultima propoziţie din frază :

Observaţii :

1) Analiza sintactică presupune şi analiza morfologică, deoarece părţile de propoziţie se exprimă prin părţi de vorbire, iar acestea din urmă nu devin părţi de propoziţie decît în cadrul unui enunţ. Aşa se explică şi faptul că în studierea părţilor de vorbire se precizează şi funcţiile lor sintactice, întrucît cele două părţi ale gramaticii — morfologia şi sintaxa — se află într-o strînsă interdependenţă.

2) Analiza sintactică a propoziţiei începe cu predicatul, se continuă cu subiectul şi apoi se analizează celelalte părţi de propoziţie fie în ordinea din text, fie în funcţie de determinanţi. Analiza sintactică poate fi făcută însă şi în ordinea apariţiei lor în textul respectiv.

Scanned with OKEN Scanner

erau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. plural ;

nori = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, plural, N., nearticulat ;

de cîte ori = nu are funcţie sintactică, locuţiune conjuncţională subordonatoare specifică temporalei provenită din locuţiune adverbială, leagă CT nr. 7 de regenta ei (este alcătuită din prepoziţie, adjectiv pronominal relativ şi substantiv nearticulat) ; totuşi este considerat compl. circ. de timp exprimat prin locutiune adverbială de timp, care în frază are şi rol subordonator de locuţiune conjuncţională care introduce CT ;

în ochii = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*, precedat de prepoziţia simplă *în* ;

lui Lipan = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu simplu, masculin, singular, G., articulat cu articolul hotărît proclitic *lui* ;

de vreme = atribut substantival prepoziţional exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de* ;

rea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *vreme* — feminin, singular, Ac., grad pozitiv.

CONSTANŢA

D.V. 1. Subiectivă :

Este bine[1] / **(să) asculţi** sfatul părinţilor[2] /.

1 = PP ; 2 = SB (1).

Completivă directă :

Colega mea **vrea**[1] / **(să) plece** la ţară[2]. /

1 = PP ; 2 = CD (1).

2. Retranscrierea textului cu semnele de punctuaţie necesare :

„Cînd ajunseră în poiană, Măriuca arătă cu degetul :

— Uite căpiţa unde a ascuns mama pe Păunaş !“

(Gala Galaction, *La Vulturi !)*

Precizări :

a) Virgula s-a folosit după o propoziţie temporală aşezată înaintea regentei.

b) Două puncte s-au folosit după un verb de declaraţie subînţeles *(zise)* şi înaintea vorbirii directe.

c) Linia de dialog s-a folosit pentru a marca începutul vorbirii unei persoane care participă la convorbire ; urmează replica lui Dănilă : „—... L-o fi ascuns în altă parte, fata bunicului ! ?“ După linia de dialog se scrie cu majusculă.

d) Semnul exclamării s-a folosit la sfîrşitul unei fraze care conţine o propoziţie imperativă exclamativă : *Uite căpiţa...*

GALAŢI

D.VI. 1. Să se întocmească schema frazei următoare şi să se analizeze sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

„Acolo[1] / (unde) **nu e lege**[2], / **nu e** nici slobozenie[1] / (şi) acolo[3] / (unde) legea **e pentru unii**[4] / (şi) unde ceilalţi **sînt scutiţi** de sub ascultarea ei[5], / slobozenia **a pierit**[3] / (şi) fericirea **e stinsă**“[6]. /

(Alecu Russo)

Scanned with OKEN Scanner

P 1 — principală
P 2 — circumstanțială de loc (1) — cop. *și*
P 3 — principală
P 4 — circumstanțială de loc (3) — advers. *și*
P 5 — circumstanțială de loc (3)
P 6 — principală coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncția *și*

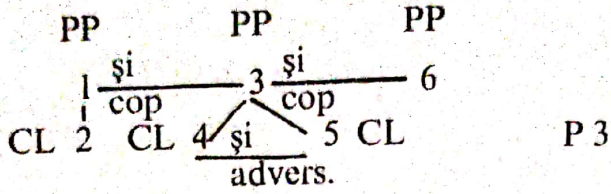

nu e = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, forma negativă.

Observație : Verbul *a fi* este predicativ, deoarece arată existența :

„Acolo unde *nu există* lege".

sînt scutiți = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal („a absolvi", „a cruța", „a ierta"), diateza pasivă, intranzitiv la diateza pasivă — dar tranzitiv la forma activă —, indicativ prezent, persoana a III-a, plural.

D.VII. Se dă textul :

„Noi **n-am lunecat** peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,[1] /
Stă frunza în codri ciulită[2] /
(Să) dea[3], / (de)-**i** primejdie ,[4]/ **glas.**[3] / "
(Ana Blandiana, *Doină*)

a) Subliniați predicatele și precizați felul lor :

n-am lunecat = predicat verbal ;
stă = predicat verbal ;
să dea... glas = predicat verbal (locuțiune verbală = „a glăsui", „a vorbi, a anunța, a înștiința" ; fig. „a foșni, a fremăta, a exprima, a exterioriza") ;
-i = predicat verbal (arată existența)

b) Faceți schema grafică a frazei :

P 1 — principală
P 2 — principală — juxt

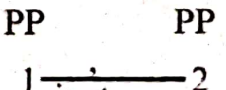

P 3 — finală (de scop) (2)
P 4 — condițională (3)

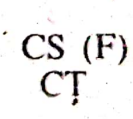

c) Dați cîte un sinonim pentru cuvintele :

glorie — onoare, mărire, slavă (adusă unei persoane sau unui eveniment) ; faimă, renume ; persoană de valoare ;
primejdie — pericol, necaz, supărare, amenințare ; risc ; situație, împrejurare care amenință liniștea, securitatea sau existența cuiva ;
glas — voce, grai ; cîntec, ciripit, timbru, ton.

d) Motivați rolul virgulelor din text :

— *prima virgulă* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere ;

— *a doua și a treia virgulă* izolează (despart) o propoziție subordonată condițională intercalată între termenii (părțile) regentei.

Scanned with OKEN Scanner

HUNEDOARA

D.VIII. 1. Dați alte două exemple de sinonime, omonime și antonime. Alcătuiți cu ele propoziții :

Sinonime (cuvinte cu formă diferită și înțeles identic sau aproape identic) ;

vorbă = cuvînt ;

Vorba ei domoală și cuminte le umplea sufletul de bucurie. Din cauza supărării n-a mai scos nici un *cuvînt.*

zăpadă = nea, omăt ;

Zăpada s-a așternut pretutindeni.

Un covor strălucitor de *nea* acoperea întinderile.

Creta este albă ca *omătul.*

Alte sinonime :

forță — putere ;

a spune — a zice, a istorisi, a informa ;

a gîndi — a chibzui, a medita, a cumpăni, a cîntări ;

praf — colb, pulbere, țărînă.

Omonime (cuvinte cu formă identică și înțeles total diferit).

lin — adjectiv sau adverb : *domol, încet, liniștit, ușor ;*

„Un freamăt *lin* trecea din ram în ram..." (adj.)

(Mihai Eminescu)

„*Lin* viorile răsună..." (adv.)

(Mihai Eminescu)

— substantiv : specie de pește ;

Vecinul meu a pescuit un *lin.*

— substantiv : vas pentru struguri :

El a pus, grabnic, strugurii în *lin.*

— *broască* — substantiv : animal, batracian ;

O broască orăcăia pe malul lacului.

— substantiv : mecanism de închidere a ușii ;

Cheia s-a blocat în *broască.*

Alte omonime :

somn — stare de repaus :

— specie de pește ;

vie — substantiv : plantație de viță de vie ;

— adjectiv : „în viață" ;

— verb (formă populară — a veni) : *(să) vie* (conjunctiv)

port — substantiv : — îmbrăcăminte ;

— loc de ancorare a vaselor ;

— verbul *a purta* (prezent, persoana I)

ban — monedă ;

— funcție dregătorească (în trecut).

Observație : Omonimele se pot confunda ușor cu cuvintele polisemantice. Se deosebesc prin aceea că sensul omonimelor este total diferit, putînd avea și valori morfologice diferite, pe cînd cuvintele polisemantice au sensuri apropiate, avînd cel puțin un element comun.

Același cuvînt poate fi, în baza criteriilor enunțate anterior, atît omonim cu alt cuvînt, cît și polisemantic.

Ex. *masă — omonim :*

A pus caietul pe *masă.* (mobilier)

O masă de oameni se îndreaptă spre gară. (mulțime)

masă — polisemantic

Scanned with OKEN Scanner

Farfuria este pe *masă*. (mobilier)
Masa a fost servită. (mîncarea)
A fost acolo *masă* mare. (ospăţ)
După *masă* pleacă în oraş (după ora mesei).
Pentru aceste probleme vezi Manualul pentru clasa a VII-a, pag. 6—8, şi *Sinteze de limba română*, Buc., 1984, p. 18, 21—22.

Antonime (cuvinte cu formă diferită şi înţeles opus) ;

nicăieri — pretutindeni ;

Te-am căutat *pretutindeni*.
Nu te-am găsit *nicăieri*.

sus — jos ;

Pe *sus* se zăreau cîrduri de cocori.
Jos, lîngă rîu, copiii se jucau.

Alte antonime :

mare — mic ;
scund — înalt ;
bine — rău ;
a intra — a ieşi.

Observaţie : Antonimele se pot forma şi prin derivare cu prefixe negative:

drept — nedrept ; egal — inegal.

Un cuvînt poate să aibă mai multe antonime, în funcţie de sensul său :

drept — nedrept ;
— strîmb ;
— stîng.

2. Analizaţi sintactic şi morfologic textul :

A-i înfrunta pe duşmani **înseamnă**[1] / **(să) ai** curaj.[2] /

P 1 — *a-i înfrunta pe duşmani înseamnă* — propoziţie principală, regentă a P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *să ai curaj* — propoziţie subordonată predicativă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *înseamnă*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP
1
|
2 PR

a... înfrunta = subiect simplu exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) — infinitiv, timpul prezent ;

-i = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, nr. plural, genul masculin, Ac., anticipă complementul direct *pe duşmani ;*

pe duşmani = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, nr. plural, Ac. precedat de prepoziţia *pe*, nearticulat ; anticipat prin forma neaccentuată, în Ac., a pronumelui personal *-i ;*

înseamnă = predicat nominal incomplet exprimat prin verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular ; îi urmează o propoziţie subordonată predicativă cu funcţie de nume predicativ ;

să ai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, singular ;

Scanned with OKEN Scanner

curaj = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., nearticulat.

IALOMIȚA

D.IX. 1. „Alt om mi-**a spus**[1] / (c)-**ai stat** la pat bolnavă[2]. /
Eu **nu știu**[1] / (cum) **să cred** atîtea veşti[2], /
(Cînd) din scrisori eu **văd**[3] / (precum) matale
Din zi în zi mereu **întinereşti**".[4] /

(N. Labiş, *Mama*)

a) Delimitați propozițiile, stabiliți felul lor și raporturile dintre ele : *Fraza I :*

P 1 — *alt om mi-a spus* = propoziție principală, regentă a P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *c-ai stat la pat bolnavă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a spus* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enuntiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Fraza II

P 1 — *eu nu știu* = propoziție principală, regentă a P 2 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 2 — *cum să cred atîtea veşti* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) știu* din P 1, introdusă prin adverbul relativ *cum ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *cînd din scrisori eu văd* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală, cu nuanță temporală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *nu știu* din P 1, introdusă prin adverbul relativ *cînd* (substituibil cu locuțiunea conjuncțională *de vreme ce*), regentă pentru P 4 ;

P 4 — *precum matale din zi în zi mereu întinereşti* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *văd* din P 3, introdusă prin adverbul relativ *precum*.

I. PP
1
CD 2

II. PP
1
CD 2 3 CZ
4 CD

b) Analizați sintactic și morfologic ultimele două versuri :

cînd = adverb relativ de timp simplu, cu valoarea unei conjuncții sau locuțiuni conjuncționale subordonatoare cauzale, de aceea este și fără funcție sintactică ; unii specialiști îl consideră însă complement de timp ;

din scrisori = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, plural, Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *din ;*

eu = subiect simplu exprimat prin pronume personal, persoana I, nr. singular, N. ;

văd = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, nr. singular ;

precum = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb relativ de mod compus, introduce o completivă directă ;

matale = subiect simplu exprimat prin pronume (personal) de politețe, formă populară, persoana a II-a, singular, N. ;

Scanned with OKEN Scanner

din zi în zi = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp ;
mereu = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grad de comparație ;
întinerești = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, prezent, persoana a II-a, nr. singular.

D.X. 1. „**Nu știa** nici Lie[1], (care) **se întorsese** singur acasă, îngrijat și uimit, dar cu strașnică poruncă de la stăpîn[2] / **(să) nu crîcnească** nimic nimănui[3] / (de cele ce) **văzuse**[4] / (și) **auzise**"[5]

de cele ce

(Mihail Sadoveanu)

a) Delimitați propozițiile, stabiliți felul lor și raporturile sintactice dintre ele :

P 1 — *nu știa nici Lie* = propoziție principală, regentă a P 2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 2 — *care se întorsese singur acasă, îngrijat și uimit, dar cu strașnică poruncă de la stăpîn* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *Lie* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *să nu crîcnească nimic nimănui* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 4 și P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *poruncă* din P 2, introdusă prin conjuncția *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 4 — *de cele ce văzuse* = propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de(spre) ce*, determină verbul *să nu crîcnească* din P 3, introdusă prin pronumele relativ compus *cele ce* precedat de prepoziția *de*, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *și auzise* = propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de(spre) ce*, determină verbul *să nu crîcnească* din P 3, se subînțelege elementul subordonator *de cele ce*, coordonată cu P 4, prin conjuncția copulativă *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

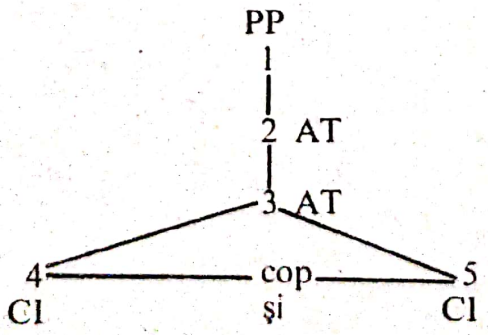

Observație : Nu toți specialiștii acceptă ca elemente subordonatoare formele compuse ale pronumelor relative, considerînd prima parte *cel, ceea, cei, cele* drept pronume demonstrative, urmate de relativul *ce*. *Gramatica Academiei* (p. 160) acceptă doar forma *ceea ce* datorită valorii ei neutre.

În ceea ce ne privește, acceptăm formele compuse *cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce*, deoarece sînt prevăzute de manualul clasei a VII-a (p. 52).

Scanned with OKEN Scanner

Neacceptînd aceste forme, ultimele două propoziții ale frazei analizate ar fi atributive coordonate copulativ, avînd ca termen regent pronumele demonstrativ *cele* :

„... **(să) nu crîcnească** nimic nimănui de cele[3] / (ce) **văzuse**[4] / (și) **auzise.**[5] "

b) Explicația folosirii punctuației :

– *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte și după un fragment extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

– *prima virgulă* desparte o propoziție atributivă explicativă de regenta ei ;

– *a doua virgulă* desparte două complemente circumstanțiale de mod, *singur* și *îngrijat*, coordonate prin juxtapunere ;

– *a treia virgulă* desparte două complemente circumstanțiale de mod, *uimit* și *cu... poruncă*, coordonate adversativ prin conjuncția *dar* ;

– *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative.

c) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

– *care* = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, masculin, singular, N., în frază introduce AT nr. 2 ;

se întorsese = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal intranzitiv la diateza activă e tranzitiv – regulat, conjugarea a III-a, diateza activă pronominală

cu pronumele reflexiv în Ac. complement direct (considerat de unii specialiști morfem al diatezei reflexive) —, indicativ, mai mult ca perfect, persoana a III-a, nr. singular ;

singur = complement circumstanțial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar) exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, genul masculin, nr. singular, cazul N., fără grad de comparație ;

acasă = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc, compus.

SATU MARE

D.XI. 1. „Ei **au căzut** cu fața la dușmani[1], /
(Dar) **nu sînt morți**[2], / (căci) inima lor **bate**
De dincolo de moarte și de ani
De-a pururi pentru noi și libertate[3]". /

(Eugen Jebeleanu)

a) Delimitați propozițiile, precizați felul lor și faceți schema frazei :

P 1 – *ei au căzut cu fața la dușmani* = propoziție principală ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 – *dar nu sînt morți* = propoziție principală, regentă pentru P 3, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncția *dar* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 3 – *căci inima lor bate de dincolo de moarte și de ani de-a pururi pentru noi și libertate* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *(nu) sînt (morți)*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

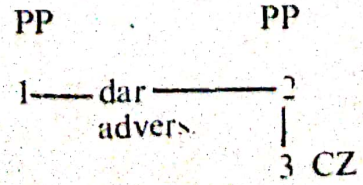

Scanned with OKEN Scanner

b) Precizaţi felul predicatelor :

au căzut = predicat verbal ;

nu sînt morţi = predicat nominal ;

bate = predicat verbal.

c) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

inima = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;

lor = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, G. ;

de-a pururi = complement circumstanţial de timp exprimat prin locuţiune adverbială de timp.

SĂLAJ

D.XII. 1. Subliniaţi cuvintele şi expresiile cu sens figurat din textul de mai jos, precizaţi efectele stilistice obţinute prin ele :

„Cineva trase parcă, în lături, *perdeaua neguroasă a norilor*, şi întunericul cel mai de deasupra al cerurilor, *o poartă de senin limpede* se deschise spre *adîncimile umbrelor albastre* şi *o stea* cu lumini *tremurătoare îşi cumpăni sfioasă*, parcă, *chipul* său peste adîncuri."

(C. Hogaş, *Singur)*

perdeaua neguroasă a norilor = desimea, împrăştierea norilor pe bolta cerească, nori posomorîţi, întunecaţi, ameninţători *(perdeaua* = metaforă, *neguroasă* = epitet*)* ;

o poartă de senin = loc îngust, porţiune îngustă, mărginită de *nori* (metaforă) ;

limpede = luminos, cristalin, curat (epitet al substantivului *senin*) ;

adîncimile umbrelor albastre = infinit, nemărginire, absolut (metaforă) ;

tremurătoare = care vibrează, care freamătă, care unduieşte (epitet al substantivului *lumină*) ; personifică substantivul *stea ;*

îşi cumpăni sfioasă... chipul = a apărut şovăitoare, lipsită de îndrăzneală, ruşinoasă, timidă, rezervată, pe bolta cerească (personificare ce conţine şi epitetul cu rol personificator *sfioasă*) ;

În acest fragment, Calistrat Hogaş descrie momentul înseninării de după furtună. Descrierea este realizată în planuri succesive : perdeaua de nori care dispare, apariţia seninului şi infinitatea cadrului cosmic. Deşi dominată încă de întuneric, atmosfera începe să devină luminoasă (*„adîncimile umbrelor albastre"*, *„poartă de senin limpede"*, *„lumină tremurătoare")*, imaginile vizuale fiind realizate cu ajutorul metaforelor şi al epitetelor.

Peisajul este surprins în mişcare, în devenirea sa la o nouă stare şi de aceea natura pare animată, autorul folosind în acest scop personificarea şi epitetul (*„o stea cu lumină tremurătoare îşi cumpăni sfioasă, parcă, chipul"*, *„o poartă de senin... se deschise"*). Fenomenul de trecere de la o stare la alta a naturii este evidenţiat şi prin prezenţa antitezelor *neguroasă, întuneric — lumină ; nori — senin ; umbre — lumină.*

Epitetele „(lumină) *tremurătoare*" şi „(îşi cumpăni) *sfioasă*" pun în evidenţă şovăiala, lipsa de îndrăzneală a elementelor naturii personificate de a înlocui potopul prăpăditor de mai înainte.

O dată cu înseninarea atmosferei, autorul redevine optimist şi entuziast, sentimente ce se vor accentua pe măsură ce lumina va birui întunericul de pretutindeni

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrieți cîte trei sinonime pentru fiecare din cuvintele: *uriaș, falnic, aprig, temerar*.

uriaș — subst.: titan, gigant, colos, matahală, namilă, huidumă ; adj. : colosal, enorm, fabulos, gigantic, imens ;

falnic — grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestuos, măreț, semeț, splendid, magnific, arătos, mîndru, trufaș, orgolios, încrezut ;

aprig — iute, înfocat, înflăcărat, impetuos, nestăpînit, violent, cumplit, puternic, copleșitor, devastator, focos, aspru, dîrz, crunt, neînduplecat, înverșunat ;

temerar — curajos, cutezător, îndrăzneț, neînfricat, viteaz, brav.

VASLUI

D.XIII. Faceți analiza sintactică a frazei și analiza sintactico-morfologică a textului subliniat :

„(Cînd) **mă deșteptai** a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn[1], / **băgai de seamă**[2] / (că) soarele **fusese** cu mult **mai harnic** decît mine[3], / (căci) **se părea**[4] / (că) **se înălțase** pe ceruri, în vîrful degetelor[5] / (și) √ de peste întărituri, **se uita** furiș la mine tocmai în fundul peșterii“[6]. /

√că

(C. Hogaș)

P 1 — *cînd mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn* = propoziție subordonată circumstanțială de timp (temporală), răspunde la întrebarea *cînd*, determină locuțiunea verbală *băgai de seamă* din P 2, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *băgai de seamă* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuțiunea verbală *băgai de seamă* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *căci se părea* = propoziție subordonată circumstanțială de cauză (cauzală), regentă pentru P 5 și P 6, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină predicatul *(zic că) fusese mai harnic* din P 3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *că se înălțase pe ceruri, în vîrful degetelor* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P 4, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P 5, prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP

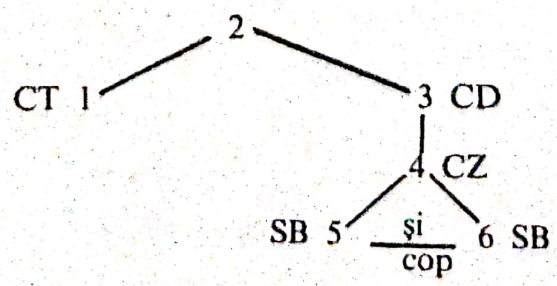

Observaţie : La întrebarea *ce* răspund trei feluri de subordonate : SB, PR, CD. În această situaţie felul subordonatei se stabileşte în funcţie de natura morfologică a cuvîntului determinat :

— *subiectiva* are ca regentă o propoziţie fără subiect şi determină :

a) un verb impersonal la orice diateză ;

b) o expresie verbală impersonală ;

c) un adverb sau locuţiune adverbială predicativ(ă) ;

d) un verb personal fără subiect.

— *predicativa* are ca regentă o propoziţie cu subiect (chiar neexprimat) şi determină un verb copulativ ;

— *completiva directă* are ca regentă o propoziţie cu subiect (chiar neexprimat) şi determină un verb predicativ tranzitiv.

băgai de seamă = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală predicativă, tranzitivă, formată din :

băgai = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, perfect simplu, persoana I, nr. singular ;

de seamă = substantiv comun simplu, feminin, defectiv de plural, Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de* ;

că = nu are funcţie sintactică, conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o propoziţie subordonată completivă directă ;

soarele = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le* .

fusese... mai harnic = predicat nominal alcătuit din :

fusese = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular ;

mai harnic = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu subiectul *soarele* — masculin, singular, N., gradul comparativ de superioritate ;

cu mult = complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, precedat de prepoziţia *cu ;*

decît mine = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul de mod comparativ *decît* cu valoare de prepoziţie.

Observaţie : *(cu) mult* este un adverb de mod la fel ca şi *(cu) puţin* precedat de prepoziţia *cu ;* grupurile *cu mult, cu puţin* sînt considerate frecvent locuţiuni adverbiale de mod — oricum sînt complemente de mod.

Ar fi deci o greşeală dacă ar fi considerate adverbe de mod fără funcţie sintactică, elemente ale unui aşa-zis superlativ absolut (echivalent cu *foarte...*)

VÎLCEA

LICEE PEDAGOGICE

D.XIV. 1. Faceţi analiza gramaticală a frazei şi a cuvintelor subliniate din textul următor :

„**Ar fi fost cuminte**[1] / **(să) se abată** în dreapta ori în stînga[2] / (şi) **să se ascundă** în pădurea[3] / (care) **stăpînea** pretutindeni, deopotrivă de întunecos[4], / (dar) Păunaş **se deşteptase**[5] / (şi) **începuse**[6] / **(să) plîngă**[7] / (şi) i **se părea** Agripinei[8] / (că) numai vuietul pîrîului **acoperea** destul de bine ţipetele lui.“[9] /

(Gala Galaction, *La Vulturi !)*

Scanned with OKEN Scanner

P 1 — *ar fi fost cuminte* = propoziție principală, regentă a P 2 și P 3 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *să se abată în dreapta ori în stînga* — propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și să se ascundă în pădurea* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *care stăpînea pretutindeni, deopotrivă de întunecos* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *pădurea* din P 3, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *dar Păunaș se deșteptase* = propoziție principală, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncția *dar ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 6 — *și începuse* = propoziție principală, regentă a P 7, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 7 — *să plîngă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *începuse* din P 6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 8 — *și i se părea Agripinei* = propoziție principală, regentă a P 9, coordonată copulativ cu P 6 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *că numai vuietul pîrîului acoperea destul de bine țipetele lui* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P 8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

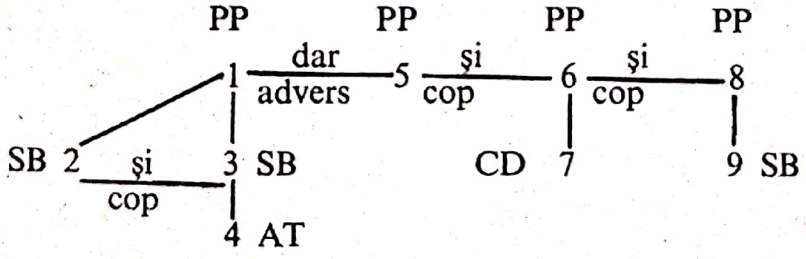

vuietul = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l ;*

pîrîului = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui ;*

acoperea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

destul (de) = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grad de comparație, urmat de prepoziția simplă de legătură *de* (determină adverbul *bine*) ;

Scanned with OKEN Scanner

bine = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, grad pozitiv (determină verbul *acoperea*).

țipetele = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le* ;

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul G.

Observație : — *(al, a, ai, ale) lui, ei, lor* sînt întotdeauna pronume personale în G sau D ;

— *(al) său, (a) sa, (ai) săi, (ale) sale* sînt pronume sau adjective pronominale posesive.

LICEE ECONOMICE

D.XV. 1. Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor:

„**Aș fi vrut**[1] / **(să)-i pun** din nou **în vedere**[2] / (că) **nu trebuie**[3] / **(să) intre**[4] / (și) **(să) rămînă** la mine[5] / (cînd) **nu sînt** acasă[6], / (dar) mi **s-a părut**[7] / (că) mînia mea **i-ar sfărîma** nervii[8] / , (că) l-**ar deprima** ca o insultă nemeritată[9] / .

(Camil Petrescu)

P 1 — *aș fi vrut* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *să-i pun din nou în vedere* = propoziție subordonată completivă directă, regentă a P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *aș fi vrut* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *că nu trebuie* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 4 și P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuțiunea verbală tranzitivă *să pun în vedere* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 4 — *să intre* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *trebuie* din P 3, introdusă prin conjuncția *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *și să rămînă la mine* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *trebuie* din P 3, introdusă prin conjuncția *să*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *cînd nu sînt acasă* = propoziție subordonată circumstanțială temporală, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să rămînă* din P 5, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 7 — *dar mi s-a părut* = propoziție principală, regentă pentru P 8 și P 9, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncția *dar ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *că mînia mea i-ar sfărîma nervii* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-a părut* din P 7, introdusă prin conjuncția *că ;* enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *că l-ar deprima ca o insultă nemeritată* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-a părut* din P 7, introdusă prin conjuncția *că*, coordonată prin juxtapunere cu P 8 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

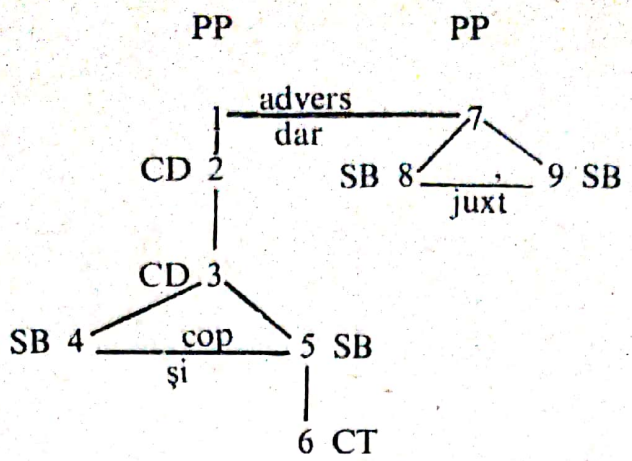

că = nu are funcţie sintactică ; conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o propoziţie subordonată subiectivă ;

mînia = subiect simplu exprimat prin substantiv, numărul singular, feminin, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a ;*

mea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *mînia* — feminin, singular, N. —, persoana I, un singur posesor.

Observaţii : 1. Chiar dacă, în mod greşit, am interpreta cuvîntul *mea* ca pronume personal în cazul G, trebuie să avem în vedere că pronumele personal de persoana I nu are cazul G.

2. Pronumele posesiv este singurul pronume care ţine atît locul posesorului, cît şi al obiectului posedat. De aceea se acordă cu obiectul posedat în gen, număr şi caz, iar cu posesorul în persoană şi număr :

Cărţile **elevului** sînt noi.
ob. posedat posesor
Ale sale sînt noi.

ale sale — pronume posesiv, persoana a III-a, un posesor, mai multe obiecte posedate, genul feminin, cazul N., subiect.

Cînd stă pe lîngă substantivul ce denumeşte obiectul posedat, pronumele posesiv devine adjectiv pronominal posesiv, acordîndu-se cu acesta în gen, număr şi caz.

Cărţile — sale — sînt noi.
adj. pron.
posesiv

Adjectivul pronominal posesiv, ca orice adjectiv pronominal, are o singură funcţie sintactică : atribut adjectival.

i = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul D. ; are şi valoare de D. posesiv pe lîngă substantivul *nervii* („săi"), cu funcţie de atribut pronominal în D. ;

ar sfărîma = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

nervii = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i ;*

ca o insultă = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*, precedat de adverbul de mod comparativ *ca*, cu valoare de prepoziţie ;

Scanned with OKEN Scanner

nemeritată = atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu negativ, acordat în gen, număr și caz cu substantivul *insultă* — feminin. singular, Ac., gradul pozitiv :

LICEE SANITARE

D.XVI. 1. Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor :

„**Pesemne**[1] / (că) de atîția ani[2] / (de cînd) **trăia** bine[3], / Aristide **ajunsese**[2] / **(să) creadă**[4] / (că) și alții **o duceau** tot așa[5] / (și) (că) **nu** le **priau** două mese una după alta[6], / (cum) **i-ar fi priit** lui.[7] / "

(Marin Preda)

P 1 — *pesemne* = propoziție principală, regentă pentru P 2; enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *că de atîția ani... Aristide ajunsese* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 3 și P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină adverbul predicativ *pesemne* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *de cînd trăia bine* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ani* din P 2, introdusă prin adverbul relativ *cînd* precedat de prepoziția simplă *de ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *să creadă* = propoziție subordonată predicativă, regentă pentru P 5 și P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *ajunsese* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *că și alții o duceau tot așa* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul tranzitiv *să creadă* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *și că nu le priau două mese una după alta* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să creadă* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 7 — *cum nu i-ar fi priit lui* = propoziție subordonată circumstanțială modală, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *priau* din P 6, introdusă prin adverbul relativ *cum ;* enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată.

Schema frazei

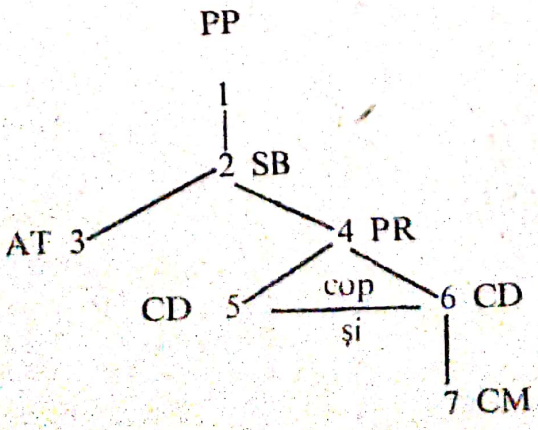

Scanned with OKEN Scanner

trăia = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;
bine = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, gradul pozitiv ;
alții = subiect simplu exprimat prin pronume nehotărît simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N. ;
nu... priau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul plural, formă negativă, cu adverbul de mod de negație *nu* ;
le = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, cazul D. ;
două = atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal propriu-zis simplu cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *mese* ; feminin, plural, N. ;
mese = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulat.
lui = complement indirect, anticipat prin forma neaccentuată de dativ a pronumelui personal, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul D.

Observații : În această situație *lui* este pronume personal, deoarece înlocuiește substantivul *Aristide*. Cuvîntul *lui* mai poate fi :
— articol hotărît proclitic :
Cărțile *lui* Mihai sînt noi.
— interjecție :
Lui, lui, lui ! răsuna pe văi sunetul cavalului.

BUCUREȘTI

D.XVII. 1. Se dă textul :

„(Chiar dacă) visurile noastre de atunci **s-ar fi împlinit**[1], / **cred**[2] / (că) **n-am fi fost fericiți**, decît foarte puțină vreme, ca omul[3] / (care) **a fost** multă vreme **flămînd**[4] / (și) √ **se satură** o singură dată.[5] / "

√care (Titus Popovici)

a) Subliniați predicatele și precizați felul lor :
s-ar fi împlinit = predicat verbal ;
cred = predicat verbal ;
n-am fi fost fericiți = predicat nominal ;
a fost... flămînd = predicat nominal ;
se satură = predicat verbal.

b) Delimitați propozițiile și indicați felul fiecăreia :
P 1 — *chiar dacă visurile noastre de atunci s-ar fi împlinit* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt ?* determină predicatul nominal *n-am fi fost fericiți* din P 3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională specifică *chiar dacă* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 — *cred* = propoziție principală, regentă pentru P 3, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;
P 3 — *că n-am fi fost fericiți decît foarte puțină vreme, ca omul* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 1, P 4 și P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul tranzitiv *cred* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 4 — *care a fost multă vreme flămînd* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *omul* din P 3, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *și se satură o singură dată* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *omul* din P 3, se subînțelege elementul subordonator *care*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

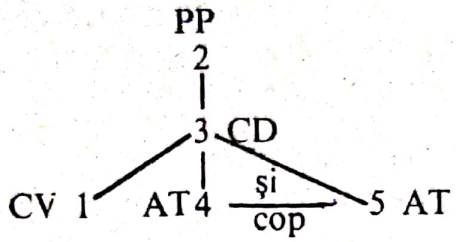

c) Analizați sintactic și morfologic prima propoziție :

chiar dacă = nu are funcție sintactică, locuțiune conjuncțională subordonatoare specifică concesivei (alcătuită din adverb și conjuncție subordonatoare) ;

visurile = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le* ;

noastre = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *visurile* — neutru, plural, N. —, persoana I, mai mulți posesori.

Observații : 1. Cuvîntul *noastre* este adjectiv pronominal posesiv datorită acordului în gen, număr și caz cu substantivul determinat *visurile*, acord dovedit și prin faptul că între cele două părți de vorbire nu se află nici prepoziție, nici articolul posesiv (genitival) cu forma *alor*, pentru G sau D plural.

Numai în aceste situații, cuvîntul *noastre* ar fi pronume posesiv cu funcție sintactică de atribut pronominal prepozițional sau atribut pronominal genitival :

Cartea *de la ale noastre (de la ai noștri)* este interesantă. (cazul Ac.).

Cartea *alor noastre (alor noștri)* este interesantă. (G.)

2. În analiza adjectivului pronominal posesiv mai precizăm și persoana și numărul posesorilor, deoarece, chiar dacă stă pe lîngă substantivul ce denumește obiectul posedat, acest pronume mai ține și locul posesorului cu care se acordă în persoană și număr. Tocmai faptul că adjectivul pronominal posesiv înlocuiește posesorul — un nume în cazul G — creează falsa impresie că se află în acest caz.

de atunci = atribut adverbial exprimat prin adverb de timp simplu, fără grad de comparație, precedat de prepoziția simplă *de* ;

s-ar fi împlinit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, diateza reflexivă — cu pronumele *se* în Ac. —, intranzitiv, la diateza reflexivă, dar tranzitiv la diateza activă, conjugarea a IV-a, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural.

d) Identificați și analizați adverbele din text :

chiar = adverb de mod simplu, fără grad de comparație, fără funcție sintactică, intră în alcătuirea locuțiunii conjuncționale subordonatoare *chiar dacă* ;

(de) *atunci* = adverb de timp simplu precedat de prepoziția simplă *de*, fără grad de comparație, funcție sintactică de atribut adverbial ;

n(u) = adverb de mod simplu, fără grad de comparație, nu are funcție sintactică, neagă predicatul *am fi fost fericiți* cu care se ia împreună ;

decît = adverb de mod compus (sinonim cu *doar*, *numai*), nu are funcție sintactică ;

Scanned with OKEN Scanner

ca = adverb de mod simplu (comparativ), fără grad de comparaţie, nu are funcţie sintactică, are valoarea unei prepoziţii cu regim de Ac. ;
foarte = adverb de mod simplu, fără grad de comparaţie, nu are funcţie sintactică, intră în alcătuirea gradului superlativ absolut de superioritate al adjectivului *puţină*.

SESIUNEA IUNIE 1980

ALBA

LICEE INDUSTRIALE

E.I. 1. Daţi patru exemple de neologisme şi alcătuiţi cîte o propoziţie cu ele.

Observaţie : Prin neologisme înţelegem atît cuvintele împrumutate din alte limbi, cît şi pe cele create în limba română prin mijloace proprii acesteia : derivare, compunere etc.

reverie — „*visare*"

Privind frumuseţea de basm a peisajului, îl cuprinse o stare de tulburătoare *reverie*.

straniu — „*ciudat*"

Atunci, încercă acel sentiment *straniu* al omului inutil în astfel de împrejurări.

elegiac — „*trist, jalnic*"

Criticul remarcase tonul *elegiac* al unora dintre poeziile lui Octavian Goga.

egidă — „ocrotire, protecţie, îndrumare, îngrijire"

Concursul s-a desfăşurat sub *egida* Societăţii de Ştiinţe Filologice din România.

2. Găsiţi cîte două sinonime pentru cuvintele *imens, flamură, strămoş, patrie* — alcătuiţi propoziţii cu ele.

imens — mare, întins, nesfîrşit, nemărginit, enorm, gigantic, colosal, vast

Un cîmp *nesfîrşit* se întindea pînă la orizont.

Pe una dintre platforme se zărea un rezervor *enorm*.

flamură — steag, drapel, stindard

Dorobanţii ridicaseră *stindardul* pe crîncena redută.

Steagul românesc flutură pe unul dintre catargele din faţa sediului O.N.U.

strămoş — *străbun, înaintaş, străbunic*

Înaintaşii noştri întemeiaseră sate în văile rîurilor.

Străbunii au luptat pentru eliberarea ţării.

patrie — ţară, glie, moşie, vatră

Ţara noastră a fost aşezată în calea tuturor răutăţilor.

Ei s-au jertfit pentru eliberarea *gliei*.

LICEE DE MATEMATICĂ-FIZICĂ ŞI PEDAGOGICE

E.II. 1. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia :

„Lie venea în frunte ducînd de căpăstru calul căpitanului".

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

venea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

Lie = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, N., nearticulat ;

Scanned with OKEN Scanner

în frunte = complement circumstanțial de loc exprimat prin locuțiune adverbială (alcătuită din prepoziție + substantiv) ;

ducînd = complement circumstanțial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar) exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) — gerunziu ;

de căpăstru = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de* ;

calul = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

căpitanului = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, nr. singular, cazul G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

2. Dați trei exemple de cuvinte polisemantice și alcătuiți cu ele propoziții care să ilustreze sensul lor.

Observație : În funcție de sensul lor, cuvintele sînt monosemantice și polisemantice. Cuvintele monosemantice au un singur sens, iar cuvintele polisemantice au mai multe sensuri apropiate, avînd cel puțin un element comun. Acestea din urmă nu trebuie confundate cu omonimele care au sensuri total diferite.

a bate

A bătut cu degetul în geam. *(a lovit)*
Ramurile *bat* în geam. *(ating)*
Ștefan cel Mare *s-a bătut* cu turcii. *(s-a luptat, s-a războit)*.
El i-*a bătut* la Vaslui. (a învins)
Luna îmi *bate* în fereastră. *(strălucește)*
Turiștii *bat* drumurile țării. *(străbat, colindă)*

limpede

Prin albia rîului curge repede o apă *limpede* și rece. *(lipsită de impurități)*
El privea uimit cerul *limpede* al amiezii. *(senin)*
Glasul lui *limpede* se auzea din camera de alături *(clar, sonor, armonios)*.
El are o minte *limpede (lucidă)*.

angajare

La această firmă se fac noi *angajări (încadrare în serviciu)*.
Angajarea lui în realizarea acestui obiectiv nu era plenară *(implicarea)*.
Era posibilă și *angajarea* trupelor noastre în luptă. *(intrarea)*.

Observații : Pentru aspecte ale polisemiei, vezi Angela Bidu-Vrînceanu, Narcisa Forăscu, *Cuvinte și sensuri*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 39 ș.u.

ARAD

E.III. 1. Explicați sensul expresiilor :

a ține frînele țării — a conduce, a stăpîni, a guverna ;
a ține casă deschisă — a primi bucuros și des mulți oaspeți ;
a ține sfat — a se sfătui, a delibera ;
a se ține cu nasul pe sus — a fi obraznic, încrezut, pretențios.

Cît timp Ștefan cel Mare *a ținut frînele țării*, turcii n-au mai fost invincibili.
Boierul *ținea casă deschisă* și celor nevoiași.
Tudor *ținu sfat* cu răzeșii săi.
De cînd reușise, *se ținea cu nasul pe sus*.

Scanned with OKEN Scanner

Observații : Pentru alte expresii cu verbul *a (se) ține*, vezi DEX, p. 986—988.

2. Se dă textul :

„**Trageți cu urechea** la doinele[1] / (care) **se aud** în desișul codrilor[2] / (și) **veți înțelege** îndată[3] / (ce) comoară de simțire **se ascunde,** în sufletul poporului nostru[4].“ /

a) delimitați propozițiile din frază ;

b) arătați felul lor :

P 1 — *trageți cu urechea la doinele* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *care se aud în desișul codrilor* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *doinele* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și veți înțelege îndată* = propoziție principală, regentă pentru P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția *și :* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *ce comoară de simțire se ascunde în sufletul poporului nostru* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul tranzitiv *veți înțelege* din P 3, introdusă prin adjectivul pronominal relativ *ce ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

c) întocmiți schema frazei :

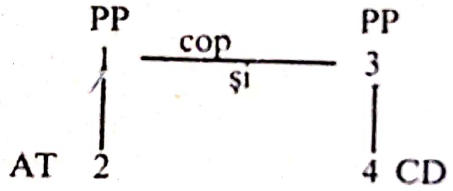

d) Analizați sintactic și morfologic propoziția numărul 2 :

se aud = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se* în Ac. morfem al diatezei reflexive — intranzitiv, la diateza reflexivă, dar tranzitiv la diateza activă, regulat, conjugarea a IV-a, mod. : indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural ;

care („doinele“) = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, nr. plural, cazul N., introduce AT nr. 2 ;

în desișul = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, precedat de prepoziția simplă *în ;*

codrilor = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*.

BACĂU

E.IV. 1. Se dă textul :

„(Dacă) **ajunge** la stînă[1], / **poate**[2] / **(să) cadă**[3] / (și) **(să) moară**[4].“ /

(Gala Galaction)

a) analiza sintactică a frazei și schema :

P 1 — *dacă ajunge la stînă* = propoziție subordonată circumstanțială condițională cu nuanță temporală, răspunde la întrebările *cu ce condiție, cînd ?*, determină verbul *poate* din P 2, introdusă prin conjuncția *dacă* (= *după ce, cînd*) ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 2 — *poate* = propoziție principală, regentă pentru P 1, P 3 și P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *să cadă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *poate* din P 2, introdusă prin conjuncția *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *și să moară* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *poate* din P 2, introdusă prin conjuncția *să*, coordonată copulativ prin conjuncția *și* cu P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

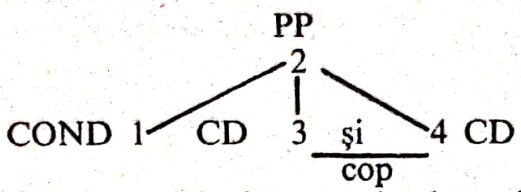

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

dacă = nu are funcție sintactică, deoarece este conjuncție subordonatoare care introduce o subordonată condițională cu nuanță temporală ;

ajunge = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. singular ;

(ea, Agripina) — subiect subînțeles ;

la stînă = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *la*.

Observații : Verbele de mișcare *a ieși*, *a merge*, *a veni* etc., ca și verbele copulative, sînt intranzitive.

Fac excepție verbele *a trece* („a traversa"), *a ajunge* („a prinde din urmă") care sînt tranzitive cu aceste sensuri.

BISTRIȚA-NĂSĂUD

E.V. 1. Se dă textul :

„Surîsră vrînd parcă[1] / **(să) spună**[2] / (că) **e bună** gluma[3], / acuma[4a] / (după ce) **ai trecut** pe lîngă moarte[5] / , **(să) te apuci**[4b] / **(să) faci** instrucție."[6] /

(Marin Preda, *O oră din august)*

a) Analizați sintactic fraza :

P 1 — *surîsră vrînd parcă* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *să spună* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vrînd* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *că e bună gluma* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *acuma... să te apuci* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 5 și P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *gluma* din P 3, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 5 — *după ce ai trecut pe lîngă moarte* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să te apuci* din P 4, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *după ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *să faci instrucție* = propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul *să te apuci* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

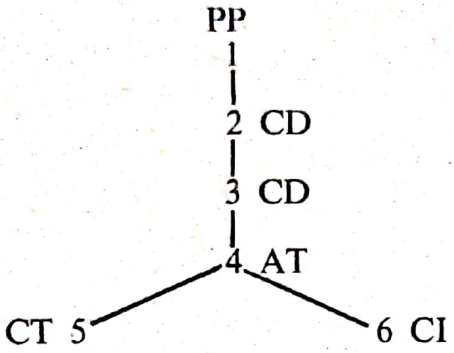

b) Analizați sintactic și morfologic propoziția subliniată în text :

că = nu are funcție sintactică ; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o completivă directă ;

e bună = predicat nominal alcătuit din :

e = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

bună = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu subiectul *gluma* — feminin, singular, N., grad pozitiv ;

gluma = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

2. Construiți propoziții cu următoarele sinonime : *titan, gigant, colos.*

Mihail Sadoveanu este un *titan* al prozei literare românești.

Acest *gigant* industrial este mare consumator de energie.

Sfinxul este un *colos* nebiruit încă de trecerea timpului.

Observații : Sinonimele date sînt substantive și nu trebuie confundate cu derivatele lor adjectivale *titanic, gigantic, colosal.*

3. Precizați ce procedeu artistic folosește poetul George Coșbuc în versurile de mai jos :

„Într-o sălbatică splendoare“,
„Plutea-ntr-acest imens senin“,
„Ca-n horă dup-un vesel cînt.“

Procedeul artistic comun celor trei versuri este inversiunea :

„*sălbatică* splendoare“ ;
„într-*acest imens* senin“ ;
„dup-un *vesel* cînt. “

Trei dintre cele patru cuvinte aflate în inversiuni *(sălbatică, imens, vesel)* sînt epitete adjectivale.

Poetul a folosit inversiunea pentru a insista asupra caracteristicilor (însușirilor) exprimate de epitete.

Epitetelor li se adaugă, în ultimul exemplu, și comparația „ca-n horă“.

Scanned with OKEN Scanner

BOTOŞANI

E.VI. 1. Arătați felul propozițiilor din fragmentul de mai jos :

„**Aș vrea**[1] / **(să) plîng** de fericit[2], /
(Că) **simt** suflarea ta divină[3], /
(Că **pot**[4] / **(să) văd**[5] / (ce) **-ai plăsmuit**[6] ! /
Mi-**e** inima de lacrimi **plină**[1], /
(Că)-n ea **s-au îngropat** mereu
Ai mei[2] / , (și)-$\sqrt{\text{că}}$ **o să mă-ngrop** și *eu*[3] /

(G. Coșbuc, *Vara*)

Fraza I

P 1 — *aș vrea* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă optativă, exclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *să plîng de fericit* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 3 și P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *aș vrea* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *că simt suflarea ta divină* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *să plîng* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *că pot* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *să plîng* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P 3 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *să văd* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *pot* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 6 — *ce-ai plăsmuit* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să văd* din P 5, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Fraza a II-a

P 1 — *mi-e inima de lacrimi plină* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *că-n ea s-au îngropat mereu ai mei* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *plină* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și-o să mă-ngrop și eu* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *plină* din P 1, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ prin conjuncția *și* cu P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observații : Conjuncția *să* din expresia *o să mă îngrop* intră în alcătuirea viitorului popular perifrastic. Subordonata cauzală nu se introduce prin conjuncția *să*.

Analizați sintactic și morfologic fragmentul subliniat :

mi = complement indirect (atribut pronominal în dativ) exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul singular, cazul D. (posesiv) ;

e... plină = predicat nominal alcătuit din :

e = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. singular ;

Scanned with OKEN Scanner

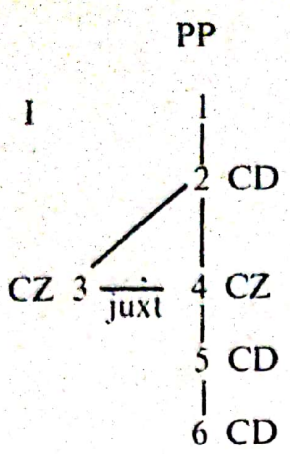

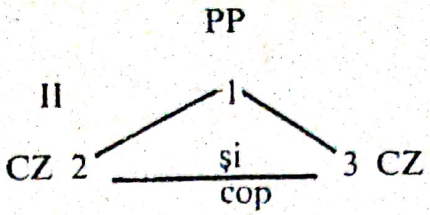

plină = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu subiectul *inima* — feminin, numărul singular, cazul N., grad pozitiv ;

inima = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a ;*

de lacrimi = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de.*

2. Explicați semnele ortografice și de punctuație din textul de mai sus :

— *ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

— *prima virgulă* desparte o propoziție cauzală de regenta ei ;

— *a doua virgulă* desparte două propoziții cauzale coordonate prin juxtapunere ;

— *ce-ai — cratima* marchează rostirea într-o singură silabă a două părți de vorbire diferite (două cuvinte întregi) fără omiterea unei vocale : *ce* = pronume relativ ; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;

— *semnul exclamării* s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuirea ei o propoziție enunțiativă exclamativă (P 1) ;

— *mi-e* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) fără omiterea unei vocale : *mi* = pronume personal, formă neaccentuată ; *e* = verb copulativ, formă scurtă ;

— *a treia virgulă* desparte o propoziție subordonată cauzală de regenta ei ;

— *că-n — cratima* marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite), cu omiterea vocalei *î : că* = conjuncție subordonatoare ; (î)n = prepoziție simplă ;

— *s-au — cratima* marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) cu omiterea vocalei *e : s*(e) = pronume reflexiv ; *au* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ,

— *ultima virgulă* desparte două propoziții subordonate cauzale coordonate copulativ prin conjuncția *și*, insistîndu-se asupra celei de a doua cauzale ;

— *și-o — cratima* marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite), fără omiterea unei vocale : *și* = conjuncție coordonatoare ; *o* = verb auxiliar care intră în alcătuirea viitorului popular periFrastic ;

— *mă-ngrop* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt *(mă-n)* cu omiterea vocalei *î : mă* = pronume reflexiv ; *(î)ngrop* = verb ;

— *semnul exclamării* s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuirea ei și o propoziție enunțiativă exclamativă (P 1).

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie : Deşi cele două cauzale din ultima frază sînt coordonate copulativ prin conjuncţia *şi*, folosirea virgulei are o valoare afectivă, accentuînd asupra stării sufleteşti a poetului.

BRAŞOV

E.VII. 1. Transformaţi părţile de vorbire subliniate în propoziţii subordonate şi arătaţi ce modificări s-au produs :

a) El se pregăteşte *pentru concurs* ; compl. circ. de scop.

El **se pregăteşte**[1] / **(să) participe** la concurs.[2] /

1 = PP ; 2 = CS (1)

Au apărut un predicat şi un element subordonator, producîndu-se astfel *predicativizarea*. A dispărut elementul relaţional de la nivelul propoziţiei (prepoziţia *pentru*), fiind înlocuit cu unul specific frazei (conjuncţia subordonatoare *să*).

b) Dorinţa-mi este *de a reuşi*. (nume predicativ)

Dorinţa-mi **este**[1] / **(să) reuşesc.**[2] /

1 = PP ; 2 = PR (1)

A apărut un predicat prin trecerea verbului de la infinitiv la un mod predicativ (personal) — conjunctiv.

A apărut şi un element relaţional specific frazei : conjuncţia subordonatoare *să*, care a înlocuit prepoziţia *de*, element relaţional propriu propoziţiei.

c) Hotărî *a face o călătorie.*

c. direct

Hotărî[1] / **(să) facă o călătorie.**[2] /

(loc. verbală)

1 = PP ; 2 = CD (1)

A apărut un predicat prin trecerea locuţiunii verbale de la infinitiv la modul conjunctiv. A apărut şi un element subordonator — conjuncţia *să*.

2. Analizaţi sintactic fraza de mai jos şi sintactico-morfologic cuvintele subliniate în text :

„(Şi)[1] / (fiindcă) Pisicuţa, din iarba- înaltă[2] / , (în care) **stătea** înmormîntată pînă la gît[3], / **sforăia** deznădăjduit[2] / **mă dusei**[1] / **(s)-o dezleg** din pripon[4] / (şi) **(s)-o aduc** între întărituri."[5] /

(C. Hogaş, *Singur*)

P 1 — *şi... mă dusei* = propoziţie principală, regentă pentru P 2, P 4 şi P 5 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *fiindcă Pisicuţa din iarba înaltă... sforăia deznădăjduit* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *mă dusei* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *în care stătea înmormîntată pînă la gît* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *iarba* din P 2, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţia simplă *în* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 4 — *s-o dezleg din pripon* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală), răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *mă dusei* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *s(ă)* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *și s-o aduc între întărituri* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *mă dusei* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *s(ă)*, coordonată copulativ cu P 4, prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

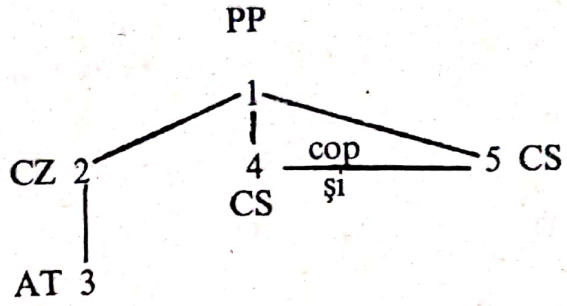

fiindcă = nu are funcție sintactică ; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o cauzală ;

Pisicuța = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;

din iarba = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *—a*, precedat de prepoziția *din* ;

înaltă — atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *iarba* — feminin, singular, Ac., gradul pozitiv ;

în care („în iarba") = complement circumstanțial de loc exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, în frază introduce o AT ;

stătea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, nere-gulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;

înmormîntată = complement circumstanțial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar), exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală — genul feminin, numărul singular, cazul N. ;

deznădăjduit = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, provenit din adjectiv, grad pozitiv.

CLUJ

LICEE INDUSTRIALE

E.VIII. 1. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți patru termeni tehnici, identificîndu-i prin subliniere.

Pregătire de drum

A sosit sezonul estival. După un an de muncă, oamenii vor merge în concediu la munte sau la mare. Și noi ne pregătim pentru acest eveniment.

Scanned with OKEN Scanner

Precaut, tata îşi pregăteşte, ca întotdeauna, autoturismul pentru deplasarea pe care o vom face la Mamaia. Mai întîi a înlocuit, în atelier, toţi *segmenţii* de la *pistoanele* motorului. Apoi, a schimbat conţinutul din *baia de ulei* pentru a asigura o ungere mai bună a întregului mecanism.

Tata nu pleacă niciodată fără a verifica *sistemul de direcţie, sistemul de iluminare* şi *sistemul de frînare*. De asemenea, nu-i lipsesc niciodată setul de *bujii* şi roata de rezervă.

Cu maşina astfel pregătită, putem pleca fără grijă la mare. Nu ne putem dori decît drum bun şi vreme frumoasă.

Indicaţii

În tratarea acestui subiect trebuie să avem în vedere şi respectarea cerinţelor generale ale unei compuneri :

— concordanţa dintre titlu şi conţinut ;
— cele trei părţi ale compunerii şi raportul dintre ele (introducerea şi încheierea constituie 1/3 din lucrare) ;
— corectitudinea şi claritatea exprimării şi proprietatea termenilor ;
— unitatea şi fluenţa ideilor ;
— aşezarea în pagină (alineatele) ;
— ortografia şi punctuaţia etc.

2. Se dă fraza :

„(Şi)-n mîna[1] / (care) **ţine** ciocanul cu putere[2], /
Îşi bate pururi pulsul o inimă de frate[1] /
(Ce) **crede**[3] / (şi) $\sqrt{}$ **iubeşte**[4] / (şi) $\sqrt{}$ **speră** în tăcere[5]“ /

$\sqrt{ce}$ (V. Voiculescu, *Imn muncii)*

a) Delimitarea frazei în propoziţii, indicarea felului propoziţiilor şi întocmirea schemei :

P 1 — *şi-n mîna.. îşi bate pururi pulsul o inimă de frate* = propoziţie principală, regentă pentru P 2, P 3, P 4 şi P 5 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *care ţine ciocanul cu putere* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *mîna* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *ce crede* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *şi iubeşte* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P 1, se subînţelege pronumele relativ *ce*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia *şi ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *şi speră în tăcere* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P 1, se subînţelege pronumele relativ *ce*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia *şi ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

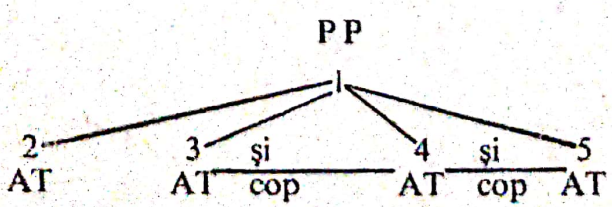

Scanned with OKEN Scanner

b) Indicarea subiectului în fiecare propoziție :

1. *o inimă* = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o* ;
2. *care* („mîna") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o atributivă ;
3. *ce* („o inimă") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o AT ;
4. (o inimă) = subiect subînțeles ;
5. (o inimă) = subiect subînțeles.

E.IX. 1. Vezi rezolvarea la pagina 77, subiectul **E.VIII. 1.**

2. Indicați funcția sintactică a cuvintelor din următoarea propoziție și alcătuiți schema propoziției :

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfîrșitului."

(C. Hogaș, *Singur)*

acoperea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

un văl = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *un* ;

străveziu = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *un văl* — genul neutru, numărul singular, cazul N., gradul pozitiv ;

țesut = atribut adjectival exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *un văl* — genul neutru, nr. singular, cazul N. ;

din fire = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *din* ;

limpezi = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu o terminație, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *fire* — genul neutru, numărul plural, cazul Ac., grad pozitiv ;

de lumină = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de*.

trandafirie = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *lumină* — genul feminin, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv ;

și = nu are funcție sintactică ; conjuncție coordonatoare copulativă simplă, leagă complementele indirecte *din fire* și *cer* ;

cer = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat ;

albastru = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *cer* — genul neutru, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv ;

imensitatea = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;

solemnă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *imensitatea* — genul feminin, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv ;

Scanned with OKEN Scanner

a nesfîrşitului = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul G., însoţit de articolul posesiv (genitival) *a*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

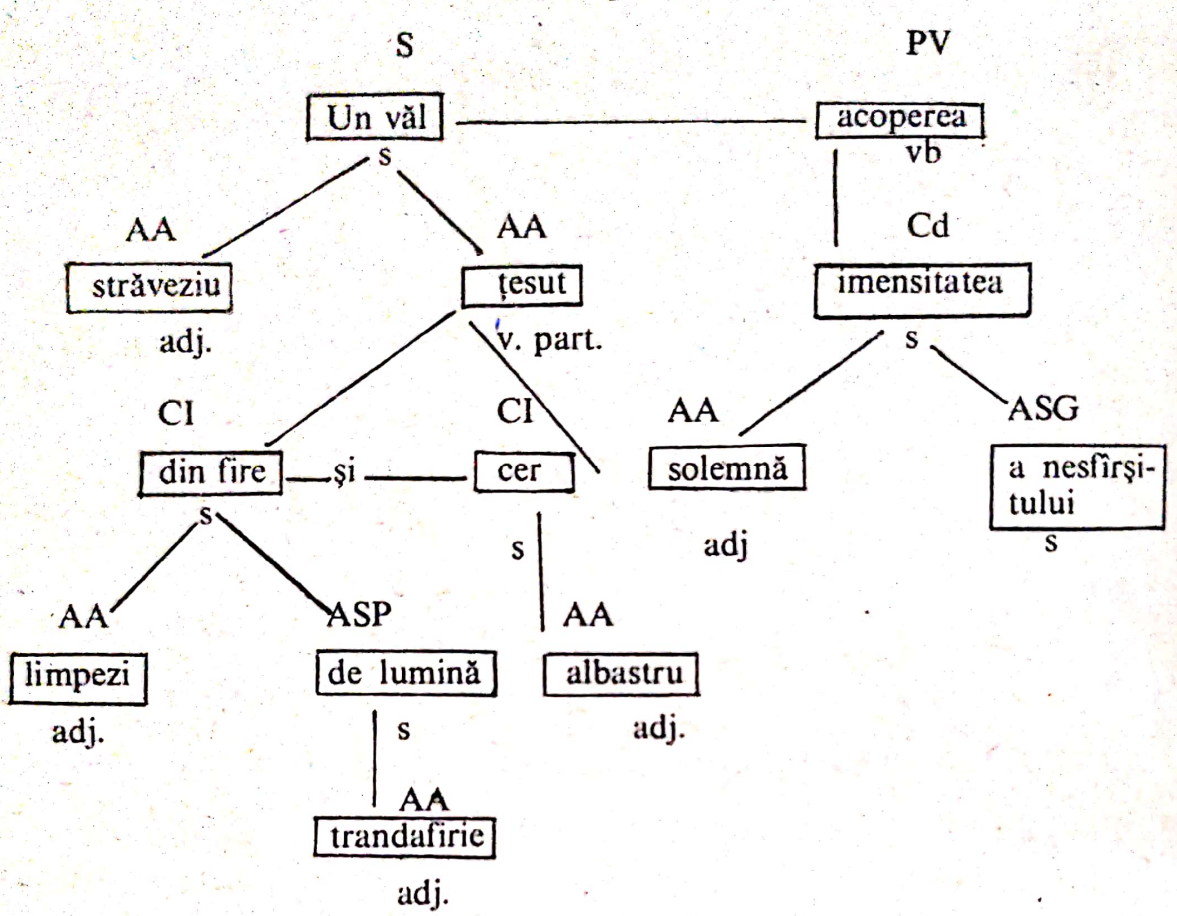

3. Pe baza schemei date nu se poate alcătui o frază, din următoarele motive :

a) propoziţia consecutivă nu poate sta înaintea regentei ;

b) propoziţiile nu se coordonează prin conjuncţia *să*, deoarece aceasta este conjuncţie subordonatoare, nu coordonatoare ;

c) conjuncţia *dar* este conjuncţie coordonatoare adversativă şi nu poate stabili un raport de subordonare ;

d) conjuncţia *deşi* este conjuncţie subordonatoare concesivă şi nu poate stabili un raport de coordonare în frază.

E.X. 1. *a)* Vezi rezolvarea la pagina 79, subiectul **E.IX.2.**

b) Să se realizeze un scurt comentariu stilistic pe baza cunoştinţelor gramaticale şi literare :

În acest fragment, Calistrat Hogaş surprinde un aspect din natură, a doua zi dimineaţa, după furtună. Enunţul poate fi decodat în următoarea propoziţie : *Razele soarelui şi cerul senin acopereau întreaga natură.*

Subiectul multiplu *razele şi cerul* este substituit în textul dat prin substantivul *un văl* (tot cu funcţie sintactică de subiect) şi grupul său de determinanţi. Mai întîi îi urmează două determinări adjectivale — *străveziu* şi *ţesut*, dintre care primul are valoare de epitet cu sensul de *limpede, luminos*. Astfel se accentuează caracteristica de *transparenţă* a substantivului *vălul* care semnifică o ţesătură fină, de obicei transparentă.

Scanned with OKEN Scanner

În rangul doi de subordonare al grupului nominal din text întîlnim complementele indirecte *din fire* şi *cer* care au ca termen regent participiul adjectival *ţesut*. Determinanţii *limpezi* şi *de lumină* ai substantivului *fire* sînt folosiţi cu sens figurat. Epitetul adjectival *limpezi*, sinonim, de fapt, cu *străveziu*, evidenţiază caracteristica de *luminos, transparent*, iar sintagma *fire de lumină* devine o metaforă echivalentă cu *razele soarelui*.

La rîndul său, substantivul *lumină* are şi el o determinare adjectivală cu valoare de epitet — *trandafirie*, folosit cu sensul figurat de *senin, limpede, plin de optimism* (DEX, p. 965), punînd astfel în evidenţă si starea sufletească a scriitorului. Şi substantivul *cer* are un determinant — adjectivul *albastru*, care reliefează seninătatea văzduhului.

Din toate acestea se observă că, prin întregul grup nominal al textului dat, autorul descrie o atmosferă luminoasă, copleşită de razele soarelui, folosind în acest scop o serie de cuvinte (substantive şi adjective), parţial sinonime : *străveziu, limpezi, lumină, trandafirie, albastru* — cu valori stilistice diferite.

Grupul verbal al enunţului conţine numai două ranguri de subordonare, spre deosebire de cele patru ale grupului nominal. Determinanţii *imensitatea* şi *a nesfîrşitului* pun în evidenţă un spaţiu de dimensiuni impresionante, fără a fi folosiţi cu sens figurat. Substantivul *nesfîrşit* semnifică, pe lîngă *nemărginire, infinit*, şi *eternitatea* naturii, iar epitetul adjectival *solemnă* exprimă grandiosul, măreţia peisajului potopit de lumina soarelui.

În întregul text sînt folosiţi unsprezece determinanţi dintre care opt sînt atribute, ponderea deţinînd-o atributele adjectivale în număr de 6, majoritatea cu valoare de epitete. Astfel, autorul reuşeşte să descrie nuanţat peisajul, evidenţiindu-i notele caracteristice.

2. Alcătuiţi o frază cu cel puţin patru propoziţii dintre care una să fie subordonată circumstanţială consecutivă. Motivaţi semnele de punctuaţie folosite.

(Cînd) **am întîlnit**-o ieri[1], / **era** atît de **supărată**[2], / (încît) **n-a putut**[3] / **(să)**-mi **spună** nimic[4], / (deoarece) o **îneca** plînsul[5]. /

P 1 — CT (2)
P 2 — PP
P 3 — CNS (2)
P 4 — CD (3)
P 5 — CZ (3)

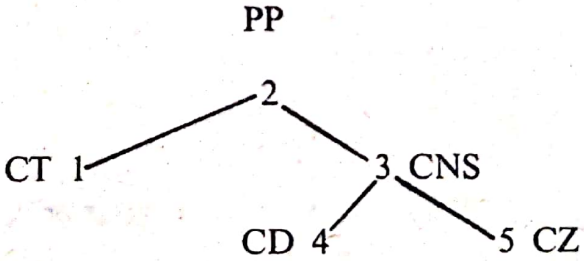

Prima virgulă s-a folosit pentru a despărţi o propoziţie temporală de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia.

A doua virgulă desparte o subordonată consecutivă de regenta ei.

A treia virgulă desparte o propoziţie subordonată cauzală de regenta ei, între ele intercalîndu-se o altă subordonată cu aceeaşi regentă.

Punctul s-a folosit la sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

Îndrumări : Fraza poate să aibă în alcătuire patru sau mai multe propoziţii, dar trebuie să conţină în mod obligatoriu cel puţin o propoziţie principală. Fraza ce va fi formulată poate să conţină chiar trei propoziţii principale şi consecutiva solicitată :

A deschis poarta[1], / *a intrat* în ogradă[2] / (şi) ajungînd în faţa casei şi-*a strigat* aşa de furios copiii[3], / (încît) i-*a speriat* şi pe vecini[4]. /

Scanned with OKEN Scanner

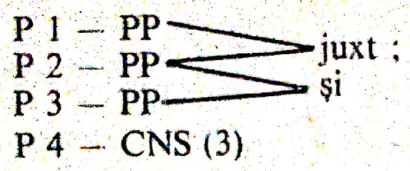

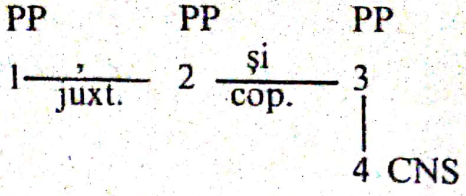

La introducerea consecutivei în frază trebuie să ţinem cont de conectivul subordonator specific *(încît)* şi de elementul corelativ : *aşa (de), atît (de), astfel.*

CONSTANŢA

E.XI. 1. Daţi cîte un sinonim pentru fiecare din cuvintele : *falnic, temerar, solitar, ştrăşnic, a conecta, candoare.*

Pentru *falnic* şi *temerar* vezi p. 61, **D.XII. 2.**

solitar — singuratic, izolat, retras, tainic, pustiu, neumblat ;
straniu — ciudat, bizar, ieşit din comun, neobişnuit, şocant ;
a conecta — a uni, a conexa, a lega ;
candoare — puritate, nevinovăţie, curăţenie morală.

2. Completaţi spaţiile punctate cu propoziţiile necesare şi arătaţi ce fel de subordonată a inclus de fiecare dată conjuncţia *dacă :*

Nu se ştie *dacă vor veni.* (SB)
Întrebarea *dacă vor ajunge la timp* şi-au pus-o şi ei. (AT)
Dacă înveţi, ai satisfacţii. (CŢ)
Şi dacă te-ai fi grăbit, tot n-ai fi ajuns la timp. (CV)
Pentru orice elev întrebarea este *dacă va reuşi.* (PR)
Nu ştiu *dacă voi merge în excursie.* (CD)

COVASNA

E.XII. 1. Analizaţi fraza întocmind schema raporturilor dintre propoziţii :

„*Nu se gîndise* îndeajuns[1], / *nu-şi putuse* închipui[2] / (că) omul *poate*[3] / *(să) învingă* pustiul, orice Sahară[4], / (că) nisipurile africane *erau veşnice*[5] / (şi) (că) apa, într-adevăr, *avea* odată şi odată *să* le *dea viaţă*[6]“ /

Observaţii :

1. Pronumele reflexiv *şi* nu aparţine verbului *a putea,* ci verbului *a-(şi) închipui.* Verificarea se face prin trecerea celui de-al doilea verb, de la infinitiv, la conjunctiv : „...nu putea *să-şi închipuie*“.

2. Predicatul *avea... să... dea viaţă* este un predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală la modul indicativ, timpul viitor popular perifrastic : *avea să însufleţească — va însufleţi.*

P 1 — *nu se gîndise îndeajuns* = propoziţie principală ; enunţiativă propriu-zisă neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *nu-şi putuse închipui* = propoziţie principală, regentă pentru P 3, P 5 şi P 6, coordonată cu P 1, prin juxtapunere ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 3 — *că omul poate* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *a-şi închipui* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *să învingă pustiul, orice Sahară* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *poate* din P 3, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 5 — *că nisipurile africane erau veşnice* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a-şi închipui* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată prin juxtapunere cu P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 6 — *şi că apa, într-adevăr, avea odată şi odată să le dea viaţă* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a-şi închipui*, din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P 5, prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţie : P 3, P 5 şi P 6 au o dublă subordonare : faţă de P 1 sînt CI, iar faţă de P 2 sînt CD aşa cum au fost analizate de noi.

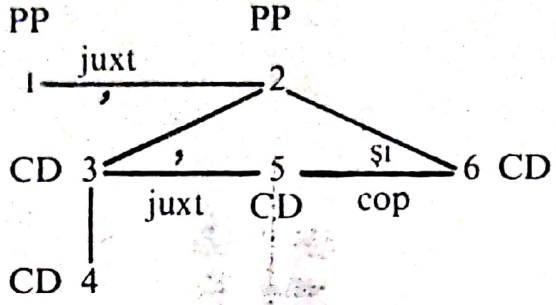

2. Transcrierea corectă a textului :
„Vă vor întovărăşi oameni de-ai mei pînă-n tîrg la Soroca."
(M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor)*

E.XIII. 1. Alegeţi un cuvînt şi formulaţi-i familia :
pădure, pădurice, pădurar, păduros, pădureţ, a împăduri, împădurit, împădurire, a reîmpăduri, reîmpădurit, reîmpădurire, a despăduri, despădurit, despădurire, păduratic, pădurărit, pădurean, pădureancă, păduriţă, pădurişte.

Îndrumări

În alcătuirea unei familii de cuvinte (lexicale) trebuie să ţinem cont de următoarele aspecte teoretice :

— familia de cuvinte este alcătuită din cuvîntul de bază şi cuvintele derivate (cuvintele formate cu ajutorul sufixelor şi al prefixelor), ea poate cuprinde şi cuvintele compuse de la cuvîntul de bază ;

— cuvintele unei familii lexicale sînt înrudite între ele şi au acelaşi radical (elementul comun tuturor cuvintelor dintr-o familie lexicală) ;

— uneori, în radical, pot să apară alternanţe fonetice (schimbări de sunete) vocalice sau consonantice :

bărbat — bărbăţie : $a \sim ă$ = alternanţă vocalică ; $t \sim ţ$ = alternanţă consonantică ;

— în alcătuirea cuvintelor derivate poate să apară şi fenomenul dublei sufixări şi/sau prefixări ; primul sufix sau prefix formează împreună cu radicalul o temă la care se adaugă cel de-al doilea sufix sau prefix :

Temă				Temă					
(a) *şcol*	— *ar*	— **iza**		**re**	*îm* - *pădur*	— *i*	— **re**		
R	S1	S2		P2	P1	R	S1	S2	

— familia lexicală nu trebuie să cuprindă acelaşi cuvînt flexionat după gen, număr, caz, mod, timp, persoană :

pădurar — pădurari ; (a) împăduri — împădureşte etc.

Scanned with OKEN Scanner

2. Sinonimul unuia dintre componenții familiei și introducerea lui într-o propoziție :

pădurice — zăvoi (pe malul unei ape).

În *zăvoi* se aude trilul privighetorilor.

3. Alcătuirea unei fraze care să conțină propoziția anterioară și în care una dintre propoziții să se afle în raport de subordonare temporală față de regentă :

(Cînd) *se înserează*[1], / în zăvoi *se aude* trilul privighetorilor[2] / (care) *răsună* mirific în răcoarea nopții[3]. /

P 1 = CT (2)

P 2 = PP

P 3 = AT (2)

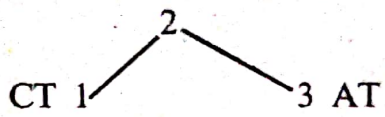

E.XIV. 1. Alcătuiți o frază care să conțină o propoziție principală, două subiective în raport de coordonare conjuncțională, o propoziție completivă directă :

Trebuie[1] / *(să) mergi* la el[2] / (și) *(să)*-i *spui*[3] / *(să) vină* la școală[4]. /

P 1 = PP
P 2 = SB
P 3 = SB — cop. *și*
P 4 = CD (3)

2. Realizați schema raporturilor create :

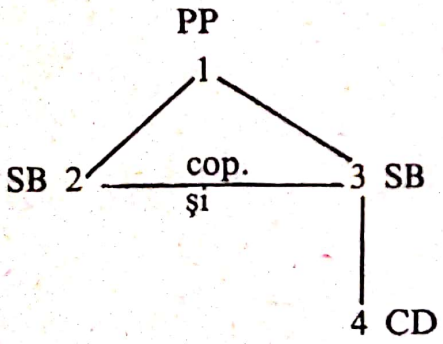

3. Analizați sintactic și morfologic propoziția principală :

trebuie = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă. modul indicativ, timpul prezent, are formă de persoana a III-a, numărul singular.

Subiectul îl constituie cele două subiective care îi urmează primei propoziții.

E.XV. 1. Faceți analiza sintactică a frazei întocmind și schema raportului creat între propoziții :

„(Și)[1] / (de)-*o fi*[2] / *(să) mor*
În cîmp de mohor[3], /
Să-i *spui* lui vrîncean
Și lui ungurean[1] /
(Ca *să*) mă *îngroape*
Aice pe-aproape
În strunga de oi[4] /
(Să) fiu tot cu voi.“[5] /

(Miorița)

Scanned with OKEN Scanner

Observații : 1. Conjuncția *și* de la începutul textului coordonează condiționala care urmează cu alta care lipsește din text: *de ești năzdrăvană ;* aici, am procedat la delimitarea lui în altă propoziție, deoarece se află la începutul frazei lîngă un element subordonator (vezi **E.XXVI. 1,** *b*, p. 97).

2. Conjuncția *să* din alcătuirea verbului *să spui* este numai marcă a unui conjunctiv prezent cu valoare de imperativ ; dacă ar fi considerată ca element subordonator, fraza n-ar mai avea propoziție principală.

P 1 — *și... să-i spui lui vrîncean și lui ungurean* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 4 ; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *de-o fi* = propoziție subordonată condițională, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *să spui* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* = *dacă*, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *să mor în cîmp de mohor* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul predicativ impersonal *o fi* = *se va întîmpla* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *ca să mă îngroape aice pe-aproape în strunga de oi* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spui* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *să fiu tot cu voi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să îngroape* din P 4, (ca înțeles depinde de întreaga propoziție), introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

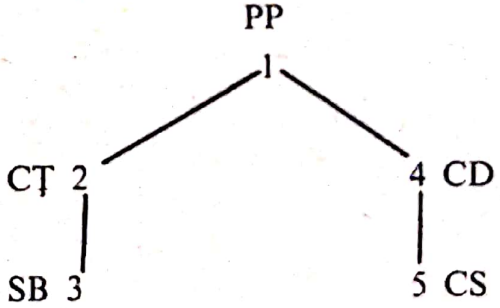

2. Analizați sintactic și morfologic textul subliniat :

ca să = nu are funcție sintactică de parte de propoziție, deoarece este conjuncție subordonatoare compusă care introduce o propoziție subordonată completivă directă ; *să* este și marcă a conjunctivului ;

să... îngroape = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, nr. plural ;

mă = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul singular, cazul acuzativ ;

aice = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc, fără grad de comparație ;

pe-aproape = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc simplu, gradul de comparație pozitiv, precedat de prepoziția *pe ;*

în strunga = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulart cu articolul hotărît enclitic *-a,* precedat de prepoziția *în ;*

de oi = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de ;*

Scanned with OKEN Scanner

E.XVI. 1. Realizați analiza sintactică a frazei și stabiliți raportul existent între propoziții :

„Degeaba *încerca* el[1] / *(să)-i spună*[2] (că) Sahara *e o regiune* doar părăsită de om, pentru o vreme[3], / (că) toate pustiurile *sînt neadevărate*[4] / (că) apa *există* în orice parte a pămîntului, ca și viața[5], / (și) √*nu poate* nimeni[6] / *(s)-o facă*[7] / *(să) sece*[8]“. /

√că (D. R. Popescu)

P 1 — *degeaba încerca el* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *să-i spună* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 3, P 4, P 5 și P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încerca* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *că Sahara e o regiune doar părăsită de om, pentru o vreme* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *că toate pustiurile sînt neadevărate* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P 2, introdusă prin conjuncția *că*, coordonată cu P 3 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *că apa există în orice parte a pămîntului, ca și viața* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P 4 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *și nu poate nimeni* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P 2, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 7 — *s-o facă* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu poate* din P 6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *s(ă) ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *să sece* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *s(ă) facă* din P 7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

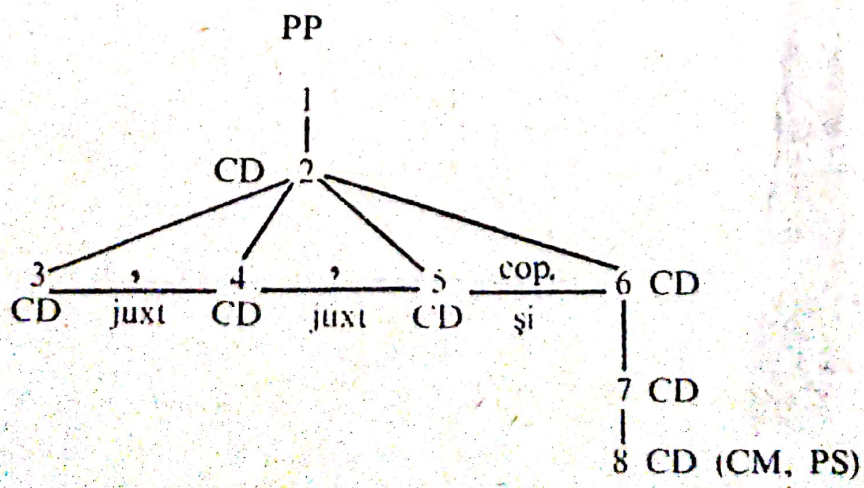

Scanned with OKEN Scanner

Observație : P 8 este, de fapt, propoziție predicativă suplimentară. Întrucît programa ciclului gimnazial nu prevede acest fel de subordonată, se poate accepta soluția CD sau CM.

2. Subliniați forma corectă a cuvintelor de mai jos și explicați ortografia lor :

dezbatere — desbatere ;

Se scrie prefixul *dez-*, deoarece radicalul începe cu consoana *b* (sonoră) ;

dezcărcare — *descărcare ;*

Se scrie prefixul *des-*, deoarece radicalul începe cu consoana *c* (surdă) ;

a răzfoi — *a răsfoi ;*

Se scrie prefixul *răs-*, deoarece radicalul începe cu consoana *f* (surdă) ;

îmbogățire — înbogățire ;

Se scrie prefixul *îm-*, deoarece radicalul începe cu consoana *b* (bilabială) ;

înnot — *înot ;*

Se scrie cu un singur *n*, deoarece nu este cuvînt derivat ;

înnopta — înopta

Se scrie cu *-nn-*, deoarece primul *n* aparține prefixului *în-*, iar al doilea aparține radicalului, *înnopta* este un cuvînt derivat.

Observație : Pentru aceste reguli, vezi : *Îndreptarul...*, paragr. 81, 83, p. 14 ; paragr. 39, p. 15, paragr. 136, p. 23 ; paragr. 140, 142, p. 24 ; G. Beldescu, *Op. cit.*, paragraf 144, 145, p. 40 ; paragr. 146, p. 41.

E.XVII. 1. Realizați analiza sintactică a frazei cu reprezentarea grafică a raporturilor dintre propoziții :

„Îmi *venea*[1] / *(să) țip* de bucurie[2], / (dar) *am plecat*[3], / (ca *să) nu*-i *supăr*[4] / (și) *(să) nu*-i *stingheresc*[5]“. /

(Ioan Slavici)

P 1 — *îmi venea* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *să țip de bucurie* = propoziție subordonată subiectivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul personal devenit impersonal *venea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *dar am plecat* = propoziție principală, regentă pentru P 4 și P 5, coordonată adversativ cu P 1, prin conjuncția *dar ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *ca să nu-i supăr* = propoziție subordonată finală, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *am plecat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 5 — *și să nu-i stingheresc* = propoziție subordonată finală, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *am plecat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată :

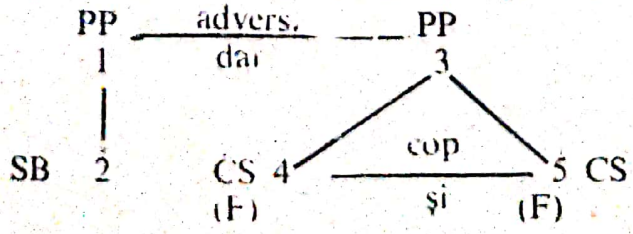

2. Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate în text :

să țip = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular ;

de bucurie = complement circumstanțial de cauză exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de* ;

să... nu supăr = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* ;

-i = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată de persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul Ac.

E.XVIII. 1. Propoziții cu paronimele cuvintelor :

familiar — familial ;
maistru — maestru ;
orar — oral ;
originar — original ;
solidar — solitar ;

familiar — simplu, fără pretenții, prietenos, apropiat ; binecunoscut, obișnuit.
Acest lucru ne este *familiar* tuturor.

familial — privitor la familie, destinat familiei.
A avut de rezolvat o problemă *familială*.

maistru — meșter, meseriaș, persoană care conduce un grup de muncitori, o secție din uzină ; persoană care instruiește, învață pe cineva.
El este *maistru* la uzina din apropiere.

maestru — persoană care a adus contribuții deosebit de valoroase într-un domeniu de activitate ;
Ion Voicu este un *maestru* al artei interpretative românești.

orar — program de activitate stabilit pe ore ;
Azi avem în *orar* două ore de matematică.

oral — pe cale vorbită, prin viu grai ;
Creația populară s-a transmis pe cale *orală* din generație în generație.

originar — de loc, de origine, de obîrșie ;
El este *originar* din Humulești.

original — care constituie întîiul exemplar dintr-un document, care are o valoare reală, de necontestat ; propriu unei persoane sau unui autor ; personal.
Are un mod foarte *original* de a se comporta.

solidar — unit, între care există legături strînse.
El este *solidar* cu toți cei nevoiași.

solitar — însingurat, singur, izolat, retras, tainic.
Un om se plimba *solitar* pe malul lacului.

2. Despărțiți în propoziții, arătați felurile, întocmiți schema relațională. Analizați apoi sintactic și morfologic cuvintele subliniate din textul următor :

„(După ce) *strînse*[1] / (și) √ *pecetlui* scrisoarea[2], / *chemă* un fecior[3] / (de)-i *aduse* o căruță[4], / (pe care) o *opri* la portița din dos a grădinii[5] / (ca *să*) *nu afle* nimeni[6] / (ce) *voia*[7] / *(să) facă*[8] / , (pentru că)[9] / (dacă) *s-ar fi întîmplat*[10] / *(să) fie văzut* de cineva[11], / planurile *ar fi fost descoperite*[9] / (și) √ negreșit[12] / (că) *ar fi pierdut* tot[13] / (ce) *agonisise*"[14] / .

(N. Filimon)

√după ce, √pentru că

Scanned with OKEN Scanner

P 1 — *după ce strînse* = propoziție subordonată circumstanțială temporală, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *chemă*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *după ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *și pecetlui scrisoarea* = propoziție subordonată temporală, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *chemă*, se subînțelege locuțiunea conjuncțională *după ce*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *chemă un fecior* = propoziție principală, regentă pentru P 1, P 2, P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *de aduse o căruță* = propoziție subordonată finală, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *chemă* din P 3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* (= *să, ca să*) ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *pe care o opri la portița din dos a grădinii* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 6, P 9 și P 12, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *căruță* din P 4, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziția simplă *pe* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *ca să nu afle nimeni* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *opri* din P 5 (ca înțeles depinde de întreaga propoziție), introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 7 — *ce voia* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să (nu) afle* din P 7, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *să facă* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 7, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncția *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 9 — *pentru că... planurile ar fi fost descoperite* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P 10, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *opri* din P 5, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *pentru că* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 10 — *dacă s-ar fi întîmplat* = propoziție subordonată condițională, regentă pentru P 11, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *ar fi fost descoperite* din P 9 (verb la diateza pasivă cu funcție sintactică de predicat verbal), introdusă prin conjuncția *dacă* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 11 — *să fie văzut de cineva* = propoziție subordonată subiectivă, are ca regentă P 10, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-ar fi întîmplat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 12 — *și negreșit* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P 13, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *opri* din P 5, se subînțelege locuțiunea conjuncțională *pentru că*, coordonată copulativ cu P 9 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 13 — *că ar fi pierdut tot* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 14, răspunde la întrebarea *ce*, determină adverbul predicativ *negreșit* din P 12, introdusă prin conjuncția *că* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 14 — *ce agonisise* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 13, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărît *tot*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

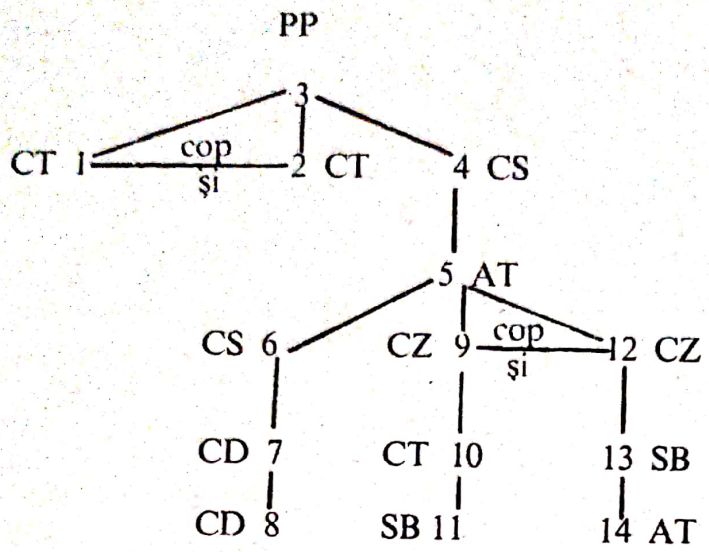

Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

pe care („pe căruță") = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *pe*, în frază introduce o propoziție atributivă ;

o = complement direct (reia complementul direct *pe care*) exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac. ;

opri = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular ;

la portița = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, precedat de prepoziția simplă *la* ;

din dos = atribut adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de loc („dinapoi") ;

a grădinii = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul G., precedat de articolul posesiv (genitival) *a*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

E.XIX. 1. Alcătuiți trei propoziții în care cuvîntul *a cîștiga* (flexionat după situație) să capete, pe rînd, alt sens.

El *cîștigă* zece mii de lei pe lună. (a obține bani, salariu).
Cîștigase simpatia tuturor. (a cuceri).
Copilul *a cîștigat* în greutate vreo 500 de grame. (a crește, a spori greutatea)

2. Analizați sintactic textul :

„Mai tîrziu, o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană..."

(G. Topîrceanu)

mai tîrziu = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, gradul comparativ de superioritate ;

Scanned with OKEN Scanner

o coțofană = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o* ;
fără ocupație = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *fără* ;
a adus = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular ;
o veste = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o* ;
-n goană = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin locuțiune adverbială de mod (prepoziție + substantiv).

DÎMBOVIȚA

E.XX. 1. Alcătuiți trei fraze în care conjuncția *că* să introducă propoziții diferite :

Subiectivă : Este bine[1] / (că) *ai venit.*[2] /
1 = PP ; 2 = SB (1)

Predicativă : Părerea mea *este*[1] / (că) *vei reuși*[2]. /
1 = PP ; 2 = PR (1)

Atributivă : Convingerea[1 a] / (că) *vor ajunge* la timp[2] / fii *îmbărbătat*[1 b]. /
1 = PP ; 2 = ST (1)

Observație : Conjuncția *că* mai poate introduce și următoarele feluri de subordonate :

Completivă directă : Mi-*a spus*[1] / (că) *vine* la mine[2]. /
1 = PP ; 2 = CD (1)

Completivă indirectă : Se teme[1] / (că) *va întîrzia*[2]. /
1 = PP ; 2 = CI (1)

Cauzală : N-a venit la școală[1] / (că) *a fost bolnav*[2]. /
1 = PP ; 2 = CZ (1)

Concesivă : Fierul[1 a], / (că)-*i fier*[2], / și tot *ruginește*[1 b]. /
1 = PP ; 2 = CV (1)

Consecutivă : A alergat așa de mult[1], / (că) îl *dor* picioarele[2]. /
1 = PP ; 2 = CNS (1)

2. Comentați sensul cuvintelor subliniate din textul :

„Numai în fața cerului, mai sus decît brazii ceilalți, vulturii pluteau neobosit *scăldîndu-și aripile în lumină.*

(Gala Galaction)

În mod obișnuit, verbul *a (se) scălda* are sensul de *a face baie, a (se) îmbăia.* În text, unde este folosit la diateza activă pronominală, fiind tranzitiv, dobîndește înțelesul de *a muia.* Pus în relație cu complementul direct *aripile*, verbul *a-(și) scălda* sugerează și mișcarea determinată de zbor, asemenea mișcărilor pe care le presupune acțiunea de *a muia* ceva într-o apă. Mișcarea aripilor este, totodată, asemenea mișcării mîinilor în cazul înotului, dovadă fiind și faptul că verbul *scăldîndu-și* este determinant al verbului *pluteau.*

Substantivul *lumină* are sensul propriu de radiație sau complex de radiații electromagnetice emise de corpuri incandescente sau luminiscente care impresionează ochiul omenesc. În text este folosit cu sensul figurat de *strălucire, însenînare*, sugerînd, deopotrivă, și imensitatea spațiului. Acest sens apare cu claritate, raportînd cuvîntul *lumină* la prima parte a textului : „*Numai în fața cerului, mai sus decît brazii cei înalți...*"

Scanned with OKEN Scanner

Substantivul *aripile* este utilizat cu sensul său propriu, avînd menirea de a contribui la precizarea sensurilor celorlalte cuvinte din context.

Aşadar, zborul vulturilor sugerează mişcarea domoală a aripilor într-o atmosferă copleşită de senin şi strălucire.

DOLJ

E.XIII. 1. Alcătuiţi o frază după următoarea schemă. Subliniaţi şi predicatele şi precizaţi felul lor.

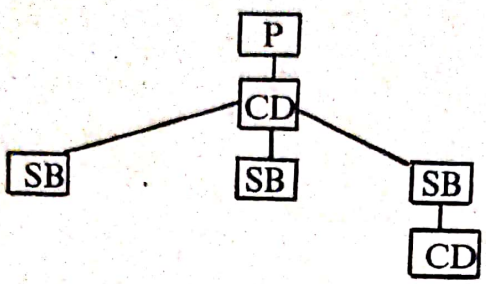

Precizări :

Realizarea frazei presupune un anume grad de dificultate, întrucît subiectivele, deşi au aceeaşi regentă, nu sînt coordonate între ele. Aceasta înseamnă că ele determină cuvinte diferite.

Ţinînd cont de aceste aspecte trebuie ca subiectivele să aibă ca elemente regente termeni specifici (verb impersonal, expresie verbală impersonală) folosiţi la un mod nepredicativ. Toţi aceştia vor face parte din propoziţia completivă directă, regentă a celor 3 subiective.

Regenta va fi o propoziţie discontinuă cu trei intercalări.

El mi-*a mărturisit*[1] / (că) trebuind[2] / *(să) te zbaţi* zadarnic[3], / întîmplîndu-se[2] / *(să) nu reuşeşti*[4] / şi ştiindu-se[2] / (că) ceilalţi *vor spune*[5] / (că) *n-ai încercat* nimic[6] / *înseamnă a renunţa* (*a*-ţi *recunoaşte* înfrîngerea)[2]. /

P 1 = PP
P 2 = CD (1)
P 3 = SB (2)
P 4 = SB (2)
P 5 = SB (2)
P 6 = CD (5)

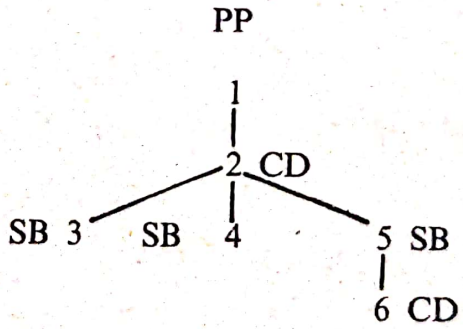

Observaţii :

1. Iată şi o altă variantă a unei astfel de fraze.

Simţi deodată[1] / (că) fiindu-i cu neputinţă[2 a] / *(să) rămînă*[3], / dar trebuind[2 b] / *(să) se justifice*[4], / îi *vine*[2] / *(să) regrete*[5] / (că) l-*a vizitat*[6]. /

2. În cazul în care cele trei subiective ar fi fost coordonate între ele, fraza s-ar fi alcătuit mult mai uşor :

El mi-*a spus*[1] / (că) *trebuie*[2] / *(să) studiez*[3], / *(să) conspectez*[4] / (şi) *(să) învăţ*[5] / (ce) mi-*este necesar* pentru examen[6]. /

Predicatele din prima frază sînt :

a mărturisit — predicat verbal ;
să te zbaţi — predicat verbal ;
să nu reuşeşti — predicat verbal ;
vor spune — predicat verbal ;

Scanned with OKEN Scanner

n-ai încercat — predicat verbal ;
înseamnă a renunța — predicat nominal.
Predicatele din fraza a doua sînt :
a spus — predicat verbal ;
trebuie — predicat verbal ;
să studiez — predicat verbal ;
să conspectez — predicat verbal ;
să învăț — predicat verbal ;
este necesar — predicat nominal.

2. Găsiți omonimele cuvintelor : *păr, fus, port* și alcătuiți cu fiecare dintre ele scurte propoziții :

păr :

Vecinul meu a plantat *un păr* în grădina din fața casei. (pom fructifer).

Părul îi atîrna, lung, peste umeri. (totalitatea firelor subțiri de natură epidermică, cornoasă ; podoabă capilară).

fus :

Fusul se învîrtea cu hărnicie în mîna bunicii, torcînd fuiorul de in. (unealtă de tors).

Această bucată de piele nu are mai mult de *un fus*. (unitate de măsură pentru piele, egală cu 929 cm^2).

Bucureștiul este așezat pe un alt *fus* orar decît Londra. (fiecare din cele 24 de porțiuni în care este împărțită suprafața pămîntului prin meridiane, distanțate la 15° unul de altul, sau prin alte linii de demarcație convențională, urmînd de aproape aceste meridiane).

Observație : Cuvîntul *fus*, cu ultimul sens, nu este marcat în *DEX* ca omonim, ci e cuprins în articolul de la cuvîntul titlu *fus*[1], cu precizarea *(„În sintagmele")*... (p. 359).

port :

Constanța este *port* la Marea Neagră. (oraș care are un port, loc de ancorare a vaselor, de încărcare și descărcare, prevăzut cu instalații speciale).

Turiștii străini apreciază *portul* popular românesc. (îmbrăcăminte caracteristică a unui popor).

Eu *port* o haină nouă. (verb *a îmbrăca, a folosi pentru îmbrăcăminte)*.

Observație :

Port, ca omonim, se folosește ca element de compunere cu sensul *„purtător de..."*, *„susținător de..."*.

Și-a cumpărat un *portbagaj* nou.

Cuvîntul *port*, ca substantiv, este folosit și cu sensurile de *faptul de a deține, de a purta ; conduită obișnuită, firească*, dar *DEX*-ul nu-l înregistrează ca omonim, cu aceste sensuri (p. 723), fiind inclus în articolul de la cuvîntul titlu *port*[2].

Portul armelor este interzis.

Ori te poartă cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e *portul*.

HUNEDOARA

E.XXII. 1. *a)* analiza sintactică a frazei (vezi D.XIII, p. 61

b) Pentru analiza sintactică și morfologică a cuvintelor *băgai de seamă, decît mine*, vezi D.XIII, p. 61–62.

cînd = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu, fără grad de comparație ;

se părea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, intranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică de parte de propoziție —, modul indicativ, timpul imperfect, are formă de persoana a III-a, numărul singular ;

Scanned with OKEN Scanner

în vîrful degetelor = complement circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv comun simplu, neutru, plural, G., precedat de locuțiunea prepozițională *în vîrful*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor* ;

furiș = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grad de comparație.

2. Dată fiind propoziția regentă „*Citește*", construiți pe lîngă ea tipuri de subordonate posibile și precizați-le :

Subiectivă :

Citește[1] / (cine) *vrea*[2]. /

Completivă directă :

Citește[1] / (ce) îi *place*[2]. /

Completivă indirectă :

Citește[1] / (cui) îl *ascultă*[2]. /

Circumstanțială de loc :

Citește[1] / (unde) *vrea*[2]. /

Temporală :

Citește[1] / (cînd) *are* timp[2]. /

Modală :

Citește[1] / (cum) *a învățat* la școală[2]. /

Cauzală :

Citește[1] / (că) *e pasionat* de lectură[2]. /

Finală :

Citește[1] / (ca *să*) *se informeze*[2]. /

Condițională :

Citește[1] / (dacă) *vrea*[2]. /

Concesivă :

Citește[1], / (deși) îl *dor* ochii foarte tare[2]. /

Consecutivă :

Citește[1] / (încît) *nu* mai *are* timp de altceva[2]. /

Observație : Nu se pot construi fraze care să conțină subordonate predicativă și atributivă, deoarece prima determină din regentă un verb copulativ, iar a doua un substantiv sau un substitut al acestuia. Regenta „*Citește*" nu are în alcătuire decît un verb predicativ, personal, tranzitiv.

3. Explicați, prin analiză sintactică și morfologică, folosirea semnelor de ortografie și punctuație din textul :

„Lovi-o-ar moartea de vorbă, de care nu te mai saturi, Ilie !"

— *ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text reprodus în vorbire directă ;

— *prima cratimă* marchează legătura gramaticală dintre grupul de cuvinte neaccentuate *o-ar*, postpuse cuvîntului accentuat *lovi* ;

— *a doua cratimă* — marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără elidarea unei vocale : *o* — pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac., *ar* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea modului condițional optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă verbală inversă *lovi-...-ar* ;

— *prima virgulă* — s-a folosit pentru a despărți propoziția subordonată atributivă explicativă (izolată) „*de care nu te mai saturi*" de regenta ei „*lovi-o-ar moartea de vorbă*" ;

— *a doua virgulă* — marchează pauza dintre cuvintele unei propoziții și un substantiv în vocativ ;

— *semnul exclamării* — marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire și o propoziție enunțiativă optativă exclamativă : „*lovi-o-ar moartea de vorbă*"

Scanned with OKEN Scanner

E.XXIII. 1. Analizați frazele de mai jos (determinarea propozițiilor, felul lor):

„(Cine) le *spusese* lor chestia asta[1] / (sau) (dacă) pentru chestia asta *fusese trimis*[2], / nimeni *nu știa*[3], / (da') un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa *a înțeles*[4], / (că) *sîntem luați* drept niște fricoși[5], / (care) *nu știm*[6] / *(să) luptăm*[7], / (și) l-*a apucat* o furie așa, calculată, oltenească[8] / (de care) *nu mi-am dat seama* decît prea tîrziu[9]. /

(Marin Preda)

P 1 — *cine le spusese lor chestia asta* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu știa*, introdusă prin pronumele relativ *cine* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *sau dacă pentru chestia asta fusese trimis* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu știa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, coordonată disjunctiv cu P 1 prin conjuncția *sau* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *nimeni nu știa* = propoziție principală regentă pentru P 1 și P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 4 — *da' un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa a înțeles* = propoziție principală, regentă pentru P 5, coordonată adversativ cu P 3 prin conjuncția *da(r)* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *că sîntem luați drept niște fricoși* = propoziție subordonată completivă directă, regentă a P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a înțeles* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observație : P 5, prin punctuație (virgula dinainte), aduce o explicație la un cuvînt din regentă **(anume** *că sîntem...)*, de aceea ea ar trebui considerată *o apozitivă* sau măcar o modală explicativă (apozitivă), care determină (explică) adverbul *așa*.

Apozitivele explică însă un substantiv, pronume, numeral sau chiar o propoziție, nu un adverb: *un lucru (asta, două)* a înțeles, *anume că...*

P 6 — *care nu știm* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *ce fel de*, determină substantivul *niște fricoși* din P 5, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 7 — *să luptăm* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) știm*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 8 — *și l-a apucat o furie așa, calculată, oltenească* = propoziție principală, regentă pentru P 9, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *de care nu mi-am dat seama decît prea tîrziu* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *o furie*, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziția simplă *de* ; enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

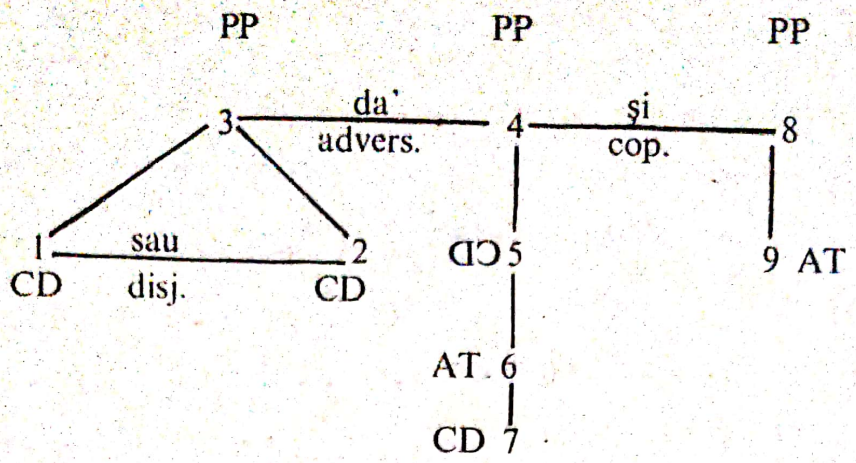

2. Daţi exemple de subordonate (patru feluri) introduse prin conjuncţia *dacă* :

Subiectivă :

Nu se ştie[1] / (dacă) *vor reuşi*[2]. /

Predicativă :

Întrebarea *este*[1] / (dacă) *vor ajunge* la timp[2]. /

Atributivă :

Toţi *îşi puneau problema*[1] / (dacă) mai *este necesar* acest efort[2]. /

Completivă directă :

Nu mi-*ai spus*[1] / (dacă) *mergi* şi tu în parc[2]. /

Observaţie : Conjuncţia *dacă* mai poate introduce :

Completivă indirectă :

Se gîndeşte[1] / (dacă) efortul său *va fi încununat* de succes[2]. /

Temporală :

(Dacă) *a văzut* aşa[1], / nora împăratului *s-a* mai *domolit*[2]. / (apud G.A., II, p. 297).

Cauzală :

(Dacă) *a venit* vremea pe jertfă[1], / apoi... *nu mă dau în lături*[2] / (apud G.A., II, p. 302).

Condiţională :

(Dacă) *vrei*[1], / *vino* şi tu[2]. /

Concesivă :

(Dacă) l-*ai ucide* în bătaie[1], / şi tot nu recunoaşte[2].

3. Explicaţi înţelesul cuvintelor :

straniu, a se resemna şi alcătuiţi propoziţii cu ele.

Pentru *straniu* vezi **E.XI. 1,** p. 82).

Şocat de cele întîmplate, căpitanul avea un comportament *straniu.*

a se resemna — a accepta o situaţie grea, a suporta un rău, fără împotrivire.

S-a resemnat uşor, în faţa acestei situaţii fără ieşire.

E.XXIV. 1. Explicaţi sensul următoarelor cuvinte :

nostalgie — vezi B.I. 1, p. 42).

paradox — opinie (absurdă), contrară adevărului îndeobşte acceptat ; ciudăţenie, enunţ contradictoriu, şi în acelaşi timp, demonstrabil, enormitate, absurditate ;

reverie — visare, piesă vocală sau instrumentală de mici proporţii, cu caracter visător ;

teluric — pămîntesc, care aparţine pămîntului, privitor la pămînt ;

tandreţe — afecţiune plină de duioşie, de delicateţe, de gingăşie.

Scanned with OKEN Scanner

MUREŞ

E.XXV. 1. Analizaţi sintactic fraza de mai jos şi sintactico-morfologic cuvintele subliniate :

„*Ţineau* foarte tare la el aşa[1] / (cum) *sînt în stare*[2] / *(să) ţină* ţăranii unii la alţii în armată[3], / (pe care) de altfel o *consideră* a lor"[4]. /

(M. Preda)

P 1 — *ţineau foarte tare la el, aşa* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *cum sînt în stare* = propoziţie subordonată modală, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *cum*, determină adverbul *aşa* din P 1, introdusă prin adverbul relativ *cum ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *să ţină ţăranii unii la alţii în armată* = propoziţie subordonată completivă indirectă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *pe care de altfel o consideră a lor* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *armată*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia simplă *pe ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată :

PP
1
|
2 CM
|
3 CI
|
4 AT

Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate :

o = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac. ;

consideră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. plural ;

a lor = complement de mod (după *Gramatica Academiei* este element predicativ suplimentar) exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, cazul G., precedat de articolul posesiv-genitival *a*.

PRAHOVA

E.XXVI. 1. Se dă următoarea frază :

— „Oiţă bîrsană[1], /
(De) *eşti năzdrăvană*[2] /
(Şi) (de)-*a fi*[3] / *(să) mor*
În cîmp de mohor[4], /
Să-i spui lui vrîncean
Şi lui ungurean[1] /
(Ca *să*) mă *îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi[5], /
(Să) fiu tot cu voi"[6]. /

(Miorița)

Scanned with OKEN Scanner

a) explicarea semnelor de ortografie și punctuație :

– *ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

– *linia de dialog* marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog (la convorbire) ;

– *prima virgulă* s-a folosit după o expresie în cazul vocativ formată dintr-un substantiv și un adjectiv și așezată la începutul comunicării ;

– *a doua virgulă* s-a folosit după un grup de propoziții subordonate — două condiționale coordonate între ele și o subiectivă — intercalate între termenii propoziției principale nr. 1 care este regentă a celor două subordonate condiționale ;

– *de (-) a fi* — cratima sau liniuța de unire marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale : *de* = conjuncție simplă subordonatoare ; *a* = particulă cu valoarea auxiliarului *a vrea* din alcătuirea viitorului regional *a fi*, identic, ca formă, cu infinitivul ;

– *să (-)i* — cratima sau liniuța de unire marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î : să* = conjuncție simplă, marcă a conjunctivului ; *(î)i* = pronume personal, formă neaccentuată ;

– *pe(-)aproape* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă *(pe-a)* a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt, fără elidarea unei vocale : *pe* = prepoziție simplă ; *aproape* = adverb ;

– *a treia virgulă* desparte două părți de propoziție de același fel — două complemente circumstanțiale de loc — coordonate prin juxtapunere : *pe-aproape, în strunga :*

– *ultima virgulă* desparte propoziția subordonată circumstanțială de scop, de regenta ei ;

– *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative sau exclamative-a căror intonație s-a estompat.

b) analiza sintactică a frazei folosind schema :

1 = PP

2 = CT (1) ⟩ cop. *și*

3 = CT (1) ⟩

4 = SB (3)

5 = CD (1)

6 = CS (5)

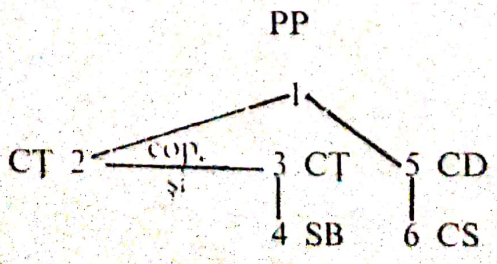

Scanned with OKEN Scanner

c) indicați sinonimele cuvintelor subliniate :

năzdrăvană — înzestrată cu puteri supranaturale ; ieșită din comun ; prevestitoare, cu darul prezicerii, al prevestirii ;

Alte sensuri : om glumeț, poznaș, ghiduș ;

strungă — țarc, îngrăditură în care se țin oile ;

Alte sensuri : deschizătură, portiță, loc îngust de trecere ; trecătoare îngustă (între munți) ; defileu, strîmtoare.

E.XXVII. 1. Se dă fraza următoare :

„Sălbaticul vodă e-n zale și-n fier[1] /
(Și) zalele-i zuruie crunte[2] ; /
Gigantică poart-o cupolă pe frunte[3], /
(Și) vorba-i e tunet[4], / răsufletul ger[5], /
(Iar) barda-i din stînga ajunge la cer[6], /
(Și) vodă-i un munte"[7] /

(G. Coșbuc)

a) explicarea semnelor de ortografie și de punctuație :

— *ghilimele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

— *e(-)n (zale)* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î : e* = verb ; *(î)n* = prepoziție simplă ;

— *și(-)n* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î : și* = conjuncție coordonatoare simplă ; *(î)n* — prepoziție simplă ;

— *zalele(-)i* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg cu omiterea vocalei *î : zalele* = substantiv ; *(î)i* = pronume personal *(-le-i) ;*

— *punctul și virgula (;)* marchează pauza dintre două grupuri de propoziții ale unei fraze ;

— *poart(-)o* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg cu elidarea vocalei *ă : poart(ă)* = verb ; *o* = articol nehotărît ; *(-t-o) ;*

— *virgula* — dinaintea conjuncției *și* (cu o oarecare valoare adversativă) desparte două propoziții principale ;

— *vorba(-)i* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg cu elidarea vocalei *î : vorba* = substantiv ; *(î)i* = pronume personal *(-ba-i) ;*

— *virgula a doua* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere ;

— *virgula a treia* desparte două propoziții principale coordonate copulativ prin conjuncția *iar (= și) ;*

— *barda(-)i* — cratima marchează rostirea într-o silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg fără elidarea unei vocale : *barda* = substantiv ; *i* = pronume personal *(-da-i) ;*

— *virgula a patra* — înaintea conjuncției *și* marchează o pauză, o accentuare a propoziției care urmează (P 7) ;

— *vodă(-)i* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg cu omiterea vocalei *î : vodă* = substantiv ; *(î)i* = formă scurtă, populară, a verbului *a fi (-dă-i) ;*

— *punctul* s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică a frazei folosind schema relațională :

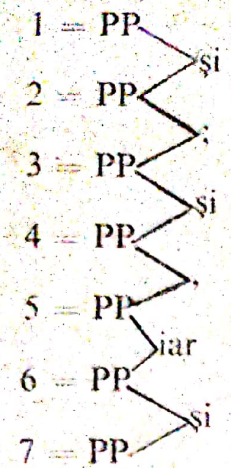

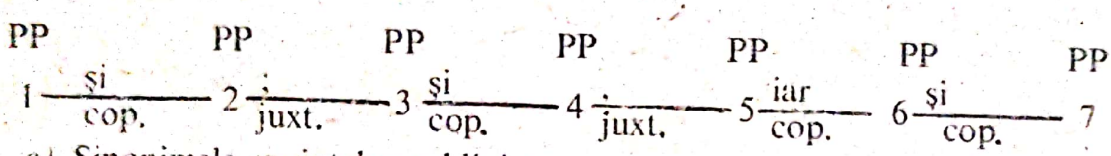

c) Sinonimele cuvintelor subliniate :
gigantică — uriașă, enormă, colosală, gigantească ;
răsuflet — răsuflare, respirație.

SUCEAVA

E.XXVIII. Se dă textul :

„Eu îți *vorbesc* ție[1] / (ca *să*) *ai* o idee, chiar și aproximativă, de toate[2] / (cîte) *s-au întîmplat* atunci[3] / (și) (ca *să*)-*ți amintești* mereu[4] / (că) / (de) *n-ar fi fost* oameni, ca insul[6] / (pe care) l-*ai văzut* sus la tribună, vorbind despre drepturile noastre[7], / lucrurile *nu s-ar fi schimbat*[5], (ci) *ar fi rămas*[8] / *(cum) au fost* și mai înainte"[9]. /

(M. Preda)

a) Delimitați propozițiile și identificați felul lor :

P 1 — *cu îți vorbesc ție* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *ca să ai o idee, chiar aproximativă, de toate* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *vorbesc* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *cîte s-au întîmplat atunci* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărît *toate*, introdusă prin pronumele relativ *cîte* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *și ca să-ți amintești mereu* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P 5 și P 8, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *vorbesc* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncția simplă *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *că ... lucrurile nu s-ar fi schimbat* = propoziție subordonată completivă indirectă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să-ți amintești* din P 4, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, simplă ;

Scanned with OKEN Scanner

P 6 – *de n-ar fi fost oameni ca insul* = propoziție subordonată circumstanțială condițională, regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *(nu) s-ar fi schimbat* din P 5, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *de (=dacă)* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 7 – *pe care l-ai văzut sus la tribună, vorbind despre drepturile noastre* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *insul*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziția simplă *pe* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 – *ci ar fi rămas* = propoziție subordonată completivă indirectă, regentă pentru P 9, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să-ți amintești* din P 4, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată adversativ cu P 5, prin conjuncția simplă *ci* ; enunțiativă optativă neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 9 – *cum au fost și mai înainte* = propoziție subordonată predicativă, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul copulativ *ar fi rămas* (cu funcție sintactică de predicat nominal incomplet), introdusă prin adverbul relativ *cum* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

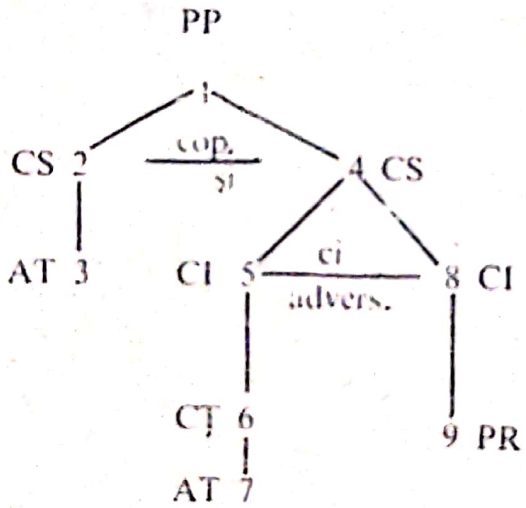

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

de = nu are funcție sintactică de parte de propoziție ; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o condițională ;

n-ar fi fost = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condițional optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* ;

oameni = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., nearticulat ;

ca insul = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, precedat de adverbul de mod comparativ *ca* ;

noastre = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *drepturile* – neutru, plural, Ac., – persoana I, mai mulți posesori ;

Scanned with OKEN Scanner

cum au fost = predicat nominal alcătuit din :

cum = nume predicativ exprimat prin adverb relativ de mod, simplu, introduce o PR ;

au fost = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural ;

şi = nu are funcţie sintactică de parte de propoziţie ; adverb de mod cu rol de întărire a complementului de timp ;

mai înainte = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, gradul comparativ de superioritate.

E.XXIX. 1. Se dă textul :

„(Dacă) *învingi* momentul acela[1] / (cînd) îţi *trece prin cap*[2] / (că) *e zadarnic*[3] / *(să) te* mai *ascunzi*[4] /, îţi *merge mintea* scînteie...[5] / (Dacă) *nu eşti tare* în secunda aceea[1] /, *te zăpăceşti*[2] / (şi) *spui* tot[3], / (chiar dacă) *din gură taci*"[4]. /

(M. Preda)

a) Delimitarea propoziţiilor şi indicarea felului lor :

Fraza I

P 1 — *dacă învingi momentul acela* = propoziţie subordonată condiţională, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină locuţiunea verbală *(îţi) merge mintea* din P 5, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *cînd îţi trece prin cap* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *momentul* din P 1, introdusă prin adverbul *cînd* ; enunţiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *că e zadarnic* = propoziţie subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuţiunea verbală impersonală *trece prin cap* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *să te mai ascunzi* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *e zadarnic*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *îţi merge mintea scînteie* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 ; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP
5
|
1 CT
|
2 AT
|
3 SB
|
4 SB

Fraza a II-a

P 1 = *dacă nu eşti tare în secunda aceea* = propoziţie subordonată condiţională, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *te zăpăceşti*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 2 — *te zăpăceşti* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *şi spui tot* = propoziţie principală regentă pentru P 4, coordonată copulativ prin *şi* cu P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *chiar dacă din gură taci* = propoziţie subordonată concesivă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *spui*, introdusă prin locuţiunea conjuncţională subordonatoare *chiar dacă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

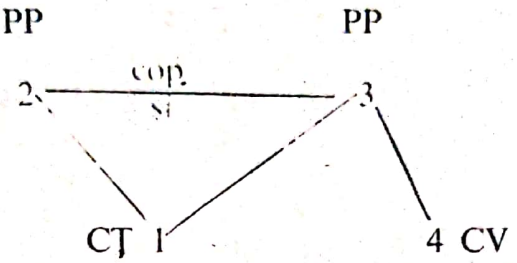

b) Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate :

dacă = nu are funcţie sintactică de parte de propoziţie ; conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o condiţională ;

nu eşti tare = predicat nominal alcătuit din :

nu eşti = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular, formă negativă ;

tare = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu o terminaţie, genul masculin, numărul singular, cazul N., gradul pozitiv ;

în secunda = complement circumstanţial de timp exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, precedat de prepoziţia *în* ;

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *secunda* — genul feminin, numărul singular, cazul Ac.

TELEORMAN

E.XXX. 1. Alcătuiţi o frază formată din cel puţin patru propoziţii :

Precizări :

Această frază poate fi alcătuită din patru sau mai multe propoziţii. Toate propoziţiile pot să fie propoziţii principale. Numărul lor se stabileşte în funcţie de numărul predicatelor, deoarece într-o propoziţie trebuie să existe un singur predicat :

El *a plecat*[1] de acasă[1], / *a trecut*[2] din oraş[2] /, *s-a grăbit*[3] către şcoală[3] / şi *a ajuns*[4] la timp[4]. /

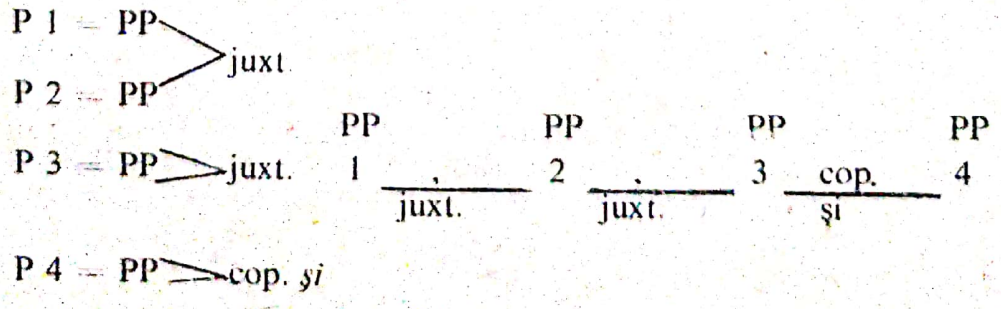

Fraza solicitată poate să conțină și propoziții secundare, numărul lor trebuind să fie cu cel puțin 1 mai mic decît numărul total al propozițiilor din frază, deoarece aceasta conține în mod obligatoriu propoziție principală.

(Cînd) l-*am întîlnit* [1] / , mi-*a spus*[2] / (că) *va veni*[3] / *(să)*-i *dau* o carte [4] /.

P 1 = CT (2)
P 2 = PP
P 3 = CD (2)
P 4 = CS (3)

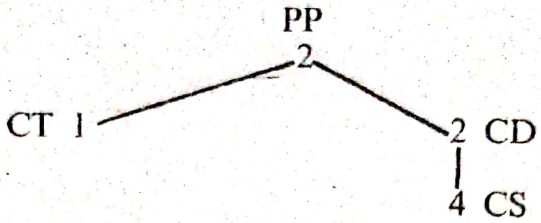

2) Formulați expresii în care să intre cuvintele : *ochi, inimă, bun* :

ochi :

a umple ochi — a umple foarte tare ;
ochi în ochi — privindu-se unul pe altul ;
cu ochii închiși — fără discernămînt ;
văzînd cu ochii — repede ;
a da cu ochii de cineva — a vedea întîmplător ;

inimă :

după voia inimii — după plac ;
cu dragă inimă — cu mare plăcere ;
a rîde inima în cineva — a se bucura ; a fi satisfăcut ;
a unge la inimă — a face plăcere ;
a seca la inimă — a produce cuiva o mare durere, supărare ;

bun :

bun la inimă — milostiv ;
bun și rău — toată lumea (fără deosebire), oricine ;
fii bun — te rog ! ai bunătate !
a-i face cuiva una bună — a-i produce un necaz, o supărare ;
na-ți-o bună — asta-mi mai lipsea.

Observație :
Pentru alte expresii cu aceste cuvinte, vezi DEX, p. 103, 429, 618.

E.XXXI. 1. Se dă fraza :

„Această știre *era* destul de *veche*[1] / (și) Dănilă o *spunea* Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mîhnit în inimă[2] / (că) veștile cele mari[3] / (pe care) le *așteptă*[4] / *nu* mai *veneau* deloc."[3] /

(G. Galaction)

a) predicatele și felurile lor :
era... veche — predicat nominal ;
spunea — predicat verbal ;
aștepta — predicat verbal
nu venea — predicat verbal.

b) felul propozițiilor din frază :

P 1 — *această știre era destul de veche* = propoziție principală ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *și Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mîhnit în inimă* = propoziție principală, regentă pentru P 3, coordonată copulativ cu P 1, prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 — *că veştile cele mari... nu mai veneau deloc* = propoziţie subordonată completivă indirectă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină adjectivul participial *supărat* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 4 — *pe care le aştepta* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *veştile*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia simplă *pe* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

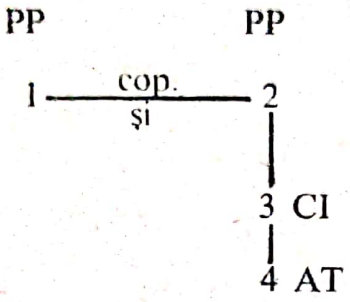

c) Motivarea rolului virgulelor din text :

— *primele două virgule* s-au folosit pentru a marca pauzele dintre grupul complementului de mod *încă o dată* şi cuvintele regentei în care acest grup este intercalat (predicat,..., complement de timp) ;

— *a treia virgulă* marchează pauza dintre grupul unui complement de timp şi un complement de mod (element predicativ suplimentar), care determină acelaşi verb regent.

VRANCEA

E.XXXII. 1. Se dă textul :

„(Şi[1]) / (fiindcă) Pisicuţa *ar fi fost în stare*[2] / *(să) smulgă* priponul[3] / (şi) *(să) se ia* după mine[4], / apoi *mă dusei*[1] / (şi) dezrădăcinînd în munte o stîncă uriaşă[5] / (ce)-mi *căzu la îndemînă*[6] / o *răsturnai* peste capătul priponului ieşit afară din pămînt“[5]. /

(Calistrat Hogaş)

a) Delimitarea propoziţiilor, precizarea felului lor şi întocmirea schemei.

P 1 — *şi... apoi mă dusei* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *fiindcă Pisicuţa ar fi fost în stare* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P 3 şi P 4, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *mă dusei* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *fiindcă* ; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *să smulgă priponul* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *şi să se ia după mine* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia *să*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *şi dezrădăcinînd în munte o stîncă uriaşă... o răsturnă peste capătul priponului ieşit afară din pămînt* = propoziţie principală, regentă pentru P 6, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 6 — *ce-mi căzu la îndemînă* — propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *stîncă*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

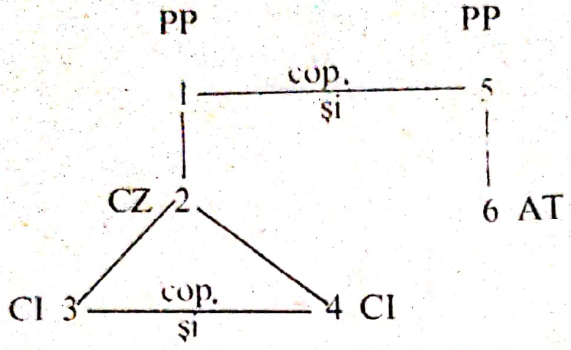

b) Precizarea subiectului fiecărei propoziții :

P 1 — subiect inclus ;
P 2 — *Pisicuța* — subiect simplu ;
P 3 — (ea, Pisicuța) — subiect subînțeles ;
P 4 — (ea, Pisicuța) — subiect subînțeles ;
P 5 — — subiect inclus ;
P 6 — *ce* — subiect simplu.

2. Dați patru exemple de propoziții subordonate introduse prin adverbul *unde* și precizați felul lor :

Subiectivă :

Nu se știe[1] / (unde) *a plecat*[2] . /
1 = PP ; 2 = SB (1)

Predicativă :

Întrebarea *este*[1] / (unde) *vom poposi*[2] . /
1 = PP ; 2 = PR (1)

Atributivă :

Acesta *este locul*[1] / (unde) *au fost descoperite* vestigii ale trecutului[2] /
1 = PP ; 2 = AT (1)

Completivă directă :

Nu știu[1] / (unde) *a plecat*[2] . /
1 = PP ; 2 = CD (1)

Observație :

Adverbul relativ *unde* poate să mai introducă următoarele specii de subordonate :

Completivă indirectă :

Habar nu am[1] / (unde) *au dispărut*[2] . /
1 = PP ; 2 = CI (1)

Circumstanțială de loc :

S-a dus[1] / (unde) *l-ai trimis*[2] . /
1 = PP ; 2 = CL (1)

Cauzală :

Nu a învățat pentru azi la fizică[1], / (u[illegible] „pentru că") *știa*[2] / (că) *are* note[3]
1 PP 2 = CZ (1) ; 3 = CD (2)

Scanned with OKEN Scanner

E.XXXIII. 1. Scrieți cîte un sinonim pentru fiecare din cuvintele :
biruință — victorie, izbîndă ;
mijloc — centru, talie, brîu, mediu, ambianță, jumătate, cale, metodă, procedeu, avere, bani, resurse, fonduri ;
măreț — grandios, impunător, falnic, maiestuos, mîndru, semeț, îngîmfat, trufaș, orgolios ;
crîncen — cumplit, îngrozitor, înverșunat, aprig, crud, violent, nemilos, încrîncenat ;
falnic — (vezi D.XII. 2, p. 61)
mărunt — (foarte) mic, fin, sfărîmat, rupt în bucăți, scund, mic, neînsemnat, de rînd.

2. Vezi **E.XXXII. 2.**, p 106.

E.XXXIV. 1. Se dă textul :

„(Şi)[1] /, (deşi) *eram încredinţat*[2] / (că) în cele din urmă biruinţa *va cumpăni* spre partea Pisicuţii[3], / *mă hotărîi* totuşi[1] / *(să) intru la mijloc* în această epopee măreaţă şi crîncenă[4] / (ce) *se desfăşura* ochilor mei"[5]. /

(C. Hogaş)

Observaţie : Acest text se află analizat şi la C.II. 1. p. 46, dar acolo despărţirea frazei s-a realizat în funcţie de ordinea predicatelor. Aici analiza propoziţiilor cuprinde şi referiri la raporturile pe care le stabilesc între ele.

Analiza sintactică a frazei şi schema ei :

P 1 — *şi mă hotărîi totuşi* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 4 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *deşi eram încredinţat* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P 3, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *(mă) hotărîi* din P 1, introdusă prin conjuncţia specifică *deşi ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ; în regentă se află adverbul corelativ *totuşi ;*

P 3 — *că în cele din urmă biruinţa va cumpăni spre partea Pisicuţii* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul la participiu *încredinţat*, introdusă prin conjuncţia *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *să intru la mijloc în această epopee măreaţă şi crîncenă* = propoziţie subordonată completivă indirectă, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *(mă) hotărîi* din P 1, introdusă prin conjuncţia *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *ce se desfăşura ochilor mei* = propoziţie subordonată atributiva, are ca regentă P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *epopee*, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

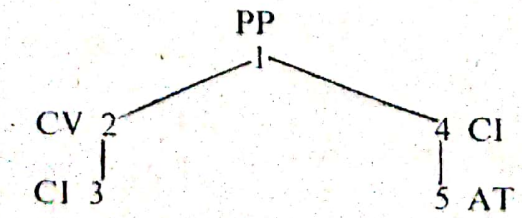

Scanned with OKEN Scanner

b) Precizarea subiectului fiecărei propoziții :

P 1 — subiect inclus ;
P 2 — subiect inclus ;
P 3 — *biruința* — subiect simplu, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;
P 4 — subiect inclus ;
P 5 — *ce* — subiect simplu, exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N.

c) Analiza atributelor din text :

Pisicuții = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu simplu, feminin, singular, G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* ;

Observație :

1) Am considerat *spre partea* complement de loc exprimat *prin substantiv* în Ac precedat de prepoziția *spre*, urmat de atributul substantival genitival Pisicuții ;

2) *Spre partea* are și sensul prepoziției *spre*. În acest caz, *spre partea Pisicuții* este un complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv propriu, simplu, feminin, singular, G precedat de *locuțiunea prepozițională* „spre partea", articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

această = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *epopee* — feminin, singular, Ac. ;

măreață = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *epopee* — feminin, singular, Ac. — grad de comparație pozitiv ;

crîncenă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *epopee* — feminin, singular, Ac — grad de comparație pozitiv ;

mei = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *ochilor* — masculin, plural, D. —, persoana I, un singur posesor.

2. Dați șase exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* și arătați felul lor (vezi D.II. 2, p. 49—50).

BUCUREȘTI

E.XXXV. 1. Se dă textul :

„*Se vedeau* pietrele pe fundul apei, acolo[1] / (pe unde) *ar fi trebuit*[2] / *(să) curgă* apa[3], / (dacă) *n-ar fi secat*."[4] /

(D. R. Popescu)

a) Subliniați predicatele și precizați felul lor :

P 1 — *se vedeau* = predicat verbal ;
P 2 — *ar fi trebuit* = predicat verbal ;
P 3 — *să curgă* = predicat verbal ;
P 4 — *n-ar fi secat* = predicat verbal.

b) Delimitați propozițiile și identificați felul fiecăreia :

P 1 — *se vedeau pietrele pe fundul apei, acolo* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 — *pe unde ar fi trebuit* = propoziție subordonată circumstanțială de loc, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *pe unde*, determină verbul *se vedeau* din P 1, introdusă prin adverbul relativ *unde*, precedat de prepoziția *pe* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 — *să curgă apa* = propoziția subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *ar fi trebuit* din P 2, introdusă prin conjuncția *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *dacă n-ar fi secat* = propoziție subordonată condițională, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *să curgă*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*; enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, simplă ;

PP

1

|

CL 2

|

SB 3

|

CT 4

c) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

pe fundul = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac, precedat de prepoziția simplă „pe", articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

apei = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, singular, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

Observație : *pe fundul* are și sensul unei prepoziții, fiind, în acest caz, locuțiune prepozițională, astfel că împreună cu substantivul *apei* ar fi complement circumstanțial de loc

d) Vezi E.XXXII. 2, p. 106.

e) Rolul virgulelor din frază :

— *prima virgulă* desparte două complemente circumstanțiale de loc coordonate prin juxtapunere ;

— *a doua virgulă* desparte o propoziție subordonată condițională de regenta ei.

SESIUNEA IUNIE 1981

F.I. 1. a, b. Vezi **H.XVI. 1.** a, b, p. 141—142.

c) Explicarea semnelor de punctuație folosite în text.

Prima virgulă desparte două propoziții principale (P 1 și P 3) coordonate adversativ prin conjuncția *dar*, între ele intercalîndu-se și o completivă directă (P 2).

A doua virgulă desparte două propoziții subordonate circumstanțiale de loc (P 5 și P 6) coordonate prin juxtapunere.

A treia virgulă desparte (izolează) cele două propoziții circumstanțiale de loc (P 5 și P 6) intercalate între termenii regentei postpuse (P 4).

Punctul marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

2. Vezi **E.XXXII. 2,** p. 106.

Scanned with OKEN Scanner

F.II. 1. Analiza frazei și analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate: „Harap-Alb[1], / (pentru că) *ești* așa de *bun*[2] / (și) √*te-ai ostenit*[3] / (de) ne-*ai făcut* adăpost[4], / *vreau*[1] / *(să)*-ți *fac* și eu un bine în viața mea[5] / : *na*-ți aripa asta[6] / (și[7]) / (cînd) *îi avea nevoie* de mine[8], / *aprinde*-o[7] / (și) eu îndată *am să*-ți *vin* întru-ajutor[9] ."

√pentru că (Ion Creangă)

P 1 — *Harap-Alb,.. vreau* = propoziție principală, regentă pentru P 2, P 3 și P 5: enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *pentru că ești așa de bun* = propoziție subordonată cauzală, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *vreau*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *pentru că ;* enunțiativă propriu-zisa, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și te-ai ostenit* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *vreau* din P 1, se subînțelege locuțiunea conjuncțională subordonatoare *pentru că*, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă afirmativă, simplă ;

P 4 — *de ne-ai făcut adăpost* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *te-ai ostenit*, introdusă prin conjuncția *de ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Observație : Această subordonată are și o nuanță consecutivă, raportîndu-se la un adverb subînțeles *atîta*.

P 5 — *să-ți fac și eu un bine în viața mea* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 6, P 7 și P 9, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vreau* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *na-ți aripa asta* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, are ca regentă P 5, determină și explică substantivul *un bine* (provenit din adverb), nu are element relațional, raportul fiind marcat de cele două puncte ; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 7 — *și... aprinde-o* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, regentă pentru P 8, determină și explică substantivul *un bine* din P 5, (provenit din adverb), nu are element relațional, raportul fiind marcat de cele două puncte, coordonată copulativ cu P 6 prin conjuncția *și ;* enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *cînd îi avea nevoie de mine* = propoziție subordonată temporală, are ca regentă P 7, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *aprinde*, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *și eu îndată am să-ți vin întru-ajutor* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, are ca regentă P 5, determină și explică substantivul *un bine* (provenit din adverb), coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

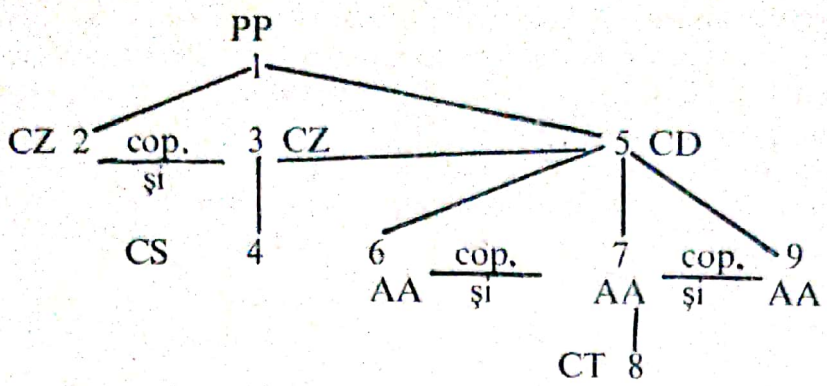

Observație : Pentru interpretarea propozițiilor 6, 7 și 9 ca apozitive se poate consulta și N. Anghelescu-Temelie, *Dificultăți...* p. 224.

În broșura *Admiterea în liceu și școli profesionale*, apărută la Editura „Acolade literare", București, 1991, cele trei propoziții apozitive sînt considerate principale

Harap-Alb = nu are funcție sintactică, substantiv propriu compus, genul masculin, numărul singular, cazul V., nearticulat ;

te-ai ostenit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *te* în Ac — modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, numărul singular ;

adăpost = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genu neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat ;

asta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, acordat în gen, număr și caz cu substantivul *aripa* — feminin, singular, Ac. ;

de mine = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de*.

SESIUNEA IULIE 1983

G.I. 1. Transcrieți textul :

„(Cînd) *am sosit* la Iași[1], / cel dintîi gînd al lui *a fost*[2] / *(să)* mă *ducă* la Copou și apoi la Socola[3], / (ca *să*)-mi *arate* vederile[4] / (ce) *se deschideau* spre lunca Bahluiului[5] / (și) (*să*) mă *plimbe* prin crîngurile de prin împrejurime[6] /, (ca *să*) *mă-ncînt* și eu de frunzișul pișcat de brumă[7] / (și) *(să) iau parte* la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vînt[8], / (care) *fișie* la tot pasul."[9] /

(I. Slavici)

a) Analiza frazei și schema raporturilor dintre propoziții :

P 1 — *cînd am sosit la Iași* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *a fost*, introdusă prin adverbul relativ *cînd* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *cel dintîi gînd al lui a fost* = propoziție principală, regentă pentru P 1 P 3, P 6 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *să mă ducă la Copou și apoi la Socola* = propoziție subordonată predicativă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *a fost* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *ca să-mi arate vederile* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să ducă* din P 3, introdusă prin conjuncția compusă *ca să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *ce se deschideau spre lunca Bahluiului* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *vederile*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *și să mă plimbe prin crîngurile de prin împrejurime* = propoziție subordonată predicativă, regentă pentru P 7 și P 8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a fost* din P 2, introdusă prin conjuncția *să*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 7 — *ca să mă-ncînt și eu de frunzișul pișcat de brumă* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *cu ce scop* determină verbul *să plimbe*, introdusă prin conjuncția compusă *ca să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *și să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vînt* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P 9, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să plimbe* din P 6, introdusă prin conjuncția *să*, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *care fișie la tot pasul* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *frunzele*, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată :

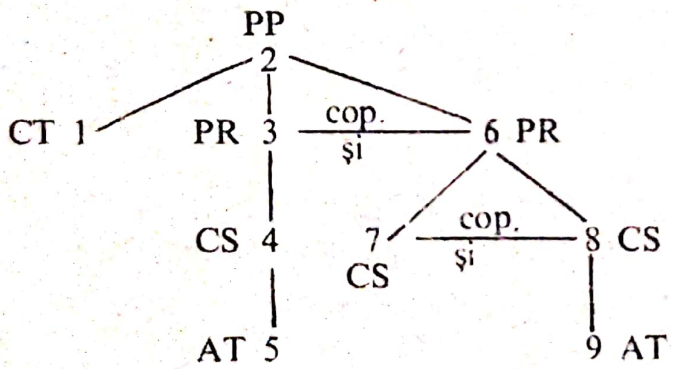

b) Motivarea folosirii liniuței de unire :

să(-)mi — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î* : *să* = conjuncție ; *(î)mi* = pronume personal, formă neaccentuată ;

mă(-)ncînt — cratima marchează rostirea într-o silabă a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt, cu elidarea vocalei *î(mă-n|)* :
mă = pronume reflexiv ; *(î)ncînt* = verb ;

c) folosirea articolului posesiv (genitival) :
„Slova era *a* băiatului, iar vorbele *ale* baciului Alexe".

(Mihail Sadoveanu)

Observație :
Articolul posesiv (genitival) se acordă în gen și număr cu obiectul posedat, care este cuvîntul determinat de substantivul în cazul G. (de posesor) : *a* — se acordă cu substantivul *slova* (fem., singular) ; *ale* — se acordă cu substantivul *vorbele* (fem., pl.). Vezi formele acestui articol în observațiile de la p. 39, A.I. 1

Scanned with OKEN Scanner

G.II. 1. a, b. vezi D.XIII, p. 61—62.

c) Alcătuiţi propoziţii sau fraze care să conţină cuvintele (grupurile de cuvinte) de mai jos şi motivaţi de ce se scriu împreună sau separat :

întruna ; într-una

Vorbeşte *întruna*.

Este adverb, sinonim cu *mereu*.

Într-una din zile a plouat.

Sînt două părţi de vorbire diferite la care se pronunţă într-o silabă ultima parte a primului cuvînt *(tr)* cu prima parte a celui de al doilea cuvînt *(u)* : *într(u)* = prepoziţie, *una* = pronume nehotărît ; se elidează şi vocala *u* de la sfîrşitul prepoziţiei.

ai ; a-i

Tu *ai* o carte.

Este o singură parte de vorbire : verbul *a avea* cu valoare predicativă.

Observaţie :

Cuvîntul *ai* se scrie împreună şi cînd are următoarele valori morfologice :

— *verb auxiliar (a avea)* în alcătuirea indicativului perfect compus sau a condiţionalului-optativ prezent şi perfect :

Tu *ai* mers acasă.

Tu te-*ai* duce în excursie ?

— *articol posesiv sau genitival :*

● cînd însoţeşte o parte de vorbire nominală (substantiv, pronume, numeral) în cazul G :

Aceşti prieteni *ai* colegului meu sînt şi prietenii mei.

Aceşti ghiocei sînt *ai* ei.

Trandafirii sînt *ai* celor doi.

● cînd însoţeşte un pronume sau adjectiv pronominal posesiv :

Ai noştri au plecat.

„*Ai* noştri tineri la Paris învaţă..."

(Mihai Eminescu)

— *interjecţie :*

Ai, ce rău s-a lovit !

— *substantiv* (regional — „usturoi")

A venit la mine pentru *a-i* împrumuta o carte.

S-a folosit liniuţa de unire (cratima) deoarece sînt două părţi de vorbire diferite care se pronunţă împreună prin elidarea vocalei *î* : *a* = prepoziţie simplă care intră în alcătuirea infinitivului ; *(î)i* = pronume personal formă neaccentuată $^1/_2$.

cei ; ce-i

Elevii *cei* harnici învaţă.

Cei se scrie împreunat deoarece este o singură parte de vorbire : articol demonstrativ-adjectival care leagă un adjectiv de substantivul determinat.

Observaţii :

1. *Cei*, ca articol demonstrativ adjectival, se întîlneşte şi în următoarele situaţii :

— cînd însoţeşte un adjectiv, o locuţiune adjectivală pe care le substantivează :

Cei harnici învaţă.

Cei din urmă vor fi cei dintîi.

Scanned with OKEN Scanner

cînd intră în alcătuirea gradului superlativ relativ al unui adjectiv :
Ei sînt *cei* mai harnici.
— cînd însoțește un numeral :
Cei trei au plecat.
2. Cuvîntul *cei* mai poate avea și următoarele valori morfologice :
— pronume demonstrativ (cînd înlocuiește un substantiv) :
Cei („Băieții, copiii") de acolo sînt colegii mei.
— adjectiv pronominal demonstrativ (cînd însoțește un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz) :
S-a întîlnit cu *cei* (acei) ciobănei.
— verb la indicativ prezent, pers. a II-a sg., formă populară : cei = „ceri".
Ce-i acolo ?
S-a folosit liniuța de unire (cratima) deoarece sînt două părți de vorbire diferite pronunțate într-o silabă (împreună) : *ce* = pronume interogativ ; *i* = verbul *a fi* (forma scurtă a lui *este*).

Observație :
Grupul de cuvinte *ce-i* poate fi format și din:
ce = pronume interogativ ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ ;
Ce-i dă ?
ce = pronume relativ ;
i = forma scurtă a verbului *a fi* ;
Nu știu *ce-i* acolo.
ce = pronume relativ ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ ;
Nu mi-a mărturisit *ce-i* spusese.

BIHOR

G.III. 1. Tra nscrieți textul :

„ — Ați auzit, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei s-a petrecut din lumea asta ș-a venit în scaunul țării Alexandru-Vodă, pe care și noi l-am ajutat și i-am luat apărarea."

(M. Sadoveanu)

a) Explicarea semnelor de ortografie și punctuație :
— *ghilimelele (semnele citării)* — s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;
— *linia de dialog* — marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog (la convorbire) ;
— *prima virgulă* — s-a folosit înaintea unui grup al vocativului alcătuit din substantiv și adjectiv, așezat la sfîrșitul propoziției ;
— *virgulele a II-a și a III-a* — izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei ;
(s-a) — *cratima (liniuța de unire)* — marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea (elidarea) vocalei *e* : *s(e)* = pronume reflexiv ; *a* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;
ș(-)a — cratima marchează rostirea într-o sigură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) prin elidarea vocalei *i* : *ș(i)* = conjuncție coordonatoare copulativă ; *a* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;
— *Alexandru(-)Vodă* — cratima s-a folosit între părțile componente ale unui substantiv propriu compus prin alăturare ;
— *a patra virgulă* — s-a folosit pentru a marca pauza dintre o propoziție subordonată atributivă explicativă și regenta ei :

Scanned with OKEN Scanner

– *l(-)am* – cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale : *l* = pronume personal, formă neaccentuată ; *am* – verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus ;
– *(i-)am* – cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite), fără omiterea unei vocale : *i* = pronume personal, formă neaccentuată ; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;
– *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative, neexclamative.

b) Analiza sintactică, morfologică și stilistică a cuvintelor subliniate :

oameni = nu are funcție sintactică, substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul V., nearticulat ;

buni = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *oameni* – masculin, plural, V., grad pozitiv.

Formula de adresare *oameni buni* exprimă, în mod obișnuit, o caracteristică a unei persoane integre, care întrunește calități deosebite, se remarcă prin cinste și corectitudine. Folosită însă de boierul Stroie Orheianu, ea pune în evidență ipocrizia acestuia, care, stăpîn pe situație, vine să-i șantajeze pe răzeși. În felul acesta prin lingușire, el își ascunde adevăratele intenții. Boierul vrea să exprime, de fapt, altceva decît ceea ce gîndește.

s-a petrecut = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular.

Aceasta este o formă populară, avînd sensul de *a se scurge, a se desfășura, a trece*. Pus în relație cu determinantul său *din lumea asta*, verbul capătă sensul de *trecere fără posibilitatea de întoarcere, de revenire*. Prin acest mod de exprimare, vorbitorul atrage atenția asupra imposibilității de a se reveni la vechea domnie, sugerînd astfel și imposibilitatea de a i se refuza propunerea.

BOTOȘANI

G.IV. 1. Transcrieți textul :

„Niciodată *nu* mi-o *închipuiam* astfel[1], / (și) *trebuie*[2] / *(să) recunosc*[3] / (că)-i *stă bine*[4] / (și) (că) șoselele acestea, panglici negre[5] / (care) *urcă*[6] / (și)√ *coboară* dealurile de calcar[7], / *își au* de asemenea poezia lor.“[5] /.

√care

(Geo Bogza)

a) Alcătuiți schema frazei :

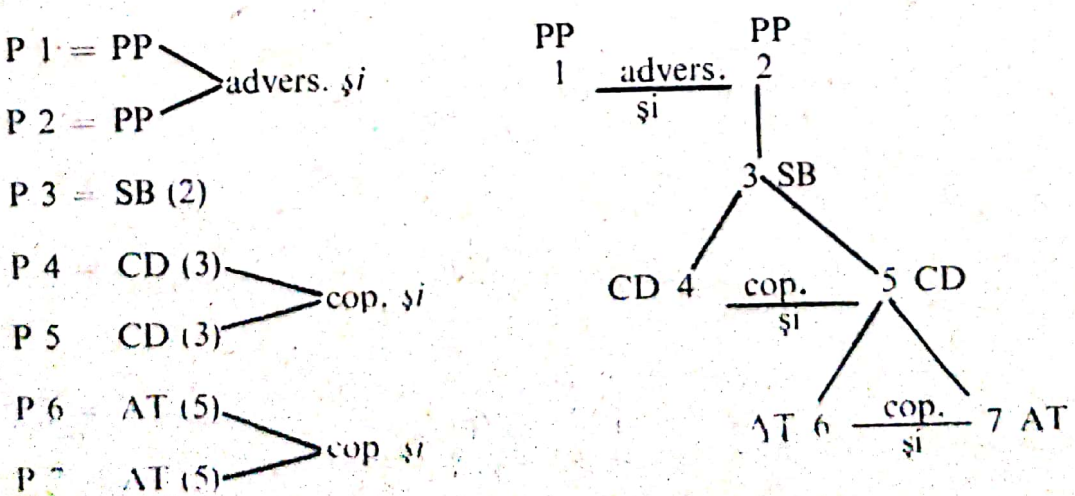

b) Analizați sintactic prima propoziție :

nu-mi închipuiam = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă — cu pronume reflexiv *mi* în D. — modul indicativ, timpul imperfect, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* ;

niciodată = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grad de comparație ;

-o = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac ;

astfel = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod compus, fără grad de comparație.

c) Cel puțin cinci sinonime ale cuvîntului *etern* în enunțuri corespunzătoare :

— nepieritor
— veșnic
— nemuritor
— perpetuu
— necontenit
— continuu
— necurmat
— neîntrerupt
— fără moarte

Amintirea lor va rămîne *veșnică* în inimile și sufletele urmașilor.

Prin natura sa, omul nu este *nepieritor.*

Numai zeii și natura sînt *nemuritori.*

Curgerea *necontenită* a izvorului sugerează însăși eternitatea.

Prin arta meșterilor și prin legenda lui Manole, mînăstirea va rămîne o construcție *fără moarte.*

BRAȘOV

G.V. 1. Transcrieți textul :

„Noi *n-am lunecat* peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,[1] /
Stă frunza în codri ciulită[2] ,
(Să) dea[3], / (de)-*i* primejdie[4] / , *glas.*[3] /

(Ana Blandiana)

a) Analiza frazei și schema gramaticală :

P 1 — *noi n-am lunecat peste nimeni în tulbure-al gloriei ceas* = propoziție principală : enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *stă frunza în codri ciulită* = propoziție principală, regentă pentru P 3, coordonată prin juxtapunere cu P 1 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *să dea... glas* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul la participiu *ciulită* din P 2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *de-i primejdie* = propoziție subordonată condiționată, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină locuțiunea verbală *să dea... glas*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

Scanned with OKEN Scanner

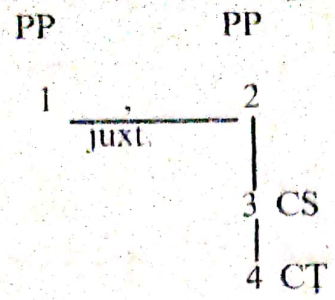

b) Felul subordonatelor introduse prin conjuncția *să* :

Vreau[1] / *(să) reușesc* în viață[2] /
1 = PP ; 2 = CD (1)
E necesar[1] / *(să) muncim*[2] /
1 = PP ; 2 = SB (1)
Pare[1] / (să) știe carte[2] /
1 = PP ; 2 = PR (1)
Mă gîndeam[1] / *(să) vin* și eu[2] /
1 = PP ; 2 = CI (1)

c) Folosirea în enunțuri a cel puțin două sinonime ale cuvintelor : *tulbure, glorie, glas.*

Observație :

Pentru sinonimele cuvintelor *glorie* și *glas*, vezi D.VII.c, p. 54.

tulbure — lipsit de transparență, de limpezime ; agitat, învolburat, întunecat, posomorît, difuz, neclar, confuz, încurcat, neliniștit, agitat, frămîntat, zbuciumat ;

Apele *învolburate* ale Dunării amenințau barajul.
Cerul *întunecat* părea a se apropia de pămînt.
Poporul nostru a trecut prin multe epoci *agitate* ale istoriei sale.

glorie :

Poeții înalță cîntece de *slavă* poporului nostru.
Astfel, neamul românesc și-a cîștigat *faima* în lume.

glas :

Vocea să răsuna puternic în liniștea pădurii.
În codru se auzea *cîntecul* păsărelelor.

DOLJ

G.VI. 1. Transcrieți textul :

„*Știu*[1] / (c)-*ai depășit* adesea dreptul dat de o solie ;[2] /
(C)-*ai căutat*[3], / aci, *(să) zdruncini* scaunul din temelie ;[4] /
(Că) *te-ai dus* chiar pîn-acolo[5] / *(să) dai mînă de-ajutor*
Ucigașilor[6] / (ce)-asupră-mi *încercat-au* un omor.“[7] /

(Alexandru Davila)

a) subliniera predicatelor ;
b) delimitarea propozițiilor, numerotarea și precizarea felului lor :

P 1 = *știu* = propoziție principală, regentă pentru P 2, P 3 și P 5 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *c-ai depășit adesea dreptul dat de o solie* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *c(ă)* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 – *c-ai cătat* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu* din P 1, introdusă prin conjuncția *c(ă)*, coordonată cu P 2 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă ;

P 4 – *aci, să zdruncini scaunul din temelie* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul personal și tranzitiv *ai cătat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 – *că te-ai dus chiar pîn-acolo* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu* din P 1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P 3 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 – *să dai mînă de-ajutor ucigașilor* = propoziție subordonată consecutivă regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *care este urmarea faptului că*, determină verbul *te-ai dus* din P 5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 7 – *ce-asupră-mi încercat-au un omor* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ucigașilor*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

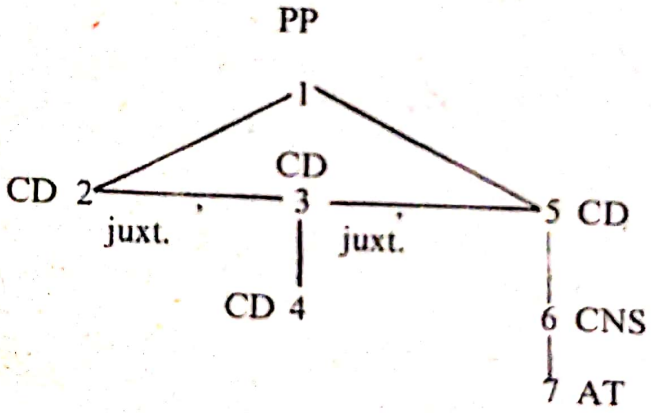

c) Explicarea scrierii corecte a cuvintelor din text :

c-ai – s-a folosit cratima deoarece sînt două părți de vorbire diferite pronunțate împreună (într-o singură silabă) prin elidarea vocalei *ă* : c(ă) = conjuncție simplă subordonatoare ; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ; cînd este o singură parte de vorbire se scrie împreunat – *cai* = pluralul substantivului *cal* ;

ce-asupra – s-a folosit cratima, deoarece un cuvînt și prima parte din cuvîntul următor *(ce-a)* sînt pronunțate împreună fără elidarea unei vocale : *ce* = pronume relativ simplu ; *asupra* = prepoziție cu regim de G, urmată în text de un pronume personal în dativ posesiv ;

asupra-mi – s-a folosit cratima, deoarece ultima parte a unui cuvînt și un cuvînt întreg *(pra-mi)* sînt pronunțate într-o silabă : *asupra* = prepoziție cu regim de G ; *mi* – pronume personal, formă neaccentuată în D. posesiv ;

încercat-au – s-a folosit cratima, deoarece este forma inversă a verbului *au încercat*, iar ultima parte a unui cuvînt și un cuvînt întreg se pronunță într-o silabă *(t-au)* : *încercat* = participiul verbului de conjugat ; *au* = auxiliarul verbului *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Scanned with OKEN Scanner

NEAMȚ

G.VII. 1. Transcrieți textul :

„*De piatră* (de)-*ai fi fost*[1], / (și) *nu se putea*[2] / *(să) nu-ți salte* inima de bucurie[3] / (cînd) *auzeai* uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul și cîntînd..."[4] /

(I. Creangă)

a) Delimitarea propozițiilor și felul lor :

P 1 — *de piatră de-ai fi fost* = propoziție subordonată concesivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *nu se putea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *și nu se putea* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 3 — *să nu-ți salte inima de bucurie* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv, impersonal *nu se putea* din P 2, introdusă prin conjuncția *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *cînd auzeai uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul și cîntînd* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să (nu) salte*, introdusă prin adverbul relativ *cînd* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP

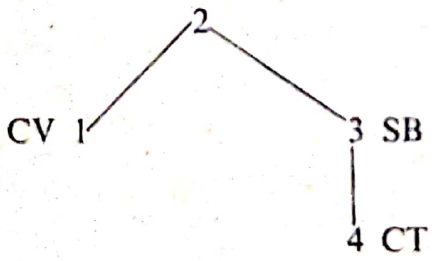

Notă : P 1 — CV depinde, de fapt, de P 3, iar schema este :

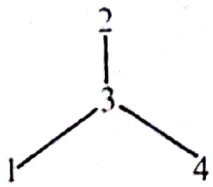

b) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

cînd = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu, fără grad de comparație, introduce o temporală ;

auzeai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a II-a, numărul singular ;

uneori = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grad de comparație ;

de flăcăi = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de*.

TIMIȘ

G.VIII. 1. Transcrieți textul :

„(De)-*ar fi știut*[1] / (că) *va călători* toată noaptea[2] /, tot *nu s-ar fi dat bătut*.[3] / (Oricît) *încercam* noi[1] / *(să)*-l *oprim*[2] / (și) (oricum) *căutam*[3] (să)-l *convingem*[4] / (că) *exagerează*[5], / el *mergea* neabătut înainte."[6] /

NEAMȚ

G.VII. 1. Transcrieți textul :

„*De piatră* (de)-*ai fi fost*[1], / (și) *nu se putea*[2] / (să) *nu-ți salte* inima de bucurie[3] / (cînd) *auzeai* uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul și cîntînd..."[4] /

(I. Creangă)

a) Delimitarea propozițiilor și felul lor :

P 1 — *de piatră de-ai fi fost* = propoziție subordonată concesivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *nu se putea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *și nu se putea* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 3 — *să nu-ți salte inima de bucurie* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv, impersonal *nu se putea* din P 2, introdusă prin conjuncția *să* : enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *cînd auzeai uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul și cîntînd* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să (nu) salte*, introdusă prin adverbul relativ *cînd* : enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP

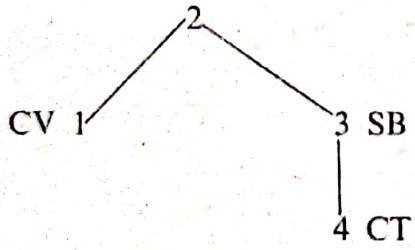

Notă : P 1 — CV depinde, de fapt, de P 3, iar schema este :

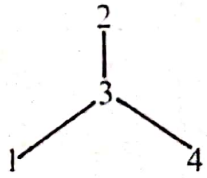

b) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

cînd = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu, fără grad de comparație, introduce o temporală ;

auzeai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a II-a, numărul singular ;

uneori = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grad de comparație ;

de flăcăi = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de*.

TIMIȘ

G.VIII. 1. Transcrieți textul :

„(De)-*ar fi știut*[1] / (că) *va călători* toată noaptea[2] /, tot *nu s-ar fi dat bătut*.[3] / (Oricît) *încercam* noi[1] / *(să)*-l *oprim*[2] / (și) (oricum) *căutam*[3] /(să)-l *convingem*[4] / (că) *exagerează*[5], / el *mergea* neabătut înainte."[6] /

a) Delimitarea propozițiilor și felul lor :

Fraza I

P 1 — *de-ar fi știut* = propoziție subordonată concesivă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină locuțiunea verbală *mi s-ar fi dat bătut* din P 3, introdusă prin conjuncția *de* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *că va călători toată noaptea* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul (personal și) tranzitiv *ar fi știut* (cu subiect subînțeles), introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *tot mi s-ar fi dat bătut* = propoziție principală, regentă pentru P 1 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată.

Fraza a II-a :

P 1 — *oricît încercam noi* = propoziție subordonată concesivă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *mergea* din P 6, introdusă prin adverbul nehotărît compus *oricît* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *să-l oprim* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încercam*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și oricum căutam* = propoziție subordonată concesivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *mergea* din P 6, introdusă prin adverbul nehotărît compus *oricum*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *să-l convingem* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încercam* din P 3, (cu subiect inclus), introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *că exagerează* = propoziție subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul *să... convingem*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 6 — *el mergea neabătut înainte* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată

I.

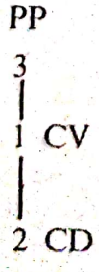

II.

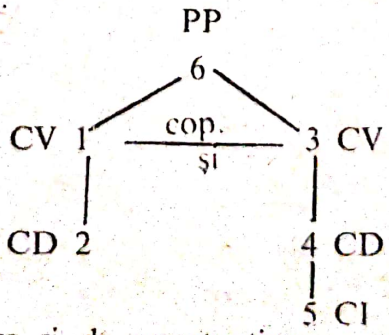

b) Explicarea semnelor ortografice și de punctuație :

de(-)ar — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără elidarea unei vocale : *de* = conjuncție subordonatoare simplă : *ar* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea condiționalului-optativ perfect ;

– *prima virgulă* desparte propoziția concesivă nr. 1 de regenta ei (fiind așezată înaintea acesteia și între ele intercalîndu-se o completivă directă care depinde de concesivă) ;
– *s(-)ar* = cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin elidarea vocalei *e* : s(e) = pronume reflexiv, *ar* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea condiționalului-optativ ;
– *punctul* s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative ;
– *să(-)l* – cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin omiterea vocalei *î* : *să* = conjuncție simplă subordonatoare ; *(î)l* = pronume personal, formă neaccentuată ;
– *să(-)l* – aceeași explicație ;
– *virgula* desparte concesivele nr. 1 și 3 (coordonate între ele și regente ale altor subordonate) de regenta lor (P 6), fiind așezate înaintea acesteia ;
– *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze alcătuite din propoziții enunțiative neexclamative.

c) Completivă indirectă introdusă prin *să* :
El *este demn*[1] / *(să) poarte* numele de român.[2] /
1 = PP ; 2 = CI (1)

BUCUREȘTI

G.IX. 1. b, c (Vezi H.I. 1. a, b, p. 123 124).

a) Felul predicatelor :
s-așază = predicat verbal ;
cum...-s = predicat nominal ;
cum...-i = = predicat nominal ;
răsună = predicat verbal ;
ține hangul = predicat verbal (locuțiune verbală).

2. (Vezi D.II.2, p. 49—50).

3. mamă
– *nearticulat :*
G. al, a, ai, ale (acestei) *mame ;*
(acestei) *mame ;*
– *articulat cu articolul hotărît :*
G. al, a, ai, ale *mamei ;*
D. *mamei ;*
– *articulat cu articolul nehotărît :*
G. al, a, ai, ale *unei mame ;*
D. *unei mame ;*

bunică
– *nearticulat :*
G. al, a, ai, ale (acestei) *bunici ;*
D. (acestei) *bunici ;*
– *articulat cu articolul hotărît :*
G. al, a, ai, ale *bunicii ;*
D. *bunicii ;*
– *articulat cu articolul nehotărît :*
G. al, a, ai, ale *unei bunici ;*
D. *unei bunici ;*

Scanned with OKEN Scanner

patrie

— *nearticulat :*
G. al, a, ai, ale (acestei) *patrii ;*
D. (acestei) *patrii ;*
— *articulat cu articol hotărît :*
G. al, a, ai, ale *patriei ;*
D. *patriei ;*
— *articulat cu articol nehotărît :*
G. al, ai, a, ale *unei patrii ;*
D. *unei patrii ;*

scînteie

— *nearticulat :*
G. al, ai, ai, ale (acestei) *scîntei ;*
D. (acestei) *scîntei ;*
— *articulat cu articol hotărît :*
G. al, a, ai, ale *scînteii ;*
D. *scînteii ;*
— *articulat cu articol nehotărît :*
G. al, a, ai, ale *unei scîntei ;*
D. *unei scîntei.*

Observații :

a) Pentru substantivul *bunică*, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, p. 77, prevede și formele *bunicăi*, *bunichii*, la genitiv-dativ articulat cu articol hotărît.

b) Cînd substantivele sînt precedate de adjective pronominale demonstrative *(acest, această, aceşti, aceste)* au formă nearticulată.

c) Genitivul și dativul singular ale substantivelor feminine articulate cu articolul hotărît se formează prin adăugarea articolului — *i* la forma de G.—D. singular nearticulat. Fac excepție femininele terminate în *i-e* (în hiat) la care articolul hotărît *-i* se adaugă la forma de N.-Ac. singular nearticulat. Cînd substantivele se termină în *ie* (diftong) se aplică regula generală (articolul se adaugă la forma de G.-D. singular nearticulat).

d) Articolul nehotărît pentru G.-D. feminin i singular se adaugă fără excepție la forma de G.-D. singular, nearticulat.

d) Scrierea cu *ii* a substantivului (acestei) *patrii* se explică astfel : primul — *i* — aparține radicalului, iar al doilea — *i* este desinența pentru G.-D. singular. La substantivele *bunicii* și *scînteii* primul — *i* este desinența pentru G.-D., iar al doilea — *i* este articolul hotărît pentru aceeași formă de G.-D.

4. S-a oprit *în fața* școlii.
N-a venit *din cauza* frigului.

Observație : Locuțiunile prepoziționale cu regim de genitiv au ultima parte componentă articulată definit (cu articol hotărît).

Muncește *înzecit*. (valoare adverbială)
Efortul *întreit* a dat roade. (valoare adjectivală)
Întreitul acestui număr este nouă. (valoare substantivală)

Observație :

a) Numeralul multiplicativ arată în ce proporție crește o cantitate și se formează prin derivarea numeralului cardinal cu prefixul *în-* și sufixul *-it*

b) Cu valoare de numerale multiplicative sînt și neologismele *dublu* și *triplu*, sinonime cu *îndoit* și *întreit*. *Dublu*, *triplu* etc. sînt *adjective* variabile.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1984

BRAŞOV

H.I. 1. Se dă textul :

„Socrul *roagă*[1] / -n capul mesei[2] /
(să) poftească[3] / *(să) se pună*[2] /
Nunul mare, mîndrul soare, şi
pe nună, mîndra lună.[1] /
(Şi) *s-aşază* toţi la masă[1], / *(cum)* li-*s* anii,[2] /
(cum) li-*i* rangul,[3] /
Lin vioarele *răsună*,[4] / (iară) cobza *ţine hangul*".[5] /

(M. Eminescu)

a) Analiza sintactică a frazei :

Fraza I :

P1 – *socrul roagă... nunul mare, mîndrul soare, şi pe nună, mîndra lună* = propoziţie principală, regentă pentru P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 – *în capul mesei să se pună* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să poftească*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 – *să poftească* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *roagă* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

Fraza a II-a :

P 1 – *Şi s-aşază toţi la masă* = propoziţie principală regentă pentru P 2 şi P 3 : enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţie : Conjuncţia *şi* este un *şi* narativ.

P 2 – *cum li-s anii* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 – *cum li-i rangul* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, coordonată prin juxtapunere cu P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 – *Iin vioarele răsună* = propoziţie principală, coordonată cu P 1 prin juxtapunere ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 – *iară cobza ţine hangul* = propoziţie principală, coordonată adversativ prin conjuncţia *iară* cu P 4 : enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

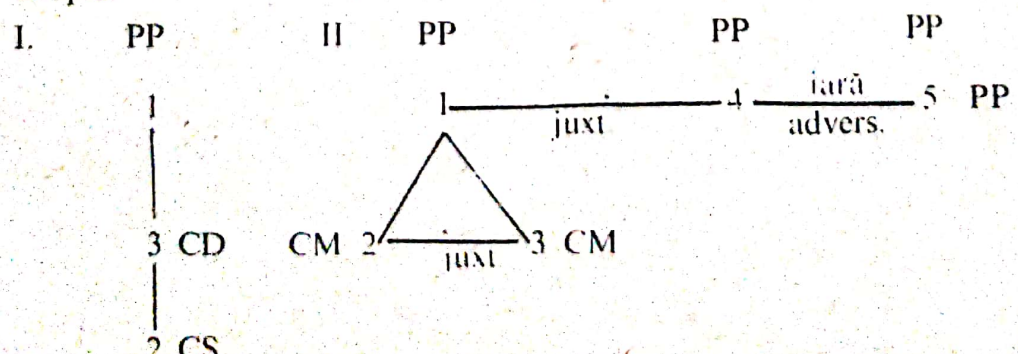

b) Motivarea semnelor ortografice și de punctuație :

– *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

– *roagă(-)n* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg, cu omiterea vocalei *i (-gă-n) : roagă* = verb ; *(i)n* = prepoziție ;

– *primele două virgule* izolează o apoziție dezvoltată de restul propoziției ;

– *a treia virgulă* s-a folosit înaintea apoziției dezvoltate, așezate la sfîrșitul propoziției, pentru a o izola de restul comunicării ;

– *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative ;

– *s(-)așază* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt prin elidarea vocalei *e : (s(e)-a-) : se* = pronume reflexiv ; *așază* = verb ;

– *a patra virgulă* din text desparte o propoziție subordonată modală de regenta ei ;

– *li(-)s* — cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, *îi* = pronume personal, formă neaccentuată ; *(î)s* = forma scurtă a verbului *a fi* ;

– *a cincea virgulă* desparte două propoziții subordonate modale coordonate prin juxtapunere ;

– *li(-)i* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi *li* = pronume personal, formă neaccentuată ; *(î)i* = formă scurtă a verbului *a fi* ;

– *a șasea virgulă* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere, între ele intercalîndu-se două subordonate modale care au ca regentă pe prima dintre cele două principale ;

– *a șaptea virgulă* desparte două propoziții principale coordonate adversativ prin conjuncția *iară* ;

– *punctul* — marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative ;

c) Analiza sintactico-morfologică a textului subliniat :

lin = complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, grad pozitiv ;

vioarele = subiect, simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le* ;

răsună = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural ;

iară = conjuncție coordonatoare adversativă simplă, coordonează două propoziții principale, nu are funcție sintactică ;

cobza = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;

ține hangul = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală predicativă, intranzitivă, alcătuită din :

ține = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

hangul = substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

2. Cîte două fraze în care conjuncția *dacă* introduce :

Subiective :

Nu se știe[1] / (dacă) *va reuși* la examen[2] /

1 = PP ; 2 = SB (1)

Nu s-a aflat[1] / (dacă) *se va* mai *ține* concursul.[2] /
1 = PP ; 2 = SB (1)

Predicative :

Întrebarea *este*[1] / (dacă) *vor ajunge* pînă acolo.[2] /
1 = PP ; 2 = PR (1)

Preocuparea lor *era*[1] / (dacă) *vor rezolva* corect subiectele[2] /
1 = PP ; 2 = PR (1).

Completive directe :

Nu mi-*a spus*[1] / (dacă) *merge* în excursie[2] /
1 = PP ; 2 = CD (1)

Nu știe[1] / (dacă) *a rezolvat* corect problema[2]. /
1 = PP ; 2 = CD (1)

Condiționale :

(Dacă) *pot*[1], / *vin* și eu[2]. /
1 = CȚ((2) ; 2 = PP ;

(Dacă) *plouă*,[1] *nu mergem* la teatru[2]
1 = CȚ (2) ; 2 = PP ;

Atributive :

Întrebarea[1] / (dacă) *vom reuși*[2] / ne-o *puneam* toți.[1] /
1 = PP ; 2 = AT (1)

Preocuparea[1] / (dacă) *vor prinde* trenul[2] / îi *frămînta* pe toți[1] /
1 = PP ; 2 = AT (1)

BUZĂU

H.II. 1 Se dă textul :

„(Cînd) *auzeam* noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă[1] / (și) (cînd) mai *vedeam*[2] / *(cum) rămîn* satele și locurile frumoase în urmă[3] / (și) tot altele necunoscute *se înfățoșează* înainte-ne,[4] / supărarea noastră *creștea* la culme[5]. /"

(Ion Creangă)

a) Delimitarea propozițiilor și precizarea felului lor :

P 1 — *cînd auzeam noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *creștea*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *și cînd mai vedeam* = propoziție subordonată temporală, regentă pentru P 3 și P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *creștea* din P 5, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *cum rămîn satele și locurile frumoase în urmă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P 2, introdusă prin adverbul relativ *cum* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *și tot altele necunoscute se înfățoșează înainte-ne* — propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P 2, se subînțelege adverbul relativ *cum*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *supărarea noastră creștea la culme* — propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 2; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

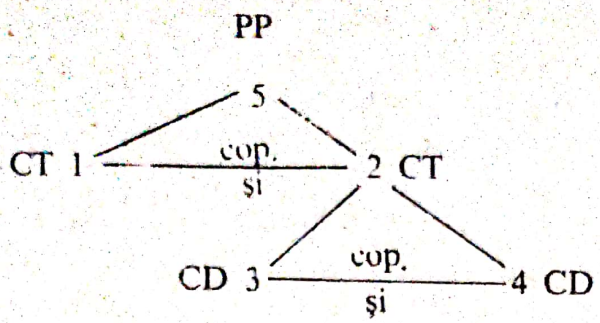

b) Predicatele şi felul lor :
auzeam = predicat verbal ;
vedeam = predicat verbal ;
cum rămîn = predicat nominal ;
se înfăţoşează = predicat verbal ;
creştea = predicat verbal.

c) Analiza sintactică şi morfologică a textului subliniat :

supărarea = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;
noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *supărarea* — feminin, singular, N., persoana I, mai mulţi posesori ;
creştea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;
la culme = complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin locuţiune adverbială de mod.

CLUJ

H.III. 1. Analizaţi sintactic propoziţia :
„Miei albi fugeau către izvor."
fugeau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. plural ;
miei = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., nearticulat ;
albi = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *miei* — masculin, plural, N., grad pozitiv ;
către izvor = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia *către* ;

2. Alcătuirea unei fraze pe baza unei scheme :

Indicaţii

Deoarece nu se dă schema şi nu se precizează raporturile dintre propoziţii, deducem din cerinţele subiectului că atributiva 2 va avea ca regentă principala 1, atributiva 4 va avea ca regentă principala 3, consecutivele 6 şi 7 vor depinde de principala 5, fiind coordonate între ele, iar temporala 8 va avea ca regentă ultima dintre consecutive. Deci schema relaţională ar trebui să se prezinte astfel :

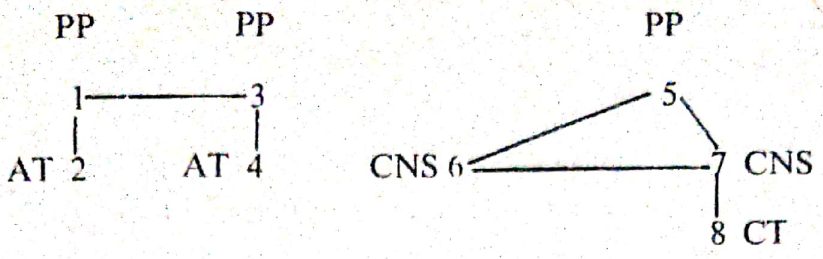

La construirea atributivelor trebuie să avem în vedere ca ele să determine din regente cîte un substantiv sau substitut al lor (pronume, numeral). Consecutivele vor avea în regentă un element corelativ şi vor fi introduse printr-un element subordonator specific (echivalent cu conjuncţia *încît).*

L-*a interesat* mult cartea[1] / (pe care) *am cumpărat*-o împreună[2] /, *a mers* cu ea în camera sa[3] / (unde) studiază[4] / (şi) *s-a cufundat* aşa de mult în lectură[5] /, (încît) *a stat* treaz toată noaptea[6] / (şi) *a citit*[7] / (pînă ce) *s-a luminat.*[8] /

COVASNA

H.IV. 1. Se dă textul : (vezi G.VI., p. 117—118).

a) Analizaţi sintactic versurile şi alcătuiţi schema relaţională (vezi G.VI.1.b. p. 117)

b) Analiza sintactică şi morfologică a primului vers :

ştiu = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, nr. singular ;

c(ă) = nu are funcţie sintactică, conjuncţie simplă subordonatoare, introduce o subordonată completivă directă ;

ai depăşit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, nr. singular ;

adesea = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp compus :

dreptul = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l ;*

dat = atribut adjectival exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, modul participiu cu formă adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *dreptul* — neutru, singular, Ac. ;

de o solie = complement de agent exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*, precedat de prepoziţia simplă *de.*

c) Explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie din text :

— *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

— *c(-)ai* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin omiterea vocalei *ă, c(ă)* = conjuncţie subordonatoare simplă ; *ai* verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;

— *punctul şi virgula* — desparte două propoziţii completive directe coordonate prin juxtapunere ; are valoarea unei virgule, dar marchează o pauză mai mare decît aceasta, fiind un mijloc stilistic prin care se accentuează ideea exprimată (vezi *Îndreptarul...* pag. 65) ;

c(-)ai — vezi mai sus ;

primele două virgule — marchează pauzele făcute prin intercalarea unui complement circumstanţial de loc între un verb tranzitiv regent *(ai căutat)* şi subordonata completivă directă *(să zdruncini...) ;*

Scanned with OKEN Scanner

— *punctul şi virgula* — vezi pagina anterioară ;
— *te(-)ai* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi : *te* = pronume reflexiv ; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;
— *pîn(-)acolo* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a primei părţi a cuvîntului următor prin omiterea vocalei *ă* : *(n-a)* ;
— *de(-)ajutor* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt fără omiterea unei vocale : *(de-a)* ;
— pentru cratimele următoare vezi G.VI. 1 c, p. 118) ;
— *punctul* marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

H.V. 1. *a)* Analiza sintactică a frazei :

„Sărmanu-*ngenunchează* pe iarba[1] / (ce) *străluce*,[2] /
Îşi pleacă fruntea albă,[3] / smerit *îşi face cruce*[4] /
(Şi) pentru totdeauna *sărută* ca pe-o moaşte
Pămîntul[5] / (ce) *tresare*[6] / (şi) (care)-l *recunoaşte*.“[7] /

(Vasile Alecsandri)

P 1 — *sărmanu-ngenunchează pe iarba* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 — *ce străluce* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *iarba*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;
P 3 — *îşi pleacă fruntea albă* = propoziţie principală, coordonată cu P 2 prin juxtapunere ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 4 — *smerit îşi face cruce* = propoziţie principală, coordonată cu P 3 prin juxtapunere ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 5 — *şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte pămîntul* = propoziţie principală, regentă pentru P 6 şi P 7, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia simplă *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 6 — *ce tresare* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *pămîntul*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;
P 7 — *şi care-l recunoaşte* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *pămîntul*, introdusă prin pronumele relativ *care*, coordonată copulativ cu P 6 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

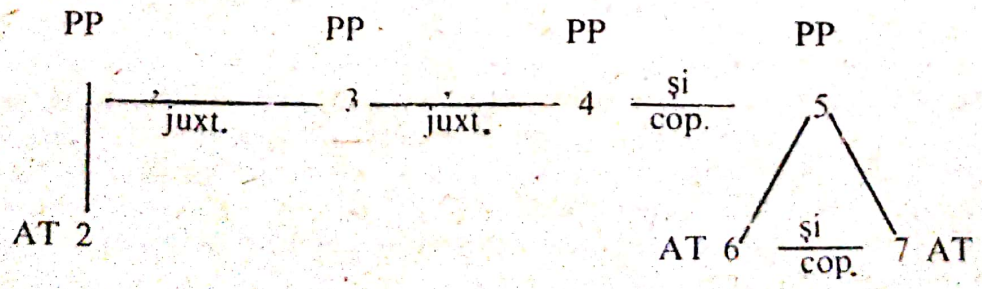

b) Explicarea semnelor de punctuaţie şi ortografice în textul :

„Pe mulţi tătari cuprins-ai de-ai morţii reci fiori !“

(V. Alecsandri)

— *ghilimelele (semnele citării)* — s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară ;
— *cuprins(-)ai* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg fără elidarea unei vocale *(s-ai) ; cuprins-ai* este formă verbală inversă ;
— *de(-)ai* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale : *de* = prepoziţie *simplă ; ai* = articol posesiv-genitival :
— *semnul exclamării* — marchează sfîrşitul unei propoziţii enunţiative propriu-zise, exclamativă, dezvoltate.

c) Analiza sintactică şi morfologică a acestei propoziţii :

— *cuprins-ai* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, formă inversă, persoana a II-a, numărul singular ;
— *(tu)* = subiect inclus ;
— *pe... tătari* = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *pe ;*
— *mulţi* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *tătari* — masculin, plural, Ac., grad pozitiv ; este frecvent considerat şi adjectiv pronominal nehotărît ;
— *de fiori* = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de ;*
— *ai morţii* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, singular, G precedat de articolul posesiv-genitival „ai", articulat cu articolul hotărît enclitic *-i ;*
— *reci* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu o singură terminaţie, acordat cu substantivul *fiori ;* neutru, plural, acuzativ, gradul pozitiv.

IALOMIŢA

H.VI. 1. *a)* Analiza predicatelor :

repetă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, nr. singular ;
voia = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;
să devină o amintire = predicat nominal alcătuit din :
să devină = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;
o amintire = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, numărul singular, genul feminin, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o ;*
devenea amintire = predicat nominal alcătuit din :
devenea = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular ;
amintire — nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., nearticulat.

Scanned with OKEN Scanner

b) Stabilirea felului propoziţiilor :

„El *repetă*[1] / (fiindcă) *voia*[2] / *(să) devină o amintire* plăcută[3], /(dacă) *devenea amintire*.“[4] /

(Dumitru Radu Popescu)

P 1 — *el repetă* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *fiindcă voia* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *repetă* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *să devină o amintire plăcută* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *dacă devenea amintire* = propoziţie subordonată condiţională, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncţia *dacă* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

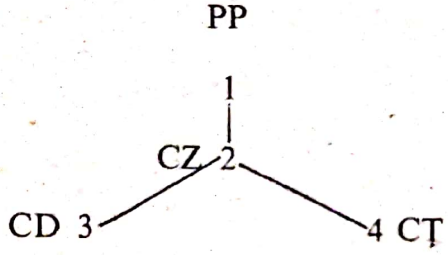

2. Fraza în care conjuncţia *dacă* să introducă două tipuri de subordonate (vezi H.I. 2, p. 124–125).

IAŞI

H.VII. 1. Analiza sintactică a frazei :

„(Cînd) *vuia* în sobă tăciunele aprins[1] / (care) *se zice*[2] / (că) *face* a vînt şi a vreme rea[3], / (sau) (cînd) *ţiuia* tăciunele[4] / (despre care) *se zice*[5] / (că) te *vorbeşte* cineva de rău[6], / mama îl *mustra* acolo în vatra focului,[7] /((şi)-l *buchisea* cu cleştele,[8] / (să) *se* mai *potolească* duşmanul.[9] /“

(I. Creangă)

P 1 — *cînd vuia în sobă tăciunele aprins* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *cînd ?*, determină verbul *mustra* din P 7, introdusă prin adverbul relativ *cînd* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *care se zice* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *tăciunele* din P 1, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Observaţie : Este propoziţie dezvoltată, deoarece pronumele relativ *care* este în cazul Ac şi are funcţia sintactică de complement indirect cu subînţelegerea prepoziţiei *despre*, care apare în text, mai departe, într-o situaţie similară ;

P 3 — *că face a vînt şi a vreme rea* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal reflexiv *se zice*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Observație : Chiar dacă pronumele relativ *care* din P 2 ar fi în cazul N., el ar avea funcție sintactică de subiect în P 3, iar această subordonată ar fi tot subiectivă ;

P 4 — *sau cînd țiuia tăciunele* = propoziție subordonată temporală, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *mustra* din P 7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, coordonată disjunctiv cu P 1 prin conjuncția *sau* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *despre care se zice* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *tăciunele* din P 4, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziția *despre* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *că te vorbește cineva de rău* = propoziție subordonată subiectivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *se zice*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 7 — *mama îl mustra acolo, în vatra focului* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 8 — *și-l buchisea cu cleștele* = propoziție principală, regentă pentru P 9, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncția *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 9 — *să se mai potolească dușmanul* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *buchisea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

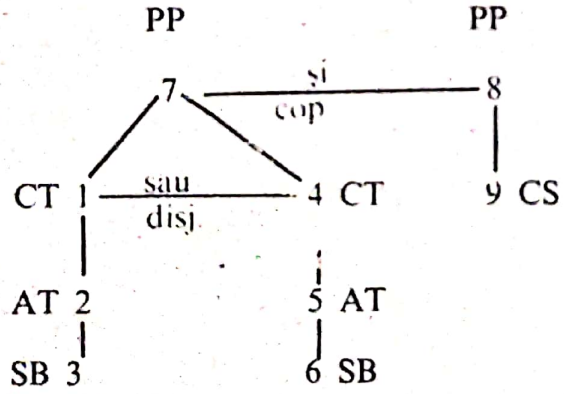

2. Alcătuiți două fraze în care să introduceți expresiile : *a duce cu vorba, a se duce într-un suflet.*

Deoarece nu este un om serios, *îl duce cu vorba* de multă vreme.

Cînd a aflat despre cele întîmplate, *s-a dus într-un suflet* pînă acolo.

HUNEDOARA

H.VIII. 1. a, b, c, d, vezi **E.XXXII. 1,** p. 105 – 106.

2. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor :

Pisicuța = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu simplu (provenit din substantiv comun), genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a* ;

priporul = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

Scanned with OKEN Scanner

(mă) dusei = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — considerată şi activă pronominală, deoarece pronumele reflexiv *mă* este complement direct —, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular ;
ce („stînca") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o AT ;
la îndemînă = parte componentă a locuţiunii verbale *căzu la îndemînă (găsii)* cu funcţie sintactică de predicat verbal ; în cadrul locuţiunii verbale poate fi socotit complement circumstanţial de mod exprimat prin locuţiune adverbială de mod (vezi D. Ivănuş, *Limba română...*, p. 218).

MARAMUREŞ

H.IX. 1. Se dă textul :

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troienu cu drag
Aduceri-aminte."

(M. Eminescu)

a) Subliniaţi cu o linie propoziţia regentă şi cu două linii propoziţia subordonată.

b) Motivaţi utilizarea liniuţei de unire în cele trei situaţii din text :
n(-)oi — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin omiterea vocalei *u* : *n(u)* — adverb de mod, de negaţie, *oi* — forma populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului ;
de(-)atunci — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt, fără elidare de vocală : *(de-a)* — *de* = prepoziţie ; *atunci* — adverb de timp ;
m(-)or — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *ă* : *m(ă)* — pronume personal, formă neaccentuată ; *or* — formă populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului.

c) Explicaţi sintactic şi morfologic expresia *aduceri-aminte* :
aduceri-aminte = subiect simplu exprimat prin locuţiune substantivală, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulată *(„amintiri")*, alcătuită din :
aduceri = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulat ;
aminte = adverb de mod compus.

Observaţie : Locuţiunile substantivale provin, de obicei, din locuţiuni verbale prin substantivizarea infinitivului :

a aduce aminte — aducere-aminte
(loc. vb.) (loc. subst.)
a (nu) băga de seamă — (ne)băgare de seamă.

MEHEDINŢI

H.X. 1. a. Alcătuiţi patru propoziţii sau fraze în care să apară cîte un sinonim al cuvîntului *falnic:*

Acolo se va înălţa un monument *impozant* ridicat în cinstea eroilor revoluţiei
Semeţul voievod nu s-a închinat în faţa duşmanilor.
Glasul *maiestuos* al patriei răsuna în inima românilor pe care ea îi chema la luptă.
Grandiosul palat al ducelui domina, prin înălţimea sa, împrejurimile.

Scanned with OKEN Scanner

b) Analiza frazei :

„Şi-nălţînd a doua oară sabia, *răcni* aşa de cumplit[1] / , (încît) mazurii, înfricoşaţi, *smuciră* frîiele[2] / (şi)$\sqrt{\text{încît}}$ *se năpustiră* spre poartă,[3] /.

P 1 — *şi-nălţînd a doua oară sabia, răcni aşa de cumplit* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *încît mazurii, înfricoşaţi, smuciră frîiele* = propoziţie subordonată consecutivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină verbul *răcni*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *încît* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *şi se năpustiră pe poartă* = propoziţie subordonată consecutivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină verbul *răcni*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *încît*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

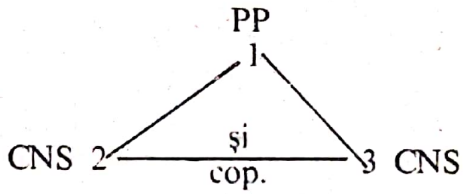

c) Analiza sintactică şi morfologică a ultimei propoziţii :

şi = conjuncţie simplă coordonatoare copulativă, nu are funcţie sintactică, leagă două consecutive ;

se năpustiră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul plural ;

(ei, mazurii) = subiect subînţeles ;

spre poartă = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *spre*.

OLT

H.XI. 1. Felul propoziţiilor introduse prin *că* şi *de* :

a) Este bine[1] / (că) *îţi alegi* cu grijă cărţile[2] / (pe care) le *citeşti.*[3] /

1 = PP ; 2 = SB (1) : 3 = AT (2)

1 PP
|
2 SB
|
3 AT

b) Părerea lui *este*[1] / (că) primăvara aceasta *va fi ploioasă.*[2] /

1 = PP ; 2 = PR (1)

PP
1
|
2 PR

Scanned with OKEN Scanner

c) N-a știut niciodată[1] / (că) *este* atît de *bolnav.*[2] /

1 = PP ; 2 = CD (1)

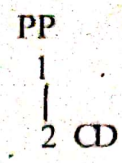

d) Se plîngea mereu[1] / (că) *este un om* de neînțeles.[2] /

1 = PP ; 2 = CI (1)

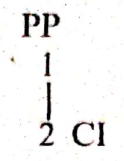

e) Alergau cu toții astfel[1] / (că) *nu* te *puteai* ține după ei.[2] /

1 = PP ; 2 = CNS (1)

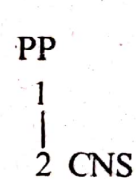

Observație : Pronumele reflexiv *te* nu însoțește verbul *a putea*, ci pe *a ține*. Dovada o avem prin trecerea celui de-al doilea verb la conjunctiv : *...că nu puteai să te ții...*

f) Părerea[1 a] / (că) numai oamenii graşi *sînt sănătoşi*[2] / *este* cu totul *greşită.*[1 b] /

1 = PP ; 2 = AT (1)

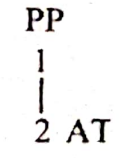

g) Țipa așa de tare[1] / (de) *se auzea* la vecini.[2] /

1 = PP ; 2 = CNS (1)

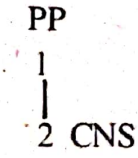

h) (De) *nu* ți-*e* teamă de frig,[1] / *poți* pleca și așa subțire îmbrăcată[2]. /

1 = CȚ (2) ; 2 = PP

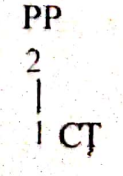

Observație : Verbul *a fi* este predicativ în expresii ca *(mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi)-e somn, (mi)-e teamă, (mi)-e frică, (mi)-e frig*, deoarece arată existența, iar substantivele care-l însoțesc sînt subiecte (vezi *Gramatica Academiei*, vol. II, pag. 100).

i) Mergea la mare[1] / (de) *se trata* de reumatism.[2] /
1 = PP ; 2 = CS (F) (1)

PP
|
|
2 CS (F)

2. Pentru *întruna* și *într-una*, *cei* și *ce-i*, vezi **G.II, 1.** c., p. 113.

niciodată — nici o dată :

Niciodată nu l-am prețuit mai mult ca atunci. (nicicînd = adv.).

N-a cunoscut *nici o dată* mai importantă din istoria acelui neam de viteji. (*nici o* adjectiv negativ ; *dată* = substantiv).

cea — ce-a :

Eleva *cea* harnică obține rezultate deosebite.

cea — articol demonstrativ (adjectival), deoarece leagă un adjectiv de substantivul pe care acesta îl determină ;

Observație : *Cea* este articol demonstrativ (adjectival) și în următoarele situații :

— cînd însoțește un adjectiv ;
Cea harnică este lăudată :
— cînd însoțește un numeral ordinal :
Cea de-a treia este colega mea ;
— cînd ajută la formarea gradului superlativ relativ de superioritate sau/și de inferioritate al adjectivelor :
Ei o laudă pe eleva *cea* mai harnică dintre toate.

Atenție !

În explicarea scrierii ortogramei *cea* trebuie să avem în vedere că acest cuvînt poate să aibă și următoarele valori morfologice :

a) pronume demonstrativ :
Cea de acolo este colega mea. (înlocuiește un substantiv — *fata*).

b) adjectiv pronominal demonstrativ :
„Iar *cea* mioriță,
Cu lîna plăviță..."
(stă pe lîngă un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz — *mioriță aceea*)

c) interjecție :
Cea ! își îndemna plugarul boii.

Nu se știe *ce-a* făcut pînă la urmă.
ce = pronume relativ ;
a = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus

Liniuța de unire (cratima) marchează rostirea împreună (într-o singură silabă) a două părți de vorbire diferite.

Atenție !

Cuvîntul *ce* din ortograma *ce-a* poate să aibă și alte valori morfologice :

a) Ce-a zis ?
ce = pronume interogativ ;
a = verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.

b) Ce-a mai vorbit !...
ce — adverb (cît)
a — verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.
al — a-l
M-am întîlnit cu un prieten *al* lui Mihai.
al — este articol posesiv sau genitival, deoarece însoțește un substantiv în cazul G.

Scanned with OKEN Scanner

Observație :

Al este articol posesiv (genitival) și în următoarele situații :

— cînd însoțește o altă parte nominală decît substantivul în cazul G. : Caietul este *al* lui. (însoțește un pronume personal în G.) ;

— cînd însoțește un pronume posesiv sau un adjectiv pronominal posesiv : Meritul este *al* său. (pronume posesiv).

Al meu prieten m-a dezamăgit. (adj. pron. posesiv) ;

— cînd însoțește un numeral ordinal :

Al treilea dintre ei este cel mai inteligent.

M-am dus la el pentru *a-l* felicita.

a = prepoziție cu care se construiește infinitivul ;

l = pronume personal, formă neaccentuată.

Cratima marchează rostirea împreună (într-o silabă) a două părți de vorbire diferite (două cuvinte întregi) prin elidarea vocalei *î*.

SATU MARE

SECȚIA ROMÂNĂ

H.XII. 1. a, b — analiza frazei :

„Dar el *știa*[1] / (că) *nu e așa*[2] / (fiindcă) *văzuse*[3] / (și) *strigase* printre explozii[4] / (care) îl *copleșeau*[5] / acele comenzi[4] / (care) *cîștigă* o luptă"[6] /

(Dumitru Radu Popescu)

P 1 — *dar el știa* = propoziție principală, regentă pentru P 2, P 3 și P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *că nu e așa* = propoziție subordonată completivă directă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, mativă, negativă, simplă ;

P 3 — *fiindcă văzuse* = propoziție subordonată cauzală față de P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *știa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *fiindcă* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *și strigase printre explozii... acele comenzi* = propoziție subordonată cauzală față de P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *știa*, se subînțelege conjuncția *fiindcă*, coordonată copulativ cu P 3, prin conjuncția simplă *și*, regentă pebtru P 5 și P 6 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *care îl copleșeau* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *explozii*, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *care cîștigă o luptă* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *comenzi*, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observație : Deși au aceeași regentă, cele două atributive nu sînt coordonate, deoarece determină substantive diferite.

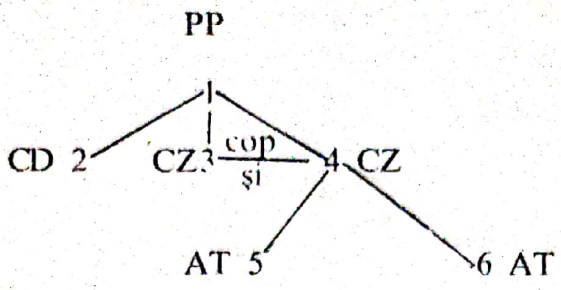

c, d) cuvîntul *explozie* cu sens figurat :
O explozie de bucurie se auzi în momentul anunțării rezultatului.
— *explozie* — metaforă cu sensul de *manifestare bruscă, izbucnire neașteptată și puternică, dar de scurtă durată a unei acțiuni, a unui sentiment* etc. (DEX, p. 316).

SATU MARE

SECȚIA MAGHIARĂ

H.XIII. 1.

„Și după mintea[1] / (ce)-o *aveam*[2] / , *ne-am fi întors* chiar atunci[1] / (de) *nu eram dați în seama* lui moș Luca[3] / , (de care) *ne rușinam* ca și de părinții noștri.[4]" /

(Ion Creangă)

a) felul predicatelor :
aveam — predicat verbal ;
ne-am fi întors — predicat verbal ;
nu eram dați în seama — predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală la diateza pasivă — *eram încredințați ;*
ne rușinam — predicat verbal.
b) delimitarea propozițiilor și felul lor :
P 1 — *și după mintea... ne-am fi întors chiar atunci* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 — *ce-o aveam* = propoziție subordonată atributivă față de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *mintea*, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P3 — *de nu eram dați în seama lui moș Luca* = propoziție subordonată condițională față de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *ne-am fi întors*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *de*, regentă pentru P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 4 — *de care ne rușinam ca și de părinții noștri* = propoziție subordonată atributivă față de P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină grupul de cuvinte *moș Luca* alcătuit din substantive, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de propoziția *de ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

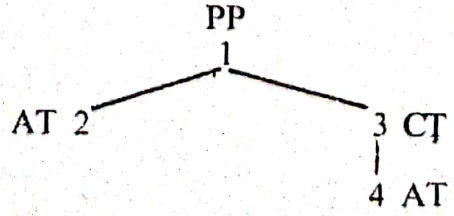

c, d) altă expresie în care să apară cuvîntul *seama* ; folosirea ei ca predicat într-o regentă ; subordonata cerută de această regulă.

De bună seamă[1] / (că) *se va ține de cuvînt*[2]. /

de bună seamă — locuțiune adverbială *(desigur)*.

Propoziția a doua (subordonată) este subiectivă (soluție unică).

N-a băgat de seamă[1] / (că) *a pierdut* stiloul[2]. /

n-a băgat de seamă — locuțiune verbală *(n-a observat)*

Subordonata este completivă directă.

Nu și-a dat seama[1] / (de ceea ce) *s-a întîmplat*[2]. /

nu și-a dat seama — locuțiune verbală.

Subordonata este completivă indirectă.

N-a luat în seamă[1] / (ce) *i-ai spus*[2]. /

n-a luat în seamă — locuțiune verbală

Subordonata este completivă directă.

SIBIU.

H.XIV. 1.

„*Erau doi*[1] / (și) prin zgomotul exploziilor prima lui împușcătură *nu atrăsese atenția* celui de-al doilea[2], / (care) *își dăduse seama* prea tîrziu[3] / (că) *rămăsese singur*[4]."

(Marin Preda)

a) analiza frazei ;

P 1 — *erau doi* = propoziție principală ; enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *și prin zgomotul exploziilor prima lui împușcătură nu atrăsese atenția celui de-al doilea* = propoziție principală, regentă pentru P 3, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 3 — *care își dăduse seama prea tîrziu* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină numeralul ordinal *celui de-al doilea* cu valoare substantivală, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *că rămăsese singur* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P 3, determină locuțiunea verbală intranzitivă *își dăduse seama*, răspunde la întrebarea *de ce*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

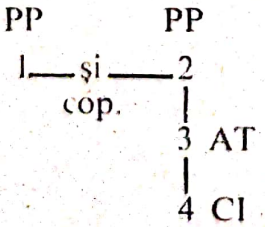

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

prin zgomotul — complement circumstanțial de timp (cu nuanță cauzală) exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziția simplă *prin*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

exploziilor — atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor* ;

prima = atribut adjectival exprimat prin numeral ordinal simplu cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *împuşcătură* — feminin, singular, N., formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-a* preluat de la substantivul *împuşcătură* ;

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a treia, numărul singular, genul masculin, cazul G. ;

Observaţie : *(al, a, ai, ale) lui, ei, lor* sînt întotdeauna pronume personale, nu posesive.

Pronume (adjective) posesive sînt *(al) său, (a) sa, (ai) săi, (ale) sale.*

împuşcătură = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul *-a*, preluat de numeralul *prima* care îl precedă ;

mi atrăsese atenţia = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală alcătuită din :

mi atrăsese = verb predicativ personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă, cu adverbul de mod de negaţie *nu* :

atenţia = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

TIMIŞ

H.XV. 1. Analiza frazei :

„(Cînd) *am auzit*[1] / (că) ei *pleacă*[2] /, *am zis*[3] / (că) *mă duc* şi eu cu dînşii[4] /, (iară) Huţu, *văzînd*[5] / (că) *voiesc*[6] / *(să) merg*[7] / m-*a luat* şi pe mine[5] / (şi) *eram foarte vesel*[8] /, (căci) *era băiat* de tot hazul[9] / √*ştia*[10] / *(să) facă* o mulţime de pozne[11] / (şi) *ne aşteptam*[12] / *(să) întîlnim* pe drum sania noastră[13] /, (care) *să* ne *ducă* pînă la Cocorăşti.[14] / "

√căci (Ion Slavici)

P 1 — *cînd am auzit* = propoziţie subordonată temporală faţă de P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *am zis*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P 2 : enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *că ei pleacă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am auzit*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *am zis* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 4 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *că mă duc şi eu cu dînşii* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am zis*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *iară Huţu văzînd... m-a luat şi pe mine* = propoziţie principală, regentă pentru P 6, coordonată adversativ cu P 3 prin conjuncţia *iară* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *că voiesc* = propoziţie completivă directă faţă de P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *văzînd*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, regentă pentru P 7 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 7 — *să merg* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voiesc*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 8 — *şi eram foarte vesel* = propoziţie principală, regentă pentru P 9, P 10 şi P 12, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncţia *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 9 — *căci era băiat de tot hazul* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 10 — *ştia* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînţelege conjuncţia *căci*, coordonată cu P 9 prin juxtapunere ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 11 — *să facă o mulţime de pozne* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 10, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 12 — *şi ne aşteptam* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *căci*, coordonată copulativ prin conjuncţia *şi* cu P 9, regentă pentru P 13 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 13 — *să întîlnim pe drum sania noastră* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 12, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *ne aşteptam*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 14 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 14 — *care să ne ducă pînă la Cocorăşti* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 13, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sania*, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

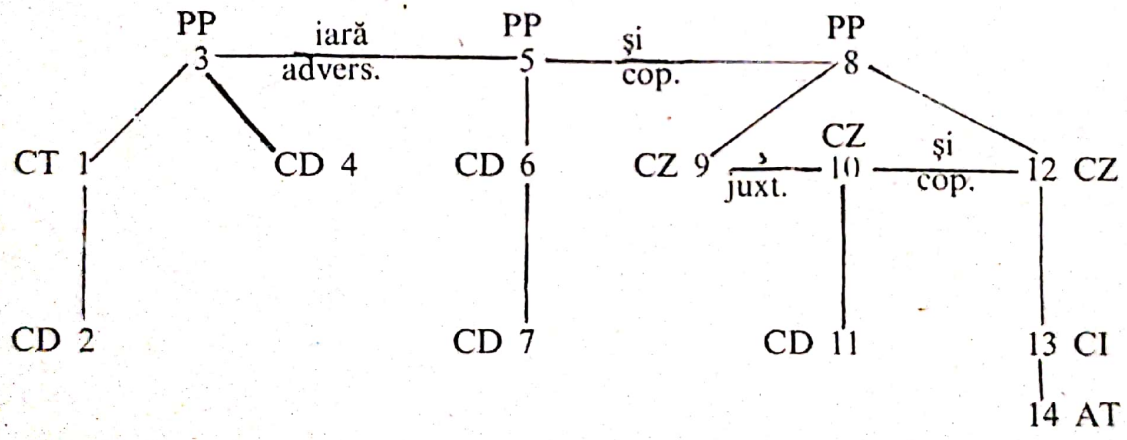

2. Alcătuirea frazei după schema dată:

(Să) înveţi[1] / *înseamnă*[2] / (să) *munceşti*[3] /.

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

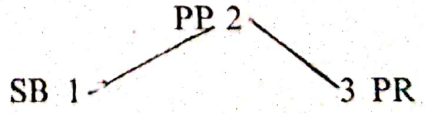

nu-mi *place*[1] / *este*[2] / (că) *nu învaţă*[3]. /

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

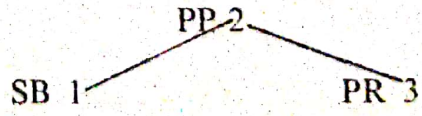

În aceste cazuri, propoziția principală regentă se reduce la un verb copulativ cu funcție sintactică de predicat nominal incomplet (insuficient, gol).

Atenție !

După verbul *a fi* precedat de o subiectivă poate urma și o finală sau o cauzală, nu numai o predicativă.

(Dacă) *citim*[1] / *este*[2] / (pentru că) ne *place*[3] /.

1 = SB (2)
2 = PP
3 = CZ (2)

(Dacă) *învățăm*[1] / *este*[2] / (ca să) *reușim*[3] /.

1 = SB (2)
2 = PP
3 = CS (2)

În aceste situații verbul *a fi* este predicativ impersonal.

BUCUREȘTI

H.XVI. 1.

„*Nu știu*[1] / (cum) *se cheamă* satul acesta[2], / (dar) *știu*[3] / (că) pretutindeni[4] / (pe unde) m-*ai dus*,[5] / (unde) *s-a vorbit* românește,[6] / *este* pământul Patriei mele...[4] /"

(Barbu Delavrancea)

a) predicatele și felurile lor :
nu știu — predicat verbal ;
se cheamă — predicat verbal ;

Observație : Unii specialiști consideră că predicatul este *cum se cheamă* și este predicat nominal, deoarece verbul *se cheamă* este socotit copulativ.

În acest sens, Mioara Avram în *Gramatica pentru toți*, pag. 264 arată că : „în condițiile admiterii acestei părți de propoziție (a elementului predicativ suplimentar — n.n) inventarul verbelor copulative se reduce simțitor, eliminîndu-se verbe cu sens lexical autonom ca *a se arăta, a se chema...*"

știu — predicat verbal ;
ai dus — predicat verbal ;
s-a vorbit — predicat verbal ;
este (se află) — predicat verbal.

b) analiza frazei :

P 1 — *nu știu* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

P 2 — *cum se cheamă satul acesta* = propoziție subordonată completivă directă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu știu*, introdusă prin adverbul relativ *cum* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *dar știu* = propoziție principală, regentă pentru P 4, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncția simplă *dar* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *că pretutindeni... este pământul Patriei mele...* = propoziție subordonată completivă directă față de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 5 și P 6 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *pe unde m-ai dus* = propoziție subordonată circumstanțială de loc față de P 4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de propoziția simplă *pe* ; enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 6 — *unde s-a vorbit românește* = propoziție subordonată circumstanțială de loc față de P 4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde*, coordonată cu P 5 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observație : Propozițiile circumstanțiale de loc P 5 și P 6 pot avea ca termen regent și a d v e r b u l *pretutindeni*, deci nu pot fi considerate AT sau APOZ., ci cel mult CL explicative (vezi și *Observația* de la pag. 95).

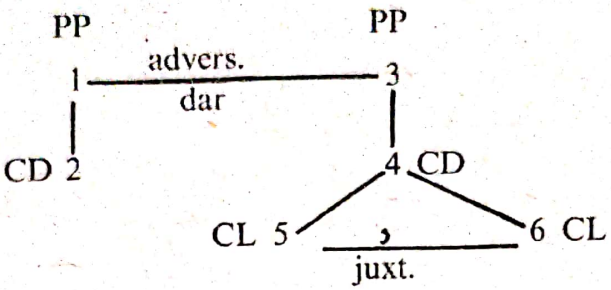

c) Analiza sintactică și morfologică a cuvîntului subliniat:
acesta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *satul* : neutru, singular, N.

2. *a)* Substantivul *muncă* (cu sau fără articol hotărît) folosit cu diferite funcții sintactice :

Subiect : *Munca* îl înnobilează pe om. (N)
Îmi place *munca*. (N)
Nume predicativ : Aceasta este *o muncă* dificilă. (N)
Răsplata este *pentru munca* depusă. (Ac.)
Roadele sînt *ale muncii* lui neîncetate. (G)
Atribut substantival genitival :
Cei harnici culeg roadele *muncii* lor. (G)
Atribut substantival prepozițional :
Îl caracterizează dragostea *față de muncă*. (Ac.)
O privire atentă *asupra muncii* lui ne duce la această concluzie. (G)
Rezultatele *grație muncii* sale îl satisfac. (D)
Atribut substantival apozițional :
Ea, *munca*, este creatoare de bunuri materiale. (N)
Complement direct :
Ei iubesc *munca*. (Ac.)

b) 3 propoziții care se construiesc cu cazul D :
datorită, grație, mulțumită
Ex. : A reușit *datorită* eforturilor depuse.

Observație : Tot cu cazul D se mai construiesc și prepozițiile : *conform, contrar, potrivit*, precum și adverbele cu valoare de prepoziție *aidoma, asemenea*.

c) 3 propoziții în care verbul *a învăța* să fie folosit la :
indicativ, prezent :
El învață bine.
indicativ, trecut (una din forme) :
Tu *ai învățat* la istorie ?
(perfect compus)
indicativ, viitor (una din forme) :
În acest an noi *vom învăța* și mai bine.
(viitor)

Observații :

1. La timpul trecut, indicativul are și următoarele forme :
   imperfect : (eu) *învățam*
   perfect simplu : (eu) *învățai*
   mai mult ca perfect : (eu) *învățasem*
2. La timpul viitor, indicativul mai are și forma de viitor anterior : Cînd vei veni la mine, eu *(îmi) voi fi învățat* deja.

SESIUNEA IUNIE 1985

BRAȘOV

L.I. 1. *a)*

(După ce) *ne-am liniștit*[1] / toți *începurăm*[2] / *(să) lucrăm* cu mult entuziasm[3] (ca *să*) *terminăm* sarcina[4] / (care) ne *fusese încredințată*[5]. /

P 1 – *după ce ne-am liniștit* = propoziție subordonată circumstanțială temporală față de P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *începurăm*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *după ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 – *toți începurăm* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 2. ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 – *să lucrăm cu mult entuziasm* = propoziție subordonată completivă directă față de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *începurăm*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 – *ca să terminăm sarcina* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să lucrăm*, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*, regentă pentru P 5 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 – *care ne fusese încredințată* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sarcina*, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

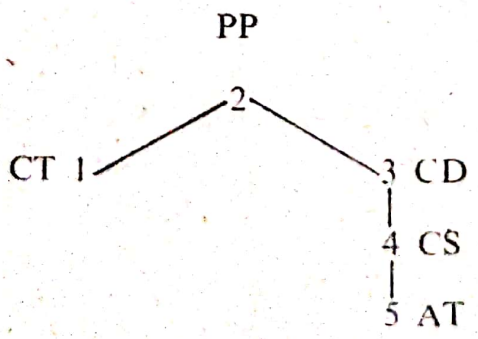

b) ghilimelele – s-au folosit înainte și după un text extras și reproduc întocmai dintr-o operă literară ;
două puncte – s-au folosit după un verb de declarație cu determinant și înainte de vorbirea directă (dialog) ;

linia de dialog — marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la convorbire ;

... (.) dragii mamei (,) de care — prima virgulă s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul vocativ urmat de un determinant și așezat la sfîrșitul propoziției ; a doua virgulă desparte o propoziție subordonată atributivă explicativă de regenta ei ;

semnul exclamării — s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuirea ei o propoziție enunțiativă exclamativă :
„Turcii, dragii mamei... !" (cu predicatul subînțeles).

BRĂILA

L.II. 1. „*N-am* mai *trecut* de mult prin sat[1] / (și)-mi *spune*
Un om[2] / (ce) de pe-acasă *a venit*[3] /
(Cum c)-*a-nflorit* la noi mălinul[4] /
(Și) (c)-*ai albit*, mămucă[5], / *ai albit*[6] / "

(Nicolae Labiș)

a) n-am trecut — predicat verbal ;
spune — predicat verbal ;
a venit — predicat verbal ;
a-nflorit — predicat verbal ;
ai albit — predicat verbal ;
ai albit — predicat verbal ;

b) P 1 — *n-am mai trecut de mult prin sat* = propoziție principală ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *și-mi spune un om* = propoziție principală, regentă pentru P 3, P 4, P 5 și P 6 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *ce de pe-acasă a venit* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *om*, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *cum c-a-nflorit la noi mălinul* — propoziție subordonată completivă directă față de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *cum că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *și c-ai albit, mămucă* — propoziție subordonată completivă directă față de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu zisă, exclamativă, afirmativă, simplă ;

P 6 — *ai albit* — propoziție subordonată completivă directă față de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată prin juxtapunere cu P 5 ; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă.

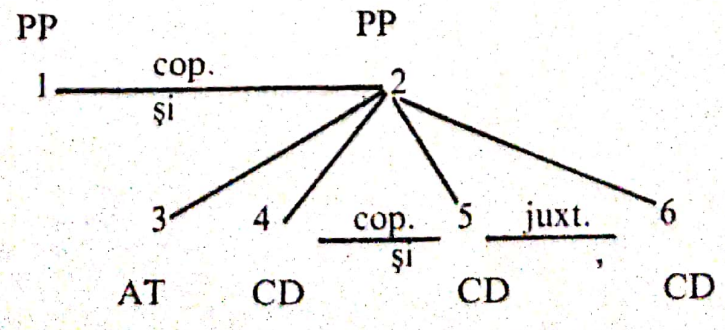

Scanned with OKEN Scanner

c) n-am trecut — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* ;

mai — complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, simplu ;

de mult — complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, precedat de prepoziția *de*, grad de comparație pozitiv ;

prin sat = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *prin*, nearticulat ;

d) n(-)am — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *u : n(u)* — adverb ; *am* — verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus ;

și(-)mi — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu elidarea vocalei *î : și* — conjuncție coordonatoare simplă ; *(î)mi* — pronume personal, formă neaccentuată ;

pe(-) acasă — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt *(pe-a) : pe* — propoziție simplă ; *acasă* — adverb de loc, compus :

c(-)a(-)nflorit — cele două cratime marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *ă : c(ă)* — conjuncție simplă subordonatoare ; *a* (auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus) și a începutului altui cuvînt, prin elidarea vocalei *î : (c-a-n) (î)nflorit* — participiul verbului de conjugat care formează, împreună cu auxiliarul *a*, perfectul compus ;

c(-)ai — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea vocalei *ă : c(ă)* — conjuncție simplă subordonatoare : *ai* — auxiliarul *a avea* din alcătuirea perfectului compus ;

ai albit (,) mămucă — virgula s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul V., așezat la sfîrșitul propoziției ;

...mămucă (,) ai albit — virgula desparte două propoziții de același fel coordonate prin juxtapunere (două completive directe) ;

punctul — marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții principale enunțiative neexclamative.

e) Noi mergem la școală. (pronume personal)
Și-a cumpărat haine *noi*. (adjectiv)

f) (Cum) îți *vei așterne*,[1] / așa *vei dormi*[2]. /
1 = CM (2)
2 = PP

Observație : Pentru alte tipuri de subordonate pe care le poate introduce, vezi **D.II. 2,** p. 49.

CARAȘ SEVERIN

L.III. 1. Vezi **E.XX. 1,** p. 91.

CONSTANȚA

L.IV. 1. „Mai mult chiar,[1] / (dacă) *se ține seama* de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării,[2] / *pare mai simplu*[1] / *(să) se admită*[3] / (că) procesul de diversificare a limbii latine *începuse* mai de timpuriu[4]. / "

(Ion Coteanu)

Scanned with OKEN Scanner

a) se ține seama – predicat verbal (locuțiune verbală) ;
pare mai simplu – predicat nominal (expresie verbală impersonală) ;
să se admită – predicat verbal (verb predicativ) ;
începuse – predicat verbal (verb predicativ)

b) P 1 – *mai mult chiar... pare mai simplu* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 – *dacă se ține seama de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 – *să se admită* = propoziție subordonată subiectivă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 – *că procesul de diversificare a limbii latine începuse mai de timpuriu* = propoziție subordonată subiectivă față de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *să se admită*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

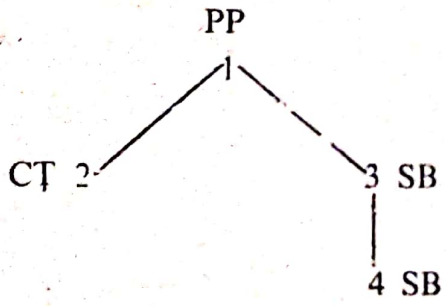

c) mai mult chiar = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, gradul comparativ de superioritate, urmat de adverbul de mod de întărire *chiar*, fără funcție sintactică ;

de pe... maluri = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziția compusă *de pe*, articulat, întrucît articolul hotărît enclitic *-le* este preluat de numeralul precedent *ambele ;*

ambele = atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal colectiv cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *maluri* – neutru, plural, Ac., formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-le* care aparține substantivului *maluri ;*

ale Dunării = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de feminin, singular, cazul G., precedat de articolul posesiv (genitival) *ale*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

COVASNA

SECȚIA ROMÂNĂ ȘI MAGHIARĂ

L.V. I.

a) E bine[1] / (că) îți *alegi* cu grijă prietenii[2]. /
1 = PP ; 2 = SB (1)

Scanned with OKEN Scanner

b) Părerea[1] / (că) numai din cărți te *poți* instrui[2] / *nu* mai *este actuală*[1]. /
1 = PP ; 2 = AT (1)

c) *Mă gîndesc*[1] / (că) *pot* învăța mai mult[2]. /
1 = PP ; 2 = CI (1)

d) (De) nu ți-*e* teamă de un rezultat nemulțumitor[1], / *poți* participa la concurs[2]. /
1 = CT (2) ; 2 = PP

e) *Citea* așa de repede[1], / (de) *nu se înțelegea* nimic[2]. /
1 = PP ; 2 = CNS (1)

Observații : În exemplul *b)*, pronumele reflexiv *te* nu aparține predicatului, ci verbului la infinitiv care îi urmează. Verificăm prin transformarea infinitivului în conjunctiv : ...poți *să te instruiești.*

În exemplul *d)*, predicatul subordonatei este verbal, deoarece în expresii ca *(mi)-e teamă, (mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi)-e frig* ș.a., verbul *a fi* este predicativ, iar substantivele care îi urmează sînt subiecte *(GA*, II, p. 100).

2. *numai* = adverb de mod restrictiv *(doar, decît)*, o singură parte de vorbire compusă prin contopire (unire, sudură) din două adverbe ;
nu mai = două părți de vorbire diferite : ambele sînt adverbe : *nu* — adverb care ajută la alcătuirea formei negative a predicatului ; *mai* — adverb de mod ;
părerea = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a ;*
nu... este actuală = predicat nominal format din : *nu este* — verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă, cu adverbul de mod de negație *nu ; actuală* — nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații — genul feminin, numărul singular, cazul N., grad pozitiv (se acordă cu subiectul *părerea) ;*
mai = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu.

GIURGIU

L.VI. 1. „Cel mai cuminte lucru *e*[1] / *(să) chemi* pe oameni într-o duminică la dumneata[2] /, *(să)* le *spui*[3] / (că) *te-ai hotărît*[4] / *(să)-ți îngrijești* singur de treburi[5]. / "

(Duiliu Zamfirescu)

P 1 — *cel mai cuminte lucru e* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 — *să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata* = propoziție subordonată predicativă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Observație : În această situație, valoarea copulativă a verbului *a fi* și funcția sintactică de subiect a substantivului *lucru* sînt determinate nu numai de topică, deși substantivul este nearticulat, ci și de forma adjectivului *cel mai cuminte*, întrucît „substantivele precedate de adjective pronominale sau propriu-zise la superlativ sînt considerate *determinate* (ca și cum ar fi articulate cu articol hotărît)" (G. G. Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală*, p. 213).
P 3 — *să le spui* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să chemi*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 4 — *că te-ai hotărît* = propoziție subordonată completivă directă față de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spui*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 5 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *să-ți îngrijești singur de treburi* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P 4, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *te-ai hotărît*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP
1
|
2 PR
|
3 CS
|
4 CD
|
5 CI

b) În text, verbul *a fi* are valoare copulativă. Alte valori :
— predicativ : Cartea *este* în bibliotecă. Nu-mi *era* teamă.
— auxiliar : Aș *fi* mers și eu în excursie.

(Vezi și **D.III. 2**, p. 50—51),

IALOMIȚA

L.VII. 1.

„(Și *una e*[1] / *(să) mori* la datorie[2] / (cînd) te *izbește* un glonț sau o schijă[3] / (și) *alta e*[4] / *(să) fii legat* de un stîlp[5] / (și) *(să)* te *execute* plutonul de execuție.“[6] /

(Marin Preda)

a) P 1 — *și una e* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *să mori la datorie* = propoziție subordonată subiectivă față de P 1, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *una e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *cînd te izbește un glonț sau o schijă* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să mori*, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *și alta e* = propoziție principală, regentă pentru P 5 și P 6, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 5 — *să fii legat de stîlp* = propoziție subordonată subiectivă față de P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 6 — *și să te execute plutonul de execuție* = propoziție subordonată subiectivă față de P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncția simplă *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltata.

Scanned with OKEN Scanner

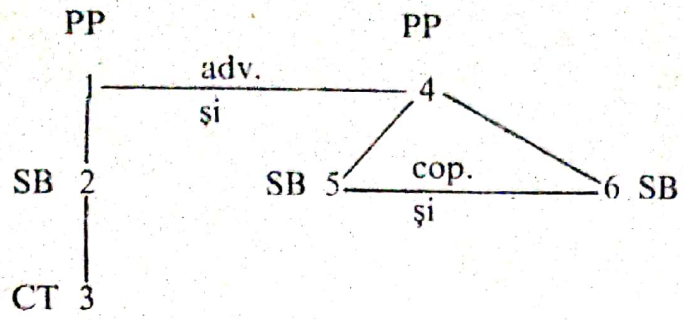

Observație : În *Analize gramaticale*, Aurel Nicolescu consideră subiectivele din acest text drept predicative. (p. 181).

b) să execute = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

te = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, numărul singular, cazul Ac. ;

plutonul = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l* ;

de execuție = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția *de*, nearticulat.

c) Trebuia[1] / *(să) fi legat* bine pachetul.[2] /

să fi legat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul perfect, persoana a II-a, numărul singular.

MARAMUREȘ

L. VIII. 1.

a) Mi-*a spus*[1] / (că) mîine *va pleca*[2] / .
1 = PP ; 2 = CD (1)

b) Înapoiază cartea[1] / (cui) ți-*a împrumutat-o.*[2] /
1 = PP ; 2 = CI (1)

c) (Cînd) *ieșeam* de la școală[1], / *ne-am întîlnit* cu el[2]. /
1 = CT (2) ; 2 = PP

d) Merg repede acasă[1] / (ca *să)*-mi *scriu* temele din vreme[2]. /
1 = PP ; 2 = CS (1)

2. *Ieșind* de la școală, m-am întîlnit cu el. (complement circumstanțial de timp)

3. *ți(-)a* — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale :

ți = pronume personal, formă neaccentuată ;

a = verbul auxiliar a avea ;

împrumutat(-)o — cratima marchează rostirea într-o silabă a sfîrșitului unui cuvînt întreg, fără omiterea unei vocale, și a unui cuvînt întreg : *împrumutat* — verb la participiu ; *o* — pronume personal, formă neaccentuată *(-t-o)* ;

să(-)mi — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu elidarea vocalei *î* : *să* — parte componentă a conjuncției compuse *ca să* ; *(î)mi* — pronume reflexiv.

Scanned with OKEN Scanner

MEHEDINȚI

L.IX. 1. Astăzi noi facem exerciții de analiză sintactică.

2. „Șusteru *nu înțelese* pe dată[1] / (ce) i *se spune*[2] / , (parcă) îi *luase mințile*[3] / (și)[4] / (cînd) *se dezmetici*[5], / celălalt *era* departe[4], / *se pierdea* pe sub arcadele podului vopsit în roșu[6], / *dispărea* ca o nălucă, în fulgerările apei morților[7]. /

(Fănuș Neagu)

P 1 – *Șusteru nu înțelese pe dată* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 – *ce i se spune* = propoziție subordonată completivă directă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu înțelese*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 – *parcă îi luase mințile* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *nu înțelese*, introdusă prin adverbul *parcă* ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 – *și... celălalt era departe* = propoziție principală, regentă pentru P 5, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată :

P 5 – *cînd se dezmetici* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *era*, introdusă prin adverbul relativ *cînd* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată :

P 6 – *se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roșu* = propoziție principală coordonată cu P 4 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 7 – *dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morților* = propoziție principală, coordonată cu P 6 prin juxtapunere ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

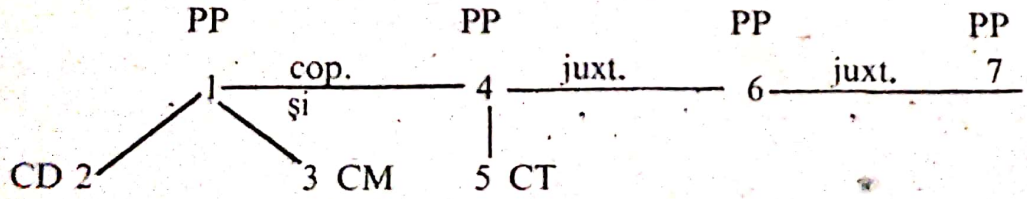

a) Șusteru = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de masculin, singular, cazul N., nearticulat ;

nu înțelese = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod negativ *nu* ;

pe dată = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp.

c) Șusteru nu înțelese pe dată...

luîndu-i mințile (aiurîndu-se) – complement circ. de mod cu nuanță cauzală

TULCEA

L.X. 1. Vezi **D.I. 1**, p. 47.

Scanned with OKEN Scanner

L.XI. 1. „(Unde)-*i* unul[1], / *nu-i* putere
La nevoi şi la durere[2]. /
(Unde)-*s* doi[1] / puterea *creşte*[2] /
(Şi) duşmanul *nu sporeşte*.[3]“ /

(V. Alecsandri)

Fraza I

P 1 — *unde-i unul* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de P 2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *(nu)-i*, introdusă prin adverbul relativ *unde* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *nu-i putere / La nevoi şi la durere* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

Fraza II

P 1 — *unde-s doi* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de regenta P 2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *creşte*, introdusă prin adverbul relativ *unde* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *puterea creşte* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 ; enunţiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *şi duşmanul nu sporeşte* = propoziţie principală, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncţia simplă *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă.

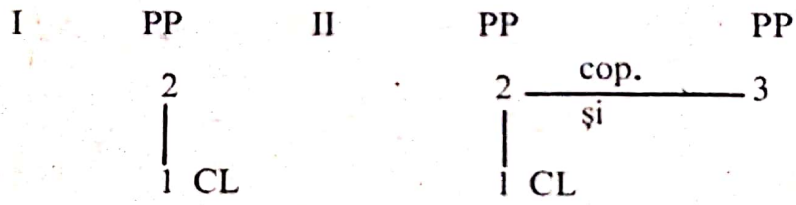

b) ghilimelele — s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară ;

unde(-)i — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg *(-de-i)* : *unde* — adverb ; *(î)i* — verbul *a fi* (formă scurtă) ;

unul (,) nu-i — virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia ;

nu(-)i — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi : *nu* — adverb ; *(î)i* — verbul *a fi* ;

punctul (.) — marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative ;

unde(-)s — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg, prin elidarea vocalei *î* : *unde* — adverb ; *(î)s* — verbul *a fi* (formă scurtă) ;

doi (,) puterea — virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia ;

punctul (.) — marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

Scanned with OKEN Scanner

L.XII. 1. „În ziua aceea *nu era* nici un nor deasupra[1] / (şi) uriaşii munţi[2] / (care) atîtea zile *frămîntaseră*[3] / (şi) *sloboziseră* din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi şuvoaiele,[4] / *erau* acum *blajini, tihniţi...*[2] / "

(Gala Galaction)

a) felul predicatelor :
nu era = predicat verbal ;
frămîntaseră = predicat verbal ;
sloboziseră = predicat verbal ;
era... blajini, tihniţi = predicat nominal.

b) analiza frazei :

P 1 — *În ziua aceea nu era nici un nor deasupra* = propoziţie principală ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *şi uriaşii munţi... erau acum blajini, tihniţi* = propoziţie principală, regentă pentru P 3 şi P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi* : enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *care atîtea zile frămîntaseră* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *munţi* din P 2, introdusă prin pronumele relativ *care* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *şi sloboziseră din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi puhoaiele* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *munţi* din P 2, se subînţelege pronumele relativ *care*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia simplă *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

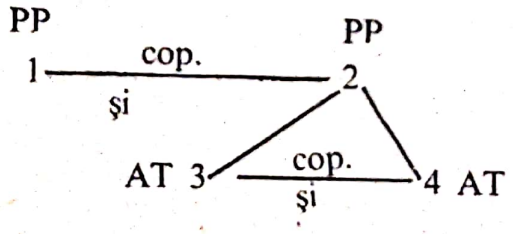

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate :
aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ziua* — feminin, singular. Ac. ;
deasupra = complement circumstanţial de loc exprimat prin adverb de loc compus ;

Observaţie : Cuvîntul *deasupra* poate fi şi prepoziţie cu regim de genitiv. Barca plutea *deasupra apei.*

2. *ei* = subiect simplu exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, masculin, cazul N. ;
au căzut — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural.

Scanned with OKEN Scanner

L.XIII. 1.

„*Dați*-mi mie de bună voie moșia voastră,[1] / (căci) eu *mi-am pus obrazul* pentru voi[2] / (și) √*v-am cerut* iertare de la Vodă.[3]“ /
√căci

(Mihail Sadoveanu)

Felul predicatelor :
dați = predicat verbal ;
(mi)-am pus obrazul = predicat verbal ;
am cerut = predicat verbal.

a) Analiza frazei :

P 1 — *Dați-mi de bună voie moșia voastră* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3 ; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *căci eu mi-am pus obrazul pentru voi* = propoziție subordonată cauzală, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *dați*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și v-am cerut iertare de la Vodă* = propoziție subordonată cauzală, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *dați*, se subînțelege conjuncția subordonatoare *căci*, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncția *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, dezvoltată.

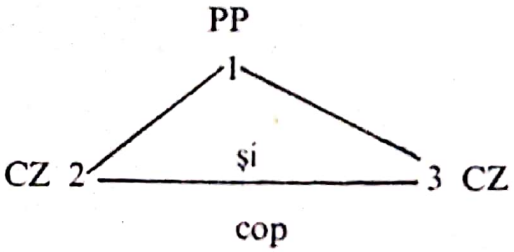

b) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

dați = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea I, diateza activă, modul imperativ, forma afirmativă, persoana a II-a, numărul plural ;

moșia = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît propriu-zis enclitic *-a ;*

voastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *moșie* — feminin, singular, Ac., — persoana a II-a, mai mulți posesori ;

de la Vodă = complement indirect exprimat prin substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția compusă *de la*, nearticulat.

c) Sinonimele substantivului *drapel :*

drapel — *steag, flamură, stindard*

„Nu-mi trebuie *flamuri*,
Nu voi sicriu bogat...“

(M. Eminescu)

Dorobanții au pus *stindardul* pe crîncena redută.

Steagul olimpic a devenit simbolul prieteniei dintre sportivii de pretutindeni.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1986

M.I. 1.

a) în adînc = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, nearticulat ;

de cîntec = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat ;

acolo = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc compus, fără grad de comparație ;

o lume = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

b) pozitiv :

Strunele viorii lui vibrează *puternic*.

— *comparativ de superioritate :*

Strunele viorii mele vibrează *mai puternic* decît strunele viorii lui.

— *comparativ de egalitate :*

Strunele viorilor noastre vibrează *la fel de puternic*.

— *comparativ de inferioritate :*

Strunele viorii tale vibrează *mai puțin puternic* decît strunele viorilor noastre.

— *superlativ relativ de superioritate :*

Strunele viorilor lor vibrează *cel mai puternic* dintre toate.

— *superlativ relativ de inferioritate :*

Strunele viorii ei vibrează *cel mai puțin puternic* dintre toate.

— *superlativ absolut de superioritate :*

Strunele viorii sale vibrează *foarte puternic*.

— *superlativ absolut de inferioritate :*

Dezacordîndu-se, strunele viorii mele vibrează *foarte puțin puternic*.

2. *În recreație*

Clopoțelul a sunat. Elevii (,) elevele și învățătorii părăsesc sălile de clasă. Pe coridor se aude o voce(:)

— Gigele(!) Unde te duci(?)

Școala răsună de glasurile copiilor și în curînd și curtea se umple de voie bună și zarvă.

Precizări

În redactarea unei compuneri, fie gramaticală sau cu sarcini ortografice, trebuie să respectăm cerințele generale ale alcătuirii unei astfel de lucrări.

În cazul de față este necesar să folosim semnele de punctuație indicate, iar textul să nu aibă mai mult de 6 propoziții sau fraze.

SESIUNEA IUNIE 1987

N.I. 1. Versurile fac parte din poezia „Noi" de Nichita Stănescu, o odă închinată poporului român, în care se arată ceea ce reprezentăm noi ca popor, raportînd această noțiune la pămîntul străbun, la istoria noastră și la alții „stăpîni peste pămînt".

Poetul vorbește în numele poporului căruia îi aparține și de aceea titlul este constituit din pronumele personal *noi*, reluat de patru ori cu formă identică, în conținutul întregii poezii. El realizează totodată un impresionant portret moral al neamului căruia îi preamărește virtuțile.

Scanned with OKEN Scanner

Prima strofă este constituită, ca și întreaga poezie, din metafore-simboluri, prin care Nichita Stănescu pune în evidență legătura cu pământul străbun, ideea conștiinței naționale și a continuității noastre etnice.

Relația indisolubilă dintre popor și spațiul geografic al patriei este sugerată prin metaforele *semințe* și *pământ*. Tocmai datorită acestei identități, noi, românii, suntem cei mai îndreptățiți să ne cunoaștem originea („*locul*"), strădaniile și idealurile („*și patima și rostul*"), să respectăm tradițiile („*legea*") asigurîndu-ne progresul și prosperitatea („*mersul înainte*"). De-a lungul timpului, poporul român și-a dovedit sensibilitatea și compasiunea pentru oameni („*lacrimă*"), dar a fost și neînduplecat, dîrz, neiertător („*dinte*"), atunci cînd situația a impus-o („*după nevoie*").

Se remarcă folosirea în enumerație a metaforelor menționate, a repetiției verbelor „*a ști*" și „*a fi*" la indicativ, precum și prezența adverbului la superlativ *cel mai bine*, care pun în evidență mîndria patriotică, demnitatea și încrederea în forțele noastre.

2. „Noi *sîntem semințe*[1] / (și) pămîntul *e al nostru*,[2] /
știm cel mai bine locul și patima și rostul,[3] /
știm cel mai bine legea și mersul înainte,[4] /
sîntem, după nevoie, *și lacrimă și dinte*.[5] / "

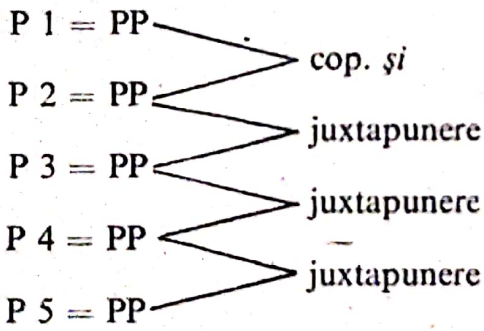

— *ghilimelele (semnele citării)* — s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară ;
— *primele trei virgule* — despart propoziții principale coordonate prin juxtapunere ;
— *virgulele a patra și a cincea* — izolează un complement circumstanțial de timp cu nuanță condițională („*după nevoie*") intercalat între verbul copulativ și numele predicativ ; are valoarea unei construcții incidente ;
— *punctul* marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

3. *Semințele* au încolțit.
Sacul **cu semințe** se află lîngă magazie.
Această *patimă* îl stăpînește de multă vreme.
Neliniștea lui este urmarea firească **a patimii** devoratoare.
Pămîntul rîde sub razele aurii ale soarelui.
Țăranii se bucură de roadele **pămîntului.**
Rostul medicului este de a veghea sănătatea oamenilor.
A muncit mult pentru realizarea acestui **rost.**
Legea a fost votată de toate grupurile parlamentare.
Toți cetățenii se supun rigorilor **legii.**

Scanned with OKEN Scanner

N.II. 1. *a)* Aceste versuri fac parte din poezia „Patria", de Zaharia Stancu, publicată în volumul „Poeme cu lună" din anul 1974. Poetul defineşte noţiunea de patrie, liric, subiectivat, organizînd elementele prin care este simbolizată, pe trei coordonate: terestră, cosmică, şi umană.

Primele două versuri se referă la coordonata cosmică semnificată prin *cer, soare, nori, lună* şi *stele*, elemente care sugerează eternitatea patriei atît în spaţiu, cît şi în timp. Substantivul *cer*, repetat, enumeraţia *soare, nori, lună, stele* şi antiteza *soare-nori* au menirea de a reliefa circuitul anotimpurilor, al zilelor şi al nopţilor, dar şi marile alternanţe ale istoriei acestui pămînt, vremurile de glorie, de libertate, dar şi momentele de tragism, întunecate, ale existenţei noastre.

Coordonata umană este cuprinsă în versurile 3—5 şi este sugerată prin substantivele *oameni, fraţi, surori, străbuni* care constituie o enumeraţie. Lor le urmează, în versul al cincilea, substantivul comun *poporul* care le înglobează semantic, acesta devenind simbolul spiritualităţii româneşti. Adjectivele posesive „*mei*" (repetat) şi „*mele*" accentuează lirismul versurilor şi sentimentul apartenenţei poetului la acest univers, iar metafora „*ţărîna străbunilor mei*" are menirea de a pune în evidenţă legătura dintre generaţii, tradiţia perpetuă.

Ultimele patru versuri, prin comparaţiile „*ca o trestie subţire*", „*ca un plop*" şi prin metafora „*am ajuns... stejar*", relevă etapele formării poetului, ale devenirii sale. „*Trestia*" sugerează copilăria, „*plopul*" simbolizează tinereţea avîntată, iar „*stejarul*" — maturitatea deplină cu atributele sale: putere, statornicie, forţă creatoare, vitalitate.

Versurile acestea, ca şi întreaga poezie, pun în evidenţă simplitatea formei prin care Zaharia Stancu reuşeşte să înnobileze sentimentul patriotic şi să realizeze un poem liric concentrat, în care dragostea faţă de tot ceea ce este românesc este covîrşitoare.

b) „Patria *e cerul* cu soare[1], / *e cerul* cu nori[2], /
E cerul cu lună[3] / (şi) *e cerul* cu stele[4], /
Patria — *sînt oamenii* aceştia,
Fraţii mei, *surorile* mele[5], /
Ţărîna străbunilor mei.[6] /
Patria mea *e poporul* acesta[7] /
(În mijlocul căruia) *am răsărit*,
Ca o trestie subţire, ca un plop mai apoi[8] /
(Şi)-*am ajuns* la bătrîneţe *stejar*[9] /

P 1 = PP
P 2 = PP — juxtapunere
P 3 = PP — juxtapunere
P 4 = PP — cop. *şi*
P 5 = PP — juxtapunere
P 6 = PP — juxtapunere
P 7 = PP
P 8 = AT (7)
P 9 = AT (7) — cop. *şi*

Scanned with OKEN Scanner

Prima virgulă desparte două propoziții principale (P 1 și P 2), coordonate prin juxtapunere.

A doua virgulă desparte două propoziții principale (P 2 și P 3), coordonate prin juxtapunere.

A treia virgulă — desparte două propoziții principale (P 4 și P 5), coordonate prin juxtapunere.

Linia de pauză (Patria — sînt...) delimitează subiectul de predicat, folosirea ei fiind impusă de intonație ; marchează insistența poetului, dar și raportul de interdependență dintre subiect și predicat, dezambiguizînd totodată enunțul în ceea ce privește numele predicativ ; acordul verbului copulativ se realizează cu numele predicativ (vezi *GA*, II, p. 112).

Virgulele a patra și a cincea izolează apoziția dezvoltată *frații mei* de restul propoziției. Virgula a cincea desparte totodată două părți de propoziție de același fel (două apoziții dezvoltate), coordonate prin juxtapunere.

Observație : În funcție de intonație și accent, substantivele *frații, surorile* pot fi socotite părți componente ale unui nume predicativ multiplu alături de substantivul *oameni*. În această situație, virgulele discutate despart părțile componente ale unui nume predicativ multiplu, coordonate prin juxtapunere.

A șasea virgulă desparte două propoziții principale (P 5 și P 6) coordonate prin juxtapunere.

Observație : Deoarece acordul verbului copulativ din propoziția anterioară (P 5) s-a realizat cu numele predicativ „*oamenii*", considerăm substantivul „*țărîna*" din P 6 nume predicativ al unui verb copulativ subînțeles care impune, la rîndul lui, un subiect subînțeles.

Punctul marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

A șaptea virgulă desparte complementul circumstanțial de mod comparativ „*ca o trestie*" de verbul determinat, deoarece nu se insistă asupra acestui complement.

Ultima virgulă desparte două complemente circumstanțiale de mod comparativ , coordonate prin juxtapunere.

și(-)am — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) : *și* = conjuncție coordonatoare copulativă simplă ; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Punctul marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

c) Această frumoasă *patrie* este cîntată de poeți.
Frumusețile acestei **patrii** au servit ca izvor de inspirație.
Acest mare *străbun* a condus poporul dac spre biruință.
Meritele acestui **străbun** vor fi mereu recunoscute.
Îmi place acest *popor* destoinic.
Dragostea **față de popor** este coordonata afectivă a acestei opere literare.
Foarte mulți *oameni* îndrăgesc natura.
Dragostea acestor **oameni** este nemărginită.
Acest *stejar* stă de strajă cîmpiei.
Coroana acestui **stejar** e impresionantă.

Scanned with OKEN Scanner

N.III. 1. mîndru — *falnic, măreț, impunător, demn, satisfăcut, mulțumit, orgolios, îngîmfat, trufaș ;*

Este *mulțumit* de rezultatele obținute de copiii lui.
Edificiul teatrului se ridică *falnic* în centrul orașului.
Este prea *îngîmfat* pentru a fi acceptat de colegi.
Accept comportamentul lui *demn*, în această situație.

2.

PP CD
Nu știu[1] / **(care)** *a reușit* la examen[2]. /
N.-subiect

PP SB
Nu s-a constatat[1] / **(a cărui)** carte *a dispărut*[2]. /
G.-atribut

PP AT
El *este elevul*[1] / **(pe care)** îl *căutam*[2]. /
Ac.-compl. direct

PP PR
Întrebarea *este*[1] / **(căruia)** *să*-i *împrumut* cartea[2]. /
D-c. indirect

PP CI
Mă gîndesc[1] / **(de la care)** *să împrumut* cartea[2]. /
Ac.-compl. indirect

Observație :

a) Pentru a rezolva corect acest subiect este necesar să alcătuim mai întîi o propoziție interogativă cu pronumele interogativ *care*. Dăm răspunsul pentru a-i verifica funcția sintactică, apoi transformăm propoziția interogativă în subordonată căreia îi adăugăm o regentă. Astfel, pronumele interogativ devine pronume relativ, păstrîndu-și funcția sintactică :

Care a reușit la examen ?
Ionescu a reușit la examen.
N.-subiect
Nu știu[1] / **(care)** *a reușit* la examen[2]. /
N.-subiect

b) Deoarece atunci cînd este atribut, pronumele relativ trebuie să determine un substantiv, vom avea în vedere ca acesta să nu se acorde cu substantivul determinat :

A cărui **carte** a dispărut ?
A dispărut **cartea** *elevului (căruia)*.
N. G.

Putem alcătui propoziția interogativă chiar cu substantivul în G. pe care îl vom înlocui cu pronumele interogativ, așezîndu-l apoi înaintea substantivului determinat :

Cartea *elevului* a dispărut ?
Cartea *căruia* a dispărut ?
A cărui carte a dispărut ?

Transformăm apoi propoziția interogativă într-o subordonată pe care o introducem într-o frază (îi adăugăm regenta): Nu știu[1] / *(a cărui)* carte a dispărut[2]. /

Scanned with OKEN Scanner

c) Cînd are funcție sintactică de complement direct, pronumele relativ *care* va fi însoțit de prepoziția *pe* și va fi reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui personal în Ac. Și cînd are funcție sintactică de complement indirect în cazul D, pronumele relativ va fi reluat printr-un pronume personal, formă neaccentuată, în același caz (D).

Atenție !

Pronumele relativ *care* în Ac. și D. poate avea și funcție sintactică de subiect. De aceea țineți cont de indicațiile date !

Povestea[1] *căruia* îi asculta[2]. /
subiect

Voi lua cartea[1] *de la care* învață mai bine[2]. /
subiect

Aceste subiecte în D. și Ac. sînt excepții de la cazul N. al subiectului sau de la modul de exprimare a subiectului, întrucît pronumele relativ *care* introduce cîte o completivă indirectă.

LICEE MILITARE

N.IV. 1. *a)* Poezia „Vara" este un pastel, dar totodată este și un adevărat imn închinat frumuseților naturii patriei noastre. Ea este structurată în trei strofe. Primele două constituie o secvență descriptivă, autorul percepînd pitorescul peisajului, atît din perspectiva depărtărilor, a cadrului cosmic, cît și din cea imediată, terestră.

În strofa a III-a, cea mai lirică, poetul devine entuziast și meditativ dînd glas optimismului său nereținut.

Primele două versuri ale primei strofe pun în evidență cadrul nemărginit, larg, al înălțimilor, postura de contemplator și încîntarea autorului în fața frumuseților naturii : „Priveam fără de țintă-n sus / Într-o sălbatică splendoare." Încîntarea și uimirea sînt sugerate prin expresia „*fără de țintă*", iar epitetul adjectival „*sălbatică*" antepus substantivului determinat „*splendoare*" accentuează asupra măreției peisajului.

Elementele ce compun cadrul natural sînt *Ceahlăul, soarele, zările* „albastre", *imensul senin, un nor* „cu muntele vecin" și *păsărelele* a căror prezență este doar sugerată prin expresia „cîntece ciripitoare". Ceahlăul este văzut metaforic ca „un uriaș cu fruntea-n soare", ca o axă a lumii care asigură stabilitate întregului univers, proiectîndu-se pe spații infinite. Toate celelalte elemente gravitează în jurul său : *norul, zările* albastre, *seninul* imens, *păsărelele*.

Tabloul descris este static, grav, solemn, iar atmosfera este luminoasă, fiind dominată de albastru și alb strălucitor, deoarece totul stă sub semnul seninului și al luminii solare. Imaginile vizuale sînt dominante, fiind realizate prin epitete („*imens* senin"), („zări *albastre*"), comparații („*ca o taină* călătoare") și personificări („*un nor*... plutea", „n-avea *aripi* să mai zboare"). Aceste figuri de stil au și menirea de a dilata parcă la nesfîrșit infinitul, de a spori măreția tainei cosmice și solemnitatea peisajului.

Singura imagine auditivă a strofei este realizată prin epitetul „cîntece *ciripitoare*", contribuind și ea la exprimarea sentimentelor de încîntare ale scriitorului, a comuniunii omului cu natura.

Pe plan afectiv, tabloul descris sugerează optimismul, încrederea și bucuria vieții, în deplină concordanță cu măreția și lumina naturii, temperamental, poetul fiind o fire optimistă, solară.

Scanned with OKEN Scanner

b) Analiza cuvintelor subliniate :

ca o taină = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul comparativ cu valoare de prepoziţie *ca*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o* ;

plutea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

plin = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul „*văzduhul*" — neutru, singular, N., — fără grad de comparaţie.

de cîntece = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat.

c) A păstrat cu sfinţenie această *taină*.

Barca *plutea* pe valuri.

Găleata era *plină* cu apă.

Cîntecul acesta m-a impresionat profund.

2. *a, b.*

Acolo este ţara mea !

Patria *este tot*[1] / (ceea ce) noi *avem* mai de preţ[2] /. Ea *înseamnă locul* naşterii noastre, *casa*[3] / (în care) *am crescut*[4],/ *înseamnă poporul*[5] / (din mijlocul căruia) *am răsărit*[6] /, *luptele* înaintaşilor şi *strădaniile* noastre[5] / .

(Cînd) *spunem* patrie[7],/ *spunem* demnitate[8],/ (căci) *se ştie*[9]/ (că) niciodată acest popor *n-a fost* definitiv *îngenuncheat*[1] ,/ (că) el *a rămas* mereu *treaz* în faţa tuturor nevoilor[11] / (care) *au încercat*[12] / *(să)*-l *răpună*[13] ./

De aceea patria mea *se află* pretutindeni[14] / (unde) *se găsesc* urmele vitejiei[15],/ (unde) oamenii *au renăscut* din cenuşa dezastrului atunci [16] / (cînd) alţii *au venit* asupra noastră cu ură şi războaie[17] ./

Patria mea *este* acolo[18] / (unde) rîurile *spun*[19] / (că) *am fost prea mîndri*[2] ,/ (ca *să) fim biruiţi*[21],/ √ *prea săraci*[22],/ (ca *să) fim asupriţi*[23] ./

√am fost

P 1 = PP
P 2 = AT (1)
P 3 = PP
P 4 = AT (3) — juxt.
P 5 = PP
P 6 = AT (5)
P 7 = CT (8)
P 8 = PP
P 9 = CZ (8)
P 10 = SB (9)
P 11 = SB (9) — juxt.

P 12 = AT (11)
P 13 = CD (12)
P 14 = PP
P 15 = CL (14)
P 16 = CL (14) — juxt.
P 17 = CT (16)
P 18 = PP
P 19 = CL (18)
P 20 = CD (19)
P 21 = CNS (20)
P 22 = CD (19) — juxt.
P 23 = CNS (22)

c) Temporala nr. 7 se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece este aşezată înaintea acesteia.

Subiectiva nr. 10 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, întrucît acest tip de subordonată nu se desparte niciodată prin virgulă de regentă, indiferent de topica ei.

Virgula dintre subiectiva nr. 10 şi subiectiva nr. 11 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Scanned with OKEN Scanner

Subordonata circumstanțială de loc nr. 15 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece stă lîngă adverbul determinat (termenul regent) *pretutindeni.*

Virgula dintre circumstanțialele de loc nr. 15 și nr. 16 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Temporala nr. 14 nu se desparte de regentă prin virgulă, deoarece stă lîngă termenul regent, adverbul *atunci.*

Circumstanțiala de loc nr. 19 nu se desparte prin virgulă de regentă, deoarece stă lîngă termenul regent, adverbul *acolo.*

Consecutiva nr. 21 se desparte prin virgulă de regenta ei. Acest tip de subordonată se desparte, în general, prin virgulă de regenta ei.

Aceeași situație este și în cazul consecutivei nr. 23.

Virgula după consecutiva nr. 21 stabilește raportul de coordonare dintre completivele directe nr. 20 și nr. 22.

SESIUNEA IUNIE 1989

O.I. 1. „Agripina... *s-ar fi trîntit* întreagă în omătul[1] / (ce) *fierbea* la nodurile Iablanicioarei[2] / (și) *ar fi secat* șuvoiul dintr-o sorbire[3], / (dar) mai *avea* atîta minte[4] / *(să cugete*[5] / (că) *ar fi rămas* pe loc *trăsnită*[6], / copiii *s-ar fi prăpădit*[7] / (și) osteneala ei de pînă atunci *ar fi fost de prisos*[8]. / "

(Gala Galaction)

a) analiza frazei

P 1 — *Agripina s-ar fi trîntit întreagă în omătul* = propoziție principală, regentă pentru P 2, enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *ce fierbea la nodurile Iablanicioarei* = propoziție subordonată atributivă față de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *omătul*, introdusă prin pronumele relativ *ce ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *și ar fi secat șuvoiul dintr-o sorbire* = propoziție principală, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și ;* enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *dar mai avea atîta minte* = propoziție principală, regentă pentru P 5, coordonată adversativ cu P 3 prin conjuncția simplă *dar ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *să cugete* = propoziție subordonată consecutivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină expresia (sintagma) *avea minte*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 6, P 7 și P 8 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

Observație : Am considerat această subordonată drept consecutivă, deoarece ea arată urmarea înțelepciunii Agripinei și are în regentă corelativul *atîta.* În baremul de corectare, subordonata aceasta era socotită finală, iar Aurel Nicolescu, în *„Analize gramaticale"*, o interpretează completivă indirectă. I se conferă, de asemenea, de către unii specialiști, valoare de atributivă. Dezbateri interesante pe această temă se găsesc în revista *Limba română*, nr. 1,1990, p. 73—78 și nr. 5—6,1991, p. 295—298.

P 6 — *că ar fi rămas pe loc trăsnită* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că ;* enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 7 — *copiii s-ar fi prăpădit* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, se subînțelege conjuncția *că*, coordonată cu P 6 prin juxtapunere ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 8 — *și osteneala ei de pînă atunci ar fi fost de prisos* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, se subînțelege elementul subordonator *că*, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncția simplă *și* ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

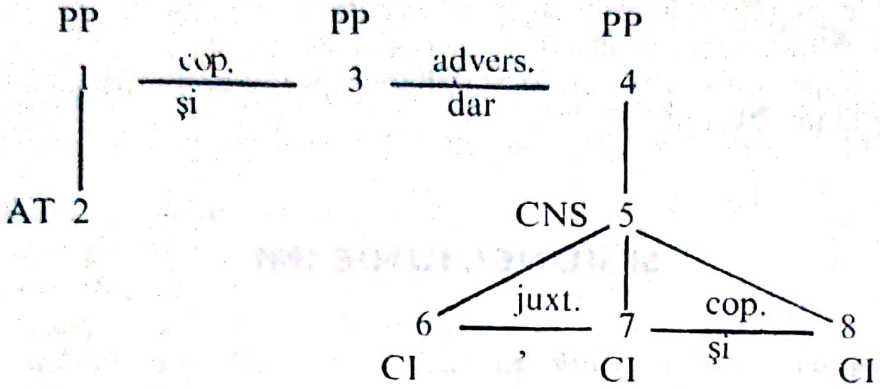

b) analiza predicatelor :

s-ar fi trîntit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular ;

fierbea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv (poate fi și tranzitiv), regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

ar fi secat = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular ;

avea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

să cugete = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

ar fi rămas trăsnită = predicat nominal format din :

ar fi rămas = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular ;

trăsnită = nume predicativ exprimat prin verb la modul participiu cu formă adjectivală, genul feminin, numărul singular, cazul N. (prin acord cu subiectul) ;

(s)-ar fi prăpădit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural ; verbul este considerat la diat activă pronominală, pronumele refl. *s(e)* fiind compl. direct. De aceea verbul este tranzitiv ;

ar fi fost de prisos = predicat nominal format din :

ar fi fost = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular ;

de prisos = nume predicativ exprimat prin locuțiune adjectivală („= zadarnică")

Scanned with OKEN Scanner

Observație : *De prisos* este atît locuțiune adjectivală, cît și adverbială (vezi DEX, p. 745). În această situație o considerăm locuțiune adjectivală, deoarece cuvîntul prin care se poate înlocui realizează și acordul cu subiectul.

Locuțiunea adverbială este într-o expresie verbală impersonală : *E* **de prisos**[1] / *(să) insiști*[2]. /

LICEE MILITARE

O.II. 1. *a)* Versurile acestea constituie strofa finală a poeziei „Noi", de Nichita Stănescu și completează portretul moral al poporului român. De data aceasta, românii sînt raportați la alții, „stăpîni peste pămînt".

Poporul român n-a calomniat pe nimeni *(„nu zicem rău de nimeni")* și a respectat celelalte popoare în virtutea dreptului la viață și identitate națională. Frumusețea morală a românilor este evidențiată prin forma negativă a verbului, întărită de pronumele negativ *„nimeni"*.

Versurile următoare relevă statornicia noastră pe aceste meleaguri pe care o datorăm vitejiei strămoșilor, ea fiind urmarea firească a luptelor celor care au îmbogățit pămîntul cu osemintele lor.

Antiteza *noi* (cei de astăzi) — *strămoșii* relevă, paradoxal, cum numai la Nichita Stănescu se poate întîmpla, nu opoziția, ci comuniunea de idei și sentimente, iar folosirea verbului *a fi* cu valoare predicativă, la indicativ prezent, repetat, accentuează ideea de permanență, de siguranță.

Ultimele două versuri pun în evidență dorința de pace și libertate a poporului român, o pace atotcuprinzătoare, universală. Ideea poetică este exprimată prin epitetele adjectivale *„universală"* și *„albastră"* ale substantivului *„boltă"* cu valoare de metaforă.

Și din aceste versuri se degajă mîndria patriotică, profundele sentimente de dragoste și admirație față de popor.

b) (de) nimeni = pronume negativ simplu, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, funcție sintactică de complement indirect ;
noi = pronume personal, persoana I, numărul plural, cazul N., funcție sintactică de subiect ;
să lucească = verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, funcție sintactică de predicat verbal ;
deasupra = prepoziție compusă, provenită din adverb, cu regim de genitiv, nu are funcție sintactică ;

Observație : Deși prepoziția *deasupra* are regim de genitiv, în această situație precedă un adjectiv pronominal posesiv (*„noastră"*) în cazul acuzativ (Vezi *GA*, I, p. 327).

c) *„Nu zicem* rău de nimeni, stăpîni peste pămînt[1]. /
Noi *sîntem* în picioare[2], / sub noi strămoșii *sînt*[3]. /
De-aceea *poate*[4] / -n libertate *(să) lucească*,
Deasupra noastră, universala boltă albastră[5]. /

1 = PP independentă
2 = PP
3 = PP — juxtapunere
4 = PP
5 = CD (4)

Scanned with OKEN Scanner

Prima virgulă desparte apoziția dezvoltată *stăpîni peste pămînt* de restul propoziției.

Punctul s-a folosit la sfîrșitul unei propoziții enunțiative neexclamative.

A doua virgulă desparte două propoziții principale (P 2 și P 3) coordonate prin juxtapunere.

Al doilea punct marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

de(-)aceea — cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg și a începutului altui cuvînt, fără omiterea unei vocale : *de* = prepoziție simplă ; *aceea* = pronume demonstrativ de depărtare cu valoare neutră care formează locuțiunea adverbială împreună cu prepoziția *de* ;

poate(-)n — cratima marchează rostirea într-o silabă a sfîrșitului unui cuvînt și a unui cuvînt întreg, prin omiterea vocalei *î* : *poate* = verb ; *(î)n* = prepoziție simplă ;

Ultimele două virgule izolează complementul circumstanțial de loc *deasupra noastră* intercalat între predicat și subiect, deoarece subiectul este așezat în urma predicatului și se insistă asupra complementului.

Ultimul punct s-a folosit la sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

2. *a)* De dragoste de țara !

„M-am născut pe acest plai mirific, pe acest pămînt de *baladă* și **de legendă.** Aici, în *țărîna gliei* străbune, și-au lăsat osemintele strămunii care au luptat pentru libertatea acestei *guri de rai* și de aceea, acum, noi cei de astăzi putem privi și respira *văzduhul* **senin,** limpede, al patriei.

Prin timp, am dovedit că sîntem *un popor* demn, viteaz și curajos, că ne iubim, mai mult decît orice, pămîntul, apele, munții și cîmpiile, tradițiile și înaintașii, căci toate sînt ale noastre.

Aici am învățat ce este durerea, dar și *bucuria*, aici răsună și acum în sufletele noastre *vibrația* înaltei chemări a acestui neam care și-a croit destinul învingînd toate greutățile istoriei și ale soartei.

Aici sîntem, am fost și vom fi, statornici și neclintiți, stăpîni pe pămîntul nostru".

Atribute adjectivale exprimate prin adjectivele folosite în compunere : *mirific* (plai) ; (glie) *străbune* ; (văzduhul) *senin, limpede* ; (un popor) *demn, viteaz* și *curajos* ; *înaltei* (chemări).

Atributele substantivale exprimate prin substantiv în cazul acuzativ cu prepoziție folosite în compunere : (pămînt) *de baladă* și *de legendă*.

c) Complement circumstanțial de cauză :
Era gîrbovă *de bătrînețe*. (substantiv în Ac. cu prepoziție)
A întîrziat *din cauza ploii*. (substantiv în G. cu locuțiune prepozițională)
Întîrziind, n-a mai intrat în clasă. (verb la gerunziu)
Complement circumstanțial de scop :
Se pregătește *pentru examene*. (substantiv în Ac. cu prepoziție)
A mers *la pescuit*. (verb la supin)
A venit la mine *pentru a lua* caietul. (verb la infinitiv)
Complement indirect :
Povestea *ascultătorilor*. (substantiv în D.)
Ei vorbeau *despre* această *întîmplare*. (substantiv în Ac cu prepoziție)
Se teme *a pleca* la drum, noaptea. (verb la infinitiv)
S-a săturat *de așteptat (așteptînd)* (verb la supin și, respectiv, la gerunziu)

Scanned with OKEN Scanner

Transformarea complementelor în subordonatele corespunzătoare :

Cauzale :

Era gîrbovă[1] / (deoarece) era bătrînă[2]. /
A întîrziat[1] / (din cauză că) a plouat[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CZ (1)
(Fiindcă) a întîrziat[1] / , n-a mai intrat în clasă[2] /
P 1 = CZ (2) ; P 2 = PP

Finale

Se pregăteşte[1] / (ca să) susţină examenul[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CS (1)
A mers[1] / (ca să) pescuiască[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CS (1)
A venit la mine[1] / (să) ia caietul[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CS (1)

Completive indirecte :

Povestea[1] / (cui) îl asculta[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CI (1)
Ei vorbeau[1] / (despre ce) s-a întîmplat[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CI (1)
Se teme[1] / (să) plece la drum, noaptea[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CI (1)
S-a săturat[1] / (să) aştepte[2]. /
P 1 = PP ; P 2 = CI (1)

SESIUNEA IULIE 1990

LICEE

P.I. 1. *a) (mă) deşteptai* = predicat verbal ;
băgai de seamă = predicat verbal ;
fusese... mai harnic = predicat nominal ;
se părea = predicat verbal ;
(se) înălţase = predicat verbal ;
se uita = predicat verbal.
b) Vezi **D.XIII.** p. 61.
c) Vezi **D.XII,** p. 62.
pe ceruri = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *pe*, nearticulat ;
în fundul peşterii = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul G., precedat de locuţiunea prepoziţională *în fundul*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i ;*
d) Contragerea primei subordonate.
Deşteptîndu-mă a doua zi,.... băgai de seamă... (complement circumstanţial de timp exprimat prin verb la gerunziu).
La deşteptare, a doua zi.... băgai de seamă.... (complement circumstanţial de timp exprimat prin substantiv în Ac., cu prepoziţie).
e) PR : Întrebarea *este*[1]/ (cînd) *vom ajunge* pînă acolo[2]. /
AT : În momentul[1] / (cînd) *a plecat*[2] / *a izbucnit* într-un hohot de plîns[1] /

Scanned with OKEN Scanner

P.II. 1. *a, b.* Vezi **H.II.** *a, b,* p. 125.

c) în urmă = complement circumstanţial de loc exprimat prin locuţiune adverbială de loc ;

altele = subiect simplu exprimat prin pronume nehotărît simplu, genul neutru, numărul plural, cazul N. ;

înainte-ne = complement circumstanţial de loc exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul plural, cazul D. posesiv, precedat de propoziţia *înainte(a) ;* excepţie de la cazul G ;

noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *supărarea* — feminin, singular, N. —, persoana I, mai mulţi posesori ;

d) supărare = necaz, mîhnire, amărăciune, întristare, îndurerare, păs, neplăcere, suferinţă ; nevoie, neajuns, lipsă, furie, iritare, mînie, nervozitate ; pagubă, stricăciune, deranj ;

Depărtîndu-se de sat, plecînd de lîngă cei dragi, *mîhnirea* copiilor era nemăsurată.

Acest copil nu le-a produs părintilor nici o *neplăcere.*

LICEE MILITARE

P.III.1. „A fi patriot **nu e un merit**[1] / , **e o datorie**[2]. / Numai (cine) **nu socoate** iubirea de ţară drept o datorie[1] / **e în stare**[2] / **(să) se laude** cu ea[3]. / "

Observaţie : Deşi adverbul *numai* stă înaintea pronumelui relativ *cine,* se ia în propoziţia introdusă de acesta deoarece întăreşte întreaga propoziţie subiectivă (P 1) cu rol de subiect al regentei P 2.

Fraza I

P 1 *A fi patriot nu e un merit* = propoziţie principală ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă ;

Observaţie : Subiectul *a fi patriot* este exprimat prin verbul copulativ *a fi* şi substantivul *patriot,* deoarece verbele copulative, neavînd înţeles de sine stătător, nu pot forma singure o parte de propoziţie.

P 2 — *e o datorie* = propoziţie principală, coordonată prin juxtapunere cu P 1 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

Fraza a II-a

P 1 — *numai cine nu socoate iubirea de ţară drept o datorie* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cine,* determină predicatul *e în stare,* introdusă prin pronumele relativ *cine ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *e în stare* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 3 — *să se laude cu ea* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *de ce,* determină locuţiunea adjectivală „*în stare*", introdusă prin conjuncţia *să ;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

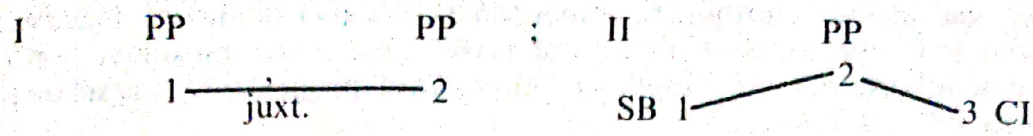

b) „...e în stare *a (se) lăuda* cu ea".
c. indirect

Subordonata completivă indirectă s-a transformat în complement indirect. Au avut loc următoarele modificări :

– a dispărut elementul subordonator ;
– a dispărut predicatul prin trecerea verbului de la un mod predicativ (conjunctiv) la unul nepredicativ (infinitiv).

c) Predicativă
Propunerea mea **este**[1] / **(să) mergem** imediat acolo[2]. /
1 = PP ; 2 = PR (1)
Atributivă
El **are** pasiunea[1] / **(să) citească**[2] /
1 = PP ; 2 = AT (1)
Completivă directă
El **ştie**[1] / **(să) se comporte** politicos[2]. /
1 = PP ; 2 = CD (1)
Circumstanţială de scop
Studiază mereu[1] / **(să) câştige** examenul de admitere[2]. /
1 = PP ; 2 = CS (1)

d) În text, verbul *a socoti* are sensul de *a considera.*
Acest verb poate să mai aibă şi următoarele sensuri :
– *a calcula :* El *socoteşte* zilnic câştigul realizat.
– *a gîndi :* El *socotea* cu ce a greşit.
– *a număra :* Copilul *socoteşte* încă pe degete.
– *a lua în seamă :* El nu *socoteşte* sfaturile părinţilor săi.
– *a fi de părere :* Eu *socotesc* că nu e bine aşa.

(Vezi DEX, p. 874)

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1990

LICEE

P.IV. „Împăraţi[1] / (pe care) lumea *nu putea*[2] / *(să)*-i mai *încapă*[3] /
Au venit şi-n ţara noastră[1] / (de)-*au cerut* pământ şi apă[4]. / "
a) nu putea = predicat verbal ;
să încapă = predicat verbal ;
au venit = predicat verbal ;
au cerut = predicat verbal ;
b) P 1 – *împăraţi,.. au venit şi-n ţara noastră* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 4 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;
P 2 *pe care lumea nu putea* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *împăraţi*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia *pe*, regentă a lui P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 — *să-i mai încapă* = propoziție subordonată completivă directă față de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) putea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *de-au cerut pămînt și apă* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *au venit*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă dezvoltată.

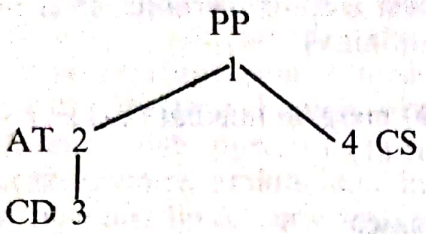

c) pe care = complement direct al verbului *să încapă* din P 3, exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *pe* ; în frază este element de relație subordonator, introduce P 2 ;

— *i* = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul Ac. ; reia complementul *pe care* din P 2 ;

— *în țara* = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, articulat cu articolul hotărît enclitic *a* ;

d) SB : *Nu se știe*[1] / (de) *va veni*[2]. /
PR : Problema *este*[1] / (de) *vom reuși*[2] / (sau) *nu*[3] / .
AT : *S-a pus* problema[1] / (de) *mergem*[2] / (ori) *nu*[3]. /
CD : *Nu* mi-*ai spus*[1] / (de) *plecî*[2] / (ori) *rămîi*[3]. /
CI : *Se gîndește*[1] / (de) *vor putea* ajunge cu toții pînă acolo[2]. /
CS : (vezi fraza analizată)
CT : (De) *vrei*[1]. / *vino* pe la mine[2]. /
CV : Mama,[1] / (de) *e mamă*[2] / și tot mă *ceartă*[1]. /
CNS : *Cînta*[1] / (de) *vuia* satul[2]. /

e) pământ

	pămîntean	nepămîntean
	pămînteancă	pămîntos
	pămîntesc	pămîntel
	pămîntiu	pămîntenesc
(a)	împămînteni	subpămîntean
	împămîntenit	nepămîntesc
	împămîntenire	
	neîmpămîntenit	
	neîmpămîntenire	
(a)	reîmpămînteni	
	reîmpămîntenit	
	reîmpămîntenire	
(a)	împămînta (despre aparate electrice)	
	împămîntat	
	împămîntare	
	neîmpămîntare	

Scanned with OKEN Scanner

P.V. 1.

„(Cînd) mama *nu* mai *putea* de obosită[1] / (și) *se lăsa* cîte oleacă ziua[2] / *(să) se odihnească*[3] / , noi băieții tocmai atunci *rădicam* casa în slavă[4]. / "

(Ion Creangă)

a) nu putea = predicat verbal ;
(se) lăsa = predicat verbal ;
să se odihnească = predicat verbal ;
rădicam = predicat verbal.

b) P 1 — *cînd mama nu mai putea de obosită* = propoziție subordonată temporală față de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *rădicam*, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 2 — *și se lăsa cîte oleacă ziua* = propoziție subordonată temporală față de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *rădicam*, se subînțelege adverbul relativ *cînd*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și*, regentă a lui P 3 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *să se odihnească* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *se lăsa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă ;

P 4 — *noi băieții tocmai atunci rădicam casa în slavă* = propoziție principală, regentă pentru P 1 și P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

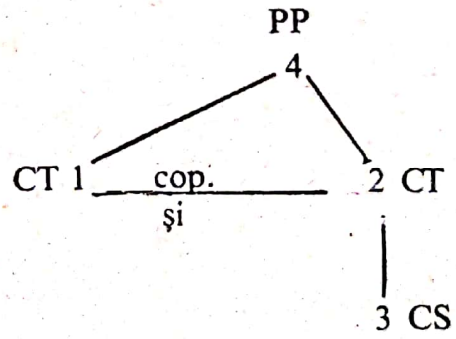

c) de obosită = complement circumstanțial de cauză exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de ;*

ziua = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp, simplu, provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale.

Observație : Cuvîntul *ziua* este substantiv într-un exemplu ca acesta : *Ziua* aceasta a fost călduroasă.

băieții = atribut substantival apozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE

R.I. 1. *a)* Transpunerea textului din vorbire directă în vorbire indirectă :

Cu îndrăzneală apucă mîna lui Tudor, îl trase spre el şi îl privi în ochi. Bătrînul îl întrebă, apoi, scurt dacă el nu este dintr-ai lui Ionaşcu care au pribegit peste Nistru. Şoimaru răspunse mişcat (emoţionat) că el este Tudor şi că, dintre toţi pribegii, el singur se întoarce înapoi.

Atunci, bătrînul strigă (îi spuse tare) că el îi este moş drept, frate cu tatăl lui, şi îi ceru să se uite la el şi să-l recunoască. Şoimaru,emoţionat, îi spuse îngînînd că-l recunoaşte.

Atenţie !

În trecerea de la vorbirea directă la cea indirectă, textul suferă unele (modificări) transformări :

— *dispar* unele semne de punctuaţie (ghilimelele, linia de dialog, unele virgule etc.), unele părţi de vorbire (interjecţii, substantive sau pronume în cazul vocativ) ;

— *apar* verbe de declaraţie *(a zice, a spune, a întreba, a răspunde* etc.*)*, elemente subordonatoare în frază (conjuncţii subordonatoare, adverbe relative etc.) ;

— *se modifică* persoana pronumelor personale, reflexive şi a verbelor (persoanele I şi a II-a se înlocuiesc cu persoana a III-a), modul verbelor (imperativele se înlocuiesc cu conjunctive) ; unele propoziţii principale devin secundare (subordonate) ; de asemenea, topica părţilor de propoziţie şi a propoziţiilor suferă unele modificări.

b) felul construcţiilor şi punctuaţia lor :

zise el scurt = propoziţie principală incidentă ;

— cele două virgule izolează propoziţia principală incidentă de restul frazei ;

— *feciorul lui Ionaşcu* = apoziţie dezvoltată analizabilă ;

feciorul = atribut substantival apoziţional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l ;*

lui Ionaşcu = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de masculin singular, cazul G., articulat cu articolul hotărît proclitic *lui ;*

— prima virgulă desparte apoziţia dezvoltată de restul propoziţiei ;

— punctele de suspensie marchează întreruperea momentană a vorbirii din cauza unei stări emotive puternice ;

— a doua virgulă desparte propoziţia principală incidentă care urmează de restul frazei.

2. „De la holdele din Bărăgan
Cu spicul greu atîrnînd sus
În vîrful înaltelor lănci
Pierdute cîndva de oastea lui Darius
Am ştiut[1] / (că) tot[2] / (ce) ne *calcă* pămîntul[3] /
Devine paşnică *recoltă*[2] , "

a) predicatele şi felul lor :

am ştiut = predicat verbal ;

calcă = predicat verbal ;

devine recoltă = predicat nominal.

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza frazei :

P 1 — *De la holdele din Bărăgan /*
Cu spicul greu atîrnînd sus /
În vîrful înaltelor lănci /
Pierdute cîndva de oastea lui Darius .

Am ştiut = propoziţie principală, regentă pentru P 2 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *că tot... devine paşnică recoltă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am ştiut*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 3 ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *ce ne calcă pămîntul* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărît *tot*, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

PP
1
|
2 CD
|
3 AT

c) analiza cuvîntului *atîrnînd* :

atîrnînd = atribut verbal exprimat prin verb, conjugarea I, diateza activă, modul gerunziu ;

Observaţie : Avînd în vedere forma de neutru singular a cuvîntului determinat, *atîrnînd* poate fi considerat şi atribut adjectival.

— transformarea acestei părţi de propoziţie în propoziţia subordonată corespunzătoare :

...cu spicul greu *atîrnînd* sus
(atribut)
...cu spicul greu[1] / (care) *atîrnă* sus...[2] /
2 = propoziţie subordonată atributivă

Observaţie : Transformarea unei părţi de propoziţie în subordonata corespunzătoare (expansiunea) se realizează prin predicativizare, care constă în :

— apariţia unui element subordonator ;
— apariţia unui predicat ;

Predicatul poate să apară prin :

— trecerea unui verb la un mod predicativ (personal) de la un mod nepredicativ (nepersonal) ;

Nu poate *veni*. (c.d.-infinitiv)
Nu poate[1] / *(să) vină*[2] . /
CD

— includerea unui verb copulativ pe lîngă un adjectiv :

Elevul *harnic* învaţă bine.
Elevul[1] / (care) *este harnic*[2] / învaţă bine[1] / .

Observaţii : Pentru alte procedee, vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă*, p. 22 ş.u.

Scanned with OKEN Scanner

d) SB : *Se zice*[1] / (că) *vor veni* toți[2]. /
AT : Îl *stăpînea* teama[1] / (că) *nu va reuși*[2]. /
CI : *Este mîndru*[1] / (că) *are* niște feciori așa de destoinici[2]. /
CZ : *A lipsit* de la școală[1] / (că) *a fost bolnav*[2]. /
CNS : *A alergat* așa de tare[1], / (că) îl *dor* picioarele[2] / .
e) Mama *calcă* rufele. — („a netezi")
Fiind neatent, l-*a călcat* o mașină. („a accidenta")
În felul acesta, el *a călcat* legile în vigoare. („a contraveni, a nu respecta")
Nu *călcați* iarba ! („a bătători")
Calcă mai rar să nu te murdărești ! („a păși")

Observație : Pentru alte sensuri, vezi DEX, p. 130.

ȘCOLI PROFESIONALE

R.II. 1. *a, b* — Vezi **L.XII. 1.** *a, b*, p 152.
c) analiză sintactică și morfologică :
aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *ziua* — feminin, singular, Ac. ;
munți = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* preluat de adjectivul *uriașii* care îl precedă ;
sloboziseră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul plural ;
șuvoaiele = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le ;*
blajini = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, genul masculin, numărul plural, cazul N., grad de comparație pozitiv (se acordă cu subiectul *munți* în gen, număr și caz) ; formează predicat nominal împreună cu verbul copulativ *erau ;*
d) SB : (Care) *învață*[1] / *știe*[2] /
Nu se știe[1] / (care) dintre ei *va veni*[2]. /
AT : *Am* un coleg[1] / (care) *învață* foarte bine[2]. /

Observație : Pronumele relativ *care* poate să introducă și :
PR : Întrebarea *este*[1] / (care) dintre colegii mei *vor reuși* la facultate[2]. /
CD : Nu mi-*ai spus*[1] / *(care) este* programul tău pentru mîine[2]. /
CI : *Povestea*[1] / (căruia) îl *asculta*[2] / .. *(căruia* = D)
Se gîndește[1] / *(care) va fi* rezultatul demersului său[2]. /
CL : *Se îndrepta* grăbit[1] / (spre care) îl *aștepta*[2] / (Ac. cu prepoziție)

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1991

LICEE

R.III, 1. *a)* Cînd auzeau ei pe moș Luca pomenind cu drag de casă și cînd mai vedeau cum rămîn satele și locurile frumoase în urmă, și tot altele necunoscute se înfățoșează înaintea lor, supărarea lor creștea la culme. Pentru fiecare fîntînă, pîrîu, vîlcică, dumbravă și alte locuri drăgălașe ce lăsau în urma lor scoteau cîte un suspin adînc din piepturile lor. Și după mintea ce-o aveau, s-ar fi întors înapoi chiar atunci, de nu erau dați în seama lui moș Luca, de care se rușinau ca și de părinții lor.

Scanned with OKEN Scanner

Observație : Respectînd întocmai textul, expresiile *înaintea lor* și *în urma lor* pot fi folosite și cu formele : *înainte-le* și *în urmă-le*.

„Pîrcălabe, *vreau*[1] / poporul meu *(să) fie înștiințat*
De unirea și-nrudirea[2] / (care)-aci *s-au încheiat*[3], /
(Ca *să) pomencască* țara, ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua[4] / (cînd) din letopiset și-*a șters* anii de-nchinare[5]. . "

2. *a)* *vreau* = predicat verbal ;
să fie înștiințat = predicat verbal (verb la diateza pasivă) ;
s-au încheiat = predicat verbal ;
să pomenească = predicat verbal ;
(și)-a șters = predicat verbal.

b) analiza frazei :

P 1 — *Pîrcălabe, vreau* = propoziție principală, regentă pentru P 2 ; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă ;

P 2 — *poporul meu să fie înștiințat de unirea și-nrudirea* = propoziție subordonată completivă directă față de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vreau*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 3 și P 4 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 3 — *care-aci s-au încheiat* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivele *unirea* și *înrudirea*, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 4 — *ca să pomenească țara, ca pe-o zi de praznic mare, ziua* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să fie înștiințat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*, regentă pentru P 5 ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 5 — *cînd din letopiset și-a șters anii de-nchinare* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ziua*, introdusă prin adverbul relativ *cînd ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

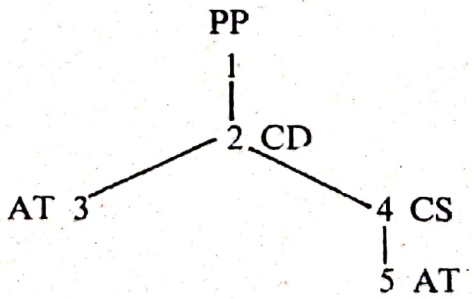

c) ...poporul meu să fie înștiințat de unirea și-nrudirea *încheiate* aci....
Atributiva a fost contrasă într-un atribut adjectival exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală.

d) Subordonate introduse prin conjuncția *să* (vezi **D.I,** p. 47).

e) analiza sintactică și morfologică :

meu = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *poporul* — neutru, singular, N —, persoana I, un singur posesor ;

care = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., introduce o atributivă ;

țara = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE

S.I. 1. *a, b* — vezi **H.XIII. 1.** *a, b*, p. 137.

c) două fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziții subordonate, diferite de cea din text.

Este bine[1] / (ce) *ai făcut*[2]. /

1 = PP ; 2 = SB (1)

Preocuparea mea *este*[1] / (ce) *vom face* la examen[2]. /

1 = PP ; 2 = PR (1)

Observații : Pronumele relativ *ce* mai poate introduce :

CD — *Nu știe*[1] / (ce) *să facă*[2]. /

CI — *Se gîndește*[1] / (ce) *să răspundă* la această întrebare[2]. /

AT — *A luat* atitudinea[1] / (ce) *se cuvenea*[2]. /

CV — (Ce) i-*ai face*[1], / tot *nu spune*[2]. /

d) două fraze cu cîte o propoziție subordonată care să aibă ca element regent verbul *a se întoarce* (diferite față de cea din text).

SB — *S-a întors*[1] / (cine) *a vrut*[2]. /

CL — *S-a întors*[1] / (de unde) *a plecat*[2]. /

Observații :

1. Verbul *a se întoarce* mai poate fi termen regent și pentru următoarele specii de subordonate :

CT : *S-a întors*[1] / (cînd) *a putut*[2]. /

CM : *Se va întoarce* de acolo[1], / (cum) a *plecat*[2]. /

CZ : *S-a întors*[1] / (din cauză că) își *uitase umbrela*[2]. /

CS : *S-a întors*[1] / (ca *să*) ne *comunice* hotărîrea sa[2]. /

CNS : *S-a întors* așa de repede[1] / , (încît) ne-*a uimit*[2]. /

CV : (Deși) *n-a călătorit* cu acceleratul[1], / *s-a întors* repede de la Craiova[2]. /

CI : *S-a întors*[1] / (la ceea ce)-l *preocupa* de mult timp[2]. /

2. De verbul *a se întoarce* nu pot depinde :

— predicativa (pentru că este verb predicativ, nu copulativ) ;

— atributiva (pentru că această subordonată nu determină un verb, ci un substantiv sau un substitut al acestuia) ;

— completiva directă (pentru că este verb intranzitiv, nu tranzitiv).

I.2. *a)* Justificarea virgulelor din textul dat :

— *Ați auzit(,) oameni buni...* = virgula s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul vocativ urmat de un determinant și așezat la sfîrșitul propoziției ;

...(,) grăi deodată cu glas boierul(,)... = cele două virgule izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei ;

...Alexandru-Vodă(,) pe care și voi... = virgula desparte o propoziție atributivă explicativă (izolată) de restul frazei.

b) analiza sintactică și morfologică :

ați auzit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, numărul singular ;

asta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *lumea* — feminin, singular, acuzativ ;

Scanned with OKEN Scanner

pe care = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de propoziția simplă *pe*, în frază introduce o atributivă.

c) altă valoare gramaticală a cuvîntului *asta* :

Asta este o problemă dificilă. (pronume demonstrativ de apropiere, cu o valoare neutră).

d) propoziții în care verbul *a se petrece* să aibă alte sensuri decît cel din text :

Florile *s-au petrecut*. („a se ofili, a se veșteji")

Așa *s-au petrecut* lucrurile. („a se desfășura, a evolua")

Pentru alte sensuri vezi DEX, p. 683—684.

ȘCOLI ROFESIONALE

S.II. Se dă textul :

„Îi *bătea*[1] / (și) *nu-i ieșea din gură* nici un cuvînt[2] / (care) *să-l justifice* față de trupă și față de el însuși[3], / *(cum) ar fi* de pildă ideea[4] / (că) armata *e o școală* a asprimii și a încercărilor grele...[5] / "

(Marin Preda *O oră din august)*

a) analiza sintactică a frazei :

Observații : Considerăm expresia *nu ieșea din gură* drept locuțiunea verbală sinonimă cu un verb la diateza pasivă — *nu era pronunțat* (vezi D. Ivănuș, *Limba română. Sintaxă și morfologie*, p. 67). Întrucît subiectul cere analiza sintactică și morfologică a cuvintelor *din gură* înclinăm să credem că propunătorul a considerat predicat doar verbul *nu ieșea*, așa cum procedează și Rodica Olivotto, *Teste pentru examenul de admitere în liceu...*, p. 125.

P 1 — *îi bătea* = propoziție principală ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

P 2 — *și nu-i ieșea din gură nici un cuvînt* = propoziție principală, regentă pentru P 3 și P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată ;

P 3 — *care să-l justifice față de trupă și față de el însuși* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *cuvînt*, introdusă prin pronumele relativ *care ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă dezvoltată ;

P 4 — *cum ar fi de pildă ideea* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *cuvînt*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, regentă pentru P 5 ; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată ;

Observație : Nu este coordonată cu P 3, deoarece este o atributivă explicativă (izolată), iar cealaltă este o atributivă determinativă ;

P 5 — *că armata e o școală a asprimii și a încercărilor grele* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ideea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că ;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

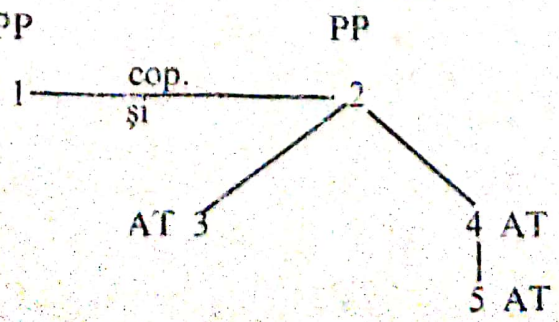

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

bătea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

din gură = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *din*, nearticulat ;

armata = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a ;*

grele = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *încercărilor* — feminin, plural, *genitiv* —, grad de comparaţie pozitiv.

c) polisemia cuvîntului *gură :*

Nu-i tace *gura* toată ziua. (organ al vorbirii)
I s-a făcut o rană în *gură*. (cavitate bucală)
Privea pe *gura* podului. (deschizătura podului)
„Înc-o *gură* şi dispare..." (sărutare, sărut)
A luat o *gură* de apă şi a plecat. (înghiţitură)
Mai are încă o *gură* de hrănit. (membru de familie care trebuie hrănit)
Să nu te iei după *gura* lumii. (vorbe, bîrfeli, scorneli)
Nu i se aude *gura*. (glas, grai)
Făcea o *gură !...* (gălăgie, ţipăt, ceartă)
Aşa spun *gurile* rele. (cei care vorbesc, vorbitori, bîrfitori)

Observaţii : Cu sensul de *deschizătură* (exemplul al treilea), substantivul *gură* se foloseşte şi în alte sintagme (*gura vasului, gura cămăşii, gura canalului, gura fluviului* etc.

Făcînd parte din vocabularul fundamental şi fiind un cuvînt moştenit, acest substantiv are o mare putere de compunere şi intră în numeroase expresii. (vezi DEX, p. 387—388)

SESIUNEA AUGUST–SEPTEMBRIE 1992

LICEE

S.III. *a, b, c* — vezi **P.IV,** *a, b, c* — p. 167.

pe care = complement direct al verbului *să încapă*, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie subst. „împăraţi" : masculin, plural, acuzativ, precedat de prep. *pe*, introduce o AT ;

nu putea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă ;

noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ţara* — feminin, singular, Ac., persoana I, mai mulţi posesori ;

d) contragerea ultimei propoziţii în partea de propoziţie corespunzătoare : „Împăraţi... au venit şi-n ţara noastră *pentru a cere* pămînt şi apă...

(complement circumstanţial de scop exprimat prin verb la infinitiv precedat de prepoziţie)

Scanned with OKEN Scanner

Observație : În contragerea unei subordonate în partea de propoziție corespunzătoare au loc următoarele transformări :

— dispare elementul subordonator ;

— dispare predicatul subordonatei prin :

— trecerea verbului cu funcție de predicat la un mod nepredicativ (nepersonal) ;

— înlocuirea lui printr-un substantiv provenit din infinitivul lung ;

— prin înlăturarea verbului copulativ din predicatul nominal etc.

Iată cîte un exemplu :

Nu poate[1] / *(să) plece*[2]. /

Nu poate *pleca.*

Nu-i convenea[1] / *(să)-l cheme*[2]. /

Nu-i convenea *chemarea.*

Omul[1] / (care) *este harnic*[2] / *este lăudat*[1]. /

Omul *harnic* este lăudat.

Acest procedeu se numește depredicativizare (Vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă..*, p. 32)

e) familia lexicală a substantivului *pămînt* (vezi **P.IV. 1.** *e*, p. 168).

f) 2 propoziții subordonate introduse prin conjuncția subordonatoare *de* (vezi **P.IV. 1.** *d*, p. 168).

ȘCOLI PROFESIONALE

S.IV. *a)* Sinonimele adjectivului *uriaș* și folosirea în propoziții a trei dintre ele : *uriaș = enorm, colosal, gigantic, fabulos, imens.*

Un cîmp *imens* se întindea înaintea noastră.

Giganticii munți mîngîie norii cu vîrfurile lor.

Gîndul acesta îl sfredelea sfîșietor, producîndu-i o suferință *enormă.*

b) Trei fraze în care adverbul relativ *cînd* să introducă diferite tipuri de subordonate :

SB : *Nu se știe*[1] / (cînd) *va veni*[2]. /

PR : Întrebarea *este*[1] / (cînd) *vor ajunge* pînă acolo[2]. /

AT : *Vine* vremea[1] / (cînd) *trebuie*[2] / (să) te hotărăști[3]. /

Observație : Adverbul relativ *cînd* mai poate introduce și următoarele specii de subordonate :

CD : *Nu știu*[1] / (cînd) *vor sosi*[2]. /

CI : *Se gîndește*[1] / (cînd) *vor reuși*[2] / *(să) termine*[3]. /

CT : *Pleacă* fiecare[1] / (cînd) *vrea*[2]. /

CZ : Cum *să nu se revolte*[1] / (cînd) *văd* atîtea nedreptăți ?[2] /
(are și nuanță temporală)

CȚ : (Cînd) *m-aș potrivi* lui[1], / *aș ajunge un om* de numic[2]. /

Valorile gramaticale ale verbului *a fi* (vezi **D.III. 2.** p. 50—51).

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IULIE 1993

LICEE

T.1. Se dă textul:

„— Mă rog, domnule, dacă eşti bun şi nu te superi... cu cine am onoarea ? Fu ?... Eu sînt inspectorul cutare...

Hm ! Şi domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără şagă !... Dar *celălalt* domn ?...

— Celălalt e domnul ministru !

— Asta e *prea-prea;* şi Domnu începu a rîde cu hohot.

Ei, ştii că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!

— Cum, *dumneata* crezi că glumesc ?"

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir)*

a) transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă ;

b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

2. Se dă fraza:

„Nu ştiu cum se cheamă satul acesta, dar ştiu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit româneşte, este pămîntul Patriei mele, ..."

(Barbu Delavrancea, *Patrie şi patriotism)*

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor ;

b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul acestora ;

c) alcătuiţi o frază în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză ;

d) scrieţi două sinonime pentru substantivul *pămînt* ;

e) daţi antonimele cuvintelor: *pretutindeni; a vorbi.*

REZOLVĂRI

T.1. *a)* Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă:

Domnu Trandafir îl roagă pe necunoscut ca, dacă este bun şi nu se supără, să-i spună cu cine are onoarea.

Străinul îi spune că el este inspectorul cutare.

Domnu Trandafir se miră şi se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector, spunîndu-i să nu glumească şi întrebîndu-l cine este celălalt domn.

Inspectorul îi spune că celălalt este domnul ministru.

Domnu Trandafir spune că asta este din cale-afară (prea-prea) şi începe a rîde cu hohot, apreciind că domnul inspector are haz şi că asta-i chiar frumos.

Inspectorul îl întreabă pe domnu Trandafir dacă el crede că glumeşte.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

celălalt = atribut adjectival exprimat prin adjectiv demonstrativ de depărtare, compus, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *domn*: masculin, singular, nominativ ;

Scanned with OKEN Scanner

prea-prea = nume predicativ exprimat prin adverb de mod repetat, cu sens de superlativ ; împreună cu verbul copulativ *e* formează predicatul nominal al propoziției ;
dumneata = subiect exprimat prin pronume personal de politețe, compus, persoana a II-a, singular, nominativ.

2. *a), b)* Sublinierea predicatelor și precizarea felului lor ; delimitarea propozițiilor și indicarea felului acestora. (Vezi rezolvarea **H.XVI. 1.** *a, b,* p. 141—142.)

CZ P

c) (Cum) *nu a învățat,*[1] */ a luat* o notă mică.[2] / ;
d) pământ = *regiune, teritoriu, ținut ;*
e) pretutindeni = *nicăieri ;*
a vorbi — *a tăcea.*

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. * * * *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1975
2. * * * *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982
3. * * * *Gramatica limbii române*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, tiraj nou, vol. I—II, Editura Academiei, Bucureşti, 1977
4. * * * *Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, ediţia a IV-a, Editura Academiei, Bucureşti, 1983.
5. Anghelescu, Temelie, N., Popescu, Adrian, Gh., *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976.
6. Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*, Editura Academiei, Bucureşti, 1986
7. Beldescu, G., *Ortografia în şcoală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
8. Beldescu, G., *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*. Supliment al revistei pentru elevi „Limba şi literatura română" Societatea de Ştiinţe Filologice, Bucureşti, 1982
9. Bidu-Vrânceanu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Cuvinte şi sensuri. Polisemia, sinonimia, antonimia prin exerciţii*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988.
10. Bucă, Marin, Vinţeler, Onufrei, *Dicţionar de anatomie al limbii române*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1990.
11. Butoi, Mihaela, Constantinescu-Dobridor, Gh., *Limba română*, Manual pentru clasa a VI-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1990.
12. Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura „Albatros", Bucureşti, 1982.
13. Coleaşcă, Iancu, Novac, Alexandrina, *Culegere de fraze analizate sintactic*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
14. Diaconescu, Ion, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale. Construcţie şi analiză*. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989
15. Draşoveanu, D. D., Dumitraşcu, P., Zdrenghea, M., *Analize gramaticale şi stilistice*, ediţia a II-a, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1966
16. Drincu, Sergiu, *Semnele ortografice şi de punctuaţie în limba română. Norme şi exerciţii*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.
17. Dumitrescu, Ana, Teodorescu, Vasile, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1990.
18. Evseev, Ivan, Şerban, Vasile, *Vocabularul românesc contemporan*, Editura „Facla", 1978
19. Guţu, Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973
20. Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a revăzută şi din nou îmbogăţită, Editura „Albatros", Bucureşti, 1984
21. Irimia, Dumitru, *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Editura „Junimea", Iaşi, 1983
22. Ivănuş, Dumitru (coordonator), *Limba română. Sintaxă şi morfologie. Rezolvări, soluţii şi îndrumări*, Editura „Cartea Nouă", Craiova, 1991
23. Ivănuş, Dumitru, Toma, Ion, *Limba română. Manual preparator pentru bacalaureat şi admiterea în învăţământul superior*, Colecţia „Universitas", 1991

Scanned with OKEN Scanner

24. Ivănuș, Dumitru, Toma, Ion, *Limba română. Manual preparator pentru bacalaureat și admitere în învățământul superior*, Colecția „Universitas", Editura "„Presa Națională", București, 1992
25. Neamțu, G. G., *Elemente de analiză gramaticală, 99 de confuzii/distincții*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989
26. Nicolesc, Aurel, *Probleme de sintaxă a propoziției*, Editura Științifică, București, 1970
27. Nicolescu, Aurel, *Analize gramaticale*, ediția a treia, revăzută și adăugită, Editura „Ion Creangă", București, 1978
28. Olivetto, Rodica, *Teste pentru examenul de admitere în liceu. Limba și literatura română*, Editura ARA, București, 1992
29. Popescu, Ion, *Limba română. Gramatică și noțiuni de vocabular și de istorie a limbii române*. Manual pentru clasa a VIII-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1990
30. Popescu, Ion, *Limba română. Gramatică și noțiuni de vocabular*. Manual pentru clasa a VII-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1990
31. Popescu, Ștefania, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971
32. Preda, Irina, Seche, Luiza, Seche, Mircea, *Dicționar de sinonime*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988
33. Șerban, Vasile, *Sintaxa limbii române, curs practic*, ediția a II-a revizuită și completată, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970
34. Șerban, Vasile (coord.), *Cultivarea limbii române în liceu. Norme și exerciții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983
35. Trandafir, Gheorghe, D., *Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale*, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1992
36. Voican, Ion, Voican, Elena, *Admiterea în licee și școli profesionale* (Supliment al revistei „România viitoare"), Editura „Acolade literare", București, 1991
37. Zamșa, Eleonora, *Limba română. Recapitulări și exerciții*, Editura Științifică, București, 1991
38. Zdrenghea, Mircea, Zdrenghea, Stela, *Probleme de analiză morfologică*, Editura Științifică, București, 1971

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

ARGUMENT 3

SUBIECTE DATE	Pag.	SUBIECTE REZOLVATE	Pag.
1972 A.I.	5	A.I.	39
1976 B.I. (Sibiu)	5	B.I.	42
1978 C.I. (Bacău)	5	C.I.	43
C.II. (Cluj)	6	C.II.	46
1979 D.I. (Botoşani)	6	D.I.	47
D.II. (Braşov)	6	D.II.	49
D.III. (Caraş-Severin)	6	D.III.	50
D.IV. (Cluj)	7	D.IV.	51
D.V. (Constanţa)	7	D.V.	53
D.VI. (Galati)	7	D.VI.	53
D.VII. (Galaţi)	7	D.VII.	54
D.VIII. (Hunedoara)	8	D.VIII.	55
D.IX. (Ialomiţa)	8	D.IX.	57
D.X. (Ialomiţa)	8	D.X.	58
D.XI. (Satu Mare)	8	D.XI.	59
D.XII. (Sălaj)	9	D.XII.	60
D.XIII. (Vaslui)	9	D.XIII.	61
D.XIV. (Vîlcea)	9	D.XIV.	62
D.XV. (Vîlcea)	9	D.XV.	64
D.XVI. (Vîlcea)	9	D.XVI.	66
D.XVII. (Bucureşti)	10	D.XVII.	67
1980 E.I. (Alba)	10	E.I.	69
E.II. (Alba)	10	E.II.	69
E.III. (Arad)	10	E.III.	70
E.IV. (Bacău)	11	E.IV.	71
E.V. (Bistriţa)	11	E.V.	72
E.VI. (Botoşani)	11	E.VI.	74
E.VII. (Braşov)	11	E.VIII.	76
E.VIII. (Cluj)	12	E.VIII.	77
E.IX. (Cluj)	12	E.IX	79
E.X. (Cluj)	12	E.X.	80
E.XI. (Constanţa)	13	E.XI.	82
E.XII. (Covasna)	13	E.XII.	82
E.XIII. (Covasna)	13	E.XIII.	83
E.XIV. (Covasna)	13	E.XIV.	84
E.XV. (Covasna)	14	E.XV.	84
E.XVI. (Covasna)	14	E.XVI.	86
E.XVII. (Covasna)	14	E.XVII.	87
E.XVIII. (Covasna)	14	E.XVIII.	88
E.XIX. (Covasna)	15	E.XIX. (Covasna)	90
E.XX. (Dîmboviţa)	15	E.XX.	91

Scanned with OKEN Scanner

E.XXI. (Dolj) 15
E.XXII. (Hunedoara) 15
E.XXIII. (Ialomiţa) 16
E.XXIV. (Maramureş) 16
E.XXV. (Mureş) 16
E.XXVI. (Prahova) 16
E.XXVII. (Prahova) 17
E.XXVIII. (Suceava) 17
E.XXIX. (Suceava) 17
E.XXX. (Teleorman) 18
E.XXXI. (Teleorman) 18
E.XXXII. (Vrancea) 18
E.XXXIII. (Vrancea) 18
E.XXXIV. (Vrancea) 19
E.XXXV. (Bucureşti) 19
1981 F.I. 19
1982 F.II. 20
1983 G.I. (Arad) 20
G.II. (Argeş) 20
G.III. (Bihor) 20
G.IV. (Botoşani) 21
G.V. (Braşov) 21
G.VI. (Dolj) 21
G.VII. (Neamţ) 22
G.VIII. (Timiş) 22
G.IX. (Bucureşti) 22
1984 H.I. (Braşov) 23
H.II. (Buzău) 23
H.III. (Cluj) 23
H.IV. (Covasna) 23
H.V. (Covasna) 24
H.VI. (Ialomiţa) 24
H.VII. (Iaşi) 24
H.VIII. (Hunedoara) 24
H.IX. (Maramureş) 25
H.X. (Mehedinţi) 25
H.XI. (Olt) 25
H.XII. (Satu Mare) 26
H.XIII. (Satu Mare) 26
H.XIV. (Sibiu) 26
H.XV. (Timiş) 26
H.XVI. (Bucureşti) 27
1985 L.I. (Braşov) 27
L.II. (Brăila) 27
L.III. (Caraş) 28
L.IV. (Constanţa) 28
L.V. (Covasna) 28
L.VI. (Giurgiu) 28
L.VII. (Ialomiţa) 29
L.VIII. (Maramureş) 29
L.IX. (Mehedinţi) 29
L.X. (Tulcea) 29

E.XXI. 92
E.XXII. 93
E.XXIII. 95
E.XXIV. 96
E.XXV. 97
E.XXVI. 97
E.XXVII. 99
E.XXVIII. 100
E.XXIX. 102
E.XXX. 103
E.XXXI. 104
E.XXXII. 105
E.XXXIII. 107
E.XXXIV. 107
E.XXXV. 108
F.I. 109
F.II. 110
G.I. 111
G.II. 113
G.III. 114
G.IV. 115
G.V. 116
G.VI. 117
G.VII. 119
G.VIII. 119
G.IX. 121
H.I. 123
H.II. 125
H.III. 126
H.IV. 127
H.V. 128
H.VI. 129
H.VII. 130
H.VIII. 131
H.IX. 132
H.X. 132
H.XI. 133
H.XII. 136
H.XIII. 137
H.XIV. 138
H.XV. 139
H.XVI. 141
L.I. 143
L.II. 144
L.III. 145
L.IV. 145
L.V. 146
L.VI. 147
L.VII. 148
L.VIII. 149
L.IX. 150
L.X. 150

Scanned with OKEN Scanner

	L.XI. (Vîlcea)	29	L.XI.	151
	L.XII. (Bucureşti)	30	L.XII.	152
	L.XIII. (Licee militare)	30	L.XIII.	153
1986	M.I.	30	M.I.	154
1987	N.I.	31	N.I.	154
	N.II. (Licee militare)	31	N.II.	156
1988	N.III.	31	N.III.	158
	N.IV. (Licee militare)	32	N.IV.	159
1989	O.I.	32	O.I.	161
	O.II. (Licee militare)	32	O.II.	163
1990	P.I. (Licee – iulie)	33	P.I.	165
	P.II. (Şcoli prof. – iulie)	33	P.II.	166
	P.III. (Licee militare)	34	P.III.	166
	P.IV. (Licee – septembrie)	34	P.IV.	167
	P.V. (Şcoli prof. – septembrie)	35	P.V.	169
1991	R.I. (Licee – iulie)	35	R.I.	170
	R.II. (Şcoli prof. – iulie)	36	R.II.	172
	R.III. (Licee – septembrie)	36	R.III.	172
1992	S.I. (Licee – iulie)	37	S.I.	174
	S.II. (Şcoli prof. – iulie)	37	S.II.	175
	S.III. (Licee – septembrie)	37	S.III.	176
	S.IV. (Şcoli prof. septembrie)	38	S.IV.	177
1993	T.I.	178	T.I.	178

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 180

Coli de tipar : 11,5. B.T. 15.07.1993
Format : 16 70 × 100. Apărut : 1993
Imprimeria „Oltenia" Craiova
Bul. I. Antonescu, nr. 102
Plan : 7574/101/1993

Scanned with OKEN Scanner